

Besluit 64/17

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 27 oktober 2017

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 7 juli 2017

Datum

27 oktober 2017

Documentnummer

4265423

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de griffier, d.d. 17 oktober 2017 - nr.4260143;

gelet op artikel 45, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2017;

besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 7 juli 2017.

's-Hertogenbosch, 27 oktober 2017
Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de plaatsvervangend voorzitter,

de griffier,

drs. M.P.J.M. van Gruijthuijsen

mw. mr. K.A.E. ten Cate

Vastgesteld

**64/17 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 7 juli 2017**

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	4
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	7
Opening van de vergadering/vaststellen agenda	10
Actualiteit	12
Vaststellen agenda	15
Bespreekstukken	20
39/17 Statenvoorstel Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017	20
41/17 Statenvoorstel Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant versnelling transitie veehouderij	27
IV Stemming	217
41/17 Statenvoorstel Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant versnelling transitie veehouderij	217
39/17 Statenvoorstel Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017	248
Bespreekstukken	266
29/17 Statenvoorstel Zienswijze Concept-begroting 2018 Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk	266
37/17 Begrotingswijziging Kader Erfgoed 2016-2020 – begrotingswijziging	266
43/17 Statenvoorstel Deelname in ERTICO-uitnodiging tot het kenbaar maken van wensen en bedenkingen	270
IV Stemming	271
48/17 Notulen van de PS-vergadering 19 mei 2017	271
29/17 Statenvoorstel Zienswijze Conceptbegroting 2018 Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk	271
37/17 Begrotingswijziging Kader Erfgoed 2016-2020 – begrotingswijziging	272

43/17 Statenvoorstel Deelname in ERTICO-uitnodiging tot het kenbaar maken van wensen en bedenkingen	273
V Sluiting	274

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 19, 224, 228, 233, 259
Arts, mw. W.M.A., 17, 222, 227, 232, 257
Bahar, drs. H., 19, 225, 229, 234, 260
Bakker, W.J., 14, 17, 222, 227, 232, 257
Berg, H.F. van den, 19, 22, 122, 124, 224, 229, 234, 259, 270, 271, 274
Bollen, G.W., 16, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 60, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 70, 73, 101, 103, 104, 110, 121, 122, 123, 124, 143, 144, 174, 184, 189, 190, 193, 194, 195, 210, 217, 218, 219, 221, 225, 230, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 245, 246, 247, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 256, 260, 261, 262, 263, 264, 265
Boon, M.C.H., 11, 16, 31, 32, 33, 38, 39, 45, 48, 56, 58, 59, 86, 90, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 105, 109, 111, 117, 124, 148, 151, 154, 168, 169, 170, 175, 179, 180, 181, 192, 197, 198, 218, 219, 220, 221, 226, 231, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 261, 262, 263, 264, 265
Brakel, mw. C.E.P. van, 20, 225, 230, 235, 260
Braspenning, A.L.J., 16, 33, 34, 36, 41, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 105, 118, 133, 144, 148, 149, 152, 155, 156, 157, 160, 161, 166, 167, 168, 171, 176, 177, 178, 184, 186, 187, 189, 194, 195, 199, 200, 201, 213, 215, 216, 221, 226, 231, 257
Brunklaus, mw. drs. P.M., 15, 16, 22, 27, 29, 57, 131, 158, 159, 207, 221, 226, 231, 256, 273
Burger Dirven, drs. K.A.J.M., 14, 19, 224, 229, 234, 259, 271
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 10, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 255, 256, 257, 258, 259, 260
Claessens-Vloedgraven, mw. W., 18, 223, 227, 232, 258
Deryckere, M.N.R.C., 17, 222, 227, 232, 257
Dingemans, mw. F.M., 17, 141, 222, 227, 231, 257
Dirken, mw. A.M.W., 15, 55, 75, 76, 221, 225, 230, 255
Everling, M.J., 16, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 197, 198, 218, 219, 221, 226, 230, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 256, 260, 261, 262, 263, 264, 265
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van, 19, 28, 74, 181, 224, 229, 234, 259
Hageman, ir. J.J.C., 19, 224, 229, 234, 259, 272, 273, 274
Hattem, A.W.J.A. van, 18, 20, 24, 25, 26, 28, 31, 37, 39, 47, 57, 106, 112, 113, 125, 147, 151, 152, 153, 166, 167, 169, 170, 173, 177, 183, 184, 191, 192, 204, 205, 223, 227, 232, 258
Heijman, J.H.W.F., 15, 18, 29, 44, 45, 50, 107, 145, 182, 210, 214, 216, 218, 219, 220, 223, 228, 232, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 258, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 272, 273, 274
Heijmans, N.G.L., 11, 14, 17, 27, 28, 46, 53, 56, 57, 58, 59, 63, 65, 67, 74, 88, 89, 112, 113, 130, 142, 143, 181, 183, 190, 197, 222, 226, 231, 257, 272, 274
Hoon, mw. A.J.M. de, 14, 20, 225, 230, 234, 260
Jonge, R.A. de, 19, 224, 228, 233, 259
Kammen, mw. drs. P. van der, 16, 221, 226, 230, 256
Klitsie, mw. drs. C.G.M., 16, 21, 104, 114, 221, 226, 231, 256
Knoet-Michels, mw. A.J.H., 16, 48, 55, 64, 97, 98, 99, 100, 116, 117, 118, 132, 154, 164, 169, 203, 204, 205, 218, 219, 220, 221, 226, 230, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 261, 262, 263, 264, 265, 266
Koevoets, H.J.P.E., 17, 223, 227, 232, 258
Kort, M.V. de, 19, 224, 229, 234, 259
Kouthoofd, T.P.D., 17, 222, 227, 232, 257, 266, 272

Kuijken MSc, R.C.P., 11, 12, 16, 30, 36, 38, 42, 43, 46, 47, 49, 50, 51, 87, 88, 89, 93, 94, 132, 149, 150, 153, 162, 163, 174, 185, 187, 188, 189, 190, 191, 193, 194, 203, 204, 217, 218, 219, 220, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 260, 261, 262, 263, 264, 265

Kutlu, S., 20, 225, 229, 234, 260

Maas, B.L.M., 20, 22, 225, 230, 234, 260, 272

Meel, J. van, 18, 223, 228, 233, 258

Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 18, 223, 228, 233, 258

Meijer, A.A., 12, 14, 15, 27, 28, 34, 43, 45, 53, 54, 56, 60, 62, 67, 68, 72, 88, 89, 96, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 134, 142, 144, 145, 164, 169, 171, 180, 181, 182, 188, 189, 191, 197, 198, 199, 200, 201, 209, 218, 219, 220, 225, 230, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 261, 262, 263, 264, 265

Oosterveer, ing. H., 18, 223, 228, 233, 258

Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 19, 54, 98, 224, 229, 234, 259, 270, 274

Overveld, W.A.A.M. van, 15, 18, 29, 128, 164, 181, 182, 183, 206, 207, 208, 218, 219, 220, 223, 228, 233, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 258, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 272, 273, 274

Panhuizen, A.V., 17, 61, 222, 227, 232, 257

Portheine, P., 18, 223, 227, 232, 258

Roijackers, mw. H.I., 19, 37, 40, 54, 59, 71, 72, 91, 92, 93, 97, 98, 99, 108, 116, 117, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 130, 135, 157, 165, 178, 179, 181, 185, 186, 199, 205, 218, 219, 220, 224, 229, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266

Roks, L.A.G., 19, 224, 228, 233, 259, 267, 269, 273

Schüller, mw. drs. I.J.W., 18, 223, 228, 233, 258

Sloot, mw. M.A.B. van der, 17, 27, 28, 181, 222, 226, 231, 257, 271, 273, 274

Smeulders, S.J.A.H., 15, 19, 28, 181, 224, 229, 233, 259, 273, 274

Spapens, M., 17, 222, 227, 231, 257, 267, 273

Staak, W.R. van der, 18, 224, 228, 233, 259

Steenbakkers, S.P.M.F., 16, 221, 226, 231, 256

Surminski, mw. M.J.G.P., 20, 23, 218, 219, 220, 225, 229, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 272, 273, 274

Uijlenhoet, A., 17, 217, 222, 227, 232, 257, 272, 274

Voorzitter, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 197, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 225, 230, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275

Vreugdenhil, ing. H.J., 11, 15, 18, 29, 35, 41, 48, 49, 104, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 149, 172, 173, 179, 180, 182, 208, 209, 210, 218, 219, 220, 223, 228, 232, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 258, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 272, 273, 274

Vugt, drs. R.J. van, 16, 221, 226, 231, 256

Wel, ir. M.C. van der, 15, 16, 29, 32, 39, 44, 59, 63, 66, 69, 72, 73, 75, 87, 89, 90, 91, 92, 94, 95, 102, 103, 107, 108, 109, 113, 114, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 152, 156, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 181, 200, 208, 216, 221, 225, 230, 256

Willems-Kardol, mw. J.C., 18, 223, 228, 233, 258, 272

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Kaatsheuvel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Klitsie, mw. drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlieden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Breda
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Portheine, P.	VVD	Riethoven

Roijackers, mw. H.I.
Roks, L.A.G.
Schüller, mw. drs. I.J.W.
Sloot, mw. M.A.B. van der
Smeets, drs. M.E.J.
Smeulders, S.J.A.H.
Spapens, M.
Staak, W.R. van der
Steenbakkers, S.P.M.F.
Surminski, mw. M.J.G.P.
Uijlenhoet, A.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Vugt, drs. R.J. van
Wel, ir. M.C. van der
Willems-Kardol, mw. J.C.

GroenLinks
PVV
VVD
CDA
GroenLinks
PvdA
SP
SP
CDA
PvdD
GroenLinks
CU/SGP
CDA
PvdD
PVV

's-Hertogenbosch
Etten-Leur
Woudrichem
's-Hertogenbosch
Oosterhout
Helmond
's-Hertogenbosch
Sint-Oedenrode
's-Hertogenbosch
Hoogerheide
Rosmalen
Nieuwendijk
Woudrichem
Rijsbergen
Helmond

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 7 juli 2017

Agenda

I. Opening van de vergadering/vaststellen agenda

II. Actualiteit

III. Bespreekstukken

39/17 Statenvoorstel Wijziging Verordening Ruimte 2014, actualisatie 2017

41/17 Statenvoorstel Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant versnelling transitie veehouderij

29/17 Statenvoorstel Zienswijze Conceptbegroting 2018 Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk

37/17 Begrotingswijziging Kader Erfgoed 2016-2020 – begrotingswijziging

43/17 Statenvoorstel Deelname in ERTICO-uitnodiging tot het kenbaar maken van wensen en bedenkingen

IV. Stemming

48/17 Notulen van de PS-vergadering 19 mei 2017

39/17 Statenvoorstel Wijziging Verordening Ruimte 2014, actualisatie 2017

41/17 Statenvoorstel Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant versnelling transitie veehouderij

29/17 Statenvoorstel Zienswijze Conceptbegroting 2018 Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk

37/17 Begrotingswijziging Kader Erfgoed 2016-2020 – begrotingswijziging

43/17 Statenvoorstel Deelname in ERTICO-uitnodiging tot het kenbaar maken van wensen en bedenkingen

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 7 juli 2017

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

Griffier: mw. mr. K.A.E. ten Cate

Volgens de presentielijst zijn 54 leden aanwezig, te weten:

Altundal, mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, Burger Dirven, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Gruijthuijsen, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, De Jonge, mw. Van der Kammen, mw. Klitsie, mw. Knoet-Michels, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Porthoine, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeulders, Spapens, Van der Staak, Steenbakkers, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt, Van der Wel, mw. Willems-Kardol

Afwezig: Smeets.

Opening van de vergadering/vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 13.15 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heb even wat ruimte gegeven in de tijd, maar het is nu ruim over de aanvangstijd, dus ik stel voor de vergadering te openen. Dames en heren, geachte collegae. Vanochtend vroeg ben ik gebeld door de vader van Tijn Kolsteren, die wij allemaal kennen van de geweldige actie van de nagellak. De redder van Serious Request. Een kleine, maar grote Brabander, zou ik zeggen. En als ik u zo dadelijk vraag stil te zijn bij de aanvang van deze vergadering kan ik me voorstellen dat we aan hem en zijn familie denken. Ik wil u verzoeken te gaan staan.

(Er wordt een moment stilte in acht genomen.)

De **voorzitter**: Dank u wel. Gaat u zitten. Ik wil de griffier vragen mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer Smeets.

De **voorzitter**: Zijn daarop aanvullingen vanuit de zaal? Ik zie dat de meesten van u ook het aanwezigheidsregister hebben getekend. Ik wijs u er nogmaals op dat het belangrijk is om dat goed bij te houden vandaag en dat u bij de stemmingen duidelijk aangeeft wanneer u de zaal verlaat, zodat wij weten wie er in de zaal zit wanneer er gestemd gaat worden.

Ik heet u allemaal zeer van harte welkom, in het bijzonder ook de bezoekers op de publieke tribune. Die is helaas niet groot genoeg om alle belangstellenden voor vandaag hier welkom te heten. Dus ik heet in het bijzonder ook welkom al degenen die vanuit onze Bois-le-Duc-zaal, buiten op het scherm en via internet deze voor velen belangrijke vergadering willen volgen. Dank voor uw belangstelling.

Ik stel dan nu aan de orde de agenda van vandaag. En ik begrijp dat ik voor de goede orde bericht dat ik op basis van artikel 37, tweede lid reglement van orde heb beslist dat de Statenvoorstellen 39/17 en 41/17 meteen na afronding van de beraadslaging in stemming zullen worden gebracht. Dat heb ik overigens ook al in de uitnodiging aangegeven.

En in verband met het aanstaande zomerreces zullen we helemaal aan het einde van de vergadering stemmen over alle andere hier besproken zaken en de notulen. Enfin, dat kunt u zelf zien. De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Het CDA wil graag een ordevoorstel doen, als het zou kunnen.

De **voorzitter**: Dat mag u altijd over de agenda.

De heer **Kuijken** (CDA): Het CDA stelt voor om Statenvoorstel 39/17, wijziging Verordening ruimte en Statenvoorstel 41/17 aangaande de Verordening natuurbescherming van de agenda af te voeren. Dit willen we graag doen, omdat we zien dat er grote maatschappelijke onrust is en een gebrek aan draagvlak. We zien dusdanig veel onduidelijkheden met flankerend beleid, het niet nader invullen van het investeringsfonds en het ontbreken van een gezondheidskader rondom mestverwerking. En we zien dusdanig veel afhankelijkheden voor het succes van dit voorstel. Daarom willen we dit graag afvoeren.

De **voorzitter**: Oké. U heeft een ordevoorstel gedaan. Dat zullen we in behandeling nemen. Ik wil overigens even vragen of de deuren gesloten kunnen worden, die staan nog open. Ik zou het ordevoorstel in stemming willen brengen. Wil er nog iemand het woord voeren over dit ordevoorstel? De heer Boon, PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Het voorstel is mede namens de PVV ook ter sprake gebracht en wij steunen dit natuurlijk.

De **voorzitter**: Oké. Dank. Verder nog? Ja. Ik zie de heer Heijmans van de SP. Ik kijk even. Zijn er nog anderen, behalve de heer Heijmans? En de heer Vreugdenhil van de ChristenUnie-SGP? Ik zie geen andere woordmeldingen. Dan geef hen beiden nog het woord. Allereerst de heer Heijmans. Gaat uw gang.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik herinner me nog dat in februari een aantal fracties met stoom en kokend water een besluit over dit voorstel wilde nemen door middel van een actuele motie en nog allerlei andere bewegingen, omdat er zoveel onzekerheid was voor de boeren in Brabant. Ik vind het onverstandig om die onzekerheid nu te verlengen. Dus ik denk dat het verstandig is dat wij vandaag een besluit nemen. Dus ik ben tegen het ordevoorstel.

De **voorzitter**: Oké. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Door een aantal partijen is aangegeven dat juist nu bespreken noodzakelijk was, omdat dan het totaalpakket besproken zou kunnen worden waar we het over hebben. Ik constateer samen met de CDA-fractie dat een heel aantal onderdelen, die hiervan onderdeel zouden uitmaken, niet in dit totaalpakket zitten. Onder andere het flankerend beleid, dat vandaag vaak aan de orde gekomen is. Daarom vinden wij het ook onjuist om nu al hierover te gaan spreken. We willen dat flankerend beleid helder hebben en pas dan de beraadslaging over het totale voorstel doen.

De **voorzitter**: Oké. Ik ga dan nu de beraadslaging over het ordevoorstel sluiten en het voorstel in stemming brengen.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Mag ik hier om hoofdelijke stemming vragen?

De **voorzitter**: Ook dat mag u. En dan ga ik de voorbereiding van die stemming treffen. Dan wil ik rust en stilte in de zaal, want dan gaan we zo hoofdelijk stemmen. Ik ga even een nummertje trekken uit de grote bol. Sorry, we moeten even wachten. De presentielijst is nog niet bij de griffier. Die hebben we even nodig.

Ik kan ook een heel praktisch voorstel aan u doen, namelijk dat wij nu eerst de actuele motie behandelen en daarna stemmen. Dan weet ik zeker dat de presentielijst goed is, ook voor de stemming over die motie. Is dat een praktisch te hanteren voorstel? Ja. Dan zal ik zo dadelijk, dus na afronding van de behandeling van de actuele motie, deze stemming gaan organiseren. En die zullen we hoofdelijk organiseren. En ik zal u ook nu meedelen dat alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend op de voorliggende voorstellen door de griffier op iBabs worden geplaatst onder Statendag 7 juli 2017, dan agendapunt 9, ingediende moties en amendementen. En ik verzoek u dus nogmaals om bij het verlaten en binnenkomen van de zaal het aanwezigheidsregister goed te tekenen.

Actualiteit

De **voorzitter**: De procedurevergadering heeft besloten te adviseren toe te laten een door de fractie van D66 en anderen ingediende actuele motie met als titel 'Niet van 't padje af voor de speed pedelec'. Ik stel voor dat we die nu eerst behandelen. Daarna zoals gezegd de hoofdelijke stemming over het ordevoorstel van de heer Kuijken cum suis. Maar nu eerst het woord aan de indiener van die motie. De heer Meijer heeft het woord.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik zal het ook omwille van de tijd kort houden. Sinds 1 juli is het zo dat de speed-pedelec, ook wel de turbofiets genoemd, omwille van een Europese regel wordt behandeld als een bromfiets. Derhalve mag hij niet meer op het fietspad komen, maar moet hij op de rijbaan. Dat leidt tot onveilige situaties. Onder andere de provincie Gelderland heeft daar al maatregelen voor genomen. En op initiatief van het CDA en onszelf hebben wij een actuele motie, die dat voorkomt in Brabant. Wij stellen voor:

Actuele motie M1: 'Niet van 't padje af voor pedelec'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 7 juli 2017;
constaterende, dat:

- als gevolg van een Europese maatregel de speed-pedelec wordt behandeld als bromfiets;
- sinds 1 juli 2017 de speed-pedelegs daarom binnen de bebouwde kom niet het fietspad op mogen, maar de rijbaan op moeten;
- de provincie Gelderland, door middel van een speciaal verkeersbord en een snelheidsbegrenzing, de speed-pedelegs op drukke provinciale wegen alsnog het fietspad op stuurt;
- hoewel provinciale snelfietspaden uitermate geschikt zijn voor de speed-pedelec, deze op sommige stukken niet de maximale snelheid kan rijden, omdat deze paden te smal zijn om de veiligheid van de berijders van zowel de fiets als de speed-pedelec te garanderen;

overwegende, dat:

- het gedrag van de speed-pedelecgebruiker en diens gedrag niet aansluiten met het beeld dat ontstaat door de theoretische capaciteiten van het voertuig. De gemiddelde kruissnelheid blijkt 32 km/u en niet

de theoretische 45 km/u. Hierdoor is er sprake van grote snelheidsverschillen tussen auto's en de speed-pedelec, hetgeen tot onveilige verkeerssituaties zal leiden;

- er in Noord-Brabant diverse dorpen en steden liggen waar een provinciale weg doorheen loopt. Deze wegen zijn wat betreft inrichting en gebruik (snelheid, intensiteit) divers. Op een groot aantal van deze wegen zou de speed-pedelec op de rijbaan moeten. Dit kan leiden tot onveilige situaties;
- er op dit moment 11.000 speed-pedelegs verkocht zijn in Nederland, maar de potentie veel groter is. En twee derde van de bezitters hem gebruikt voor het woon- en werkverkeer en laat nu de auto staan. Goed voor het milieu, de gezondheid en tegen de files;
- Gedeputeerde Staten zich volop inzetten om innovatieve, nieuwe mobiliteitsconcepten in Brabant een thuis te geven;

spreekt uit dat:

de provincie Noord-Brabant, voor zover mogelijk, de speed-pedelec en haar gebruiker wil faciliteren; verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

- te onderzoeken waar wegvakken bestaan die zijn gelegen binnen de bebouwde kom, waarbij het toelaten van de speed-pedelec op de rijbaan in de huidige situatie een onacceptabel verkeersveiligheidsrisico heeft, en waar aanvullende maatregelen wenselijk zijn;
- daar waar binnen de bebouwde kom op provinciale wegen veiligheidsrisico's bestaan, deze te beperken op een zo goed mogelijke wijze. Daarbij te verkennen of de Gelderse aanpak (te weten een onderbord 'Pedelegs toegestaan' en de maximumsnelheid voor speed-pedelegs beperken tot 30 km/u) ook voor Brabant wenselijk is;
- in gesprek te gaan met steden en regio's om het faciliteren van de speed-pedelec Brabantbreed te regelen;
- in kaart te brengen waar obstakels (lees: paaltjes) snelfietspaden onnodig versmallen en deze, waar mogelijk weg te nemen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Namens D66: Arend Meijer en Ine Meeuwis

Namens het CDA: Ankie de Hoon

Namens de SP: Willemieke Arts

Namens de VVD: Karel Burger Dirven

Namens Lokaal Brabant: Jan Heijman

Namens GroenLinks: Patricia Brunklaus

Namens de ChristenUnie-SGP: Hermen Vreugdenhil"

U herinnert zich wellicht nog dat ik eerder heb gesproken over mijn eigen fietservaringen en de nare ontmoetingen met paaltjes die ik heb gehad. Voor deze turbofietsen is dat risico extra groot, omdat ze gemiddeld 30 km per uur gaan. En waar ik met mijn 18 km per uur een blauwe plek heb, zouden zij een gebroken been kunnen ontmoeten. Dus derhalve nemen wij ook graag mee dat obstakels, en dat zijn dus die beruchte paaltjes waar de snelfietspaden onnodig versmald worden door die paaltjes, weg te nemen. En ik reken op de gedeputeerde dat hij dit met man en macht zal doen.

De **voorzitter**: Oké. Ik wil u verzoeken om de motie formeel nog even in te dienen. De tekst is ons bekend en ik neem aan dat het dezelfde is en de ondertekening is nu duidelijk. We zullen zorgen dat die snel gekopieerd wordt. Ik kijk even of de gedeputeerde al in staat is de beantwoording ter hand te nemen, omdat het een verzoek aan GS is. Dat is zo. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Ik weet niet of de ondersteuning geholpen is met een lang of kort antwoord van mijn kant. Het korte antwoord zou er ongeveer zo uitzien, als ik inga op het

verzoek aan het college van GS. Te onderzoeken waar in Brabant wegvakken enzovoort. Daar is het antwoord op: daar zijn we mee begonnen, dus ja. Daar waar wij de voorbeelden uit het Gelderse kunnen gebruiken, zullen we die betrekken. Dus daar is het antwoord ook ja op. In gesprek te gaan met steden en regio's. Daar is het antwoord ook ja op. Want dat zal ik dan betrekken bij de afspraken die wij in GGA-verband hebben.

En uw persoonlijke ervaringen, mijnheer Meijer. Het is wel een heel grote opgave om daar inderdaad een bijdrage aan te leveren. Als het over de snelfietspaden gaat zou ik daarover het volgende willen afspreken. Die zijn in beheer van de gemeente. Misschien zouden we twee dingen moeten doen: dat ik u toezeg om daar nogmaals aandacht voor te vragen bij de wegbeheerders waar het om gaat. En als u nou buiten de vergadering dat ene paaltje wilt aangeven, waar u ooit tegenaan bent geknald, dan zorg ik dat dat ook wordt opgeruimd.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik kijk vervolgens of de indiener behoefte heeft om nog aanvullende vragen te stellen. Is er een van de andere leden die behoefte heeft om hierover nog het woord te voeren? Mijnheer Bakker, aan u het woord.

De heer **Bakker** (PVV): Dank u, voorzitter. Een klein puntje, een klein vraagje eigenlijk aan de indieners van deze motie. Hebben zij ook gevraagd aan de Haagse collega's, of aan hun Haagse collega's of dat er landelijk aan wetgeving wordt gewerkt voor deze turbobrommers of turbofietsen?

De **voorzitter**: Interruptie de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nou ja, eigenlijk vooral een antwoord op de vraag. Ja. Onze D66-collega Rob Jetten is daar in de Tweede Kamer ook hard mee bezig, omdat het een nationale regel is inderdaad, die wat ons betreft voor heel Nederland uit de boekjes moet gaan. Dit is nou zo'n Europese regel waar de PVV en D66 allebei van vinden: dat pakt niet goed uit. Dus ja, daar streven wij ook in Den Haag naar om die te schrappen.

De **voorzitter**: De heer Bakker. Niet de behoefte. Ik kijk nog of er anderen zijn die het woord willen voeren. Dat lijkt niet het geval. Dan stel ik voor de beraadslagingen over deze actuele motie te sluiten. En dan gaan wij daar eerst over stemmen. Dan denk ik dat er daarna de mogelijkheid is om de hoofdelijke stemming aan te vangen over het ordevoorstel.

Dan breng ik nu eerst in stemming de actuele motie. De fractie van de VVD.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Bakker** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is unaniem door uw Staten aangenomen.

Vaststellen agenda

De **voorzitter**: Dan breng ik nu – ik kijk even naar de griffier of wij de lijst hebben – in stemming het door Kijken cum suis ingediende ordevoorstel voor het afhalen van de agenda van de twee voorstellen genoemd. Omdat het een hoofdelijke stemming is ga ik even een nummer uit de glazen bol trekken en meld u dan dat we de stemming zullen aanvangen bij nummer 38. Ik wil graag aan de griffier vragen de stemming nu te organiseren en vraag om stilte en rust in de zaal. De griffier.

De **griffier**: Ik start bij de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **griffier**: Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **griffier**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **griffier**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **griffier**: Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voor.

De **griffier**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **griffier**: Klitsie.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Tegen.

De **griffier**: Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL):: Tegen.

De **griffier**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **griffier**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voor.

De **griffier**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **griffier**: Van der Sloom.

Mevrouw **Van der Sloom** (CDA): Voor.

De **griffier**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **griffier**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **griffier**: Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Tegen.

De **griffier**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Tegen.

De **griffier**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Voor.

De **griffier**: Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **griffier**: Kouthoofd.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Voor.

De **griffier**: Panhuizen

De heer **Panhuizen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **griffier**: Porthoine.

De heer **Porthoine** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Claessens:

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Tegen.

De **griffier**: Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **griffier**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **griffier**: Oosterveer.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voor.

De **griffier**: Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **griffier**: Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **griffier**: Van Meel.

De heer **Van Meel** (SP): Tegen.

De **griffier**: Kardol.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voor.

De **griffier**: Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Van der Staak.

De heer **Van der Staak** (SP): Tegen.

De **griffier**: Roks.

De heer **Roks** (PVV): Voor.

De **griffier**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Tegen.

De **griffier**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **griffier**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **griffier**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

De **griffier**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **griffier**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **griffier**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **griffier**: Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **griffier**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **griffier**: Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Voor.

De **griffier**: Dan heb ik alle stemmen genoteerd. Voor het voorstel hebben gestemd 22 personen, tegen 32 Statenleden.

De **voorzitter**: Het voorstel is verworpen. Dan hanteren we de agenda, zoals we hebben gekregen verder.

Besprekstukken

39/17 Statenvoorstel Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017

De **voorzitter**: En beginnen wij met behandeling van Statenvoorstel 39/17 voor wat we hebben genoemd de niet-agrarische onderdelen, die later in samenhang met de Verordening natuurbescherming als volgende onderwerp op de agenda staan. Een aantal fracties heeft zich gemeld, maar ik weet ook dat een aantal woordvoerders zich teruggetrokken heeft. En ik zie dat ik nog de oude lijst hier heb. Mevrouw Dirken voerde niet het woord, mevrouw Van Brakel ook niet, Everling ook niet. Dan Van Hattem als eerste van de fractie van de PVV het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Tussen het uitgebreide veehouderijgedeelte zitten nog enkele "kleine" en ambtshalve wijzigingen van de Verordening ruimte verstoep. Ogenscheinlijk klein, maar ook met grote gevolgen. Allereerst voor wat betreft het opnemen van nieuwe artikelen over zonneparken en windparks. Bij zonneparken gaat het voorstel van GS verder dan alleen de ruimtelijke inpassing: actief wordt ruimte geboden om zelfstandige opstellingen voor zonnepanelen te ontwikkelen om volgens verwachting "in de behoefte te voorzien". De daarbij gevraagde visie moet ook een hele onderbouwing bevatten over energiebehoefte op de langere termijn en de energiemix van wind, zon en geothermie. De duurzame lijntjes van de landelijke en provinciale energieakkoorden worden zo verder ingekleurd om de miljardenverslindende ambities van de landelijke en provinciale energieakkoorden te bewerkstelligen. Ook worden de mogelijkheden geboden voor nieuwvestiging en ruimere omvang dan 5000 m². Dit betekent dat groene weidevelden ingericht kunnen gaan worden als zogenaamde 'zonneweiden'. Daar is dus geen

ruimte meer voor de koe in de wei, geen ruimte meer voor de weidevogels, maar wel voor een subsidie-silicium-sahara van zonnepanelen. En dit - door het Europese emissie- en handelssysteem - met een doorberekend klimaatteffect van nul-komma-niks. Kan GS aangeven hoe zij deze ruimte voor zonneparken ziet in verhouding tot de broedgebieden voor weidevogels?

Verder stelt GS voor om voor zowel zonneparken als voor projectlocaties voor windenergie te werken met een tijdelijke omgevingsvergunning. Een tijdelijke omgevingsvergunning, inhoudende afwijking van het bestemmingsplan. Na maximaal 25 jaar moeten deze dan ook weer worden afgebroken. Dit wordt gezien als een tijdelijk instrument om te voorzien in de energiebehoefte, omdat nieuwe technieken zullen volgen. Dit is echter een drogreden. GS presenteert het in de nota van inspraak ook als het voordeel van het gebruik maken van een "eenvoudigere procedure", waarmee dus een complexere bestemmingsplanprocedure kan worden vermeden. Dit betekent dus ook een uitholling van de rechtsbescherming van de omwonenden, met beperktere mogelijkheden voor inspraak en geen of beperktere planschadevergoedingen. Kan GS aangeven welke gevolgen zij ziet voor de inspraakmogelijkheden van omwonenden? Kan GS duiden wat dit betekent voor de mogelijkheden voor planschade voor omwonenden van dergelijke windparken? Graag een reactie. Daarnaast stelt GS een uitbreiding voor naar de groenblauwe mantel voor wind- en zonne-energie, omdat op bedrijventerreinen zelf te weinig mogelijkheden zouden zijn. Daarmee blijft van de groenblauwe mantel weinig meer over, maar transformeren deze gebieden in klimaatindustrieterreinen. De PVV-fractie heeft eerder herhaaldelijk gewaarschuwd dat Brabant met de plannen van dit college één groot windpark dreigt te worden. Door de groenblauwe mantel nu ook vol te zetten met klimaatminaretten is de olievlek van het windindustrielandschap over Brabant steeds duidelijker aan het worden ...

"Wij zijn sowieso geen voorstander van windmolens." "Het is landschapsvervuiling." "Windmolens draaien op subsidie in plaats van wind." "Er moet veel geld in om ze draaiend te houden." Enkele citaten van de coalitiepartijen in de gemeente Werkendam in Algemeen Dagblad Rivierenland gisteren over het plan van het waterschap voor een windpark langs de Bergsche Maas tussen Hank en Dussen. Constateringen die de PVV-fractie zeker kan delen. De vraag aan het college is of zij de Werkendamse coalitiepartijen hier in wil steunen en geen medewerking zal verlenen aan dit windpark om het prachtige polderlandschap in het rivierengebied niet te verwoesten.

Tot slot zit er ook nog een wijziging in het voorstel over de regionale ruimtelijke overleggen inzake wonen. In artikel 13.1 lid 3 sub f wordt bij woningbouw voortaan ook gesproken over inspelen op 'actuele trendmatige migratieontwikkelingen'. Betekent dit dat GS de massa-immigratie nog méér proactief wil faciliteren? Hoeveel huizen wil GS extra gaan faciliteren voor de vrolijk voortgaande volksvervanging vanuit islamitische en Afrikaanse landen? Of zegt u ook een keer: genoeg is genoeg? Voorzitter. Tot zover in eerste termijn.

De **voorzitter**: De fractie van D66, mevrouw Klitsie, dan nu. Aan u het woord.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. Dank u wel. De wijziging van de Verordening ruimte gaat over meer dan landbouw en ook deze onderwerpen verdienen aandacht. En ik ben blij met de uitwerking van een aantal zaken. Wij zien de uitwerking van de motie 5a, die op 18 november 2016 door onze fractie is ingediend en die breed ondersteund werd, nu realiteit worden in de verordening. Dank daarvoor. En wij zien ook dat een aantal zaken die op het bordje van de gemeenten liggen, zoals het plaatsen van een kleine horecagelegenheid in een ecologisch belangrijk gebied, nu mogelijk worden. De ecologie staat voorop, maar daar moet je ook van kunnen genieten. Dus dank voor deze wijziging en wij zullen instemmen met deze wijziging van de verordening voor het niet-agrarische gedeelte. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Klitsie. De PvdA, de heer Maas, dan nu. Aan hem het woord.

De heer **Maas** (PvdA): Dank je wel, voorzitter. De onderwerpen staldieren en verruiming bouwperceel zijn veelvuldig aan de orde geweest en zullen dadelijk wederom weer aan de orde komen. Wat nog niet aan de orde gekomen is, bijna niet, zijn de zonneparken en windlocaties. En wij zijn er juist heel trots op, in tegenstelling tot de PVV, dat hieraan gewerkt wordt. De fractie van de PvdA is blij met de ruimte die in de aanpassingen met betrekking tot duurzame energieopwekking in de Verordening ruimte wordt opgenomen. We zien hier de ambities van het bestuursakkoord terug. Door het aantonen van de maatschappelijke meerwaarde als voorwaarde op te nemen krijgen initiatieven juist van onderop de ruimte. Dat zou de PVV toch moeten beamen. En dat er een beweging is die we met deze aanpassing graag willen ondersteunen en bevorderen. Wel vragen wij uw aandacht voor de financiële zekerheid die gevraagd is voor het in de oorspronkelijke staat terugbrengen van het terrein na afloop van het gebruik, in dit geval de zonneparken.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, via u, voorzitter. De Partij van de Arbeid wil met die zonneparken de CO₂-emissie reduceren, klopt dat?

De **voorzitter**: De heer Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Onder andere.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, het probleem wat de Partij Voor de Vrijheid er met name mee heeft, afgezien van het ruimtelijke aspect, is dat als ik bijvoorbeeld de zonneweide in Breda neem, dat daar voor een marktwaarde van ongeveer 4000 euro per jaar CO₂ bespaard wordt en dat er 1,5 ton subsidie in gaat. Dat lijkt ons niet de beste weg om uw doel te bereiken. Er zijn goedkopere mogelijkheden. Wat vindt u daarvan?

De **voorzitter**: De heer Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Wij zijn erg blij. Zoals in de verordening opgenomen is naar de maatschappelijke meerwaarde, juist van onderop, de mogelijkheden moeten gegeven worden om deze zonneparken te ontwikkelen. Juist om ook de duurzaamheidsdoelstellingen die wij hier in de provincie Brabant onszelf hebben gesteld.

Dan ga ik verder met mijn betoog, voorzitter. Het geld voor het in de oorspronkelijke staat terugbrengen zal een maatschappelijk initiatief doorgaans wat moeilijkheden geven. Het vooraf vragen van financiële zekerheid kost extra geld. Deze garanties maken het initiatief onnodig complex, waardoor de animo voor deze soort projecten als maatschappelijk initiatief zal afnemen. Wij vragen graag aan het college het volgende. Herkent u deze spanning en ziet u mogelijkheden om deze extra druk, die door deze verplichting opgenomen in lid 5.7 van artikel 6.19 op maatschappelijke initiatieven ontstaat, weg te nemen en/of bent u bereid, gelet op het voorgaande, dit lid uit de verordening weg te halen, zodat we uiteindelijk tot herstel van het terrein na het gebruik, ook al in lid 5a en b, is geregeld? Dank je wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Maas. De fractie van GroenLinks nu, mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. GroenLinks kan de enorme urgentie van het aanpakken van het klimaatvraagstuk niet genoeg benadrukken. En vanzelfsprekend hoort daar een fundamentele transitie van

ons energiesysteem bij. Weg met de grote vervuilende kolencentrales en op naar de hernieuwbare energiebronnen, zoals zonne- en windenergie. Dat daarvoor via de wijziging van de Verordening ruimte in onze provincie meer ruimte komt is een noodzakelijke te nemen stap. Voorzitter. GroenLinks hecht wel aan een zorgvuldige landschappelijke inpassing van zonneweides en windparken. Bovendien is het wat ons betreft essentieel dat omwonenden mede-eigenaar van dit soort energieprojecten moeten kunnen worden, zowel vanwege het draagvlak als om de hoge energielasten van kleinverbruikers structureel te verlagen. Zij brengen via de energiebelasting de subsidiemiddelen bijeen voor duurzame energieprojecten. Het is dan ook niet meer dan logisch dat zij ervan profiteren.

Voorzitter. Gegeven het maatschappelijk belang de klimaatverandering te stoppen accepteert GroenLinks de mogelijkheid van nieuwvestiging van zonneweides of windturbines in de groenblauwe mantel. Maar liever hebben wij de windmolens op industrieterreinen of langs snelwegen. De impact op het landschap is kleiner en de mensen hebben er minder last van. Dus vanzelf spreekt het dat dit onze voorkeur heeft. Voor zonneweides geldt dat deze veel beslag kunnen leggen op het landschap en we hebben ze daarom ook liever op daken. Dat we de aanpassingen zoals voorgesteld toch willen steunen, is omdat in de verordening verankerd is dat de ontwikkeling een maatschappelijke meerwaarde heeft, dat de ontwikkeling nodig is om de duurzaamheidsdoelen van de betreffende gemeenten te halen en dat die plaatsvindt in een landschap dat daar qua schaal en maat voor geschikt is.

Voorzitter. Ik heb toch nog wel een vraag. Hoe wordt nu de afweging gemaakt om windturbines in de groenblauwe mantel te zetten? Wordt er dan altijd eerst gekeken of ze ook op een andere plek komen, zodat de groenblauwe mantel altijd als uitzondering wordt beschouwd? Bedankt.

De **voorzitter**: Dat moet uw laatste vraag zijn, want uw spreektijd is om. Dan de Partij voor de Dieren. Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Wij ondersteunen de gedachte dat we moeten werken aan verbetering van het klimaat, maar wat ons betreft mag dat niet ten koste gaan van de bescherming van de groenblauwe mantel. Deze zouden wij liever reserveren voor het stimuleren en faciliteren van de biologische landbouw. Ik dank u.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski voor haar bijdrage. Dat was de laatste in de eerste termijn van de zijde van uw Staten. Ik wil de gedeputeerde vragen of hij meteen bereid en in staat is om de beantwoording te voorzien. Dat gaat hij doen. Het woord is aan gedeputeerde Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter, dank je wel. En bedankt voor de inbreng van de zijde van de Staten. Ik denk dat mevrouw Brunklaus het meest to the point aangeeft wat in het kader van een zorgvuldig ruimtegebruik de afwegingen zijn over waar je met duurzame energie in Brabant wel en niet ruimte biedt en onder welke voorwaarden. Daar kom ik zo dadelijk nog op terug. Het is inderdaad het uitvoeren van een motie, mevrouw Klitsie refereerde daaraan, waar wij denk ik zorgvuldig in kaart hebben gebracht waar wij in Brabant bij voorkeur ruimte bieden voor dit type ontwikkelingen. En waar we, mits zorgvuldig en goed onderbouwd, ook ruimte willen bieden, maar dan binnen een aantal voorwaarden. Want het moet helder zijn dat er uiteindelijk een voorkeur is vanuit ruimtelijke kwaliteit om zoveel mogelijk te doen in bestaand stedelijk gebied. Flexibele technologie op gebouwen als het bijvoorbeeld gaat om zon. Wind geïntegreerd ook met bedrijvenlocaties. Dus dat heeft evident de voorkeur. Dat is ook een belangrijk argument om voor tijdelijkheid te kiezen, omdat wij inderdaad ervan uitgaan dat we met de voortschrijding van de technologische mogelijkheden nog beter in staat zullen zijn om de voorkeur voor bestaand stedelijk gebied/gebouwde omgeving verder in te vullen. Tegelijkertijd, en dat appel komt breed vanuit Brabant, willen we ook ruimte bieden voor die andere locaties. Nieuwvestiging is genoemd. In een enkel geval ook

de groenblauwe mantel. Maar het moge helder zijn dat je eigenlijk vraagt om een heel stevige onderbouwing van waarom daar. De heer Van Hattem refereerde daar ook aan. Het is juist daarom dat we van gemeenten echt vragen om zorgvuldig te onderbouwen waarom er aanvullend op alle bestaande locaties die al kunnen, dat geldt ook voor bestaande locaties in het buitengebied, ruimte wordt gevraagd. Dat borgen we verder met die tijdelijkheid en dat borgen we juist ook in die relatie tot de maatschappelijke doelen. Want we zien inderdaad dat duurzame energie, zeker waar die voortkomt uit burgerinitiatief, heel vaak natuurlijk ook gekoppeld is aan maatschappelijke en ook ruimtelijke kwaliteiten. Dat is juist waarvoor we nu ruimte willen maken. Gemeenten kunnen een visie ontwikkelen om aan te geven waar dat type initiatieven bij voorkeur zou kunnen landen. En inderdaad via het borgen van tijdelijkheid ook ervoor zorgen dat er geen rechten worden opgebouwd op verdere verstedelijking in dat buitengebied op het moment dat het vanuit die duurzame energie niet per se meer nodig is. De zienswijzen die we hebben opgehaald, hebben er ons ook nog toe gebracht om het instrumentarium nog wat te vereenvoudigen. Ik denk oprecht dat we hier heel veel maatschappelijk initiatief de ruimte bieden. Nogmaals: binnen de kaders van ruimtelijke kwaliteit.

Het punt dat de heer Maas naar voren brengt. U vraagt eigenlijk om de zekerstelling dat tijdelijkheid ook echt tijdelijk is en dat na verloop van tijd zonneparken of windmolens ook daadwerkelijk kunnen verdwijnen. Bij windmolens is dat eigenlijk al standaard gerealiseerd. Ik kan me voorstellen dat dat voor zonneparken ingewikkelder is waar dat bijvoorbeeld is ingebed in een maatschappelijk initiatief. Ik denk dat het goed is om helder te maken dat wij niet de verplichting rechtstreeks leggen op dat maatschappelijk initiatief. Die afweging kunnen gemeenten zelf maken. Gemeenten kunnen zelf ook verantwoordelijkheid nemen om ervoor te zorgen dat die tijdelijkheid ook daadwerkelijk wordt ingevuld. In die zin wil ik niet de tweede suggestie die u doet voorstellen, namelijk het schrappen van die vereiste uit de verordening. Want dat doet echt afbreuk aan de gevraagde tijdelijkheid en de gevraagde kwaliteit van de initiatieven. Maar ik denk dat het vooral aan gemeenten zelf is om te bepalen of men dat in de businesscase van de initiatiefnemers hard wil maken of dat men daar ook een eigen verantwoordelijkheid kan invullen.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dus die leg ik op decentraal niveau. Ik hoop duidelijk gemaakt te hebben dat de groenblauwe mantel inderdaad de plaats is waar ook ruimte wordt geboden, maar alleen als zorgvuldig is onderbouwd dat het nodig is.

Ik heb nog één vraag van de heer Van Hattem en die gaat over de regionale afspraken rond de woningmarkt. Mijnheer Van Hattem. Het is juist de les van de afgelopen periode dat we tijdig moeten inspelen op dit type vraag, juist om te voorkomen dat er onnodig spanning ontstaat op de woningmarkt als het gaat om wachtlijsten en concurrentie voor beschikbaar aanbod. Wij trekken onze lessen daar juist uit om tijdig in te spelen op vraag die zich niet altijd laat voorspellen. Maar waar wij beter voor klaar moeten staan dan dat we stonden toen we inderdaad dat vraagstuk twee jaar geleden op tafel hadden. Dit artikel in de Verordening ruimte geeft ons daarvoor juist het handvat. Voorzitter. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en kijk of er behoefte is aan een tweede termijn van de zijde van uw Staten. Ik zie dat in ieder geval bij de heer Van Hattem, die ik bij dezen het woord geef.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Om meteen met het laatste punt te beginnen, het tijdig inspelen op dit type vraag. Die vraag wordt natuurlijk ook gecreëerd door de massa-immigratie toe te staan, door de grenzen open te laten. En juist door dat aan te pakken, door die grenzen te sluiten, en niet met een Brabantse aanpak vluchtelingen te komen waarbij nog meer vluchtelingen welkom worden geheten, zoals de

afgelopen twee jaar is gebeurd, voorkom je dat zo'n vraag ontstaat. Dus het is hier het paard achter de wagen spannen en we moeten gewoon zorgen dat die grenzen dichtgaan, dus in plaats van dit te faciliteren op deze manier.

Dan zie ik dat de gedeputeerde een aantal zaken heeft benoemd, maar niet op al mijn vragen is ingegaan. Bijvoorbeeld over de vraag over de broedgebieden voor weidevogels. Waar moeten die nog terecht als straks alles vol ligt met die lelijke zonneparken? Dan de inspraakmogelijkheden voor de omwonenden, daar is hij ook totaal niet op ingegaan, dus daar zou ik ook nog een reactie op willen, evenals op de planschadevergoedingen bij deze eenvoudigere procedure. En ook de vraag over het college van Werkendam. Want als we het dan toch over initiatieven van onderop hebben, het college van Werkendam, de coalitiepartijen daar, die zeggen: ja, wij willen geen windpark aan de Bergsche Maas, zegt dit college dan ook, nou van onderop, vanuit de gemeente wordt gezegd: we willen het niet, dus we gaan hier ook geen medewerking aan leveren?

En dan legt hij ook heel sterk de nadruk op het maatschappelijk initiatief. Maar als het maatschappelijk initiatief nou vanuit de samenleving komt dat burgers zeggen: wij willen geen windpark. Steunt u dat dan ook, of krijgen we dan weer hetzelfde zoals deze gedeputeerde heeft gedaan in de gemeente Moerdijk, waar hij na de gemeenteraadsvergadering zei: als u niet voorstelt, dan druk ik het vanuit de provincie wel door? Is dat het maatschappelijk initiatief van onderop en de afweging die gemeentes zelf kunnen maken? Nee, want het is uw energiedoelstelling voor windenergie, die wilt u gewoon halen en of het dan uit de lengte of de breedte komt, dat wordt dan gewoon doorgedrukt. Dus al met al zeer kwalijke plannen en wij zijn hier dan ook zeer op tegen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. De fractie van D66 behoefte aan een tweede termijn? De PvdA? Wie van u wel? Volgens mij is er geen behoefte meer. Dan sluit ik die af en wil ik de gedeputeerde vragen op de resterende vragen kort nog in te gaan. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je wel. Mijnheer Van Hattem. Het ging toch weer wat onzorgvuldig op het laatst. U citeert mij uit de gemeenteraad van Moerdijk. Ik herken dat citaat niet hoor, dat is een stuk zorgvuldiger en genuanceerder dan u doet voorkomen.

Als het gaat om de Bergsche Maas geloof ik niet dat het zorgvuldig is om hier onmiddellijk uit de heup te gaan reageren op een initiatief dat gewoon zorgvuldig op tafel komt. En als we al aan de beurt zijn vanuit provinciale belangen zullen we dat wegen. Dus laten we zorgvuldigheid bewaken, zoals we dat ook doen als het om weidevogels gaat. Als ik vraag om een zorgvuldige ruimtelijke onderbouwing, dan gaat het ook altijd over het in beeld brengen van negatieve effecten. Dus waarden. En dat zijn belangrijke waarden, zoals behoud van voldoende ruimte voor weidevogels. Dat zal ook onderdeel moeten zijn van een zorgvuldige ruimtelijke onderbouwing.

Uw punt van inspraak. De hele procedure die wij nu voorstellen heeft daar helemaal geen invloed op wat ons betreft. Juist doordat we het via een tijdelijke constructie doen betekent dat we daarmee ook geen rechten definiëren, die daar permanent worden gecreëerd. En als het gaat om inspraak, rechtsbescherming en planschademogelijkheden, dan worden die door ons voorstel helemaal niet geraakt. Voorzitter. Tot zover.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem op de valreep.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. U zegt: de rechtszekerheid van de omwonenden wordt daarmee niet geraakt, de inspraakmogelijkheden worden niet geraakt. Als u het hebt over tijdelijkheid, dan heeft u het over een tijdelijkheid in uw voorstel van maximaal 25 jaar. Dat is een erg lange periode. Je zal maar een woning hebben pal naast zo'n zonnepark of zo'n windpark wat u wilt realiseren en dan daar 25 jaar lang waardevermindering van die woning hebben. Dat is wel degelijk aan de orde. En door die

eenvoudigere procedure toe te passen is de rechtsbescherming gewoon minder dan bij een normale bestemmingsplanwijziging, waarbij vooraf een bredere inspraakprocedure mogelijk is ...

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk.

De heer **Van Hattem** (PVV): ... en een helderdere planschaderegeling die juridisch duidelijk ingekaderd is.

De **voorzitter**: Ja. Uw punt is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja. Maar nogmaals, een bestemmingsplan ziet toe, niet op die tijdelijkheid. En daar zijn we ook nadrukkelijk bij betrokken. In het kader van ook de komst van de Omgevingswet wordt er op dit moment geëxperimenteerd met ook de mogelijkheid van tijdelijke bestemmingsplannen, zodat je inderdaad daar een uitvoerige procedure en uitvoerige onderbouwing op kunt toepassen. Maar als we kijken naar de afwijkingsbevoegdheid met de omgevingsvergunning, ook in het kader van zo'n vergunningstraject hebben burgers mogelijkheden om van hun inspraak gebruik te maken. Dus ik geloof niet dat de constructie die wij nu voorstellen daar afbreuk aan doet. En dat weegt oprecht, mijnheer Van Hattem, niet op tegen de nadelen dat als je alles via een bestemmingsprocedure zou doen, dat je daarmee juist rechten creëert die je niet permanent wilt bieden, waarmee ze ook permanent van invloed zijn op de woon- en leefomgeving van burgers, maar waarbij je adaptief bent, kunt inspelen op inderdaad ook voortschrijdende ontwikkelingen en de techniek. Die maken dat zonnepanelen en windparken in de toekomst, dan praat je over een flexibele technologie, als het gaat om ruimtegebruik nog zorgvuldiger zullen zijn dan de vormen waar wij nu gebruik van maken.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dit maakt wel degelijk veel verschil, want 25 jaar op een mensenleven is gewoon heel lang. Als je dan dat als tijdelijk aanmerkt, dat is feitelijk gewoon semipermanent. Dat is gewoon op een dusdanig lang traject en als je daar dan geen fatsoenlijke planschaderegeling tegenover stelt – want u heeft het over experimenten met de Omgevingswet. De planschaderegeling uit de Omgevingswet is nog steeds niet duidelijk geregeld en op dit moment zijn de planschaderegelingen op basis van de sinds kort ingevoerde regelingen in het omgevingsrecht nog niet juridisch uitgekristalliseerd in jurisprudentie, dus er is gewoon heel veel onzekerheid bij dergelijke tijdelijke omgevingsvergunningen. Dus welke rechtszekerheid heeft een omwonende nog als u zo'n tijdelijk windpark gaat aanleggen? Dat is volstrekt onduidelijk.

De **voorzitter**: De gedeputeerde tot slot.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, voorzitter. Het is voor de heer Van Hattem onduidelijk. Dus ik geef echt in mijn beantwoording aan dat als het bijvoorbeeld om planschade gaat de procedure die wij nu voorstaan geen effect heeft op de rechten die burgers nu hebben. Als de PVV van mening is dat in het kader van de komst van de Omgevingswet over dat soort rechten meer duidelijkheid moet worden gecreëerd, dan is dat natuurlijk een prioriteit die we u van harte toestaan. Maar die is niet relevant voor de keuze die hier wordt gemaakt om via die omgevingsvergunning de mogelijkheid van vestiging van zonneparken in het buitengebied te faciliteren. Dus nogmaals, ik snap uw punt, maar dat is een discussie die u echt gewoon in de Haagse context moet voeren als het gaat om de kwaliteit van planschaderecht in Nederland. U bent ook in Den Haag hè. Maar ik zou die niet willen voeren op basis van het enkele voorstel dat hier ligt.

De **voorzitter**: Nee, u heeft twee keer geïnterrupteerd. U kent de regels. De gedeputeerde heeft zijn betoog beëindigd. Daarmee is het einde in zicht gekomen van de beraadslagingen over dit deel van de wijziging Verordening ruimte 2014 actualisatie 2017 en gaan wij nu over naar de behandeling.

41/17 Statenvoorstel Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant versnelling transitie veehouderij

De **voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Met grote spijt moet ik u mededelen dat mijn fractie twintig minuten nodig heeft om even te overleggen.

De **voorzitter**: U kunt hooguit een ordevoorstel doen om de vergadering te schorsen.

De heer **Meijer** (D66): En derhalve vraag ik u om de vergadering te schorsen.

De **voorzitter**: Heel goed. Ik leg het u maar even in de mond. U mag zo'n ordevoorstel indienen. Het enige dat ik kan doen, is het in stemming brengen, maar de orde van de vergadering vraagt eigenlijk om een vlotte doorgang.

De heer **Meijer** (D66): Dan vraag ik u om dat toch in stemming te brengen.

De heer **Heijmans** (SP): En het hoeft niet met hoofdelijke stemming.

De **voorzitter**: Nou ja, ik mag een ordevoorstel in stemming brengen. U mag er van mij ook even over debatteren, maar ik heb de indruk dat de twintig minuten dan nog meer worden. Uiteindelijk komt het neer op een stemming en daar moet u mee doen wat u wilt. Mevrouw Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Ik zou graag aan de D66-fractie vragen waarom ze op dit moment een schorsing van twintig minuten nodig heeft.

De heer **Meijer** (D66): Zoals bij de CDA-fractie bekend is, zijn wij in gesprek over een amendement. Wij willen dat graag nog even nader bespreken. En daar hebben wij toch echt nog even tijd voor nodig. En ook om advies te horen vanuit de ambtelijke organisatie.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik steun het voorstel van de D66-fractie, want twintig minuten is toch een stuk korter dan het voorstel tot uitstel van een paar maanden van de CDA-fractie.

De **voorzitter**: Het is nu ... Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Het verbaast mij wel. Als het om een amendement gaat, dan kunt u dat laten organiseren. U bent met zijn zessen. Dat doen wij ook constant tijdens de vergadering. Ik vind dat het nogal wat vraagt van ons allemaal om nu twintig minuten te schorsen.

De heer **Meijer** (D66): Ik beseft dat wij een beroep op u doen en op uw geduld, maar we hebben toch echt even nodig om met elkaar te overleggen. En wij hebben een woordvoerder op het vorige onderwerp die ook betrokken is bij het amendement wat wij willen bespreken, dus ik heb toch echt die minuten nodig. Het spijt me.

De **voorzitter**: Goed. De enige manier om dit technisch even in stemming te brengen is een stemming over het ordevoorstel. Ik kan niet anders. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nog een vraag aan D66. U zegt: 'een woordvoerder op het vorige onderwerp'. Gaat dit amendement over het vorige of over het komende onderwerp? Dat is voor de duidelijkheid.

De heer **Meijer** (D66): Het voorstel gaat inderdaad over de Verordening ruimte, waar het vorige onderwerp over ging, maar waar ik het woord vanaf nu over zal voeren.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, maar het amendement wat u in voorbereiding hebt?

De **voorzitter**: Dat lijkt me wel duidelijk.

De heer **Meijer** (D66): Het komende natuurlijk, anders had ik het al moeten indienen.

De **voorzitter**: Daar zat een zekere logica in. Ik ga u vragen om dit ordevoorstel in stemming te brengen. En als het wordt aangenomen, dan schorsen we tot 14.30 uur. Anders gaan we meteen door. De fractie van de VVD.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor en we wensen de D66-fractie veel wijsheid.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor en we hadden het graag anders gezien.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor en bedankt voor de pauze.

De **voorzitter**: Goed. Ik schors de vergadering tot 14.30 uur. En ik hoop dat degenen die elders dit debat zien kunnen rekenen op onze gastvrijheid met een kopje koffie of iets dergelijks. De vergadering is geschorst tot 14.30 uur.

Schorsing (14.08 – 14.32 uur).

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. In de eerste termijn van uw Staten is het woord aan de fractie van de VVD. De heer Bollen heeft het woord.

De heer **Bollen** (VVD): Moet ik het nou echt zonder publiek doen? Voorzitter?

De **voorzitter**: Wacht u nog een enkele minuut. We hebben beloofd om 14.30 uur te beginnen en daar wil ik me eigenlijk aan houden. Ik zie uw collega's nu de zaal binnenkomen. Ik wil de bodes vragen nog even langs de fractiekamers te gaan, want de vergadering is toch echt heropend. Ik ga beginnen over twee minuten. Goed. De heer Bollen gaat nu het woord voeren. Aan hem het woord.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. De schorsing van de heer Meijer heeft tot gevolg dat ik nu minder publiek heb dan in Deurne afgelopen week. Maar goed, we gaan toch beginnen. Boeren behoren bij Brabant. Dat was zo, dat is zo en wat de VVD Brabant betreft blijft dat ook zo. Boeren zijn ondernemers en ondernemende boeren en hun families hebben hart voor hun vak, hun dieren en hun omgeving. De beste producenten van voedsel bevinden zich in Nederland en voor een heel groot deel zelfs in Brabant. In West-Brabant kennen we veel akkerbouwers en in De Peel en de Kempen weten ze alles van vleesproductie. Wij begrijpen als VVD dus ook heel goed dat juist deze groep zich diep vanbinnen geraakt voelt door de berichten over de voorliggende maatregelen. Boeren worden door sommigen nog steeds gezien als milieucriminelen, als gewetenloze dierproducenten en als natuurvervuilers. Als VVD kennen we veel boeren persoonlijk en daarom weten we ook dat het tegenovergestelde waar is. Al jarenlang werkt een grote groep boeren, net als ondernemers in andere sectoren in Brabant, aan innovaties en innovaties die zorgen voor

een beter leefklimaat voor de dieren en minder milieu-uitstoot en voor betere werkomstandigheden voor de boer zelf. Dat zijn de ondernemers die trots zijn op hun bedrijf en als VVD zijn we weer trots op alle goede ondernemers in Brabant.

Voorzitter. Ik hoor de boeren die mee zitten te kijken en luisteren of buiten hier staan en naar het debat aan het luisteren zijn, denken: als je dat echt allemaal vindt, VVD, hoe kun je dan zeggen dat je de voorliggende maatregelen zou gaan steunen? Het kan niemand ontgaan zijn dat deze vraag de afgelopen week vaak in onze fractie is gesteld. Ik ga het proberen uit te leggen. Waarom kiest de VVD hier in Brabant anders dan andere partijen? Partijen die de afgelopen weken duidelijk hebben laten zien te kiezen voor protectionisme van deze sector. Partijen die in stand willen houden wat tot nu toe functioneerde of heeft gefunctioneerd. Met bijbehorende subsidies, vooral conservatieve werkwijzen. Wij als VVD kiezen anders, omdat wij geloven in eigen kracht en vrijheid van ondernemers. Protectionisme van een agrarische branche, of welke andere branche dan ook, is ten principale niet liberaal en past dus ons niet bij ons. De VVD ziet de agrarische sector als een normale economische sector. Voor ons betekent dat dat elke ondernemer vrij zou moeten kunnen ondernemen. Maar een ander mag daar geen bovenmatige hinder van hebben.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor u nu al twee keer zeggen: constructieve reacties. Waar haalt u dat nou vandaan? Protectionisme hoor ik u twee keer vertellen. Kunt u dat misschien even duiden?

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Met protectionisme bedoel ik om zaken in stand te houden zoals ze altijd waren. Volgens mij is dat vanuit uw zijde ook wel vaak gebezigd. Om de boel in stand te houden zoals het was. Bijvoorbeeld de datum intact te laten, niet te wijzigen waar we nu mee bezig zijn.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik vind dat echt een heel onduidelijke en wazige uitleg. Ik zoek echt nog een keertje wat er nou protectionistisch is. Wat verdedigen we dan, wat ...?

De **voorzitter**: De vraag is helder. De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Met protectionisme bedoel ik: zaken laten zoals ze waren. En dus niet op een progressieve manier kijken naar wat er anders kan en wat er anders zou moeten. Dat is wat mij betreft protectionisme.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (VVD): Ja, voorzitter, dit maakt mij wel een beetje boos, eerlijk waar. We hebben heel veel sprekers gehad. En alle sprekers, alle boeren, zijn keihard aan het werk. Die laten niet de boel zoals de boel. Nee, ze zijn keihard aan het werk voor 2028 de maatregelen te nemen. En ze hebben al heel veel bereikt. Dus ik weet niet waar u het over hebt. Wat bedoelt u nu? Kunt u het uitleggen?

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Het verschil, voorzitter, tussen de heer Boon en mij is dat ik de rest van mijn tekst ken en u nog niet. En ik heb daar een concreet antwoord voor. Dus als u mij verder wilt laten gaan, komt u daar wel achter.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nee, voorzitter, ik laat u hier niet mee weggkomen. U gaat het nu vertellen. U zegt dat de boeren niks doen, dat ze conservatief zijn. Ik wil nu gewoon antwoord hebben.

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik ontken niet dat de boeren zeer constructief zijn en volop bezig. Nogmaals, in mijn tekst zal ik daaraan refereren. En de heer Boon kan straks bepalen of dat antwoord afdoende is.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, zo makkelijk willen we de VVD-woordvoerder hiermee niet weg laten komen. Hij zegt: we komen op voor het ondernemerschap van de boeren. U zet de boeren hier het mes op de keel met deze maatregelen. U zet hier een hele sector in een hoek en dan zegt u: ik kom op voor ondernemerschap. Op welke manier komt u hiermee nu op voor ondernemerschap, behalve dan een sector om zeep te helpen?

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Voorzitter. Ik ben het absoluut niet eens met de beeldvorming die hier neergezet wordt. En nogmaals, ik kom dadelijk terug op de manier hoe wij ernaar kijken. En dan zijn die woorden echt niet van toepassing.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Legt de heer Bollen van de VVD het nu eens even heel duidelijk uit – als hij dan toch in zijn woorden erop terugkomt, dan wil ik het horen ook – hoe hij hiermee het ondernemerschap stimuleert door deze maatregelen te nemen die de boeren op alle mogelijke wijzen beperken in hun vrije onderneming.

De **voorzitter**: Het punt is helder. De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ja. Ondernemerschap zit hem ook in kansen die je krijgt en kunt creëren. En volgens mij zitten in het voorstel ook die zaken verweven. Dat er zorgen zijn over de uitvoering, daar kom ik later op terug. Dat is één punt, maar ze zitten er wel in. Dus het ondernemerschap wordt beloond in het voorstel. Daar wil ik dadelijk graag op terugkomen. Voorzitter. Ik wil mijn betoog verder afmaken. Als we naar de agrarische sector en meer specifiek naar de veeteelt kijken, dan zien we als VVD dat deze sector, ondanks alle inspanningen die gedaan worden en gedaan zijn, nog steeds in delen van Brabant en zelfs meer en meer te kampen heeft met een verlies aan maatschappelijke acceptatie. Denk bijvoorbeeld eens aan stankoverlast die ervaren wordt. Ondernemers en omwonenden komen soms lijnrecht tegenover elkaar te staan. Er zijn en worden al veel inspanningen gedaan in de sector, maar om te zorgen dat ook de maatschappelijke acceptatie van deze sector snel terugkeert zien wij een versneld terugdringen van emissies

als een must. Als VVD houden we er niet van om in te grijpen in een markt. Zoals gezegd, we laten ondernemers graag vrij in de keuzes die zij maken voor hun bedrijf. Zij hebben daar immers zelf verstand van. Alleen als de belangen van anderen onevenredig in het geding zijn of lijken te komen vinden we ingrijpen pas verantwoord.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. De heer Bollen spreekt over terugdringen van geur. Nu is dat een van de dingen die de provincie niet tot haar bevoegdheden heeft. Heeft de heer Bollen dan een suggestie wat de provincie wel kan doen?

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik heb het aspect geur als voorbeeld genoemd, dat dat kan leiden dat partijen tegenover elkaar komen te staan. En ik zeg daarbij: wij denken dat emissie, het tijdstip is aangebroken. Dus dat is niet specifiek in geur. Dat heb ik u als voorbeeld genoemd.

De **voorzitter**: Oké. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Toch is het zo dat in de onderliggende stukken ook staat dat ingrijpen op ammoniak, wat wel een bevoegdheid is van de provincie, niet per se tot een significante afname van geur, fijnstof of endotoxine zal leiden. Oftewel: u zegt nu iets van 'dat is een voorbeeld', maar het is bevoegdheid van de gemeenten. Nogmaals, heeft u dan ideeën hoe u met de provincie dan die normen, geur, fijnstof, endotoxine, omlaag gaat brengen?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Volgens mij is er een verband tussen ammoniak en fijnstof. Dus alleen met ammoniak haal je de fijnstof niet weg en vice versa. Maar er zit wel een stevig verband tussen. Dus op het moment dat we ammoniak terug zouden dringen hebben we daar ook een goede bijvangst in het fijnstof. En dat is niet het enige. Emissie-ingrijpen, dat is wat ik hier aangrijp, moeten we een keer gaan doen. Dat is wat we hier vandaag bespreken. Goed. Nu het ernaar uitzielt dat de economische ontwikkeling van de rest van ondernemend Brabant ook gedeeltelijk op slot moet is zo'n moment wat ons betreft over ingrijpen aangebroken. Brabant is een bruisende provincie. We zijn dichtbevolkt, we hebben veel bedrijvigheid, we hebben een rijke cultuur. Dat betekent dat we soms scherpe kaders moeten stellen. Burgerbewoning tussen actieve boerderijen moeten we daarom zoveel mogelijk beperken, maar boerderijen in dichtbevolkt gebied dus ook. Daarnaast heeft Brabant verhoudingsgewijs veel natuur. Natuur, waar we met ons allen zorg voor moeten dragen. Dit alles past niet in een conservatieve ruimtelijke aanpak. Je hebt juist pioniersruimte nodig om hierin een oplossing te ontwikkelen. Ruimte voor de diverse problemen van de veehouderij. Ruimte die er binnen de huidige wetgeving vaak nog niet is. En die ruimte kan soms ook minder ruimte betekenen, voorzitter. We vragen vandaag aan agrarische ondernemers om hun verantwoordelijkheid te nemen en hun bedrijven op orde te krijgen. Iets wat overigens velen al jaren aan het doen zijn.

De **voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik hoor praten over ruimte geven. Maar de insprekers hebben toch heel erg duidelijk gemaakt vanmorgen dat wij juist de ruimte afpakken. Er zijn ondernemers, die proberen nieuwe

innovatieve methodes uit, maar die worden afgepakt omdat ze nu binnen die datum de luchtwasser moeten plaatsen. Wat is er innovatief aan wat u nu doet nu?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Op het moment dat de luchtwasser de enige oplossing zou zijn, zouden ze daar gelijk in hebben. Ik heb daar een andere beleving bij. Dus dat er wel ruimte komt voor innovatie om op een andere manier de emissie naar beneden te krijgen. En juist liever niet met een luchtwasser.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): We hebben vanmorgen bij de sprekers de kippenboer gehad en die heeft duidelijk verteld hoe hij bezig is en dat hij op de perfecte lijn zit tot 2028. Maar die zegt nu ook: als nu de maatregelen komen, dan is het klaar met zijn bedrijf. Dus ik denk dat die meneer toch meer verstand ervan heeft dan u.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ook hier geldt: dat is een interpretatie van de regels, zoals meneer hem uitlegt. Ik denk dat er andere dingen mogelijk zijn. En volgens mij moeten wij juist ook ruimte creëren dat die mogelijkheden ook op tafel komen. Die liggen hier niet. Dat snap ik dat u die niet gelezen heeft, maar die moeten we met elkaar creëren. Daar staan we volgens mij allemaal voor aan de lat.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik heb het even aangehoord, voorzitter. Ik denk: ik laat de heer Bollen even in zijn rol komen. Ik hoor nu voor de tweede of misschien zelfs wel de derde keer het woordje 'conservatief'. En ik denk dat als iets conservatief is het wel het hier vandaag voorliggende voorstel is. Want u bent nu bezig om heel die zaak op slot te zetten en eigenlijk de echte innovatie eruit te halen. Gaat u daar nog eens even op in, zou ik zeggen.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dan hebben we toch een wezenlijk andere beleving, voorzitter. Volgens mij zetten we de zaak niet op slot, we stellen eisen aan de totale uitstoot. Daar zetten we inderdaad een kader omheen. Dat doen we op andere terreinen ook. En binnen dat kader moet het eerlijk verdeeld worden: natuur, andere ondernemers, ook agrarische ondernemers. Wat we wel doen is ruimte bieden voor innovatie die nieuwe ideeën echt tot wasdom brengt. Nu zitten er lange procedures aan – we hebben het vanmorgen sprekers ook horen zeggen – voordat ze hun vergunning tot het einde kunnen brengen. Hier zitten onderdelen in het pakket waarbij de vergunningprocedure versneld neergezet kan worden. Ik heb vanmorgen sprekers gehoord die zitten te wachten totdat hun producten in de stallen geplaatst kunnen worden, zodat die innovatie plaats gaat vinden. Dat zijn volgens mij de voorbeelden die ook in dit voorstel zitten en dan zijn we de sector wel degelijk aan het vernieuwen.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. En diezelfde ondernemer heeft vanmorgen tijdens het inspreken gezegd: luister, ik wil een bepaalde innovatie op gang brengen, dan moet u niet nu komen met die maatregelen om die stikstofemissie te reduceren, want dat staat haaks op mijn innovatiekracht.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dan heb ik hem anders begrepen dan u. Volgens mij zei die meneer dat we juist buiten een Rav-code om, door een versnelde procedure, door alternatieve meetideeën, meetinstrumenten en meetinstanties te gebruiken, en daarin het vertrouwen te scheppen dat producten ook tot een goed einde kunnen komen, dat is volgens mij wat meneer nodig had.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik zou de collega's van de PVV en het CDA er ook even op willen wijzen dat de beantwoording van de technische vragen van de CDA-fractie deze week is binnengekomen. De staatssecretaris wil de vee-intensieve provincies ruimte geven om die innovatieve stalconcepten neer te zetten. We hebben nog tweeënhalf jaar. Richting die meneer die vanmorgen insprak zou je dus juist kunnen zeggen: we reiken u de hand, we trekken samen op en we gaan het realiseren in de komende tweeënhalf jaar. Dat is de niet-conservatieve aanpak die de heer Bollen hier bedoelt.

De **voorzitter**: Braspenning in reactie op Meijer.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, dank je wel, voorzitter, want er is inderdaad wel een reactie op nodig. Wat hier nu aan de hand is, is het volgende. U vraagt een financieringsbehoefte van een sector om te investeren in emissiebeperkende maatregelen. Terwijl u eigenlijk aan de andere kant wilt zeggen in beleid naar nieuwe stalconcepten de zaak bij de bron aanpakken. Je doet het een of je doet het ander. Maar door dit nu te doen haal je enorm veel financieringskracht uit die sector en kom je uiteindelijk met je innovatie in de knoei als het gaat om zaken bij de bron aanpakken.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik ben wel benieuwd of de vernieuwende concepten, die inderdaad nu ontwikkeld worden, of die straks in het flankerend beleid kunnen rekenen op coulance, op voorfinanciering, op extra experimenteerruimte. Al dat soort dingen. U zult straks horen dat wij daarbij een aantal concrete voorstellen doen. En dat is waar dit thuishoort. Dus het is wat makkelijk om te zeggen dat het per se een luchtwasser moet zijn. Volgens mij zijn er nog een heleboel alternatieven. De concepten, die hier vanmorgen ook zijn benoemd, zijn wat ons betreft van harte welkom in Brabant. Dat proberen we nu juist te stimuleren.

De **voorzitter**: Braspenning in reactie kort.

De heer **Braspenning** (CDA): Als laatste, voorzitter. Ik denk dat de D66-fractie heel goed moet luisteren naar de niet-conservatieve voorstellen, waarmee het CDA komt. En dan zullen we elkaar ongetwijfeld vinden.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. De VVD probeert nu eigenlijk heel pijnlijke maatregelen te verkopen door een pakket samen te stellen waarmee ondernemerskracht wordt ontwikkeld. Nu zit u al twee jaar in deze coalitie. Wat zijn nou de nieuwe voorstellen binnen dit pakket die de afgelopen twee jaar binnen de huidige regelgeving die we al hadden niet gerealiseerd konden worden, waar u nu dit totaalpakket nodig heeft? Had u niet het college moeten oproepen: vergunningverlening had toch veel sneller kunnen gaan?

De **voorzitter**: De vraag is helder. Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Volgens mij is snelle vergunningverlening randvoorwaardelijk, maar niet volledig in onze handen. Daar wordt hier vaak genoeg over gesproken in de Staten. Als je mij vraagt of dat sneller mag of moet, dan zijn we het heel snel met elkaar eens. Dat is volgens mij hier de vraag niet. Hier zitten stukken in waardoor innovatie kan plaatsvinden, waardoor we met elkaar nieuwe afspraken maken hoe we met de veehouderij omgaan. En ik ben ontzettend pro-veehouderij. Dat weten mensen die mij persoonlijk spreken heel goed. Maar ik weet ook dat we in Brabant een bepaalde realiteit hebben, dat we ergens kaders moeten stellen. Volgens mij gebeurt dat hier met ruimte om er nog in door te gaan.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. U heeft hier bijna 32 ondernemers vanmorgen gehad, die hun verhalen over de innovatie vertelden. U zegt: in dit pakket zitten nu heel specifieke dingen, waarin zaken die nu niet kunnen en straks wel. Welke elementen zijn er dan? Wat zit er dan in het pakket dat het ondernemerschap daadwerkelijk stimuleert? Ik heb ze nog niet gevonden.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Volgens mij is een groot onderdeel van wat vandaag voorligt dat er flankerend beleid gemaakt moet worden. Er is vanmorgen ook door vele sprekers op aangedrongen om dat goed voor elkaar te maken. Daar kom ik straks op terug. Voor ons is dat van cruciaal belang hoe dat er verder uitziet.

En mijnheer Vreugdenhil, dan vraag ik u, als we bij elk ander onderwerp eerst een kadernota maken en vervolgens een uitvoeringsplan, stellen we dat altijd tegelijkertijd vast? Dat vraag ik aan u.

De **voorzitter**: U wordt een vraag gesteld. Die sta ik toe om die te beantwoorden.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. In dat geval niet, maar in dit geval lag er de keiharde afspraak, ook met het college gemaakt, dat tegelijkertijd met het maatregelenpakket het flankerend beleid uitgewerkt was, en dat dat als één totaalpakket hier op tafel lag, zodat we daarover konden beslissen. Die afspraak is niet nagekomen en ook daar is Agrifood Capital heel scherp. En terecht. Die zegt: zonder flankerend beleid zijn deze maatregelen een doodsteek voor heel veel bedrijven.

De heer **Bollen** (VVD): Ik ga verder met mijn betoog, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik sta nog één interruptie toe. Laat het debat de vrije loop, maar we moeten ook verder met de betogen. Braspenning tot slot.

De heer **Braspenning** (CDA): Nog even over dat flankerend beleid. U heeft zelf met de coalitiepartijen de motie aangenomen. 15 juni moest er beleid liggen, het totale flankerend beleid moest op orde zijn. Dus daar heeft het college sowieso volgens u al in gefaald.

De **voorzitter**: De heer Bollen vervolgt nu zijn betoog.

De heer **Bollen** (VVD): Ik ga verder met mijn betoog. Ik denk dat er dadelijk meer duidelijk wordt. Dank u wel, voorzitter. Wij vragen vandaag aan agrarische ondernemers om hun verantwoordelijkheid te nemen en hun bedrijven op orde te krijgen. Iets wat velen overigens al jaren aan het doen zijn. En we vragen ze vanaf vandaag daar een versnelling bij te zetten. Bedrijven die de laatste jaren niet of weinig geïnvesteerd hebben, moeten alsnog een zware inhaalslag maken. En dat is juist, voorzitter, en dat zien wij ook. Maar het is niet zo dat iedereen in de sector morgen zijn bedrijf volledig zou moeten aanpassen om het jaartal van 2022 te halen. Wij weten niet of de communicatie van het college nou niet zo goed is geweest of er hier aan beeldvorming is gedaan, maar we zagen als VVD de afgelopen week te veel sprekers die onnodig slecht geslapen hebben en dat nog steeds doen. 15% van de ondernemers voldoet namelijk op dit moment al aan de eisen die we op het einde van de transitie vragen. 15% is al klaar voor de jaren na 2028. Op bedrijfsniveau zijn er zelfs nog veel meer bedrijven die eraan voldoen. Helaas is er in het huidige voorstel door GS voor gekozen om de tot nu toe succesvolle systematiek van intern salderen niet meer te waarderen. Dat betreurt de VVD, want het gaat hier vaak juist om een groep ondernemers die bij uitbreiding van het bedrijf haar nieuwe stallen al van de best beschikbare technologie en oplossingen heeft voorzien. De nieuwe stallen halen zo al een reductie tot 95% op stalniveau.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het is wel heel goed om te horen dat de heer Bollen het betreurt dat salderen op bedrijfsniveau niet meer mag. Als het CDA zo dadelijk een amendement indient om salderen op bedrijfsniveau alsnog toe te staan, dan kunt u dit rechtzetten, dan hoeft u dit niet meer te betreuren. Zult u dat dan steunen als VVD?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik zal dat beoordelen als ik dat gelezen heb. Daar kan ik u nu geen antwoord op geven. U weet zelf ook hoe het werkt. Wat de VVD betreft mag deze groep ondernemers, die al volop aan de slag is gegaan om de transitie vorm te geven, niet op deze manier beloond of beter gezegd, bestraft worden. Goed gedrag moet inderdaad volgens de VVD beloond worden. Daarom dienen we hier ook een amendement voor in. Ik vraag me dan of u dat van mij ook gaat steunen.

Wij zijn als VVD een reële partij. Wij erkennen ook dat 15% van de ondernemers momenteel niet voldoet aan het Besluit huisvesting, en die groep zal inderdaad nog flink aan de bak moeten, zoals ze dat zeggen, want deze groep wordt nu inderdaad onder druk gevraagd om een keuze te maken: stoppen of toch investeren. Het overgrote deel zal met aanpassingen die gepland waren overigens gewoon alsnog voldoen. Ook al zullen sommige aanpassingen door deze groep jaren eerder moeten worden uitgevoerd. Door de voorgestelde versnelling komt er voor andere ondernemers ruimte beschikbaar om te starten of uit te breiden. Voor ons als VVD maakt het niet uit of dat nou ondernemers binnen of buiten de agrarische sector zijn. Het gaat erom dat we de milieuruimte die er is op een goede manier voor Brabant blijven benutten. Door positief op het voorliggende voorstel te besluiten voorkomen we dat er een slot op Brabant komt. Er komt ruimte om de bedrijventerreinen en bijvoorbeeld vakantieparken gewoon door te kunnen laten gaan. Iets wat waarschijnlijk niet zou kunnen als we het besluit niet zouden nemen.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. U heeft het over de VVD als ondernemerspartij en u bent ondernemer. Hoe zou u het nu vinden als er een besluit zou worden genomen dat binnen nu en vijf jaar autohandelaren alleen nog maar het duurste type Tesla mogen verkopen en geen enkele andere auto meer, terwijl er helemaal geen markt voor is? Hoe zou u dat vinden als ondernemer?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik ben het niet eens met uw voorstelling, want volgens mij ligt dat niet voor. Een Tesla rijden is een van de mogelijkheden. Maar gewoon een auto die aan de milieuwetgeving voldoet is ook prima. En dat is volgens mij wat wij vragen en daar is niet zo heel veel mis mee. Het moet wel kunnen. Dat zou de juiste vraag zijn.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. En dat zit nu precies de crux. Als die milieuwetgeving nou zo hoog wordt en die lat legt u zo hoog voor de ondernemers in de agrarische sector dat er straks alleen nog maar auto's van het duurste type Tesla verkocht zouden mogen worden, dan krijg je hetzelfde als wat er nu van de boeren wordt gevraagd en dat is krom en dat is niet in het belang van ondernemers. Daarmee bewijst u ondernemers geen dienst en mag u zich absoluut geen ondernemerspartij noemen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. De heer Bollen had het over milieuruimte die benut moet worden of dat die ruimte er moet blijven. Het gaat vandaag over stikstof. Bent u van mening dat er heel veel ruimte is om die stikstof maar op te nutten?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Volgens mij heb ik net genoemd dat het wat ons betreft aan agrarische, overige ondernemers of natuur ter beschikking gesteld kan worden. Wat we vandaag doen is daar een rem op zetten. Stop, dit is het kader. En daar zullen we allemaal onze ruimte binnen moeten vinden.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): We besparen 4% à 5% aan stikstof of ammonium vanuit de veehouderijen als het pakket vandaag niet geamendeerd wordt doorgevoerd. Gaat dat dan vervolgens naar andere sectoren, mijnheer Bollen?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Volgens mij ligt er gewoon een afspraak voor stikstof. Er kunnen vergunningen op ingediend worden. En op die manier wordt dat verdeeld. Volgens mij, om te voorkomen dat we het einde halen, en dat daar al een hypotheek op de toekomst wordt genomen, stellen we die maatregelen. En waar

het naartoe gaat, als dat voor natuurprojecten is of anderszins, ik heb vakantieparken genoemd. Volgens mij is die ruimte voor het algemeen nut beschikbaar.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Ja. Volgens mij wordt hier een probleem geschetst dat er niet is. Maar ik hoor graag van de heer Bollen hoeveel economische initiatieven buiten de agrarische sector geen doorgang hebben kunnen vinden, omdat de stikstofdepositieruimte te beperkend was.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dat is volgens mij geen vraag aan mij. Die kunt u aan het college stellen. Ik zeg alleen dat wij op dit moment wel zien dat de ruimte opraakt en daaraan op tijd iets willen doen.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Ik vraag dit niet aan het college. Ik vraag dit aan u. Want u doet een uitspraak, u grijpt dit als argument aan om voor deze plannen te stemmen. Dus dan wil ik wel graag van u weten: waar haalt u dit probleem vandaan; welke economische initiatieven buiten die van de agrarische sector zijn in de wielen gereden doordat de stikstofdepositieruimte te beperkt was? U gebruikt het als argument.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik constateer dat de complete ruimte aan zijn einde loopt. Dat constateer ik. Ik weet niet welke bedrijven er niet vergund zijn daardoor.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog, mijnheer Bollen. Wacht, er is nog een interruptie van de heer Boon. Die had ik niet gezien. Gaat uw gang.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. De VVD zet nu bij de boeren het mes op de keel omdat we aan het einde lopen, maar u gaat het precies weer weggeven. Wat is nu het doel van de VVD? Wat wil de VVD hier nu mee opschieten?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ja. Ik heb daar volgens mij genoeg over gezegd, voorzitter. Eerlijke verdeling onder alle ondernemers in Brabant, die ons lief zijn en ook ruimte.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dus u zegt nu dat er op dit moment een oneerlijke verdeling is. Kunt u mij dan uitleggen waarom de verdeling oneerlijk is? Want u wilt een eerlijke verdeling.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dat zeg ik niet.

De heer **Boon** (PVV): Dat zegt u wel.

De heer **Bollen** (VVD): Dat is uw beleving, dat is uw schets. Ik zeg dat we de ruimte die er is met elkaar moeten verdelen. Dat het grootste gedeelte naar de agrariërs gaat is volgens mij part of the deal. Dat hebben we al heel lang geleden afgesproken. Logisch. Dat hebben ze ook nodig.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik hoor de VVD betogen dat ze graag voor kaders zijn. Maar er is nog een ander kader, dat is de Kaderrichtlijn Water. Dat is niet facultatief, dat is een verplichting. Als u met de uitgiffen, die u nog van plan bent, vakantieparken en industrieterreinen, als we de Kaderrichtlijn Water niet gaan halen, gaat u dan nog strenger optreden? Gaat u daarvoor pleiten?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dat kan ik op dit moment niet overzien. Ik heb gezegd dat bij die industrieparken en vakantieparken ook ruimte is voor natuurbescherming. Daar hebben we ook zorg voor te dragen. Voorzitter. Volgens mij heb ik dat in mijn betoog duidelijk genoeg gezegd.

De **voorzitter**: Gaat u dan verder met uw betoog.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel. Wij zijn ook blij om te zien dat dit college bereid is om goed ondernemerschap te belonen. Eindelijk wordt het voor de ondernemers in de sector weer mogelijk om onder bepaalde voorwaarden naar 2 ha of 2,5 ha uit te breiden. Uiteraard vraagt dat nog wel iets van onze Brabantse gemeenteraden om hun medewerking, indien gewenst, dit zo snel mogelijk ook in hun bestemmingsplannen op te nemen.

De **voorzitter**: Van Hattem, interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, ik hoorde de heer Bollen van de VVD zojuist zeggen: wij zien dat er beperking komt vanuit de stikstofmaatregelen, vanuit de Kaderrichtlijn Water. Maar beseft u ook waar die beperkingen vandaan komen? Die komen vanuit het door u zo bejubelde Brussel. Het zijn allemaal Brusselse maatregelen, EU-maatregelen, waar u als VVD keihard achteraanloopt en zegt dat Brussel keihard nodig is voor onze economie en nu moet u zelf constateren dat al deze beperkingen worden opgelegd door Brussel. U valt keihard in uw eigen Brusselse zwaard.

De **voorzitter**: Het is helder. De heer Bollen gaat door.

De heer **Bollen** (VVD): Ja, ik ga door. Ik wil best bevestigen dat ik een eurofiel ben, maar daar mag u hetzelfde van vinden.

De heer **Van Hattem** (PVV): Als u bevestigt dat u een eurofiel bent en tegelijkertijd moet zien dat door die maatregelen heel wat sectoren in Brabant eronder te lijden hebben, dan houdt u gewoon een tegenstrijdig verhaal. Dus stop gewoon eens een keer met die Brusselse hobby van u.

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. Bollen gaat verder.

De heer **Bollen** (VVD): Volgens mee heeft dat niks met Brussel te maken. We zien ook realisme terug bij Gedeputeerde Staten, bijvoorbeeld waar het gaat om het mestvraagstuk. Zoals verschillende sprekers de afgelopen week ook zeiden: je kunt geen dieren houden zonder mest te produceren. De VVD waardeert het dan ook dat het college met concrete voorstellen is gekomen om de verwerking van mest in ieder geval ruimtelijk mogelijk te maken. Dit lost voor ons ondernemers en burgers een belangrijk vraagstuk op.

Voorzitter. We hebben de afgelopen weken niet alleen positieve verhalen en geluiden gehoord, maar ook veel zorgen.

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, is de VVD van mening dat er bij veehouderijen mestoverschot moet bestaan? Of erkent de VVD ook dat met grondgebonden landbouw je de mestkringloop ter plekke sluit?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik begrijp dat er met grondgebondenheid een andere mestproblematiek is. Alleen ga ik niet op de zetel van de ondernemer zitten welk systeem dat hij hanteert. Dus op dit moment hebben we een heleboel mest die niet grondgebonden is. Er is een overschot op dat we niet kunnen verwerken, omdat er een stop op zit. En daar wordt nu ruimte voor gemaakt, ook in vergunningen daarvoor. En daar zijn we blij mee.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik hoor de VVD zeggen dat ze zo'n realistische partij is. Realistischer en aardser dan wat de aarde kan dragen en hoe de bodem er voorstaat heb je het niet. Kunnen we erop vertrouwen dat de VVD initiatieven vanuit onze Staten vandaag gaat steunen om de bodem gezond te houden en de aarde door te geven aan de generaties VVD'ers na ons?

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik zou als ik u was uw zegeningen tellen. Volgens mij heb ik natuur al een paar keer genoemd. Dat is volgens mij al een hele vooruitgang voor onze partij. Ik zou niet te ver gaan.

De **voorzitter**: Oké. De heer Bollen vervolgt zijn betoog.

De heer **Bollen** (VVD): We hebben niet alleen positieve geluiden gehoord, we hebben namelijk ook veel zorgen gehoord bij de ondernemers en we horen graag of het college die kan wegnemen. Wij delen namelijk de zorg van een groep ondernemers, die net het bedrijf heeft overgenomen of gaat nemen. Met andere woorden: onze jonge nieuwe generatie. Ze zijn meestal daarbij maximaal financieel belast en niet zomaar in staat om de voorgestelde maatregelen dan ook uit te voeren of snel rond te krijgen. De VVD-fractie vraagt hier aandacht voor aan GS. Kunnen zij toezeggen dat we in de uitwerking van het flankerend beleid hier passende en vooral realistische oplossingen voor terug gaan zien?

Hetzelfde geldt voor een groep ondernemers, voorzitter, die gelet op hun leeftijd in de periode tot 2028 had willen stoppen. Hoe kijkt het college tegen deze leeftijdsgroep aan in relatie tot het nog te maken flankerend beleid?

De **voorzitter**: Interruptie Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Nu doet u het eigenlijk weer, mijnheer Bollen. U pakt de jonge ondernemers en die groep op leeftijd. U heeft een motie aangenomen, waarin u het college oproept om te zorgen dat het flankerend beleid in orde is. En nu doet u het weer. Het college heeft niet geleverd en nu doet u het weer. U zegt: college, wij vragen er aandacht voor en leggen de bal weer bij u. Leveren, nu! Dat moet in orde komen. En geen flauwekul, dat flankerend beleid moet er staan als je deze maatregelen doorvoert. Dat is een verplichting. Dat is niet zomaar iets dat je weg kunt leggen bij het college.

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Braspenning** (CDA): Leveren!

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik wil graag leveren. Ik zou niet weten wat ik als Statenlid aan u moet leveren. Ik kan een bijdrage leveren, maar ik kan niet het flankerend beleid leveren. Even serieus, het flankerend beleid ligt hier niet compleet onder. Dat ben ik met u eens en in dat opzicht is dat niet gelijk aan de motie die we hebben aangenomen. Ik constateer echter ook dat we voor het flankerend beleid ook partners nodig hebben die op dit moment niet bereid zijn om aan tafel mee te gaan. En ik denk dat we een stapje verder moeten zetten om dat flankerend beleid ook wel degelijk vorm te geven. Want dat is echt heel belangrijk. En als u mijn betoog afluistert hoort u daarin dat we daaraan willen werken.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Dit is veel te makkelijk van de heer Bollen. Er zitten denk ik naar dit debat honderden jonge boeren te luisteren. En die zullen allemaal dezelfde vraag hebben: hoe dan, mijnheer Bollen? U kunt makkelijk de vraag aan het college stellen om met een toezegging te komen dat we ernaar gaan kijken. Die is niks waard. Hoe ziet u dan dat flankerend beleid voor de jonge boeren, dat ze niet belemmerd worden in bedrijfsoverdracht tegelijkertijd met de maatregelen? Concreet.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dat kan door financiën zijn. Of te helpen in financiën. Door tijdsfactoren. Ik weet het niet. Ik ben niet het college hè. Dus dat is echt een opdracht voor het college.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. We hebben hier al die verhalen gehad. U kunt toch niet zomaar ins Blaue hinein gaan zeggen van 'kunt u toezeggen dat u er iets aan gaat doen, daar gaan we mee akkoord?', terwijl er heel concrete vragen zijn gesteld door jonge ondernemers waar ze tegenaan lopen. En dat is niet alleen financiën, dat zijn tal van andere zaken. Dan had ik ook verwacht dat u hier met een antwoord komt voor onze jonge boeren en dat ze daarmee ook perspectief naar de toekomst hebben. En niet deze zomer met een kluitje in het riet gestuurd worden.

De **voorzitter**: Oké. Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik wacht de bereidheid van het college af om mijn vragen te beantwoorden en dan met concrete antwoorden te komen. En dan kunnen we het er samen over hebben, voorzitter.

De **voorzitter**: Goed. Ik stel voor dat de heer Bollen zijn betoog vervolgt.

De heer **Bollen** (VVD): Ook maken we ons als VVD zorgen over het voorstel ten aanzien van het faciliteren van de innovatie. Is die wel financieerbaar en duurt de toets der functionaliteit niet te lang? De VVD heeft al eerder aangegeven dat we graag zouden zien dat de provincie moderne financieringsregelmogelijkheden mogelijk maakt, zoals lease of vergelijkbare opties. Gaat dat ook werkelijk gebeuren? Ik heb de gedeputeerde in een bijeenkomst daar wel eens naar horen refereren, maar ik wil het eigenlijk ook nog een keer bevestigd hebben.

De VVD is erg enthousiast namelijk over de mogelijkheid om buiten of zonder Rav-codes – we hebben het er net al over gehad – te kunnen ontwikkelen en vergunnen. Daarmee is wat ons betreft een echte innovatieboost mogelijk en Brabant wordt zo op deze manier vanzelf een proeftuin voor de sector. Dat lijkt ons goed voor de sector zelf. Een versnelling in doelstelling en een enorme boost voor de periferie van deze sector. We maken ons dan wel zorgen over de haalbaarheid. Kunt u aangeven op welke juridische basis u de Rav-codes met de deskundigen buiten beschouwing kunt laten? Over innovatie gesproken, bent u ook bereid om actief samen te werken met de taskforce Innovatie en Agrifood in de vergunningverlening en de daar beschikbare middelen voor deze innovaties in te zetten? Dus niet specifiek voor agrariërs, maar voor een versnelling van de agri-innovatie.

Nogmaals, de juridische kant van het voorstel. Hoe kijkt het college naar de kansen bij het eerste juridische proces dat zou kunnen komen tegen de provincie als het gaat om de versnelde transitie met het jaartal 2022?

We hebben de laatste weken gemerkt dat de relatie met de sector, maar ook vele partners, erg verstoord lijkt te zijn. Gaan GS er alles aan doen om deze relaties met onze partners weer in ere te herstellen? Met name ook de kant van de financiers. De commissie-Rosenthal, ZLTO, maar ook gemeenten. Kunt u aangeven wat u concreet gaat doen om iedereen weer in voldoende mate zich gehoord te laten voelen?

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde de heer Bollen uitspreken dat hij twijfels heeft over de juridische haalbaarheid. Gaat de VVD nou instemmen met een voorstel waarbij zij twijfelt over de juridische haalbaarheid?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Nee, u heeft selectieve oren, denk ik. Wat ik zeg is of GS daarover hebben nagedacht. We hebben allemaal sprekers gehoord, die daar iets van vinden en zeggen. En wij vragen of daarover is nagedacht. That's it.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dus u heeft daar geen twijfel bij?

De heer **Bollen** (VVD): Ik ben geen jurist, mijnheer Kuijken.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog, en ik wijs de aanwezigen in de zaal erop dat er geen toestemming is om met alle vormen van geluid voor- of afkeuring te laten blijken. De heer Bollen voert het woord.

De heer **Bollen** (VVD): U wilt een investeringfonds ontwikkelen en daarbij ook partners uit de keten betrekken. Daarom is die relatie extra belangrijk. Het fonds, waarover gesproken wordt, dient volgens de VVD voldoende massa en omvang te hebben en een flexibele ja-houding in de behandeling. Hoe overtuigt u deze partners van deelname? Heeft u daar ideeën bij? Welke contacten lopen er al? Gaat dit fonds ook starten of functioneren bij eventueel uitblijven van de partners?

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik stond al te vroeg, maar het was inderdaad precies al het laatste waar ik ook de VVD-fractie eigenlijk wel even haar eigen standpunt over zou willen horen. Bent u het met D66 eens dat participeren leidt tot draagvlak voor een dergelijk ondersteuningsfonds? En wat vindt de VVD-fractie ervan dat als die participatie ertoe leidt dat er mogelijk vertraging komt en dat soort zaken? Hoe staat u daar dan in?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Wat mij betreft mag het niet leiden tot vertraging. Ik zou wel heel graag moeite gedaan zien worden dat de partners blijven aansluiten. En sluiten ze niet in het begin aan, dat we met de helft starten. En desnoods blijven vragen dat ze uiteindelijk toch aansluiten. Het lijkt me heel erg belangrijk om het fonds goed te laten functioneren. Maar als u vraagt: 'kan het tot vertraging leiden, omdat we blijven wachten op partners?', dat is volgens mij uw vraag, dan ben ik ervoor dat we op eigen kracht sowieso door kunnen. Het fonds moet er komen.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dan ben ik blij om te constateren dat D66 en de VVD het daar met elkaar eens zijn.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de heer Bollen dat een hoop af zal hangen van het instellen van een fonds en de omvang van het fonds. Maar daar is nu nog helemaal niets over bekend. Gaat u nu met een voorstel instemmen, waarvan u niet eens weet hoe het fonds eruit gaat zien?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik zeg nog niks over instemmen. We gaan dadelijk nog met een amendement en een motie komen. We willen antwoorden hebben van GS. En daar komt volgens mij - hoop ik tenminste - antwoord op mijn vragen.

De **voorzitter**: Oké. Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik ben heel blij om te horen dat er bepaalde twijfel bij de VVD is ontstaan om op dit voorstel in te gaan. Welke voorwaarden heeft u om met dit voorstel mee te kunnen stemmen?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): U spreekt over twijfel. Het gaat niet zozeer over twijfel. Het gaat hier over zorgvuldigheid voor die groep mensen die het betreft. Het flankerend beleid heeft daar alles mee te maken.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Ik hoor de VVD zojuist betogen over het vrije ondernemerschap. Oftewel: strengere regels stellen, betekent dat een ondernemer innovatiever zou moeten zijn. Tegelijkertijd pleit de VVD wel voor een fonds. Dus mag de belastingbetaler de portemonnee weer trekken. Vindt u dat ook vrij ondernemerschap?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Wij vragen iets van een groep waarvan we het nog niet gevraagd hadden. En daar zijn mensen bij die we willen behouden voor deze transitie. En als wij die kunnen helpen door ons als provincie op een bepaalde manier op te stellen zeg ik daar niet op voorhand nee tegen. Ik denk dat het belangrijk is dat de kaders van dat fonds heel erg goed duidelijk worden. En daar hebben volgens mij iets meer tijd voor nodig.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik vind dat wel iets te makkelijk. Er zijn heel veel mensen die iets vragen. De kunstsector vraagt iets. En dan zegt u: o, u vraagt, wij stellen een fonds beschikbaar. Nee, dat fonds is onderdeel van het onderhandelingspel geweest en u was daarbij. U heeft gezegd: we moeten compensatie bieden, we moeten dus de belastingbetaler laten betalen voor maatregelen die uiteindelijk de veehouder moet houden. Waarvan u zei dat het een vrije ondernemer is die zich maar moet aanpassen aan de nieuwe situatie. Ik vind dat niet echt liberaal.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ja, dat mag u vinden. Met die redenering ben ik het niet eens. Voorzitter. Ik ga verder. Het principe eerst beleid, dan middelen is hier bij de overheid gebruikelijk. Maar gaat dit principe ook hier op ten aanzien van het flankerende beleid? Met andere woorden, de bedragen die tot nu toe genoemd zijn, zijn indicatief. Maar hoe realistisch zijn die dan eigenlijk? Een volgende vraag. Zou het college bereid zijn ...?

De **voorzitter**: Interruptie Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel. Ik ben niet zo gauw van het naar voren lopen om hier een vraag te stellen. In deze discussie wil ik iets duidelijk hebben voor mezelf. Ik ben iemand die in het midden staat in deze discussie. Begrijp ik nou goed dat u in uw hele betoog eigenlijk zegt: ik ben wel bereid om voor de voorstellen van GS te stemmen, maar ik wil wel eerst het flankerend beleid geregeld hebben? Hadden we het dan niet beter andersom kunnen doen en eerst het flankerend beleid voor hebben liggen en dan erover praten? Ik snap het niet meer.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Nee, dan volgt u mij verkeerd. Volgens mij vraag ik echt om stevige contouren van dat flankerend beleid. Ik heb net bij de heer Vreugdenhil een vergelijking gemaakt tussen een kadernota en een uitvoeringsplan. In die trant moet u dat zoeken. Dat uitvoeringsbeleid/flankerend beleid is wel heel erg belangrijk. Dus vandaar dat al die vragen erover gaan.

De **voorzitter**: Dat is duidelijk. Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Volgens mij, als je zo'n dag als deze voorbereidt, dan kun je alleen maar bepalen, als dat flankerend beleid voldoende is, om daar nog verdere vragen over te stellen en niet hier te gaan regelen dat het flankerend beleid is. Ik vind dat een beetje moeilijk, eerlijk gezegd.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ja. Flankerend beleid helemaal uitschrijven lijkt mij in dit geval echt heel erg moeilijk. Ik snap wel dat dat nu niet helemaal voorligt. En ik zou er ook graag verder in betrokken worden om dat ook vorm te geven.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja. De heer Bollen begrijpt niet dat het flankerend beleid nog voorligt en het schijnt moeilijk te zijn, maar u heeft zelf een motie ondertekend, waarin u juist vraagt om flankerend beleid voor 7 juli hier klaar te hebben. Wat is uw handtekening op dit moment nog waard?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik heb die motie medeondertekend en daar sta ik nog steeds achter. Ik heb tot nu toe geen antwoord van het college gezien. Wellicht dat ze ons vandaag nog verrassen en anders kunt u aansluiten op de vragen die ik nog heb. Ik heb die vragen nog steeds. Alleen, dat moeten we wel verder uitwerken en ik hoor graag het antwoord van het college hoe het het verder wil doen.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja. U roept het college op, het college geeft er geen gehoor aan. Hoe betrouwbaar is dit college? En is het dan niet verstandig, zoals eerder is voorgesteld, eerst dit flankerend beleid af te gaan wachten en dan pas te gaan beslissen?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Die laatste vraag heb ik volgens mij al meerdere keren beantwoord. Dus ik wacht hierin echt het antwoord van het college af.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Mag ik de Staten erop wijzen dat we bij het aannemen van de perspectiefnota al een aantal zaken hebben geregeld, waaraan de heer Bollen refereert? Toen hebben wij de opdracht gegeven om te komen tot het fonds, om te komen tot het loket. Dus waar u het beeld schetst dat

dit helemaal nog niet in gang is gezet, klopt dat beeld niet. Dat hebben wij namelijk bij de perspectiefnota al in gang gezet.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Mijnheer Bollen. U wordt continu gevraagd: zou er niet eerst flankerend beleid moeten liggen en dan de maatregel? Bent u het met mij eens dat we deze maatregel nemen – u hebt het volgens mij ook wel in uw betoog gezegd – omdat we gewoon vinden dat het noodzakelijk is voor een duurzame toekomst, voor een duurzame toekomst als het gaat om milieu en natuur in Brabant? Dat dat het essentiële beginpunt is, het nemen van een beleidsregel. En begrijp ik u goed dat u vandaag zegt in principe te kunnen instemmen met die beleidsmaatregel, maar u dat pas kunt doen als u echt zicht hebt op een duidelijke contour van een flankerend beleid dat in vervelende, lastige en individueel moeilijke situaties boeren gaat helpen naar hun toekomst? Boeren die mee willen in die duurzame landbouw. Dus A, heb ik het juist dat u zegt: wij gaan het beleid steunen, we doen dat als we de echte overtuiging hebben dat er een sociaal en goed flankerend beleid komt? Volgens mij is dat een logische gang van zaken.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): U heeft dat in grote lijnen inderdaad juist. We zijn ervan overtuigd dat emissies moeten dalen. Maar we zien ook dat de afgelopen jaren vele ondernemers de weg al mee op geslagen zijn. Zij hebben de afslag op de rotonde voor hunzelf al gekozen om die term maar eens even te gebruiken. En daarmee zijn ze gestart met de toekomst van hun bedrijf en hun leven. Ook onder die groep zitten mensen die soms onterecht en vaak terecht hierdoor geraakt worden. Die groep mensen wil ik niet verliezen. En als u hoort dat dat de randvoorwaarde is die ik stel om aan de emissie-eisen te gaan schroeven, dan heeft u dat juist gehoord. Die mensen moeten daarvoor beschermd blijven. Dat vind ik echt essentieel. Jaren terug is het in de vorige periode begonnen met een transitie van de veehouderij, die wij van harte onderschrijven. Die mensen die daar toen de afgelopen jaren ja hebben gezegd, mogen nu niet de dupe worden van een tandje erbij, zoals het vandaag voorligt.

De **voorzitter**: Kijken. Nee. Kijken niet. Kijken wel.

De heer **Kijken** (CDA): Ik vind het nog niet helemaal duidelijk. Ik ben op zoek bij welke voorwaarden van het flankerend beleid de VVD gelukkig is.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Een heldere uitspraak van het college dat die groep, waaraan ik zojuist refereerde bij de heer Heijmans, in beeld is. Dat we daarmee aan de slag gaan. Dat we samen met die mensen ervoor zorgen dat die bedrijven kunnen blijven bestaan met oog voor de natuur, met oog voor de ruimte die we met elkaar hebben. Met oog voor het speelveld in Brabant. Maar dat die mensen bij de hand worden meegenomen en dat we daar oplossingen voor vinden. Want ook de schrijnende gevallen kent u en daar blijft u op focussen. Ik zie ook gevallen die het wel gaan doen, die al klaar zijn. Ik heb het in mijn betoog al gezegd. Het gaat om die groep mensen die wij in ogenschouw hebben. Die hebben al gekozen, die willen ook mee. Zij zien ook die stip op die horizon, hetzelfde als wij. Die mensen willen we in het flankerend beleid terugvinden. Dat we dat nu niet kunnen uitschrijven, alle begrip voor, ik wil ze weer aan tafel hebben. Daar gaat het om.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ja. Ik hoor u zeggen dat bepaalde bedrijven niet omvallen. Dit beleid dat u wellicht gaat vaststellen, zorgt ervoor dat er ondernemers zijn, om en nabij de vijfhonderd, waarbij men de kiet kan sluiten. Dus is dat dan een voorwaarde dat dat niet gebeurt voor u om niet met deze plannen in te stemmen?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik ga niet op de stoel van een ondernemer zitten. Als een ondernemer zijn mindset opmaakt, het helemaal onder elkaar zet en daarbij besluit om te stoppen, dan is dat zo. Dat gebeurt in andere sectoren ook. Dat is geen doel, maar dat kan wel een gevolg zijn van. Daar heeft u gelijk in. Ik ben het alleen niet met u eens dat dit de opdracht is die hieronder zit. Hier wordt gevraagd in die versnelling, in die transitie van de veehouderij, door te zetten, een tandje erbij te zetten zelfs. Dat is wat hier gevraagd wordt. De mensen die om goede redenen nog niet zover zijn, moeten daarbij geholpen worden. Dat is wat ik vraag.

De **voorzitter**: Van Hattem, interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dit is toch wel het meest tegenstrijdige betoog dat denkbaar is. Van de ene kant zegt de heer Bollen van de VVD: ja, we zijn voor het vrije ondernemerschap en we willen niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten. En tegelijkertijd zegt hij: ja, maar we willen die ondernemers, die bedrijven wel aan het handje meenemen. Aan het handje van de SP, want de heer Heijmans van de SP die staat hier het handje van de heer Bollen eigenlijk al aan te geven van: 'komt u alstublieft mee met onze milieuregeltjes, onze milieuwaanzin'. Daar moet u keurig aan meedoen en daar moeten al die bedrijven in meegesleurd worden, allemaal mee de ecologische afgrond in, waar u ze naartoe helpt. Dat is waar u mee bezig bent. Dat is op de stoel van de ondernemer gaan zitten, de ondernemer op de ziel trappen en dat heeft niks met vrij ondernemerschap te maken.

De heer **Bollen** (VVD): Voorzitter. Ik zie dat compleet anders. U luistert zeer selectief, durf ik te zeggen. Wat ik bedoel met aan de hand meenemen is: ga met het college aan tafel en zorg dat die oplossingen bij jullie passend zijn. Dat is wat er gevraagd wordt en wat ik gezegd heb.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dat is de rollen omdraaien. U zegt eerst: we gaan hier zo'n pakket zware maatregelen neerleggen dat die ondernemers eigenlijk niet meer kunnen ondernemen. En als ze dan eigenlijk met de rug tegen de muur staan, geen kant meer op kunnen en eigenlijk dus geen ondernemer meer zijn, dan moeten ze naar de overheid gaan kijken, naar dit college van u en zeggen van: 'Ja, neem ons alsjeblieft mee.' Dat slaat toch helemaal nergens meer op?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik herken de beeldvorming niet, dus daar kan ik ook geen antwoord op geven.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja. Ik wilde even reageren op de reacties van de heer Van Hattem, want die identificeert zich wel heel erg met de boeren. En ik wil hier toch benadrukken, mijnheer Bollen, dat ik in ieder geval blij ben met het genuanceerde geluid dat ook u rekening houdt met nog veel meer Brabanders, waar het ook voor nodig is dat we balans hebben in onze omgeving en ons milieu en dat we ook onze gezondheid ter harte nemen. En dat is nou precies waar het om gaat. En dat je dan vervolgens vaststelt dat er hier en daar boeren zullen zijn daar waar het juist dit beleid is, dat is niet het enige dat hen in de weg zit, dan lijkt het me meer dan logisch dat je even kijkt of je daarin kunt helpen. Maar laten we wel bij het doel blijven. We hebben meer Brabanders dan alleen de boeren. Dank u wel.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ik wil het even opnemen voor mijn fractieleider, want mevrouw Knoet misbruikt het volksgezondheidselement. In de stukken blijkt letterlijk: wat we nu binnenhalen wordt weer weggegeven door de VVD. En volksgezondheid doet er niet toe. Boeren worden gedwongen door deze coalitie om de goedkoopste maatregelen te nemen. De geuroverlast gaat niet minder worden, de volksgezondheid ... dat doet hier niet toe.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja, het lijkt alsof we verschillende rapporten lezen. Volgens mij is er meer dan voldoende reden om vast te stellen dat het aantal dieren een relatie heeft, en ook de bedrijven, de mate waarin er dieren in de bedrijven zijn, voldoende relatie heeft naar volksgezondheid. Ik hoef u maar te wijzen op de Q-koorts. Laten we alsjeblieft niet die voorbeelden weer allemaal aanhalen. Het is al erg genoeg.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, de Q-koorts was zeker verschrikkelijk, maar het rapport waar mevrouw naar verwijst is een groep 8-rapport van de BMF geschreven, uw lobbyisten. En er zijn veel duidelijkere rapporten geschreven, over ammoniak bijvoorbeeld, maar die haalt u niet aan, daar kijkt u niet naar. En laten we daar eens naar kijken voordat we een hele sector hier de nek om gaan draaien.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik wil even terug naar die financiële gevolgen voor die ondernemers en of ze in de toekomst mogelijkheden krijgen. Dan neem ik u even mee terug in de tijd. In september vorig jaar, toen het college het besluit had genomen om deze maatregel in te voeren, heeft het tegelijk aan de heer Backus opdracht gegeven om dat in beeld te brengen. Dus al in een vroegtijdig stadium waren deze bedrijven in beeld. Wat heeft het college in uw ogen in de tussenliggende periode tot nu dan gedaan om dan met die bedrijven daadwerkelijk aan de slag te gaan om dan hier een totaalpakket neer te kunnen leggen, waarbij we een goede en gedegen afweging kunnen maken of het flankerend beleid ook past bij die individuele gevallen, die we in groten getale daar nu zien? Waarom zoveel tijd nodig en waarom ligt er hier nu geen pakket nog?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ja, ik kan dat alleen maar analyseren. Ik denk dat dat ten dele te maken heeft met dat er veel discussie is geweest en alleen maar energie is gepleegd op het feit om de datum ongemoeid te

laten. U was daar volgens mij zelf ook de voorstander in eerste instantie voor. Dat heeft er ook voor gezorgd om dat gesprek niet te kunnen hebben. U bent er zelf bij geweest dat door de onderzoeken die elkaar snel opvolgden elke keer weer een klein stukje van die informatie er bijkwam. En volgens mij is het goed, nu het hele plaatje er ligt, om inderdaad te constateren dat daar een groep mensen bij zit, die wellicht ten onrechte hierdoor geraakt worden. En dat we daar echt extra aandacht voor in het flankerend beleid moeten hebben. En juist omdat het hier nog niet volledig uitgeschreven onder ligt is dat een enorme kans om dat met elkaar hier te gaan maken.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nee, voorzitter, nu zegt u dat de focus op de discussie op een ander punt was en dat het is weggezaakt. Vier weken geleden hebben wij pas het rapport gekregen van de heer Backus en konden wij kijken wat de achterliggende gegevens daarvan nu zijn. Die waren hier al lang bekend. Dus ga nu niet de bal bij de Staten neerleggen. Wij konden daar niet op anticiperen. En u heeft altijd gezegd: wacht nou af, er ligt snel een totaalpakket met flankerend beleid, juist voor die ondernemers, die 540 bedrijven waarvan we er een heel aantal willen behouden, u en ik. Nu staan we hier op 7 juli en het beleid ligt er niet. En u wilt dan rücksichtslos zeggen van 'wij stemmen in en we zien wel hoe het uitkomt'. De afspraken waren anders. En volgens mij, als we afspraken met de VVD kunnen maken, dan kunnen we er ook aan houden.

De **voorzitter**: De heer Bollen, die zijn betoog vervolgt nu.

De heer **Bollen** (VVD): De afgelopen jaren zijn we flink aan het sleutelen aan het beleid, terwijl de normale trein aan vergunningaanvragen gewoon doorloopt. Normale en vaak gecompliceerde aanvragen. Vanmorgen hebben we een inspreker gehad die daar ook slachtoffer van was. Wat heeft het voorgenomen beleid nu voor een effect op deze lopende vergunningverleningsprocedures? Hoe zorgt u ervoor dat de aanvragers niet verder op afstand komen of dat ze zelfs een nieuwe aanvraag zouden moeten plegen, terwijl ze niet door hun schuld in die positie zijn gekomen? Oftewel: hoe gaat u om met deze lopende aanvragen en zijn die gevrijwaard van de nieuwe regelgeving? Krijgen die aanpassing? Ik zou graag van GS horen hoe u deze speciale gevallen gaat behandelen en of dat via GS apart gaat.

In de laatste jaren is door de ondernemers vaak ook ammoniak letterlijk aangekocht als reductie- of als ontwikkelruimte. Deze mensen moeten nu ook deze gekochte hoeveelheid reduceren. En hoe kijkt u eigenlijk tegen deze vorm van afpakken, terugpakken – het is maar net hoe men het noemt, hoe dat voelt – aan?

Voorzitter. Ik refereer maar aan alle reacties. U merkt dat wij groot belang hechten aan het flankerend beleid. Dat doen wij omdat ook voor degenen om wie het gaat het van het grootste belang is. En daarom dienen wij een motie in. Met deze motie geven wij het college de opdracht om het flankerend beleid op korte termijn zo concreet te maken en om zekerheid en perspectief te geven aan degenen die op oneigenlijke wijze geraakt dreigen te worden door deze transitie. De groep die ik net tegen de heer Heijmans heb uitgelegd.

Ik ga proberen af te sluiten. We beseffen heel goed de zwaarte van de maatregelen van dit plan, maar erkennen ook de urgentie. En we kunnen Brabant niet op slot zetten, voor niemand.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik vroeg me af wat de heer Bollen een redelijke termijn zou vinden voor het uitwerken van flankerend beleid.

De **voorzitter**: Mijnheer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): We hebben in de motie opgenomen dat we dat voor de begrotingsbehandeling klaar moeten hebben, want in de begrotingsbehandeling stellen we volgens mij als PS hier ook het geld vast.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dan is mijn vraag: waarom moeten we dan vandaag dit vaststellen? Welke brokken gebeuren er tussen nu en de begroting, als u vandaag het voorstel aanhoudt totdat het flankerend beleid is uitgewerkt? Welke brokken ontstaan er dan?

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ja, volgens mij, omdat je eerst het beleid vaststelt en dan de uitvoeringsagenda. Dat heb ik al een paar keer benoemd. Volgens mij zou dat een goede uitwerking kunnen zijn. Dat hangt af van het antwoord van Gedeputeerde Staten.

De **voorzitter**: Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel. Dan noem ik maar een conclusie wat de VVD nu eigenlijk voorstelt in mijn woorden. We gaan vandaag besluiten over zware maatregelen over de boerensector en we laten die mensen vier, vijf maanden wachten op antwoord of we ze gaan compenseren. Nou, bravo.

De **voorzitter**: Mijnheer Bollen. U had het over een motie. Die komt hier naar de tafel. Het is misschien goed om hem rond te delen en deel te laten uitmaken van de beraadslaging. Verder was u klaar met uw betoog?

De heer **Bollen** (VVD): Nog een heel klein deel.

De **voorzitter**: Gaat uw gang. Uw spreektijd is nog niet af. Nee, hier aan de griffierstafel, dan kan hij worden ingediend. U rondt af?

De heer **Bollen** (VVD): Ik rond af. We zien in het voorstel dat voor ons ligt gelukkig wel vele zaken terug die ervoor zorgen dat het ondernemerschap nog loont. We zien dat ondernemerschap ook serieus in die plannen is meegenomen. Duidelijkheid voor de termijnen van afschrijving, ruimte voor de bijzondere ondernemer die niet meer geremd wordt door voor hem te kleine bouwblokken, besef van fiscale gevolgen voor ondernemers bij dit college en besef dat deze plannen niet voor iedereen haalbaar zijn zonder gepaste hulp. We gaan ervan uit dat we een goede uitwerking van alle genoemde, maar ook nog verder te ontwikkelen maatregelen terugzien in dat flankerend beleid. En ik hoor dat graag dadelijk. Het flankerend beleid is immers het echte uitvoeringsplan. Vandaag ligt er feitelijk alleen een voorstel om die kaders vast te stellen, dat heb ik al gezegd. Voorzitter. Ik hoor graag de reactie van het college en wil tevens nog een amendement indienen, waarbij we een toevoeging doen om een groep mensen wat meer ruimte te geven. Daar zitten vooral de Beter Leven-concepten in. Ik kan hem voorlezen, ik kan hem gewoon indienen.

De **voorzitter**: Dient u het maar in, dan is dat net zo snel. Hoewel wij hier in Brabant voorstander zijn van leuke ringtones op telefoons, stel ik wel voor dat we de telefoons ook op de publieke tribune uitzetten. Hij

was erg leuk, maar als de hele zaal het hoort wordt het lastig. De heer Bollen had zijn betoog afgerond, mijnheer Kuijken. Hij staat er nog en de microfoon staat nog aan. Dan geef ik u nog één kans, tot slot.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het CDA is superblij dat de heer Bollen komt met een uitzonderingsregel, onder andere volgens mij voor de boeren met een Beter Leven-keurmerk. Misschien ook voor de biologische sector. Daar kunnen wij ook mee, dus misschien kunnen we elkaar daar vinden. Maar mijn vraag is of deze uitzonderingsregel een voorwaarde voor de VVD is om in te kunnen stemmen met dit voorstel.

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Het is een amendement, dus dat lijkt me duidelijk.

Amendement A1 'Steun de ondernemers die op koers zijn!'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17, Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij;

besluiten:

een vierde lid toe te voegen dat luidt:

'4. In aanvulling op het tweede en derde lid geldt voor inrichtingen die op 6 juli 2017 op bedrijfsniveau gemiddeld voldeden aan de op dat moment geldende eisen in bijlage 2 van de Verordening natuurbescherming, dat de initiatienemer, onderscheidenlijk de drijver van de inrichting voldoende mogelijkheden krijgt, zonder dat de bedrijfsvoering van de onderneming in gevaar komt, om te zorgen dat elk toegepast huisvestingssysteem binnen de inrichting op zichzelf kan voldoen aan de vereisten als opgenomen in bijlage 2.'

Toelichting.

Een deel van de veehouders op bedrijfsniveau voldoet aan stikstofreductie van minimaal 85% en heeft daarmee laten zien meer dan gemiddeld aan de gevraagde en wettelijke reductiemaatregelen te hebben voldaan tot zelfs een toekomstig gewenst niveau.

- Deze ondernemers zelf een keuze voor hun toekomst gemaakt hebben en inmiddels hun afslag op 'de rotonde' duidelijk genomen hebben.
- Deze ondernemers hebben laten zien een partner te zijn in en van de transitie van de veehouderij in Brabant.
- Enkele (zogenaamd Beter-Leven)concepten zelfs in gevaar komen als deze bedrijven zouden moeten stoppen.
- Zij recent veel investeringen in hun bedrijf hebben gedaan en hun solvabiliteit ontoereikend is geworden voor investeringen op korte(re) en middellange termijn.
- Saldering op zowel bedrijfs- als stalniveau vanaf nu niet meer mogelijk is of zal zijn.
- Saldering uit o.a. bedrijfseconomische en vergunningtechnische achtergrond, tot nu toe, mede door de overheid is gefaciliteerd en toegepast.
- De beleidsdoelen van de beoogde regelgeving in de Verordening ruimte en Natuurbeschermingswet niet in gevaar komen als voor deze groep deze maatwerkoplossing gemaakt zou worden.

En gaan over tot de orde van de dag.

Namens de VVD-Statenfractie Noord-Brabant, Wouter Bollen"

Motie M2: 'Uitvoeringsprogramma transitie landbouw/ flankerend beleid'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017;

De VVD is trots op de agrarische sector en gunt de sector een duurzame toekomst. De VVD staat voor de ingeslagen weg voor de versnelling van de transitie in de veehouderij. Het vandaag te nemen besluit is niet mogelijk zonder adequaat flankerend beleid.

Deze flankerende maatregelen nog niet concreet uitgewerkt zijn. De VVD wil flankerend beleid waarbij de agrarische ondernemers, die graag mee willen, maar niet mee kunnen, worden geholpen deze transitie door te komen. Het is daarvoor wel noodzakelijk om het voorliggende besluit te nemen.

Hiervoor is het essentieel dat dit beleid voor de begrotingsbehandeling 2018 nader is uitgewerkt, waarbij alle overwegingen zijn opgenomen. En PS is vervolgens bij de begrotingsbehandeling 2018 aan zet om de flankerende maatregelen op hun merites te beoordelen.

Overwegende dat:

- de stikstofemissie omlaag dient te gaan;
- jonge agrarische ondernemers met het voorliggende beleid in de knel kunnen komen;
- agrarische ondernemers door het besluit een pensioengat kunnen krijgen;
- agrarische sectoren waarbij 85% reductie niet gehaald kan worden met beschikbare technieken in de knel komen;
- het flankerend beleid nog niet concreet is, waardoor er onzekerheid blijft bestaan in de sector;
- boeren geconfronteerd worden met een vervroeging van 6 jaar om aan de duurzaamheidseisen te voldoen;
- boeren daardoor 6 jaar minder kunnen sparen voor het doen van investeringen;
- het toelaten van innovatieve stalsystemen die niet op de Rav-lijst voorkomen, juridisch onvoldoende getoetst is;
- de juridische houdbaarheid geborgd dient te worden;

geven het college de opdracht:

- om de flankerende maatregelen uit te werken in een concreet uitvoeringsprogramma;
- dit uitvoeringsprogramma aan PS voor te leggen ter vaststelling voor de begrotingsbehandeling 2018;
- dat in het uitvoeringsprogramma minimaal de onderstaande aspecten zodanig zijn uitgewerkt:
 - o een oplossing voor de jonge ondernemers die een bedrijf hebben overgenomen of gaan overnemen en inzichtelijk kunnen maken dat de investering onmogelijk naar voren gehaald kan worden en de voormalige eigenaar geen gebruik heeft gemaakt van de stoppersfaciliteit binnen Besluit huisvesting;
 - o een oplossing voor de groep ondernemers die gelet op hun leeftijd net voor of in 2028 willen gaan stoppen en geen gebruik heeft gemaakt van de stoppersfaciliteit binnen Besluit Huisvesting;
 - o een heldere uitwerking van de juridische basis om innovatieve systemen te kunnen toepassen buiten de Rav-codes om;
 - o een oplossing voor de groep ondernemers die met beschikbare technieken en ook met innovatieve systemen nog steeds niet in staat zijn de 85% reductie-eis te halen voor de datum;
 - o het inrichten van een ondersteuningsfonds, met voldoende massa en omvang dat voldoende draagvlak heeft bij ketenpartners; met een uitwerking van financiële instrumenten;
 - o nader op te nemen aspecten, die vanuit de sector worden aangedragen, en mede door PS essentieel worden bevonden, mee te nemen in het uitvoeringsprogramma.

En gaan over tot de orde van de dag.

Namens de VVD-Statenfractie Noord-Brabant, Wouter Bollen"

De **voorzitter**: De woordvoering wordt nu gedaan door de volgende fractie in rij, de fractie van het CDA. De heer Braspenning heeft het woord.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. De Brabants Zeeuwse Werkgeversvereniging, VNO-NCW, Agrifood Capital, VVD'er Uri Rosenthal, de Dierenbescherming, Bob Hutten, Agrifirm, FrieslandCampina, ZLTO, het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt, het Brabants Agrarisch Jongeren Kontakt, Trotse Jonge Boeren, Boeren horen bij Brabant, Boerenprotest Baarle, de Rabobank, ABAB, VION, Producenten Organisatie Varkenshouderij, de NVV, de NVM, de NFE, Paridaans & Liebrechts, mengvoerbedrijf Franssen Gerrits, De Heus, HAS Hogeschool, verschillende Agrifood Capital-gemeenten, de gemeente Sint Anthonis, de gemeente Baarle-Nassau, de gemeente Cranendonck, de gemeente Alphen-Chaam, de gemeente Gilze en Rijen, de gemeente Dongen, de gemeente Deurne, de gemeente Asten, de gemeente Someren, de provincie Limburg, de VVD-fractie in Deurne, de VVD-fractie in Someren, de VVD-fractie in Bergeijk, de VVD-fractie in Heeze-Leende, de VVD-fractie in Oirschot, de VVD-fractie in Reusel-De Mierden, de VVD-fractie in Woensdrecht, de VVD-fractie in Hilvarenbeek, de VVD-fractie in Meierijstad, de VVD-fractie in Gilze en Rijen, de VVD-fractie in Moerdijk, de VVD-fractie in Boxmeer.

De **voorzitter**: Er zijn 64 gemeenten in Brabant, mijnheer Braspenning. U kunt tijd besparen.

De heer **Braspenning** (CDA): De VVD-fractie in Sint-Michielsgestel. En inderdaad, voorzitter, ik zou nog een hele tijd door kunnen gaan. Van links tot rechts, van publiek tot privaat, alle genoemde partijen die ik zojuist heb genoemd, hebben grote bezwaren tegen deze plannen.

Voorzitter. Dit college, dat was toch die vernieuwende coalitie die het helemaal anders zou aanpakken? Dat frisse college, dat samen met Brabanders op zoek zou gaan naar innovatieve oplossingen?

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. De heer Braspenning zei 'van links tot rechts'. Ik weet niet waarom u links of rechts staat, maar ik heb u zo weinig linkse partijen horen noemen in uw opsomming.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): De Dierenbescherming. Ik had die vraag verwacht, voorzitter.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Mag ik de heer Braspenning erop wijzen dat de Dierenbescherming vandaag in De Volkskrant een heel belangrijke nuancering maakte ten aanzien van haar brief? Namelijk dat zij kan instemmen met de plannen, maar zorgen heeft over de uitwerking op de Beter Leven-boeren. Terechte zorgen. Dat is ook waarom wij in het flankerend beleid juist aandacht moeten hebben voor concepten. Maar het is nogal makkelijk om zonder weerspraak de Dierenbescherming hier onder een van uw medestanders te zetten.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ik heb aangegeven, voorzitter, dat er grote bezwaren zijn tegen deze plannen. En onder andere de Dierenbescherming heeft hier ook heel veel moeite mee, omdat het juist geen recht doet aan datgene waar zij voor staan.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nee, voorzitter, dat is niet wat de Dierenbescherming zegt. De Dierenbescherming zegt vanmorgen in De Volkskrant: wij snappen de lijn van dit college; de verduurzaming van de veehouderij is essentieel, maar wij maken ons zorgen. Kortom, zij scharen zich achter dit beleid, maar hebben zorgen. Dat is anders dan hoe u en de ZLTO de brief van de Dierenbescherming proberen te framen.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Volgens mij hebben ze echt letterlijk vanmorgen nog gezegd dat ze zorgen hebben om dit beleid. Dat heb ik u net voorgelezen. Dus volgens mij zeggen we precies hetzelfde.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters volgens mij als eerste. Interruptie mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Heeft u ook een reactie gehad van Staatsbosbeheer?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Nou, ik denk dat er heel veel organisaties zijn die ingesproken hebben. En zelfs, mevrouw Otters, bij organisaties waar je van mag verwachten dat ze op een gegeven moment blij zijn met dergelijke plannen, die in ieder geval zouden kunnen duiden op minder dieren in Brabant, zijn er zorgen over het beleid. Onder andere ook over het flankerend beleid voor veehouders. Ook daar zijn mensen die zeggen: luister, wat er nu ligt is misschien wel een begin, maar nog niet waar wij uiteindelijk naartoe willen.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Nou, dan begrijp ik dus dat u niet gesproken heeft met Staatsbosbeheer. En ik heb begrepen dat zij in grote lijnen kunnen instemmen en verder wel, zoals de heer Bollen ook heeft aangehaald, zorgen voor een goed flankerend beleid voor de boeren.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ergens in de opsomming van de lijst met linkse partijen heb ik de linkse partijen gemist. Kunt u misschien nog even zeggen welke het zijn?

De **voorzitter**: Mijnheer Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, dat klopt. En gelukkig heb je in een discussie natuurlijk altijd ook op een gegeven moment een aantal partijen die anders tegen die materie aankijken. En ik denk dat we elkaar vandaag in het debat nog vaak zullen tegenkomen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Wij verzetten ons als fractie tegen het beeld dat de voorstellen van links tot rechts bekritiseerd worden. Want bij links zitten wel wat problemen als je kijkt naar een aantal zaken die ook insprekers hebben ingebracht. Daarbij bijvoorbeeld noemend: je kunt niet doordialogen totdat je je zin hebt gekregen, mijnheer Braspenning.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Nou, doordialogen. Ik denk dat het zo is, mevrouw Roijackers, dat er ook op links heel veel zorgen zijn dat dit beleid uiteindelijk op heel veel onderdelen uiteindelijk niet brengt wat men wil.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Mooi nieuw woord geleerd trouwens net. Ik heb het CDA leren kennen als een partij die ook graag altijd alle kanten van de zaak bekijkt. Dus ik neem aan dat de heer Braspenning zo meteen de rest van het lijstje gaat noemen, met ook de VVD-fracties die gezegd hebben dit beleid te steunen. Waarvoor alvast dank.

De **voorzitter**: De heer Braspenning, die zijn betoog denk ik nu ook gaat vervolgen.

De heer **Braspenning** (CDA): Dat laat ik graag aan u, voorzitter. Maar er zijn er in ieder geval een hele hoop die toch heel erg kritisch zijn over deze plannen. En voorzitter, om dan door te gaan met mijn betoog, dat college heeft in zijn bestuursakkoord en in het coalitieakkoord heel veel gezegd over samenwerken, over cocreatie, over draagvlak creëren in Brabant. Het staat er echt vol mee. En voorzitter, deze plannen zijn op geen enkele manier te rijmen met hoe u zegt te willen werken in uw bestuursakkoord. Integendeel, een complete sector in de gordijnen, families die door de armoedegrens gaan, jonge boeren die geen toekomst meer zien, boze werkgeversverenigingen, gemeenten die zeggen dat uw plannen onuitvoerbaar zijn, financiers die waarschuwen voor een financieel sprookje en juristen die een berg juridische problemen voorspellen.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja, weer zo'n indrukwekkend lijstje, mijnheer Braspenning. Maar u zegt dat we de dialoog niet gevolgd zouden hebben. En u hebt ook vandaag en de afgelopen weken sprekers en mensen gehoord die in die dialoog hebben gesproken en die juist verrast zijn dat de uitkomst van de dialoog, waaraan iedereen samen aan tafel zat, ineens zo bestreden wordt zoals die nu bestreden wordt. Want er is niks nieuws verzonnen, het is de uitkomst van de dialoog.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Zoals wij die dialoog en dan vooral de mesttafels hebben ervaren, was het een dialoog. En vervolgens heeft men zich teruggetrokken in het provinciehuis, in de toren, en is men het beleid gaan verzinnen, zoals de interpretatie van dit college en waarschijnlijk deze coalitie is. En dat is heel anders dan wat er in de dialoog en de mesttafel met elkaar is afgesproken.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja, dat bestrijd ik. En ik weet dat dat vele sprekers ook hebben gezegd.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? Nog een interruptie van de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer de voorzitter. Wat ik me toch afvraag is in hoeverre de heer Braspenning en het CDA bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen voor de situatie die we nu hebben. Er ligt nu dit voorstel. En inderdaad, mijnheer Braspenning, is dat voor heel veel boeren een heel ingrijpend voorstel. Maar het ligt er niet voor niks. Al jaren geleden is er een convenant afgesproken welke kant we zouden opgaan naar minder stikstof en uitstoot. En wat heeft dat CDA gedaan, dat hier de afgelopen veertig, vijftig jaar het voor het zeggen had? Toen ik hier voor het eerst in deze Staten kwam had het CDA 33 zetels. Jullie hadden het voor het zeggen. En wat hebben jullie toen gedaan? Wat heb je gedaan om te voorkomen dat we in deze situatie zijn gekomen, waarin we met dit soort maatregelen moeten komen? Durft u daar ook uw verantwoordelijkheid voor te nemen?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. De heer Heijmans lijkt steeds meer op die oude CDA'er die wij kennen uit een lang vervlogen tijd. En inderdaad, mijnheer Heijmans, wij durven die verantwoordelijkheid te nemen. Maar wat er hier nu gebeurt en wat hier voorligt vinden wij zo onverantwoord naar de sector toe. En bovendien is de uitkomst ook nog eens een keer heel erg ongewis wat het ons op gaat leveren, zodat wij er in ieder geval niet voor tekenen en andere keuzes maken. Maar daar kom ik dadelijk op.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik heb heel sterk de indruk dat u nooit uw verantwoordelijkheid zult nemen voor enige maatregel die ook maar enigszins het boerenbelang raakt. Want juist door het feit dat u in het verleden uw verantwoordelijkheid niet genomen heeft, moeten wij het nu doen. Uw trouwe partner in de afgelopen dertig, veertig jaar, de VVD, zadelt u ermee op. En nu zegt u weer: maar wij nemen voor dit soort maatregelen geen verantwoordelijkheid. Ik vind het erg gemakkelijk en eigenlijk het CDA onwaardig, dat af en toe best eens bereid zou kunnen zijn zijn verantwoordelijkheid te nemen voor de toekomst van heel Brabant.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Even over de politieke situatie van dit moment. Wij hebben er niet voor gekozen om deze keer niet in de coalitie te zitten. Daar hebben andere partijen over besloten. En wij zijn wel degelijk bereid om met elkaar te zoeken naar oplossingen. En daar zijn we ook altijd voor. Een goed voorstel steunen we, maar een slecht voorstel zullen we echt nooit steunen.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, ik wil graag iets recht zetten. De heer Heijmans doet alsof de boeren niks gedaan hebben. We hebben vanmorgen hier gezeten met heel veel sprekers, de weken daarvoor ook, en de boeren hebben kei- en keihard gewerkt, dus reductie na reductie gehaald. En als de heer Heijmans de uitnodiging aanneemt, dan gaan wij straks in de schorsing naar beneden en dan mag hij zelf horen van de boeren wat ze allemaal hebben gedaan, want dit beeld wil ik even recht zetten.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Laat ik nou eens een compliment geven aan het CDA. Want de heer Braspenning gaf in ieder geval aan dat er een probleem is ontstaan en dat dat probleem vroeg om een interventie. Dat

die interventie anders is dan wat het CDA kiest, dat is uw politieke strijd. Maar ik ben wel blij dat u de heer Heijmans goed gehoord heeft. Het CDA is medeverantwoordelijk voor het probleem dat hier nu voorligt.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Oké. Dat vereist volgens mij geen antwoord, dat is een statement. Voorzitter. Als ik dan door mag gaan. Deze plannen toch doorzetten ondanks zoveel kritiek, daar willen wij de vier coalitiepartijen in ieder geval op aanspreken. Er is gewoon geen draagvlak voor deze plannen. En gelooft u nu werkelijk dat die plannen kans van slagen hebben? Of is hier echt sprake van een politieke deal over de rug van honderden ondernemers en boerenfamilies? Zij hebben recht op een eerlijk antwoord.

De **voorzitter**: Interruptie Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Ik heb eigenlijk een vraag aan de heer Heijmans. En misschien een beetje een gewetensvraag. In de vorige periode hebben wij ons heel hard gemaakt om dit probleem op te lossen. En we zitten nu met de gebakken peren. En we moeten nu ontzettend ingrijpende maatregelen steunen. Was het nou zo, mijnheer Heijmans, dat u dit in de vorige periode ook gedaan zou willen hebben, maar het niet kon omdat het CDA erbij zat? Of was u zelf nog niet zo ver om dit op deze manier aan te pakken?

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ik denk dat zowel politiek als maatschappelijk Brabant toen nog niet zo ver was. Ik weet niet of u de ontwikkeling heeft gevolgd, maar er zijn steeds meer organisaties en zelfs binnen de ZLTO is het woord duurzaam niet meer een soort vloek of scheldwoord. Nee, er heeft ook politiek gezien wat moeten gebeuren, wilde dit mogelijk worden. Maar u weet nog hoe wij in de vorige periode hebben moeten knokken voor een voorbereidingsbesluit, wat toen al een flinke stap was. Maar de tijd dringt. En we zijn inmiddels vier jaar verder dan aan het begin van de vorige periode. En in die vier jaar is duidelijk geworden dat er aan de emissie en aan de neerslag op de Natura 2000-gebieden niks verminderd is in de afgelopen vier jaar. Dus dat maakt het steeds urgenter. En ik ben blij dat ik nu met coalitiepartners zit die overtuigd zijn van die urgentie en die noodzaak om iets te doen. Want we zouden nu ook weer gemakkelijk kunnen zeggen 'we doen niks', maar dan weet u net zo goed als ik dat we over vijf of zes jaar maatregelen moeten nemen die nog tien keer dramatischer zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Nou, ik ben heel blij met dit antwoord, want dit had ik eigenlijk ook verwacht. Want volgens mij is dit waarom het gaat. We kunnen dan eigenlijk met elkaar ook wel stellen ... GroenLinks heeft in de vorige periode ook heel hard gezegd: 'Dit gaat niet zoveel oplossen, want we gaan de retail vragen om mee te helpen en die hebben dat niet gedaan.' We zijn dus nu eigenlijk vier jaar verder - u zegt het ook zelf - zonder de winst die we hadden willen boeken en daarom moeten we nu echt aan de bak om te zorgen dat het nog niet verder achteruitgaat met ons klimaat. Dank u wel.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Dit is toch wel een stukje ernstige hypocrisie van de heer Heijmans van de SP. Hij zegt: we gaan nu maatregelen nemen, want we hebben in de vorige periode

geprobeerd met een voorbereidingsbesluit en het heeft niks uitgehaald, dus we moeten nog ergere maatregelen nemen. Wat de heer Heijmans nu bewerkstelligt, is hetgeen waar hij in zijn eigen verkiezingsprogramma tegen ageert, dat is het realiseren van megastallen. Want juist deze maatregel faciliteert de mogelijkheid van megastallen. U zet hier juist de deur daar naartoe open, dus het is ongelofelijk hypocriet dat u nu zegt: we gaan nu maatregelen nemen. Terwijl u ondertussen zegt: ja, al die maatregelen hebben niks uitgehaald. U bent gewoon omgekeerd bezig.

De **voorzitter**: Oké. Waarvan akte. De heer Braspenning vervolgt zijn betoog.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, een interessante discussie, voorzitter, en daar komen we vast nog vaker over te spreken vandaag. En dan doe ik graag ook weer mee in die discussie.

Voorzitter. Die vraag over dat politieke spelletje stellen wij aan gedeputeerden Spierings en Van den Hout, de architecten van deze plannen. Maar ook aan gedeputeerde Pauli. Hoe kunt u als VVD'er en als hoeder van familiebedrijven de mensen hier in de ogen kijken en beweren dat deze plannen goed voor hen uitpakken? En aan gedeputeerde Swinkels, want zeg nou zelf gedeputeerde Swinkels, bent u nou in de politiek gegaan om een hele grote groep Brabanders in de armoede te zien vervallen? En tot slot een vraag aan het gehele college: vindt u deze plannen een voorbeeld van goed en fatsoenlijk bestuur? En graag van u allen een reactie daarop.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik ben verbaasd over de eenzijdigheid van de heer Braspenning. Want hij stelt vragen aan dit college en hij stelt ze alleen maar vanuit de economische invalshoek. Hij heeft het over ondernemers. Maar laat ik u nou eens vragen: hoe kunt u vanuit goed rentmeesterschap tegen dit voorstel zijn dat goed scoort op alle drie: people, planet, profit? Hoe kunt u vanuit dat rentmeesterschap, dat het CDA zo hoog in het vaandel heeft staan, deze redenatie volgen?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Om de doodeenvoudige reden dat wij totaal anders tegen dit voorstel aankijken dan u. Dit heeft niks te maken met people, planet, profit. Dit is gewoon eenzijdig maatregelen opleggen aan een sector die uiteindelijk nog eens een keer zeker geen profit opleveren voor die boer en waarschijnlijk ook heel weinig voor de planet en de people.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Hoe kan de heer Heijmans hier voor zijn, voor de eindeloze schaalvergroting en excessen als megastallen en vele boeren in de armoede? Hoe kunt u hier voor zijn? U doet uw woord niet, maar ik wil graag weten waarom de SP het in een keer hier gaat opnemen voor megastallen. Ik herinner u nog met de bordjes 'stop de megastal'. En nu staat u met een bordje 'voor de megastal'.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter. Ik wil hier best mijn woordvoerder naartoe halen, dat wij onze eerste termijn hier gaan doen en onze visie op dit voorstel geven. Maar ten eerste, wat noemt u een megastal? Is dat als het boven 1,5 ha is?

De **voorzitter**: Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dat noemen we inderdaad megastallen. Het zijn dezelfde megastallen waar u tegen geprotesteerd heeft.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ik niet. Megastal heeft voor mij iets met het aantal dieren te maken, de kwaliteit waarop de dieren daar gehuisvest zijn en de duurzaamheid van het bedrijf. Dat zegt voor mij iets of iets een megastal is of niet. En niet simpelweg het aantal hectaren.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ik denk dat u het heel zwaar gaat krijgen als u uw kiezers onder ogen moet komen. Want dit is niet waarvoor uw kiezers hebben gekozen.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): De heer Boon hoeft zich absoluut geen zorgen te maken of ik mijn kiezers onder ogen durf te komen. Dat kan ik zelf best aan, mijnheer Boon. Dus maakt u zich vooral geen zorgen, want ik zou het echt vervelend vinden als u vannacht niet slaapt en allemaal aan mij ligt te denken. Dat zou ik niet doen.

De **voorzitter**: Over vannacht gesproken, als we zo doorgaan wordt het inderdaad diep in de nacht en vallen we misschien hier in slaap. Dus ik heb vanmorgen ook gezegd in de procedurevergadering ruimhartig hier het debat te laten voeren. Maar ik wil ook zorgen dat iedereen een beetje aan zijn trekken komt. Dus ik wil u oproepen om de interrupties toch een beetje te gaan beperken en te zorgen dat we aan de verhalen van de eerste termijn, die hopelijk voor de dinerpauze tot een afronding kunnen komen, ruimte geven. Dat gezegd zijnde, mijnheer Van der Wel, uw bankpasje doet het daar niet.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik probeer nog wat extra te pinnen, voorzitter, voor vanavond. Maar voorzitter, ik vind het jammer dat het kortetermijngeheugen van de SP toch erg kort is in dezen. Want zij waren medeorganisator van het burgerinitiatief 'Megastallen nee'; het eerste burgerinitiatief in Brabant. En ik zal de SP zo meteen nog even in een motie van ons herinneren aan die voorwaarden die daarin stonden. En daar stond wel degelijk 1,5 ha in.

De **voorzitter**: Oké. Waarvan akte. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Even over het de armoede injagen van boeren. Ik vind wel dat het CDA het hele verhaal hierin moet vertellen. Want wij zijn de afgelopen decennia 85% van onze boeren kwijtgeraakt. En de grootste boerensloper is toch echt de wereldmarkt, waar ook het CDA, CDA-bewindvoerders en CDA-mensen in het Europees Parlement juist een warm pleitbezorger van waren. Graag een reactie daarop.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. In mijn verdere verhaal kom ik er zeker op terug.

De **voorzitter**: Daar zult u het even mee moeten doen, geloof ik. Mijnheer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Voorzitter. Hoe kijkt de heer Braspenning er tegenaan dat we hier Natura 2000-gebieden aan het beschermen zijn, die mede door uw partijgenoten ingesteld zijn? Hoe kijkt u daar tegenaan?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Prima dat we Natura 2000-gebieden beschermen, maar laten we dat wel op een fatsoenlijke manier doen. Als we met deze maatregelen daar de grote milieuwinst halen, dan denk ik dat u heel erg teleurgesteld zult zijn.

De **voorzitter**: Bollen. Uw interruptiekrediet is op, denk ik. Ik kan er ook niets aan doen, maar uw collega spoedt u al te hulp. Mijnheer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Jazeker. De Natura 2000-gebieden Vindt u dan dat we daar genoeg aan doen? Volgens mij is het probleem hier dat we daar niet genoeg aan gedaan hebben. U zegt dat u wel vindt dat daaraan gewerkt mag worden, maar dat doen we dus niet.

De **voorzitter**: Braspenning. De vraag is duidelijk.

De heer **Braspenning** (CDA): Maar mijnheer Bollen, u heeft ook bij al die discussies gezeten en die uitkomsten van die onderzoeken. Wij hebben met elkaar toch ook gesproken over het rapport van Arcadis, waarbij we zien dat de landbouwsector bijna 20% minder emissie heeft gedaan. Maar dat zie je niet terug op die natuurgebieden. Wij doen een oproep om daar nog eens een keer goed en scherp naar te kijken en daar hebben we straks ook een motie of een amendement voor. Want meten is weten, dat zijn we met elkaar denk ik wel eens. Zodat we weten van elkaar wat het effect van de maatregelen is die we hier vandaag nemen. En dat is heel erg belangrijk en een heel belangrijke constatering als je het over Natura 2000 hebt.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, nou wilde ik u weer een complimentje gaan geven, omdat ik dacht dat het CDA het met de probleemstelling eens is. Het CDA is het ook ermee eens dat we Natura 2000-gebieden moeten beschermen en dat daar een interventie op nodig is. En dan is de oplossing – en misschien zegt dat wel iets over uw partij: we gaan nog eens praten, we gaan nog eens een onderzoekje lezen, we gaan nog eens kijken wat we kunnen doen. En dat is nou de stijlbreuk tussen de vorige colleges en dit college. Dit college zet een stap vooruit en doet in ieder geval iets.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Maar ik was eigenlijk nog lang niet klaar, voorzitter. En wij komen op een gegeven moment ook met voorstellen om heel sec bij die Natura 2000 aan een oplossing te werken. En dat moet dan ook heel erg aanspreken.

De **voorzitter**: Panhuizen.

De heer **Braspenning** (CDA): Ik vind dit heerlijk, voorzitter. Zal ik doorgaan met mijn verhaal?

De **voorzitter**: Nee, we laten de techniek even voor wat die is.

De heer **Panhuizen** (VVD): Prima. Voorzitter. Als we het over rapporten hebben, dan denk ik dat het beste rapport waar we het over kunnen hebben 'De toestand van de Brabantse natuur' is. En laten we gewoon even eerlijk zijn, we zien gewoon 10% tot 15% afname. En het is een feit dat dat komt door de depositiewaarde. En wat is er met die Natura 2000-gebieden? Laten we het hebben over de verantwoordelijkheid van het CDA. We hebben twee CDA-ministers gehad die al die Natura 2000-gebieden doodleuk hebben aangewezen en vervolgens is de minister-president van het CDA in 2010 spontaan tegen. Dit is een falen van uw partij op landelijk niveau. Dus neem verdomme uw verantwoordelijkheid voor dit beleid!

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja. Ik zal het doorgeven, voorzitter. Voorzitter. Dit college startte een jaar geleden met een dialoog, maar we eindigen nu met een dictaat. Met uw voorstellen bereikt u geen duurzame agrarische sector. Wat u wel bereikt is een kloof tussen de provincie en de agrarische sector. En die kloof is echt nog nooit zo groot geweest. Een enorm gebrek aan draagvlak is het probleem, maar ook de sleutel tot de oplossing. Wij willen daarom dat besluitvorming over deze plannen wordt uitgesteld, dat die gedeputeerden teruggaan naar de onderhandelingstafel en dat zij met nieuwe en gedragen voorstellen komen. En de gehele oppositie, van links tot rechts, komt 'ie weer, wil met u meedenken. En als CDA zeggen we er graag onze zomervakantie voor af. En we komen ook daar met een motie.

Voorzitter. Voor deze plannen ontbreekt niet alleen draagvlak, de plannen zijn ook tegengesteld aan wat u wilt bereiken.

De **voorzitter**: Interruptie Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Voorzitter. Ik hoor de heer Braspenning zeggen dat hij de zomervakantie wil opgeven om iedereen weer aan tafel te krijgen, terwijl ik u net heb horen spreken van al die gemeenten die zich toch hadden uitgesproken dat ze tegen deze plannen waren. Vooral ZLTO-brieven die door CDA-raadsleden zijn ingezet, waarvan ik intussen brieven heb dat andere partijen in diezelfde gemeenteraden zich hebben gedistantieerd van de brieven die uiteindelijk verstuurd zijn. Vanmorgen nog in mijn mailbox. En ik wil van u nu graag horen, wat gaat u precies bijdragen om dat weer te doen herstellen?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Mijnheer Bollen. Ik heb u volgens mij straks in uw eigen bijdrage horen zeggen dat partijen weer terug aan tafel moeten. Dat is toch cruciaal? We hebben hier toch te maken met een drama, dat we op een gegeven moment zo ver van elkaar afgegleden zijn? Daarom doe ik ook een oproep aan u allen om op een gegeven moment te zorgen dat we opnieuw met niet alleen die sector, maar met alle partijen aan tafel gaan, want er ligt echt een groot dilemma voor ons. En dat moeten we met elkaar oplossen. Maar niet zo, want dan komen we er niet.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Volgens mij is dat precies wat ik vraag. Wat gaat u precies bijdragen? Ik heb uw bijdrage gezien in de polarisatie, ook van de laatste tijd. Daar heeft u ook toe bijgedragen in mijn beleving. Wat gaat u nu bijdragen behalve uw zomervakantie opzeggen om dat weer goed te maken?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Volgens mij zijn deze coalitie en dit college de grootste reden geweest dat de polarisatie opgetreden is hoor. Want als we het dan over polarisatie hebben en je komt met dergelijke voorstellen, dan denk ik dat je alle tegenwind die je krijgt over jezelf afgeroepen hebt. En als u wilt dat wij aan tafel gaan, nogmaals, met liefde en plezier. En we denken graag met u mee. We komen ook met een hele rits moties en amendementen. Daar willen we graag over nadenken met u. En er zitten er heel veel in waar denk ik ook de sector mee geholpen zal zijn. En laten we bij die moties en amendementen de discussie erover voeren. Want uiteindelijk heeft het ook voor ons maar één doel en dat is op een gegeven moment Brabant als het over landbouw gaat verder vooruithelpen.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dit is dus precies de strategie van het CDA waardoor we op dit punt terecht zijn gekomen. Nog een rapportje, nog een overlegje, probeer maar weer met elkaar te praten. Mijnheer Braspenning. Het had u gesierd als u in de afgelopen maanden een keer contact had opgenomen met mijn fractie. Als u een keer met ons samen was gaan zitten om die voorstellen uit te werken. Als u net als wat wij vanmorgen hebben gezien rondom de turbofiets samen op was getrokken. Maar dat doet u niet, want het komt u heel goed uit om vandaag een verhaal te houden dat het college niet luistert en dat er veel verzet is. En dat is electoraal gewin. Maar constructieve voorstellen samen ontwikkelen om vandaag in te dienen heeft u niet gedaan.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Volgens mij, als het over electoraal gewin gaat, staan wij op een gegeven moment voor een aantal principes. En ja, wij dragen de landbouw een warm hart toe. Ik heb dat daarnet ook gezegd, wij proberen met oplossingen te komen. En dat is volgens mij toch net even iets anders dan weer nieuwe rapporten en onderzoeken.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): En het had u dus gesierd als u die oplossingen met ons had gedeeld en vooraf had besproken, zodat we samen konden kijken of daar zinvolle dingen in zitten, zodat we samen op konden trekken. Maar dat doet u niet. U bent in de loopgraven gaan zitten. U hebt tot vandaag gewacht totdat dit moment kwam en nu komt u met goede voorstellen. Maar samen optrekken begon in november.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Ik zie hier een coalitie die heel erg samen optrekt. Nou, prima, dat siert u. Politiek heb ik daar ook nog wel enig begrip voor. Wat wij gedaan hebben, is niet in het schuttersputje gaan zitten. Wij hebben gewacht tot uw voorstel. We hebben tijd gegeven, zoals de vraag ook van de gedeputeerde was, om die dialoog goed te kunnen voeren. Vervolgens hebben wij gewacht tot uw voorstellen. En die hebben wij nu pas een paar weken in ons bezit. En nu verwacht u van ons dat waar

het college ondertussen al eigenlijk een jaar geleden met landbouwvoorstellen zou komen, wij nu even in drie weken ook nog eens keer een voorstel over de schutting gooien.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. Het CDA pleit er nu voor om weer aan de onderhandelingstafel te gaan zitten. Er is heel veel overleg gepleegd. Met de mestdialoog, natuur- en milieuorganisaties, verenigd in het platform Minder beesten, bijna honderd in getal. Misschien wel meer dan duizend mensen hebben gepoogd om met uw achterban tot een compromis te komen. Minder dieren, geen mestfabrieken en ook inderdaad steun voor boeren. Waarom is daar niet meer mee gedaan?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Volgens mij was de afspraak dat we een jaar geleden het landbouwbeleid hier op ons bordje krijgen. Vervolgens heeft de gedeputeerde gezegd met de mesttafels te willen zorgen voor draagvlak in Brabant. Dat zijn de letterlijke woorden van de gedeputeerde: wij hebben meer tijd nodig om draagvlak in de samenleving te krijgen. Wij hebben gezegd: prima, ga ermee aan de slag, u krijgt die tijd van ons. En dan is het denk ik niet meer dan normaal dat wij ook zelf even een pas op de plaats maken om te wachten totdat dat proces is voltooid. En daar staan we nu. En nu hebben we de tijd om daarover met elkaar iets te vinden ja.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De voorstellen die het burgerplatform Minder beesten namens alle mensen, honderd verenigingen in Brabant, heeft gedaan, waren volgens mij geen oneigenlijke eisen. Zij vragen minder dieren te houden, zij vragen geen mestfabrieken te beginnen en niet aan die malligheid als mestpijpleidingen te beginnen. In tegenprestatie zeggen zij: we zijn best bereid om mee te denken met boeren over een oplossing naar grondgebonden biologische landbouw. Dat is eigenlijk wat de Partij voor de Dieren ook wil. Ik denk dat u beter daar op dat moment mee had kunnen gaan en kunnen zeggen: we kijken wat er dan voor die boeren nodig is. Dan had u hier veel sterker gestaan dan dat u nu 68 boeren gaat optrommelen die boos worden over wat er nu voorligt. Ik denk dat u beter in die voorbereiding met uw achterban had kunnen communiceren van 'geef nou wat meer toe in die mestdialoog, kijk naar die oplossingen die zij bieden'. En dan wordt het resultaat beter. En dan vindt u ook meer steun vanuit de Staten dan dat u nu krijgt, denk ik.

De **voorzitter**: Oké, mijnheer Van der Wel. Ik probeer de interrupties wat kort te houden. Ik moet even de volgorde terugpakken. Mijnheer Heijmans. Het was uw beurt hè? Gaat uw gang.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik probeer te ontdekken wat de heer Braspenning van een dialoog verwacht. Er is een jaar lang een dialoog gevoerd. En ik krijg een beetje de indruk dat u aan het van de dialoog vooral naar één partij luistert die niet tevreden is met de uitkomst van die dialoog. Maar het aangaan van een dialoog, mijnheer Braspenning, wil toch zeggen dat je pas besluiten kunt nemen als iedereen die aan die dialoog heeft meegedaan het ermee eens is? Aan het einde van een dialoog heb je iedereen gehoord en heb je het lef om vervolgens een besluit te nemen. Als wij nu weer gaan onderhandelen en over een jaar zegt de ZLTO weer: wij zijn het er niet mee eens; dan gaat u zeggen: ga terug naar de onderhandelingstafel, gaat u nog maar eens een jaar onderhandelen. En dat is wat hier het afgelopen jaar gebeurd is. En daar komt nu hopelijk vandaag een einde aan, dat we een stap vooruitzetten.

Want een dialoog voeren is uitstekend, maar je moet ook op enig moment een besluit durven nemen en je realiseren dat je het niet iedereen naar de zin kunt maken.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Volgens mij doen we niet een stap vooruit, volgens mij doen we twee stappen terug. En een dialoog, wij hebben hem ook opgenomen in de BZV, ook toen het CDA nog in de coalitie zat, daar zijn we hartstikke voor. Maar een dialoog is wel gericht op samen komen tot een oplossing. En dat is hier nu niet gebeurd. We hebben een dialoog gevoerd. Ik zal u een voorbeeldje geven: staldering in de dialoog. Tijdens de mesttafels is afgesproken het een kans te geven, ook vanuit de landbouwzijde. Alleen wel met als randvoorwaarde dat de kosten niet eenzijdig bij de ontwikkelende partij terechtkomen. Nou, ik zie daar niks van terug in de voorstellen. Die boer draait straks wel op voor die kosten van die staldering. En dat zijn nou van die voorbeeldjes dat wij als CDA zeggen: luister, Staten, deze dialoog is gewoon niet goed gevoerd. Dat is een dictaat.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voorzitter. Ik wil nogmaals benadrukken wat ik straks ook zei, dit is een uitkomst van een dialoog. En u noemt het een dictaat, omdat het één groep binnen Brabant is waar in ieder geval tegenzin is tegen de uitkomst. Wanneer hoor ik u over alle andere Brabanders? Want daar ging het in de dialoog over, om al die belangen af te wegen. Partijen zijn daar met elkaar om tafel gaan zitten, zijn met elkaar tot een uitkomst gekomen, hebben naar elkaar geluisterd, hebben aan beide kanten wat water in de wijn gedaan. En dan komt er een uitkomst uit de dialoog en dan bent u niet tevreden omdat er één groep zijn zin niet gekregen heeft. Wanneer hoor ik u over de andere Brabanders?

De **voorzitter**: De heer Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Maar dat is toch cruciaal? Als je op een gegeven moment praat over een dialoog, die heel verstrekkende consequenties heeft voor die ene groep die het er niet mee eens is, probeer je op een gegeven moment toch draagvlak te creëren? Denkt u nou werkelijk, mevrouw Knoet, dat die plannen die vandaag aan de orde zijn, gaan landen als je die groep waarover het gaat tegen je in het harnas jaagt? Nou, vergeet het maar.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja, dan zou ik het nog even naar de proporties willen terugbrengen, die u straks ook gehoord hebt van de collega van GroenLinks. Als het gaat bij het beleid, als het gaat om de problemen bij de boeren, wellicht om zo'n achthonderd boeren, terwijl er ook honderden zijn die zonder dit beleid ook in de problemen zitten. Dus doe nu niet net alsof dit beleid ineens de sector overhoopgooit. Echt niet!

De **voorzitter**: De heer Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Daar hebben wij een totaal ander beeld bij. Dat heeft u vanmorgen ook kunnen horen, als u goed geluisterd heeft. Zelfs die partijen die bezig zijn met allerlei keurmerken, met biologisch, ook die partijen worden juist met deze maatregelen nog eens extra in de kou gezet.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik werd net even getriggerd door het debatje tussen de heer Meijer en de heer Braspenning, waarin de heer Meijer zei: waarom bent u niet bij mij geweest? En uw antwoord daarop bevreemdt mij. Wij hebben tot drie keer toe een afspraak gehad om met elkaar te spreken die niet is doorgegaan. Ik vind het wel een heel makkelijk antwoord dat het er pas drie weken ligt en we geen tijd gehad hebben om dat te doen. We hebben op vrijdag afgesproken, we hebben op maandagavond afgesproken, mijnheer Braspenning. Dat weet u ook en dat is niet gebeurd.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Dat klopt, maar volgens mij was u er maandagavond zelf niet. Maar goed, het kan aan mij liggen.

De **voorzitter**: Goed, voordat we nou allemaal agenda's gaan behandelen wil ik toch nog eens keer oproepen dat we nog een aantal grote bijdragen in de eerste termijn van uw Staten hebben. Er worden nog heel veel issues opgewerkt en die gaan deel uitmaken van het debat. Dus ik wil u toch vragen om in de interrupties wat terughoudender te zijn, zodat we de eerste termijn voor de dinerpauze kunnen afmaken, dat u weet op welke issues uw Staten van het college antwoorden willen. Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Zojuist in dat debatje met mevrouw Knoet zei de heer Braspenning: ja, maar je hebt zo'n dialoog en denk eraan, voor die boeren is dit wel enorm belangrijk. En dat ben ik natuurlijk met hem eens. Natuurlijk snap ik dat die dialoog en de uitkomst ervan voor boeren heel erg belangrijk is. Maar ik vind dat u bagatelliseert en bijna tenietdoet dat het ook voor de leefbaarheid van heel veel mensen op het platteland van gigantisch belang is. Dat het voor de gezondheid in Brabant van gigantisch belang is. En ik ga hier niet dramatisch doen en angstscenario's schilderen. En gezondheid, mijnheer Braspenning, is ook niet niks, is ook een groot en een heel wezenlijk belang. En ik vind toch dat u dat in die balans een beetje scheeftrekt.

De **voorzitter**: Goed. Mijnheer Heijmans. Nu gaat de heer Braspenning reageren en zijn betoog afmaken.

De heer **Braspenning** (CDA): Een korte reactie, voorzitter, als het mag. Dat is wel degelijk belangrijk, zo niet het allerbelangrijkste, mijnheer Heijmans. Maar het feit is dat ook die elementen die u nu noemt niet glashelder zijn, dat u daarmee resultaat gaat halen met deze voorstellen. Want dat is juist de idiotie van die voorstellen die nu voorliggen.

Voorzitter. Gaat u alvast maar weer naar de interruptiemicrofoon. Ook het CDA wil een duurzame landbouw van familiebedrijven, geworteld in de samenleving. Maar deze voorstellen, die we hier vandaag hebben, leiden niet tot minder schaalvergroting, maar meer schaalvergroting, leiden niet tot minder intensivering, maar meer. Leiden tot een ongelijk speelveld en tot marktverstoring en drijven talloze boereengezinnen – ik heb het al gezegd – tot wanhoop. Helpen de natuur niet, zijn niet uitvoerbaar, financieel niet haalbaar, juridisch niet houdbaar en bestuurlijk rondt uit onfatsoenlijk. En ik zal een aantal voorbeelden aandragen. Ten eerste. Nog voordat die mesttafeloverleggen waren afgerond, kwam u met nieuwe maatregelen over stikstofreductie en met een nieuwe vervroegde deadline. Alsof je de hypotheek op je huis ineens jaren eerder aflost. Dat vinden wij onmogelijk, oneerlijk en onbetrouwbaar. En die milieueisen uit de Verordening natuurbescherming hebben tot dusver nog niet geleid tot minder stikstof in de natuur. Kortom, de effecten van uw maatregelen blijven uit en dus zijn uw maatregelen juridisch discutabel. En

uitgerekend daar waar de stikstofdaling wel op koers ligt gaat u de eisen nog verder aanscherpen, om de vrije stikstofruimte daarna zogenaamd weg te geven aan andere sectoren. Maar is dat wel echt zo? Kan gedeputeerde Van den Hout dat garanderen? Want voor die andere projecten was toch al lang ruimte gereserveerd? Hoe kunt u zwart op wit garanderen dat deze ruimte in de economie terecht komt? Wel een relevant punt, omdat u daarmee de VVD volgens ons hebt overgehaald.

En voorzitter, dat is eigenlijk ook meteen de cruciale vraag. Wat is nu eigenlijk de milieuwinst van het naar voren halen van die datum, terwijl in 2028 dezelfde uitstootwinst zou worden geboekt?

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Een verduidelijkende vraag aan het CDA. Zegt het CDA nu eigenlijk: die schaalvergroting is geen goed idee, wij staan eigenlijk achter megastallen? Nee, stallen groter dan 1,5 ha moeten we niet willen.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Nou ga ik even de heer Heijmans napraten. Op zich zegt de grootte van een bouwblok nog niets over de kwaliteit van een bouwblok, maar eigenlijk heeft u wel gelijk, ja. Wij zijn niet voor die verdere schaalvergroting in Brabant.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. We komen telkens wel in een soort definitiekwestie. De een zegt 1,5 ha. Als ik was begonnen over het aantal dieren volgens Alterra, dan zegt een andere partij dat dat niet leidend is. We komen met een motie om die definitie vast te leggen en te monitoren. U geeft in ieder geval aan: stallen volgens een norm megastallen willen we eigenlijk niet in Brabant.

De heer **Braspenning** (CDA): Dan wacht ik met spanning uw motie af, wat daar precies omschreven staat over megastallen.

De **voorzitter**: Goed. Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Voorzitter. Ik hoor de heer Braspenning zeggen dat er een deal zou zijn dat de ruimte die komt naar economie gaat. Dan vraag ik de heer Braspenning: wat is die economie? Want in dit voorstel gaan we de Deurnese Peel, die op dit moment volledig op slot zit, weer openzetten voor bijvoorbeeld kassenbouw, vakantiepark. Het zit nu op slot. Is dat ook geen economie, zou je bijvoorbeeld voor een vakantiepark kunnen zijn?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Het voorbeeldje van glastuinbouw vind ik wel heel bijzonder, want volgens mij is het glastuinbouwgebied in Deurne op dit moment helemaal op slot, maar goed. Dat is eigenlijk mijn vraag aan het college: wat bedoelt u daar nou eigenlijk mee? Want u heeft zelf als VVD gezegd: die stikstofruimte hebben we nodig, want die gaan we benutten voor andere economische factoren. Dus eigenlijk is dat mijn vraag aan u.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Wat is de oorzaak ervan dat die glastuinbouw op slot zit, mijnheer Braspenning?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): In Brabant zijn heel veel projecten prioritair bestempeld en daar is stikstofruimte voor gereserveerd. En u had dat volgens mij ook kunnen doen voor het glastuinbouwgebied Deurne. En daar had je dan volgens mij al stappen in kunnen maken.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik vind het jammer. Of u heeft echt niet goed geluisterd, mijnheer Braspenning, en dat is u niet kwalijk te nemen, of u doet het bewust. U blijft zeggen dat de ruimte die vrijkomt voor andere ondernemers is. De gedeputeerde heeft tientallen keren gezegd: de ruimte die vrijkomt, daarvoor geldt het principe wie het eerst komt, het eerst maalt. Dat kan een agrariër, een kinderdagverblijf of een vakantiepark zijn. Dus houd nu op met te zeggen dat de ruimte die vrijkomt voor andere ondernemers is, want dat is niet zo.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Ik weet niet of de heer Heijmans dit nou expres doet of het gewoon niet goed begrepen heeft wat ik zeg. Maar volgens mij heb ik dus echt gevraagd aan het college: leg dat nou nog eens een keer uit, want wij hebben het wel degelijk de gedeputeerde zelf horen zeggen dat die ruimte nodig is voor andere sectoren.
Voorzitter. Ik vervolg.

De **voorzitter**: Er zijn vragen aan het college gesteld. Als u daar nog antwoord op wilt hebben, is enig tempo in het debat, een zelfstandige waarde, van belang. Braspenning gaat door.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. We hebben het gehad over wat nu de werkelijke milieuwinst is. En wij hebben heel veel insprekers daarover vragen horen stellen. En bovendien hebben ook heel veel insprekers gezegd dat die versnelling naar 2022 gewoon niet haalbaar is. Technisch niet en bovendien is het zo dat u boeren dwingt te kiezen voor de snelste oplossing in plaats van voor de beste oplossing, namelijk andere stalsystemen. Wanneer u die deadline 2028 zou handhaven, komt u zowel uw afspraak met de boeren als uw afspraak met de natuur na. Dat is behoorlijk bestuur.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik zag u kijken, voorzitter. Dus ik heb bijna de neiging om daar excuses voor aan te bieden. Mijnheer Braspenning zegt: het college dwingt ondernemers om te kiezen voor snelle dure luchtwassers. Waar staat dat? Waar staat dat het college zegt: u zult een luchtwasser plaatsen? Waar staat dat?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Dat lijkt me nogal evident. Als je een deadline vervroegt naar 2022 en je moet je vergunningen dan helemaal klaar hebben, als je praat over stallen van vijftien of twintig jaar oud, dan dwing je ondernemers om nu te kiezen voor een oplossing die uiteindelijk niet de beste oplossing is.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja. Ik lees toch ook dat ondernemers de vrijheid hebben om wat innovatievere stalconcepten te gaan proberen. Zelfs als het wat duurder is wordt daar in het flankerend beleid wat ons betreft ruimte geboden om te zorgen dat die voorfinanciering dan ook daadwerkelijk mogelijk wordt. Wij dagen juist met dit beleid ondernemers uit om niet voor de kort-door-de-bocht-oplossing te kiezen, omdat ze dan over vijf jaar zomaar opnieuw voor de lat zouden kunnen staan.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Ik kan het bijna niet geloven. Zelfs vanmorgen is hier nog een spreker geweest, die een innovatief systeem heeft en gewoon zegt: ik heb daar gewoon vijf jaar voor nodig om dat voor elkaar te krijgen. Nu zegt u: nee, dat is helemaal niet waar, dat kun je meteen doen. Ik begrijp u niet.

De **voorzitter**: Bollen. Hij staat nu wel ineens aan.

De heer **Bollen** (VVD): Ik heb diezelfde ondernemer vanmorgen horen spreken. En die zegt: als ik nu moet doen heb ik daar vijf jaar voor nodig en ik zou ruimte willen hebben om het sneller te doen. Hij heeft zelfs een voorbeeld aan de hand gedaan dat er alternatieve meetmethoden zijn. Ik heb het hem letterlijk horen zeggen. Dat is echt iets anders dan wat u hier zegt. Volgens mij is dat innovatie, daar zouden onze ondernemers mee geholpen zijn. U kijkt alleen maar alsof u vanuit de sector op dit moment kijkt: wat heb ik in het boekje staan, in de catalogus? Daar staat alleen een luchtwasser in. Er komt een nieuwe catalogus aan en die willen we hier neerleggen.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): En die nieuwe catalogus, mijnheer Bollen, is er nog lang niet. Die spreker van vanmorgen had het over een stalsysteem bij een varkenshouderij, waar nog heel veel meetgegevens voor nodig zijn om die uiteindelijk erkend te krijgen. En vervolgens zijn er voor heel veel andere stalsystemen nog helemaal geen ontwikkelingen opgestart. Dus daar moeten we echt nog van nul af aan beginnen.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Waarom duurt dat toch zo lang dan? Wacht even. Die ondernemer heeft zelf gezegd dat procedures nu veel te lang duren. Er wordt volgens mij een oproep gedaan om procedures te verkorten. Er zijn twee sprekers vanmorgen geweest die over stalsystemen graag aan de lat willen staan. En de een zegt: zoals het er nu voor staat duurt het te lang; geef mij de ruimte dat ik ook afzet heb en dan heb ik ook de middelen om het sneller voor elkaar te krijgen. Dat is wat ik vanmorgen hoorde. En wat gaat u doen dat we dat voor elkaar krijgen? Want volgens mij bent u de pro-agrarische sector.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Als wij elkaar kunnen vinden om procedures te verkorten, dan bent u gelijk mijn partner.

De **voorzitter**: Meijer. Mijnheer Braspenning. U gaat uw betoog vervolgen.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Wij willen sowieso de afspraak met de boeren en uw afspraak met de natuur nakomen. Dat is behoorlijk bestuur. En daarom dienen wij sowieso een amendement in om die deadline van 2028 te handhaven.

Voorzitter. Het college negeert in zijn plannen de biologische sector, boeren met keurmerken of boeren in gebieden waar uitstoot geen probleem is en maatregelen heel weinig tot geen effect hebben. Of boeren die op korte termijn gaan stoppen. En voor hen moet er op zijn minst een uitzondering komen. En voor deze boeren dienen wij twee moties en twee amendementen in.

Voorzitter. Als CDA vinden we het belangrijk om de juiste cijfers te kennen, voordat we ingrijpende maatregelen nemen waarvan het effect niet is bewezen. Dat heet gewoon behoorlijk bestuur. Nu is er behalve over stikstofmetingen ook veel discussie over de meetwijze en de effecten van de ammoniakuitstoot. Bijvoorbeeld over het feit dat ammoniak nu maar op twee plekken in Brabant wordt gemeten. Twee plekken waar u uw beleid op baseert. Dat moet echt anders. Bent u daarom van plan om onze eerdere motie 'Meten is weten' naar de letter uit te voeren?

Voorzitter. Uw plannen voor mestverwerking komen niet van de grond. Het college kiest voor grootschalige verwerking van mest op industrieterreinen. Wij zijn daar niet voor. Wij vrezen dat dit alleen leidt tot maatschappelijke onrust, maar ook tot tal van juridische procedures. En of het ecologisch verstandig is, dat is ook nog volstrekt onduidelijk. Hoe ziet de SP dit met de ervaringen uit Oss nog vers in het geheugen?

De **voorzitter**: Van der Wel. Interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Nog een verduidelijkende vraag aan het CDA. U zegt grote mestfabrieken niet te zien zitten. Bedoelt u dan dat u de voorkeur geeft aan verwerking op het erf? En dat u echt een streep wilt zetten door grote mestfabrieken, zoals in Oss, Roosendaal en Bergen op Zoom etc.?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Kijk, als er mogelijkheden zijn, voorzitter, willen we best meedenken met die grootschalige mestverwerking. Maar dan moet het wel op een locatie zijn – en die zijn er gewoon in Brabant volgens mij heel weinig – waar we op een gegeven niet alleen qua procedure weinig problemen verwachten, maar waar er ook maatschappelijke acceptatie is. En ik zie dat op dit moment dus gewoon niet gebeuren.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Oké. Dus feitelijk zegt u dat de voorkeur op het erf ligt. Die bepaling staat in de verordening. Mestfabrieken, zoals ze nu gepositioneerd zijn in Oss, Roosendaal, Sterksel, heeft niet uw voorkeur. Daar gaat een streep doorheen.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Tussen niet de voorkeur en een streep doorheen zit nog wel een nuance. En die ga ik dadelijk ook een beetje verder verklaren. Voorzitter. Wij raden u aan te kiezen voor mestverwerking bij agrarisch-technische bedrijven. Ik zal twee voorbeelden noemen: Kasteel Meeuwen in Aalburg en Houbraken in Bergeijk. Helpt u deze Willy Wortels vooruit. En de zin over het aanvoeren van mest via pijpleidingen mag wat ons betreft worden geschrapt: onzinnig en echt onwerkbaar. Ook daar dienen wij twee moties voor in. Daarnaast zien wij kansen voor het verwerken van mest door loonwerkers. Voorzitter. In de plannen wil het college de mestverwerkingscapaciteit uitbreiden. Met als limiet het Brabantse mestoverschot. Die limiet is eigenlijk een gemiste kans.

De **voorzitter**: Interruptie Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Een verhelderende vraag, voorzitter. Van pijpleidingen ziet u de totale meerwaarde niet in. Dat snap ik als het gaat om pijpleidingen van 10 km. Maar ik kan me gebieden voorstellen, in de Kempen en in De Peel, waarin vier, vijf, misschien wel zes redelijk grote varkensbedrijven of anderszins bedrijven mest bij elkaar hebben die dat met een pijpleiding kunnen verbinden.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Bollen** (VVD): Wat is nou daar het probleem mee? Dat snap ik niet van de heer Braspenning.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Als dat technisch mogelijk is mag dat van ons best. Helemaal geen probleem. Maar schrijf het niet dwingend voor.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Volgens mij staat het niet dwingend voor, volgens mij staat het als een mogelijkheid gegeven. En volgens mij hoor ik u net zeggen: ik ga een amendement indienen dat dat onzin is, waarmee we het eruit schrappen. Terwijl er gewoon voorbeelden zijn in Brabant waarbij dat voor vier, vijf, zes bedrijven bij elkaar een prima oplossing zou zijn. Geen transportkosten.

De **voorzitter**: Braspenning. Het punt is duidelijk.

De heer **Braspenning** (CDA): Prima. Uit milieuoogpunt zou je namelijk alle mest willen verwaarden, dat staat overigens ook in uw bestuursakkoord, tot een volwaardige vervanger van kunstmest. U zou dit ook als provincie moeten faciliteren. In een innovatieve en concurrerende mestverwerkingsmarkt gaan dan de kosten voor de boer omlaag, dat blijkt uit uw eigen onderzoek, waarin we lezen dat uw maatregelen meer boeren de armoede injagen. En dat kan toch niet de bedoeling zijn, vragen wij vooral aan de SP. Mestverwaarding is goed voor de boer en voor het milieu. We dienen dan ook een motie in om zoveel mogelijk mest te kunnen verwerken.

Voorzitter. Een belangrijke pijler onder uw plannen is het zogenaamde staldereen, een sloopplicht voor boeren die willen uitbreiden. Volgens ons slaat u daar de plank volledig mis. Uw plannen zijn financieel niet haalbaar, staldereen kost namelijk veel geld, zeker als boeren dat alleen moeten financieren. Het kost zoveel geld dat boeren of noodgedwongen stoppen of geen cent overhouden voor duurzame maatregelen en dierenwelzijn of juist kiezen voor het zijwaarts uitbreiden. Bovendien straft u welwillende boeren die al dure

aanpassingen hebben gedaan met uw verbod op intern salderen. En dat verbod moet wat ons betreft worden opgeheven. Hiertoe dienen wij een motie in.

Voorzitter. De stalsystemen die u voorschrijft in de inmiddels beruchte bijlage 2 bestaan in een aantal gevallen nog niet, en zijn dus praktisch ook nog niet haalbaar.

En dan het flankerend beleid. Ofwel, de maatregelen die als schaamlapje dienen voor het bloeden. Maar het college wil voor deze maatregelen vooralsnog geen cent uittrekken. Wat het beleid inhoudt? Echt totaal onduidelijk. Geen verband, pleister of doekje voor het bloeden. Nee, u amputeert gewoon een been en laat de patiënt met veel bloedverlies achter. O ja, u wilt wel een investeringsfonds ter waarde van 30 miljoen euro oprichten om boeren te helpen met verduurzamen. Maar die pot blijft leeg zolang gemeenten, banken en andere private partijen niet over de brug komen. Hierover is nog geen enkele afspraak gemaakt. Dus op welke wijze helpt dit fonds die boer nou echt vooruit? Hoe haalbaar is dit? Volgens ons niet. Wij denken namelijk dat D66 dit luchtballonnetje ongetwijfeld een living lab zal noemen. Wij noemen het een roekeloos experiment. Als CDA pleiten wij voor een saneringsfonds om kwetsbare gebieden echt een alternatief te bieden. Hiervoor hebben we een motie gemaakt, getiteld 'Warm saneren in hot spot-gebieden'.

Voorzitter. Een laatste voorbeeld, de gemeenten. Zij moeten een groot deel van dit beleid uit gaan voeren. En volgens ons een onmogelijke opgave voor veel gemeenten, gelet op verwachte ambtelijke capaciteit en dure procedures. En dit signaal klinkt uit alle hoeken van de provincie. Want uw voorstel is gewoon niet uitvoerbaar.

Voorzitter. Als afsluiting. Vandaag staat één sector in de spotlights. Maar er is ook een grote afwezige. Een speler die ook een sleutel tot verduurzaming in handen heeft, de retail.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik hoor het CDA zeggen 'ik sluit af', en wij hebben al die tijd geduldig gewacht op antwoord op de vraag: waar blijft de verantwoordelijkheid voor het feit dat het CDA met het adagium 'wij moeten de wereld voeden' ons nu ecologisch gezien heeft klemgezet? Door in te zetten op bulkproductie vanuit een dichtbevolkt stuk en door de grond los te trekken van boeren zijn we waar we nu staan. Door in te zetten op pakketten waarin je end-of-pipe-oplossingen met honderden miljoenen euro's subsidieert - luchtwassers, mestvergisters - subsidieer je eigenlijk ook mede als overheid geholpen door CDA-bewindspersonen absoluut de verkeerde soort landbouw. Voorzitter. Het CDA vindt GroenLinks altijd op zijn pad als het gaat om het vergroten van het volume van de biologische landbouw. Natuurlijk bravo dat u dat gaat doen. Maar hooguit 5% tot 10% van de Brabantse boeren zal in staat zijn om dat te doen. Waar blijft het nemen van verantwoordelijkheid voor de plek waar we nu staan en waar we nu een scherpe bocht, een scherpe afslag moeten nemen?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Ik heb in mijn verhaal een aantal moties aangekondigd. De bronaanpak, want u heeft het over end of pipe, dat zien wij ook liever niet. Wij zien liever stalsystemen waar boeren de tijd krijgen om uiteindelijk de aanpak bij de bron te regelen. Uiteindelijk leidt dat volgens ons tot veel meer effectiviteit. Ik heb het gehad over bio en keurmerken, om daar uitzonderingsposities voor te maken. En ik heb het ook gehad over bijvoorbeeld saneren rondom gevoelige en kwetsbare natuur. Dus ja, dat zijn allemaal voorbeelden waar wij denken dat we wel degelijk dit beleid dat er ligt nog een juiste sturing kunnen meegeven.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Waarom durft het CDA niet gewoon te zeggen: we hebben niet te veel boeren, we hebben te veel vee, we hebben de verkeerde afslag genomen, wij erkennen dat wij een fout hebben gemaakt in het verleden en nemen er verantwoordelijkheid voor en gaan mee in het faciliteren van een grondgebonden, gezonde, natuurinclusieve landbouw, waarin wij dus hier niet de problemen hebben waar we nu voor staan?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Ik denk wat dat betreft dat heel veel boeren die afslag al lang genomen hebben. Maar wat dit college doet is elke keer een nieuwe rotonde wegleggen. En dan kom je uiteindelijk nooit van die afslag af. Als ik de voorbeelden van heel veel boeren bekijk, die op een gegeven moment al keuzen hebben gemaakt om op een andere manier te gaan produceren en de zaak helemaal om te gooien. Nou, chapeau! En daar zijn wij gewoon ook heel erg blij mee dat dat gebeurt. Maar wat dit college doet is gewoon elke keer een nieuwe rotonde wegleggen en zorgen dat er nooit geen eind komt aan die afslagen die die boer moet nemen.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, dat is toch bijzonder hè. Elke keer een nieuwe afslag, elke keer een nieuwe rotonde. Dit college zit er pas tweeënhalf jaar. Als u nou zo nodig rotondes had willen maken, dan heeft u daar vijftig jaar de tijd voor gehad.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Nou, dan had ik met mijn vijf in de politiek moeten gaan en dan had echt heel andere...Maar goed, ik begrijp uw oproep.

Voorzitter, ter afsluiting heb ik gezegd. Er is één grote afwezige, de retail. Wij vinden echt dat het hoog tijd wordt dat zij haar maatschappelijke verantwoordelijkheid echt vorm en inhoud geeft en niet de schijn ophoudt met cosmetische marketingtrucs en ondertussen boeren met wurgcontracten uitmelkt en marges afroemt. En mede namens onze collega Vreugdenhil dienen wij daarover een motie in.

Voorzitter. Vandaag, het is al door verschillende mensen gememoreerd, is een historische dag voor Brabant. Want na een onverantwoord proces van besluitvorming dreigt over de rug van de agrarische sector een besluit te vallen dat een enorme impact heeft op deze bedrijfstak, op aanverwante sectoren en op het Brabantse buitengebied. Een besluit dat niet bijdraagt aan een duurzame agrarische sector, dat niet kan rekenen op enig draagvlak binnen die sector en dat praktisch, financieel, juridisch en technisch niet haalbaar is. Volgens ons kunnen heel weinig mensen zich vinden in deze plannen en het allerergste is dat het u niets lijkt te kunnen schelen.

De **voorzitter**: Van der Wel, interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik vind het bewonderenswaardig dat het CDA zegt dat de retail eigenlijk ook haar verantwoordelijkheid moet nemen en wij delen die mening. Gaat u ook als CDA de retail oproepen om hier naar Brabant te komen om mee te praten om die problemen op te lossen?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): De afspraak is al gemaakt.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. En daaraan gekoppeld dat 90% van ons vlees geproduceerd in Brabant, die arme dieren, naar het buitenland gaat. Dus is snap ook wel dat de retail denkt: wat zal het mij schelen, wij hebben hier verder niks te doen, het gaat toch naar het buitenland. Dus wat is dan de onderhandelingspositie die wij hier in Brabant kunnen hebben tegenover die retail volgens u?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Nou, wij denken wij degelijk dat de retail er echt een belangrijke bijdrage aan kan leveren. En nogmaals, die discussie over de export begrijp ik nooit. Dat biedt ons met zijn allen een enorme kans ook, levert economisch gewoon heel veel voordeel op, dus ik zou daar alleen maar heel blij mee zijn.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ja, nu is het tijd dat ik de heer Braspenning een complimentje ga maken. Hij heeft een afspraak gemaakt met de retail, hoor ik net. Wat als de retail u gaat meedelen dat we dat toch niet gaan halen? Die rekenen per centimeter uit wat dat schap kost en zich uiteindelijk niks van de maatregelen aantrekt? Is dan de dialoog weer ten einde of hoe moet ik dat dan zien?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Mijnheer Bollen. U weet net zo goed als ik dat het een heel belangrijk onderdeel is, vinden wij, die retail. Die had hier ook zeg maar in heel die dialoog aan tafel moeten zitten. En ik denk dat het geen kwaad kan als we Statenbreed die retail nog eens een keer heel goed bevragen daarover.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ja. De retail vragen is een, maar wij hebben toch geen invloed op de retail? Volgens mij doen we dat door het aankopen van producten. Dat doen we hier ook met zijn allen. En als wij hier met zijn 55'en alleen nog maar een Beter Leven-keurmerk zouden kopen zet dat alsnog geen zoden aan de dijk. Dat gebeurt daarbuiten.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Bollen** (VVD): U moet hier in de Staten afdwingen dat de retail het op onze manier gaat doen. Ik vind dat u een interessante afspraak heeft gemaakt.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Maar mijnheer Bollen, u komt toch neem ik aan ook veel op agrarische bedrijven? Je komt toch regelmatig het verhaal tegen dat producenten gewoon echt uitgemolken worden op die flinterdunne marges. Wat dat betreft mag er ook wel eens een keer iets tussen de oren gebeuren, denk ik, dat we met elkaar – en daar hebben we ook die retail nodig – komen tot andere afspraken in Brabant.

De **voorzitter**: Heijmans. U had twee keer geïnterrupteerd.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Het slot van de heer Braspenning is een verhaal naar mijn hart. We hebben in de vorige periode als SP-fractie er alles aan gedaan om de retail hier naartoe te krijgen, Wat mij aanspreekt, mijnheer Braspenning, is het feit dat u zegt dat bedrijven zo schoon mogelijk te horen produceren. Dat geldt ook voor de chemische industrie etc. En dat kost geld. Ja, dat kost geld, dat kost stevige investeringen en het moet mogelijk zijn dat in de kostprijs door te berekenen. De kosten die een boer moet maken om schoon te produceren moet hij normaal gesproken in zijn kostprijs kunnen doorberekenen. En bent u bereid om nou diezelfde activistische houding, die u nu hebt tegenover de provincie samen met de boeren, ook aan te nemen tegenover die retail samen met de boeren? Samen sterk voor fatsoenlijk poen, voor fatsoenlijk werk. Dat is wat de boeren verdienen, zodat ze kunnen investeren. Maar dan verdienen ze een fatsoenlijke en een eerlijke prijs. En daar ligt volgens mij veel meer de crux dan dat wij de boosdoener zouden zijn. Aan het werk!

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Ik kan alleen maar beamen dat ik het daar helemaal mee eens ben. Maar langs de andere kant ligt een heel groot gedeelte van de kostprijs van die boer hier nu ook ter besluitvorming voor. En daar zijn wij nu direct bestuurlijk verantwoordelijk voor. En daar nemen wij nu beslissingen die een heel grote impact gaan hebben. We moeten samen schouder aan schouder, u vindt in ons een partner. Maar langs de andere kant gaan we nu heel die sector voor een heel grote en onmogelijke opgave zetten. En dat is een verantwoordelijkheid waarvan wij zeggen dat die ook anders kan.

De **voorzitter**: Van Gruijthuisen.

De heer **Van Gruijthuisen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Het CDA heeft een heel betoog gehouden over dialoog, het mislukken daarvan en heeft de schuld daarvan bij het huidige college gelegd. U heeft de retail uitgenodigd tot een dialoog. Mocht het niet tot afspraken komen, ligt het dan aan het CDA of de retail dat ze er niet uitkomen?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ik hoor net van de heer Heijmans dat we het samen gaan doen: schouder aan schouder activistisch optrekken tegen de retail. Dus dan ligt de schuld denk ik bij ons allemaal.

De **voorzitter**: Van Gruijthuisen.

De heer **Van Gruijthuisen** (VVD): Het is gewoon even klip en klaar, mijnheer Braspenning. U nodigt uit, de retail kan erop ingaan, maar die heb je niet aan een touwtje. U stelt dat het college vergeet de dialoog aan te gaan en in dialoog te blijven. Dan bent u ook medeverantwoordelijk voor het feit dat de retail ook in dialoog blijft en niet wegloopt, omdat ze niet tot afspraken komen die voor hen wenselijk zijn. Dus aan wie ligt het als de retail niet in dialoog blijft? Ligt dat aan de retail of ligt dat aan het CDA?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ik draai het even om, voorzitter. Dat betekent dat mijnheer Van Gruijthuijsen nu erkent dat de ellende die nu over de agrarische sector uitbreekt aan deze coalitie ligt. Dus dat is ook een constatering. Als het met de retail niet lukt, ligt het dus aan het CDA. Wat hier vandaag voorligt en dat lukt niet, dan ligt dus aan deze coalitie.

De **voorzitter**: Van der Wel als eerste.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. In de vorige periode hebben we geconstateerd dat we bijvoorbeeld aan de kiloknaller niet zoveel kunnen doen. Maar u zegt bereid te zijn stappen te zetten in gesprek en dialoog. Bent u ook bereid om uw CDA-fractie in de Tweede Kamer op te roepen om te komen tot een einde aan de kiloknaller? Ik denk dat dat voor veel boeren een doorn in het oog is.

De **voorzitter**: Braspenning. De vraag is duidelijk.

De heer **Braspenning** (CDA): Absoluut. We zijn er constant mee bezig om daarvoor aandacht te vragen. Wat dat betreft zijn gelukkig de verhoudingen tussen ons en de Tweede Kamerleden heel goed. Dus dat gaan we zeker doen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dat is in ieder geval wat ons betreft een stap richting de retail. Ik hoop dat ze hier ook in het debat opletten dat de CDA-fractie hier zegt van 'weg met de kiloknaller'.

De **voorzitter**: Goed. Ik zie nog een aantal mensen voor een interruptie. Het reglement van orde staat mij anders toe dan u op te roepen om u te matigen in de interrupties. Want ik wijs erop dat we nog maar net begonnen zijn aan de eerste termijn van uw Staten, die ik voor de dinerpauze wil afronden. Dat gezegd zijnde, mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Mijnheer Braspenning. Ik ben blij dat u zegt dat u goede contacten heeft met de Tweede Kamerleden en dat u begint over de retail. Als partijen zijn we het niet oneens dat de agrarische sector te maken heeft met een verziekte marktwerking. En het verschil tussen uw en mijn partij is dat wij daaraan een einde willen maken. Uw partij heeft erbij gezeten om met heel veel subsidies het beleid mogelijk te maken dat er nu ligt. Wij erkennen als partij dat er nu een situatie is ontstaan die we willen oplossen. Wij willen daar de sector ook voor tegemoetkomen. En we hopen dat we dan weer tot een normale marktstructuur gaan komen. Maar wat gaat uw partij doen?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Volgens mij heb ik in het begin van mijn bijdrage ook even gerefereerd aan al die VVD-afdelingen die het volgens mij helemaal niet met uw beleid eens zijn. Dus dat is ook wel een dingetje, denk ik. Nogmaals, ik moet mezelf daarover nog eens een keer laten informeren door die partijleden waar dat fout is gegaan. Want dan heeft u op dit moment een ander kennisniveau dan ik. Dat geef ik eerlijk toe.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik vroeg volgens mij niet naar het standpunt van de VVD-fracties van de afgelopen week. Want inmiddels heeft een aantal toch al een ander standpunt. Zo meteen als u klaar bent, moet u denk ik nog even wat bijtwitteren en bij-Omroep Brabanden. Mijn vraag is: wat gaat uw partij doen om te zorgen om de situatie die is ontstaan tot normale proporties terug te dringen? Wij nemen die verantwoordelijkheid, maar wanneer doet u dat?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Volgens mij hebben we hier een debat in Provinciale Staten. Wij proberen onze afdelingen en Kamerleden in de richting te laten bewegen waar we zelf ook naartoe willen. Dat is niet anders in dit debat. Dus ik zie wat dat betreft geen verschil.

De **voorzitter**: Goed. Ik wil nu de heer Braspenning vragen om zijn betoog snel af te ronden.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja. Dat ga ik doen, voorzitter. Het zijn nog maar een paar zinnen. Er valt hier vandaag een besluit, collega-Statenleden, met enorme consequenties. Een kloof in Brabant. En die kloof moet eigenlijk gedicht worden. Deze provincie, dit bestuur, had daarin haar verantwoordelijkheid beter moeten en kunnen nemen. Maar voorzitter, het is nog niet te laat. Wij roepen college en coalitie op, en echt in het bijzonder de VVD, om deze plannen te laten vallen en terug te gaan naar de onderhandelingstafel. Tot zover, voorzitter, en ik zal nu mijn moties en amendementen indienen.

Amendement A2

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17: 'Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017';

besluiten:

de volgende tekstpassage als lid toe te voegen aan het ontwerpbesluit Statenvoorstel 39/17 wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017:

'Veehouderijen met een beter leven keurmerk zijn uitgezonderd van de verplichting tot stalderen.'

Toelichting:

Naast het feit dat ondernemers in de landbouw zelf aangeven stikstofreductie belangrijk te vinden, is er ook een groot aantal dat zich heeft toegelegd op het voldoen aan keurmerken (bijvoorbeeld Beter Leven keurmerk). Deze ondernemers voldoen aan veel eisen om levensomstandigheden van dieren in Brabant te verbeteren. Ondernemers die om willen schakelen naar diervriendelijke productiemethoden hebben vaak extra ruimte per dierplaats en daarom ook vaak extra stalruimte nodig. Stalderen werpt een drempel op voor boeren die willen overschakelen naar een diervriendelijke productiewijze. Bovendien is het een slecht signaal van de politiek om bedrijven die stappen hebben gezet in de goede richting te confronteren met maatregelen die een gezonde bedrijfsvoering ernstig onder druk zetten.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant"

Amendement A3

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17 wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

besluiten:

de volgende tekstpassage als lid toe te voegen aan het ontwerpbesluit Statenvoorstel 39/17 wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017:

‘Veehouderijen die biologisch produceren volgens Bijlage 2 noot 2 zijn uitgezonderd van de verplichting tot staldieren.’

Toelichting,

Biologische landbouwers vertegenwoordigen een duurzame variant van de landbouw, die kringlopen sluit, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, antibiotica tot een minimum beperkt en vaak aan de strengste dierenwelzijnseisen voldoet. Bovendien heeft deze sector recentelijk nog de nodige investeringen gepleegd in het kader van de omschakeling. Door ook deze boeren met verplichte staldieren te confronteren die vooral bedoeld zou moeten zijn voor de intensieve veehouderij, wordt een verkeerd signaal gegeven. Bovendien zullen andere boeren die overwegen om te schakelen naar een maatschappelijk en milieutechnisch verantwoorde productiewijze worden ontmoedigd.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant”

Amendement A4

“Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 41/17: ‘Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij’:

besluiten:

een paragraaf aan het ontwerpbesluit toe te voegen, luidende: ‘Voor veehouderijen met een Beter Leven keurmerk zal de genoemde aanpassing van verouderde stalsystemen niet in 2022 doorgang vinden, maar zoals initieel afgesproken in 2028.’

Toelichting.

Naast het feit dat ondernemers in de landbouw zelf aangeven stikstofreductie van groot belang te vinden, is er ook een groot aantal dat zich heeft toegelegd op het voldoen aan keurmerken (bijvoorbeeld: Beter Leven keurmerk). Deze ondernemers voldoen aan veel eisen om levensomstandigheden van dieren in Brabant te verbeteren. Het dwingen van deze bedrijven tot het vroegtijdig investeren in stalsystemen die soms strijdig zijn met het dierenwelzijn, is voor deze specifieke groep ondernemers zeer onwenselijk. Bovendien ontmoedigt de verplichte vervroegde investering boeren die willen overschakelen naar een diervriendelijke productiewijze en is het een slecht signaal van de politiek om bedrijven die stappen hebben gezet in de goede richting te confronteren met maatregelen die een gezonde bedrijfsvoering ernstig onder druk zetten.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant

Jan Heijman, Lokaal Brabant”

Amendement A4a

“Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 41/17: ‘Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij’:

besluiten:

een nieuw lid toe te voegen aan artikel 1.4, luidende: ‘Voor veehouderijen met een Beter Leven keurmerk zal de genoemde aanpassing van verouderde stalsystemen niet in 2022 doorgang vinden, maar zoals initieel afgesproken in 2028.’

Toelichting.

Naast het feit dat ondernemers in de landbouw zelf aangeven stikstofreductie van groot belang te vinden, is er ook een groot aantal dat zich heeft toegelegd op het voldoen aan keurmerken (bijvoorbeeld: Beter Leven keurmerk). Deze ondernemers voldoen aan veel eisen om levensomstandigheden van dieren in Brabant te verbeteren. Het dwingen van deze bedrijven tot het vroegtijdig investeren in stalsystemen die soms strijdig

zijn met het dierenwelzijn, is voor deze specifieke groep ondernemers zeer onwenselijk. Bovendien ontmoedigt de verplichte vervroegde investering boeren die willen overschakelen naar een diervriendelijke productiewijze en is het een slecht signaal van de politiek om bedrijven die stappen hebben gezet in de goede richting te confronteren met maatregelen die een gezonde bedrijfsvoering ernstig onder druk zetten.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant

Jan Heijman, Lokaal Brabant"

Amendement A5

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 41/17: 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij',

besluiten:

een (nieuw) lid aan het ontwerpbesluit toe te voegen, luidende: 'Voor de biologische landbouwsector zal de genoemde aanpassing van verouderde stalsystemen niet in 2022 doorgang vinden, maar zoals initieel afgesproken in 2028.'

Toelichting.

Biologische landbouwers vertegenwoordigen een duurzame variant van de landbouw, die kringlopen sluit, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en antibiotica tot het minimum beperkt en vaak aan de strengste dierenwelzijnseisen voldoen. Bovendien heeft deze sector recentelijk nog de nodige investeringen gepleegd in het kader van de omschakeling. Door deze boeren met deze maatregelen te confronteren, die vooral bedoeld zijn voor de intensieve veehouderij, wordt een verkeerd signaal gegeven. Bovendien zullen andere boeren die overwegen om te schakelen naar een maatschappelijk en milieutechnisch verantwoorde productiewijze worden ontmoedigd.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant"

Amendement A5a

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 41/17: 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij',

besluiten:

een (nieuw) lid aan artikel 1.4 toe te voegen, luidende: 'Voor de biologische landbouwsector zal de genoemde aanpassing van verouderde stalsystemen niet in 2022 doorgang vinden, maar zoals initieel afgesproken in 2028.'

Toelichting.

Biologische landbouwers vertegenwoordigen een duurzame variant van de landbouw, die kringlopen sluit, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en antibiotica tot het minimum beperkt en vaak aan de strengste dierenwelzijnseisen voldoen. Bovendien heeft deze sector recentelijk nog de nodige investeringen gepleegd in het kader van de omschakeling. Door deze boeren met deze maatregelen te confronteren, die vooral bedoeld zijn voor de intensieve veehouderij, wordt een verkeerd signaal gegeven. Bovendien zullen andere boeren die overwegen om te schakelen naar een maatschappelijk en milieutechnisch verantwoorde productiewijze worden ontmoedigd.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant"

Amendement A6

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 41/17: 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij';

besluiten:

in het nieuwe lid 3 van artikel 1.4 het jaartal 2022 te vervangen door het jaartal 2024.

Toelichting. Een termijn van 2022 is niet haalbaar of wenselijk voor een aanzienlijke hoeveelheid agrarische ondernemers. Voor vele bedrijven is er geen mogelijkheid om hun stallen aan te passen voor 2022 (en hiervoor al een ontvankelijke vergunning aan te vragen voor 1-1-2020). Dit heeft de volgende redenen:

- technieken zijnde niet end-of-pipe zijn voor veel veehouderijsector niet voorhanden;
- daarmee is er geen inzicht in haalbaarheid en betaalbaarheid;
- flankerend beleid is nog niet uitgewerkt;
- de datum van 2022 sluit niet aan bij het investeringsritme van vele veehouders;
- 2024 wel past in het investeringsschema van veehouders omdat dit samenvalt met de verplichte asbestsanering;
- bovendien leiden de end-of-pipe systemen tot minder dierenwelzijn en halen ze minder milieudoelstellingen dan nieuwere technieken die mest snel stabiliseren en afvoeren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant"

Amendement A7

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 41/17: 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij';

besluiten:

in het nieuwe lid 3 van artikel 1.4 2022 te vervangen door 2028.

Toelichting. Een termijn van 2022 is niet haalbaar voor een aanzienlijke hoeveelheid agrarische ondernemers. Voor vele bedrijven is er geen mogelijkheid om hun stallen aan te passen voor 2022 (en hiervoor al een ontvankelijke vergunning aan te vragen voor 1-1-2020). Dit heeft de volgende redenen:

- technieken zijnde niet end-of-pipe zijn voor veel veehouderijsectoren niet voorhanden;
- daardoor is er geen inzicht in haalbaarheid en betaalbaarheid;
- flankerend beleid is nog niet uitgewerkt;
- de datum van 2022 sluit niet aan bij het investeringsritme van vele veehouders.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant

Jan Heijman, Lokaal Brabant"

Amendement A8

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 39/17: 'wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017';

besluiten:

de volgende tekstpassage als vierde besluit toe te voegen aan het ontwerpbesluit Statenvoorstel 39/17 wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017: 'Dragen GS op om met een voorstel te komen om intern salderen als mogelijkheid op te nemen in de verordening'.

Toelichting.

Op veel locaties die het betreft staan meerdere stallen, welke een verschillende uitstoot kennen. Er dienen verschillende maatregelen getroffen te worden om te voldoen aan de gestelde normen in de voorliggende verordening. Dit is echter niet bevorderlijk voor de doelmatigheid van de verordening, doel is namelijk

emissie te verlagen. Met intern salderen kunnen deze doelen evenzeer en op beter realiseerbare wijze behaald worden. Door intern salderen toe te passen kunnen ondernemers efficiënt en kosteneffectief bijdragen aan de plannen van de provincie.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant

Jan Heijman, Lokaal Brabant"

Amendement A8a

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 41/17: 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij';

overwegende:

- dat veel locaties die het betreft staan meerdere stallen, welke een verschillende uitstoot kennen;
- dat er verschillende maatregelen getroffen dienen te worden om te voldoen aan de gestelde normen in de voorliggende verordening;
- dit echter niet bevorderlijk is voor de doelmatigheid van de verordening, doel is namelijk emissie te verlagen; met intern salderen kunnen deze doelen evenzeer en op beter realiseerbare wijze vertaald worden;
- door intern salderen toe te passen kunnen ondernemers efficiënt en kosteneffectief bijdragen aan de plannen van de provincie;

dragen GS op:

- om met een voorstel te komen om intern salderen als mogelijkheid op te nemen in de verordening.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant

Jan Heijman, Lokaal Brabant"

Amendement A9

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17: 'wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017';

besluiten:

de volgende tekstpassage als vierde besluit toe te voegen aan het ontwerpbesluit Statenvoorstel 39/17 wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017:

'4: Het aanvoeren van mest met pijpleidingen vanaf de locatie waar de mest wordt geproduceerd, komt te vervallen als voorwaarde waarop het bestemmingsplan, als bedoeld in het eerste lid, kan voorzien in de vestiging van mestbewerking of een toename van de gebruiksoppervlakte van bebouwing voor mestbewerking.'

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant"

Amendement A9a

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17: 'wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017';

besluiten:

De volgende tekstpassage als vierde besluit toe te voegen aan het ontwerpbesluit Statenvoorstel 39/17 wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017:

'4: In artikel 7.11, lid 2, voorwaarde onder a, aanvoer mest via pijpleidingen, niet vast te stellen.'

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant”

Amendement A9b

”Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17: ‘wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017’;

besluiten:

De volgende tekstpassage als vierde besluit toe te voegen aan het ontwerpbesluit Statenvoorstel 39/17 wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017:

‘In artikel 7.11, lid 2, voorwaarde onder a, aanvoer mest via pijpleidingen, niet vast te stellen.’

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant”

Amendement A10

”Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17: ‘wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017’;

besluiten de volgende tekstpassage als lid toe te voegen aan het ontwerpbesluit Statenvoorstel 39/17 wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017:

‘Mest mag ook worden verwerkt door loonwerkers.’

Toelichting.

Loonwerkers hebben nu (nog) niet de mogelijkheid om ook mest te verwerken. Mest zou als grondstof moeten worden aangemerkt en helpt bij het tegengaan van stikstofdepositie.

En gaan over tot de orde van dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant”

Amendement A12 ‘Verhoog het mestverwerkingsplafond’

”Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 39/17: ‘Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017’;

besluiten:

het ontwerpbesluit Statenvoorstel 39/17 Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017 als volgt aan te passen:

de tekst:

‘3: dat de maximale capaciteit voor mestbewerking in de provincie Noord-Brabant 100% van het Brabantse mestoverschot bedraagt en aan GS op te dragen om met een voorstel tot aanpassing van het planologische beleid te komen als er – uitgaande van door GS verleende vergunningen – 80% van het mestoverschot is vergund;’

te vervangen door:

‘3: Aan GS op te dragen met een voorstel tot aanpassing van bovenstaande verordening te komen waarin het mestverwerkingsplafond is verhoogd.’

Toelichting.

Constateerend dat:

- er voor sommige gebieden mest van buiten Brabant als grondstof nodig is voor een effectieve bedrijfsvoering;
- mestverwerking volgens het rapport ‘Mestketen: van aanbodgericht naar vraaggestuurd?’ van Connecting Agri & Food het verschil tussen opbrengst en kosten kan oplopen tot van 15 euro tot ruim 16 euro per m³ bij grootschalige en 18 euro tot 25 euro bij kleinschalige verwerking;

overwegende dat:

- een concurrerende mestvervaardingsmarkt het frauderen van mest sterk vermindert;

- in de ideale situatie alle mest verwerkt of verwaard zou worden;
- een concurrerende mestvervaardingsmarkt het onder druk staande verdienmodel van veel veehouderijen verbeterd, waardoor er eventueel meer investeringsruimte is voor dierenwelzijns- en milieumaatregelen;
- een concurrerende mestvervaardingsmarkt goed is voor people, planet and profit;
- het sturen op dieren aantallen direct zou moeten gebeuren en niet indirect via een plafond op mestverwerking.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant”

Amendement A12a ‘Verhoog het mestverwerkingsplafond’

“Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 39/17: ‘Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017’;

besluiten:

het ontwerpbesluit Statenvoorstel 39/17 Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017 als volgt aan te passen:

de tekst:

‘3: dat de maximale capaciteit voor mestbewerking in de provincie Noord-Brabant 100% van het Brabantse mestoverschot bedraagt en aan GS op te dragen om met een voorstel tot aanpassing van het planologische beleid te komen als er – uitgaande van door GS verleende vergunningen – 80% van het mestoverschot is vergund;’

te laten vervallen.

Toelichting.

Constateerend dat:

- er voor sommige gebieden mest van buiten Brabant als grondstof nodig is voor een effectieve bedrijfsvoering;
- mestverwerking volgens het rapport ‘Mestketen: van aanbodgericht naar vraaggestuurd?’ van Connecting Agri & Food het verschil tussen opbrengst en kosten kan oplopen tot van 15 euro tot ruim 16 euro per m³ bij grootschalige en 18 euro tot 25 euro bij kleinschalige verwerking;

overwegende dat:

- een concurrerende mestvervaardingsmarkt het frauderen van mest sterk vermindert;
- in de ideale situatie alle mest verwerkt of verwaard zou worden;
- een concurrerende mestvervaardingsmarkt het onder druk staande verdienmodel van veel veehouderijen verbeterd, waardoor er eventueel meer investeringsruimte is voor dierenwelzijns- en milieumaatregelen;
- een concurrerende mestvervaardingsmarkt goed is voor people, planet and profit;
- het sturen op dieren aantallen direct zou moeten gebeuren en niet indirect via een plafond op mestverwerking.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant”

Motie M3 ‘Los het probleem op waar het zit’

“Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17: ‘Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij’;

constateerend dat:

- er enorme verschillen zijn in effect van de voorliggende maatregelen voor verschillende gebieden;
- de stikstofdepositiereductie voornamelijk in extra kwetsbare Natura 2000-gebieden in West-Brabant gerealiseerd moet worden;

- gebieden waar dieraantallen lager zijn nauwelijks stikstofdepositie reduceren met voorliggende maatregelen;

overwegende dat:

- in regio's waar stikstofdepositie lager ligt de aanpassing van verouderde stalsystemen om ze emissiearm in te richten onevenredige investeringen vergt;

vragen Gedeputeerde Staten:

- te onderzoeken in hoeverre de maatregelen in bijlage 2 van Statenvoorstel 41/17 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij' en de genoemde vervroegde datum tot stalaanpassing van 2022 alleen toe te passen is op kwetsbare Natura 2000-gebieden in Oost-Brabant en indien dit mogelijk is met een voorstel daartoe te komen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant"

Motie M4 'Ontzien uitzitters'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 39/17: 'Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017':

constaterende dat:

- er een toenemend aantal agrarische ondernemers is die geen opvolgers hebben en in 2028 stoppen met hun bedrijf, vanwege pensionering;
- het voor deze groep niet rendabel meer is nog verder te investeren in hun stallen ten behoeve van stikstofreductie;

overwegende dat:

- stikstofreductie ook behaald kan worden door hun veestapel in te krimpen;

dragen aan Gedeputeerde Staten op om:

- voorstellen uit te werken die de mogelijkheid bieden aan ondernemers die in 2028 de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en geen bedrijfsopvolging hebben, een deel van hun veestapel in te leveren in ruil voor ontheffing van de investeringsplicht.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant

Jan Heijman, Lokaal Brabant

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP"

Motie M5 'Meten is weten-2'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17: 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij';

constaterende dat:

- de biodiversiteit in Brabant lijdt onder de grote hoeveelheid stikstofdepositie;
- dat we het effect van stikstofregels op de Brabantse biodiversiteit onvoldoende weten;
- PS onvoldoende op de hoogte is gebracht van de huidige stand van zaken aangaande de in 2015 door het RIVM uitgevaardigde opdracht aan GS om in meer Brabantse natuurgebieden concentraties stikstof te meten;
- dit college nog niet boven water heeft hoe stikstofdepositie beter gemeten zou moeten worden;

overwegende dat:

- metingen van stikstofdepositie altijd een betere basis vormen voor beleid dan berekeningen;
- het maken van beleid op de grootste bronnen van stikstofdepositie op meer draagvlak kan rekenen als de effecten van het voorgaande stikstofbeleid kraakhelder zijn;

- als we over vijf of tien jaar het effect van stikstofregelgeving op de stikstofdepositie willen weten, we anno 2017 moeten weten wat de stikstofdepositie nu is;
- dit college ten onrechte de motie 'Meten is weten' d.d. 21 april 2017 als afgedaan beschouwt omdat niet aan onderstaand dictum voldaan is;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- de huidige inspanning inclusief kosten van stikstofmetingen in Brabant in kaart te brengen;
- de meerjarige resultaten van de stikstofdepositiemetingen te delen met PS;
- richting PS met een voorstel te komen hoe we de stikstofdepositie waar nodig beter kunnen meten en monitoren en waar dit extra geld kost;
- dit voorstel via een begrotingswijziging voor te leggen aan PS;

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant

Jan Heijman, Lokaal Brabant

Hagar Roijackers, GroenLinks"

Motie M6 'Geef agrarische sector de kans met een alternatief te komen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17: 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij';

constaterende dat:

- het rapport Versnelling transitie veehouderij: effecten voor de natuur en het milieu van Pouderoyen & compagnons spreekt van een vermindering in emissievracht van 12,5 kiloton wanneer stalaanpassingen in plaats van 2028 vervroegd plaats moeten vinden;

overwegende dat

- er verschillende manieren zijn (en ontwikkeld gaan worden) om stikstof gericht en bij de bron aan te pakken;
- end-of-pipesystemen niet altijd de efficiëntste manieren zijn om stikstof te reduceren in verouderde stallen;
- dit college conform het bestuursakkoord vol inzet op bestuurlijke vernieuwing en bottom-upbeleid;
- het rapport Verwachte effecten aanscherping Verordening natuurbescherming en invoeren staldering op omvang en structuur veehouderij Noord-Brabant van Connecting Agri & Food zegt dat end-of-pipesystemen veel geld kosten en niets doen aan een beter stalklimaat;

vragen Gedeputeerde Staten:

- om de eis tot vervroegde stalaanpassing voor dierhuisvesting ouder dan 15 jaar van 2028 naar 2022 in te trekken wanneer de agrarische sector met een degelijk alternatief bod komt om de 12,5 kiloton verminderde emissievracht te realiseren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant"

Motie M7 'Voorkom aanbiedersmonopolie'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17 Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij;

constaterende dat:

- er voor sommige diercategorieën slechts één of nog geen aanbieders zijn van haalbare en betaalbare stalsystemen, stalaanpassingen en/of -technieken die nodig zijn om aan voorliggende normen te voldoen bij stalaanpassingen;
- een monopoliepositie prijzen onevenredig kan doen stijgen, zeker bij een hoge verwachte vraag;

overwegende dat:

- deze monopolieposities de emissiebeperkende maatregelen veel kostbaarder kunnen maken;
- genoemde maatregelen zo efficiënt en effectief doorgevoerd moeten worden, om ondernemers de kans te geven aan gestelde norm te voldoen;

vragen Gedeputeerde Staten:

- in die gevallen waar nog slechts sprake is van een enkele aanbieder en er mogelijk sprake kan zijn van een ongewenste monopoliepositie met prijsopdrijvend effect, benoeming tot best beschikbare techniek op te schorten in afwachting op een gezonde marktsituatie.

En gaan over tot de orde van dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant"

Motie M8 'Warm saneren hotspotgebieden'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17: 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij';

constaterende dat:

- het meest aanzienlijke deel van de stikstofwinst te halen is in en nabij kwetsbare Natura 2000-gebieden;

overwegende dat:

- ondernemers en natuur kunnen worden ontlast als in deze gebieden agrarische ondernemers geholpen worden te stoppen met bedrijfsvoering;
- generieke maatregelen uit de aanpassing Verordening natuurbescherming agrarische ondernemers verlegen van Natura 2000-gebieden onevenredig hard treffen;
- het grootste deel van de stikstofwinst juist in deze gebieden te halen is;

vragen Gedeputeerde Staten:

- te onderzoeken wat de effecten en kosten zijn om agrarische ondernemers warm te saneren in en rond kwetsbare Natura 2000-gebieden;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant"

De **voorzitter**: Ja, dank u wel. Ik stel voor dat u uw moties en amendementen indient. Ik roep overigens ook andere partijen op die die al klaar hebben, ze te willen indienen, om dat zo snel mogelijk te doen. Dat komt straks de vlotte afhandeling ten goede. Nu is het woord aan de fractie van de SP, aan de heer Everling. Hij heeft het woord.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. 'Beter op tijd inkrimpen dan doormodderen.' Voorzitter. Deze krantenkop had zomaar vanochtend in de krant kunnen staan. Deze kop stond echter niet vandaag in de krant, of gister, of in de afgelopen weken. Nee. Toen deze kop in de krant stond was ik anderhalf jaar oud, in november 1988.

Een ander voorbeeld: 'Terwijl het mestprobleem al 25 jaar bekend is, zijn er nog steeds geen afdoende maatregelen genomen.' Beste mensen, dit was 1993. Sinds dit gezegd is, zijn er alweer 24 jaar verstreken. Bijna 50 jaar nadat het probleem voor het eerst bekend was, staan we nu hier hetzelfde probleem te bespreken.

Er wordt soms gedaan alsof de discussie, die wij vandaag de dag voeren, nieuw is of uit de lucht komt vallen. Dat is natuurlijk verre van de waarheid. De discussie is niet nieuw. Wat wel nieuw is, is dat er hier nu een college zit dat ernaar begint te handelen. Dat niet alleen naar de belangen van de een kijkt, maar naar het grotere plaatje. Hoe moeilijk dat ook is. Voorzitter. Ik heb mijn bijdrage in drie thema's verwerkt: natuur hoort bij Brabant, burgers horen bij Brabant en uiteraard boeren horen bij Brabant.

Er ligt een deken van stikstof over Brabant. Zo noemde Natuurmonumenten het onlangs nog. Heide wordt verdrongen door grassen, jonge vogeltjes hebben dusdanig zwakke botjes dat hun pootjes breken, dat ze niet meer kunnen vliegen, biodiversiteit neemt af. We hebben het vanochtend nog gehoord, 50% in sommige delen van Brabant. Te veel stikstof heeft zijn weerslag op de natuur. Is dat erg? Nou, ja, volgens de SP wel. En ik neem aan volgens andere partijen ook. Ik meen in ieder geval de heer Boon vorige week nog te hebben horen zeggen dat de PVV een échte natuurpartij is. We zullen zien.

Naast het feit dat we natuur an sich al erg waardevol vinden, maakt het natuurlijk ook deel uit van de leefbaarheid van de leefomgeving van de mens. Dat heeft invloed op ons welbevinden. Als dat onder druk staat, dan moeten we daar iets mee.

Zoals gezegd ligt er een deken van stikstof over Brabant heen. En nee, daar is niet alleen de veehouderij debet aan, maar ammoniak is wel de stikstofverbinding die het meeste invloed heeft op de natuur. Laat het over-, overgrote deel van deze ammoniak nu net wél uit de veehouderij voortkomen. Nu wordt er van alles gedaan om op locatie de effecten van ammoniak te neutraliseren, strooien van kalk bijvoorbeeld, maar dit is natuurlijk symptoombestrijding. Daar redden we het niet mee. Dit moet aangepakt worden bij de bron, anders blijft het dweilen met de kraan open. Het plaatsen van een luchtwasser lijkt de meest makkelijke optie om de emissie te reduceren. Het is geen geheim – en ik heb dat vaker gezegd hier – dat de SP dit niet als de meest ideale of als enige optie ziet. Ik heb vaker gepleit voor alternatieven, om meerdere redenen. Ik zou graag nog meer duidelijkheid krijgen omtrent het plaatsen van luchtwassers. Er is hier blijkbaar nogal wat onduidelijkheid over.

De **voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ik wil graag reageren op dweilen met de kraan open. Want de boeren moeten nu gaan verminderen, maar dezelfde ruimte wordt weggegeven. Dus uw kraan die u benoemt, die gaat toch niet dicht? U dweilt nog steeds met de kraan open.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik kom daar dadelijk verderop in mijn betoog nog op terug. Er is inderdaad een beperkte hoeveelheid stikstofruimte. Doordat alle ruimte nu eigenlijk zo goed als vergeven is, kunnen andere bedrijven en ondernemingen, ook boeren zelf, niet meer verder investeren of andere aanpassingen doen. En in die zin zitten we inderdaad op slot. Die ruimte, die wij gaan creëren, is bedoeld om in heel Brabant boeren weer te kunnen laten ondernemen, maar ook andere bedrijvigheid ook weer te kunnen laten ondernemen. Het gaat hier om een balans en die zijn we nu kwijt.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Maar als lid van de natuurpartij dan, wat schiet de natuur ermee op als je evenveel blijft weggeven? Daar schiet de natuur toch helemaal niks mee op? Dat blijft evenveel.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Wat er nu aan de hand is, is dat wij stikstofruimte lenen uit andere jaren. Zodra dat ook op is, houdt het helemaal op. Dan kunnen we echt helemaal niks meer. En dan heeft de ruimte al helemaal geen natuur meer. Dat is ook een vraag die ik overigens zo meteen aan GS ga stellen over hoe zij dat zien.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Ik hoor de heer Everling zeggen dat de SP liever geen end-of-pipe-oplossingen heeft, maar liever een ander stalsysteem. Als nu blijkt dat het gros van de boeren toch luchtwassers als middel gaat benutten om de emissie terug te brengen, als dat nou mocht blijken, bent u dan bereid om toch die datum van 2022 naar achteren te schuiven?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Volgens mij is het niet nodig om een luchtwasser te gaan plaatsen. Volgens mij komt er dadelijk juist ruimte om andere en nieuwere systemen, die nu nog niet in gebruik zijn, toe te kunnen gaan passen. Daar komt volgens mij ruimte voor. En naar mijn idee is het dan geen slimme keuze van de boer om een luchtwasser te plaatsen terwijl er andere goedkopere oplossingen zijn.

De **voorzitter**: Kuijken

De heer **Kuijken** (CDA): Het is prima dat u gelooft dat er andere alternatieven komen, maar dat is niet mijn vraag. Mijn vraag is: als nu blijkt vlak voor de sluiting van de datum waarop alle boeren een onafhankelijke aanvraag hebben ingediend, alle boeren voor een luchtwasser een aanvraag hebben staan, en dat de luchtwasser het dominante systeem gaat worden, bent u dan bereid om die datum van 2022 naar achteren te schuiven?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Nogmaals, naar mijn idee zijn er andere oplossingen dan luchtwassers. En als zij ervoor kiezen om een luchtwasser te plaatsen, dan is dat hun keuze en niet de mijne.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik vraag de SP echt uit de grond van mijn hart. Want u heeft vragen over het stalklimaat gesteld. De longen van de varkens verbranden gewoon door die zure lucht in die stallen met luchtwassers. En daar heeft u zich heel echt zorgen over gemaakt. Hoe gaat u nou bereiken dat bij die aanvragen juist niet die aanvragen met luchtwassers worden behandeld, maar met andere technieken?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Graag kortere heldere interrupties met een duidelijke vraag. Everling.

De heer **Everling** (SP): Volgens mij ligt daar inderdaad een heel duidelijke rol voor het serviceloket, dat in het leven is geroepen om boeren op een juiste manier te informeren over de mogelijkheden die ze hebben. En dat het plaatsen van een luchtwasser echt niet de enige oplossing is. En ja, inderdaad, het plaatsen van een luchtwasser zorgt voor een verschrikkelijk klimaat in de stal zelf. Maar er zijn andere oplossingen, en daar ligt dadelijk een heel mooie rol voor het servicepunt, onder andere.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Oké. Dus als ik het goed begrijp hebben die luchtwassers absoluut niet uw voorkeur. U bent een coalitiepartij en heeft een gedeputeerde in het college. Gaat u het college ook

oproepen om juist voor die andere systemen te kiezen? Want we zijn het met elkaar eens dat luchtwassers niet een goede weg zijn.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Everling.

De heer **Everling** (SP): Volgens mij is dat inderdaad wat ik net gezegd heb. Luchtwassers zijn niet de enige oplossing. Soms kan het inderdaad zijn dat het een juiste keuze is, in andere gevallen misschien helemaal niet. Mijn oproep is inderdaad: gebruik zo min mogelijk luchtwassers.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik heb een vraag aan de heer Kuijken. Volgens mij voelde hij dat al aan, want hij bleef zo mooi staan. Ik heb verschillende sprekers horen zeggen: luchtwassers zijn niet altijd de slimste oplossing; vaak zijn er veel slimmere oplossingen. Nou zegt de heer Kuijken: 'Maar stel dat al die boeren toch aan de luchtwassers gaan.' Mijnheer Kuijken, wilt u nu echt suggereren dat onze Brabantse boeren niet slim zijn?

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik wil nou juist bepleiten dat al onze Brabantse boeren hartstikke slim zijn. Alleen geven ze zelf toe dat ze al die slimmigheden nu niet kunnen toepassen volgens dit beleid. Dat zeggen ze zelf.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Kuijken. Ik hoor toch echt hier verschillende mensen zeggen dat die ruimte er is en komt. En laat dan de keuze aan de boeren zelf. Stel dat ze allemaal voor het ene kiezen, dan is dat hun keuze. Wij zijn misschien niet de ondernemerspartij van Nederland, maar wij vinden wel dat ondernemers de vrijheid mogen hebben om te kiezen voor het systeem dat zij willen. En ik ga ervan uit dat ze zo slim zijn om niet altijd op de automatische piloot voor die luchtwasser te kiezen.

De **voorzitter**: Mijnheer Kuijken. Een korte reactie.

De heer **Kuijken** (CDA): Alle rapporten die onder dit beleid liggen zeggen dat die technieken er nu niet zijn. Dan kunt u wel zeggen: we gaan allerlei beleidsregels creëren dat ze er snel komen. Ze zijn er op dit moment gewoon nog niet. En in 2020 moet je je vergunning ingediend hebben. Dan ga je eigenlijk gewoon zeggen: weet je wat, zet maar alvast die luchtwasser in je vergunningaanvraag en dan hopen we dat er in die tussentijd een techniek komt die mijn vergunningaanvraag achterhaald maakt. Dat is natuurlijk wel heel erg vreemd hè?

De **voorzitter**: Volgens mij was de heer Van der Wel eerder. Maar u wilde reageren op Kuijken. Mijnheer Van der Wel, zullen we dat even toestaan? Een korte reactie, ja. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Mijnheer Kuijken. Ik heb een vraag aan u. Het is een beetje een wederkerend thema dat D66 een redelijk optimistische partij is. Tweeënhalf jaar is echt heel erg lang. Is het CDA bereid om een optimistische houding aan te nemen samen met uw hele achterban? Ze stonden voor het voorplein en

ze zaten in die zaal; dat zijn de ondernemers die met plannen komen; dat is uw achterban. Daar zitten toch volop ideeën in. Wat zegt u tegen hen?

De **voorzitter**: Zo te zien wil de heer Kuijken die vraag beantwoorden. Hij spoedt zich daartoe naar de interruptiemicrofoon en heeft nu het woord.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Allereerst wil ik zeggen dat al die achterbanmensen, die boeren, nu aan het melken zijn, want zij moeten gewoon voor een bedrijf zorgen. Ze hebben maximaal tijd gehad om hier aanwezig te kunnen zijn. Maar heel veel respect, want zoveel vrije tijd hebben ze niet. Vervolgens zijn er een hoop slimme technieken die er aankomen. Ik vertrouw ze daar ontzettend op, maar zelfs in de meest conservatieve schattingen zegt men: we staan nu op nul, we moeten nog een concept gaan ontwikkelen; dan moet je nog gewoon door gaan meten; zelfs in de meest positieve scenario's zijn er gewoon bepaalde systemen niet voor 2021. En dat is gewoon te laat. Dat zeggen ze zelf. Zij zeggen dat en rapporten ook.

De **voorzitter**: De discussie is helder. De discussie is al een paar keer gevoerd. Ik stel voor dat we na een korte reactie van de heer Meijer die discussie ook even beëindigen.

De heer **Meijer** (D66): Ja. Ook namens D66 heel veel respect. Want het is alleen maar hartstikke goed dat heel veel mensen hier hun betrokkenheid tonen. Dus dat wil ik uiteraard ook gezegd hebben. Maar laten we ook even goed luisteren naar wat u zei. Als er een stal in 2021 gerealiseerd wordt is die op tijd, want hij moet in 2022 gerealiseerd zijn. Dus volgens mij hoor ik u net een voorbeeld geven van zo'n innovatieve stal, die dus daadwerkelijk in dit beleid hartstikke passend is.

De **voorzitter**: Oké. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Nog even een interruptie op de interruptie van de heer Heijman. Hij zegt dat het nog steeds een vrije keuze van die ondernemer is. Aan de ene kant zegt hij dat er alternatieven voor luchtwassers zijn, maar dat het nog steeds een vrije keuze is en wij die ondernemer laten kiezen. En impliciet twijfel ik nu aan de oprechtheid van de zorgen van de SP. Die zegt: wij geven om die dieren, wij geven om die varkens, die hun longen verbranden aan die zure ammoniak in die potdichte stallen. Dus denk ik: wil de SP nou werkelijk dat dierenleed vergroten omwille van het beschermen van onze natuur? Graag een reactie van de heer Heijmans.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat we de woordvoerder, die toevallig toch op de kathedraal staat, de gelegenheid geven om u te beantwoorden en zijn betoog te vervolgen. De heer Everling.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Mag ik toch even kort toelichten dat ik bezig was met het invullen van een condoleancekaart? Ik was dus even met mijn hoofd heel ergens anders.

De **voorzitter**: Maar uw woordvoerder lette op en die gaat antwoorden.

De heer **Everling** (SP): Ja, mijnheer Van der Wel, u heeft het daarnet ook in mijn betoog gehoord. Luchtwassers zijn zeker niet de eerste keus. Waar ze vermeden kunnen worden, graag, met alle liefde en plezier.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Een tweede interruptie dan. Ik hoor toch duidelijk uw collega zeggen: we laten die keuze echt aan de ondernemer; en als die kiest voor een luchtwasser, ik denk niet dat de provincie dan in de voeten van de ondernemer gaat treden en zegt: nee, nee, omwille van dierenwelzijn gaan we dat niet doen. Dus ik twijfel een beetje aan de oprechtheid van de SP als u zegt: eerst maak ik me druk om die arme varkens in die potdichte stallen, waarvan die longen aan het verbranden zijn. En aan de andere kant zegt u: ja, we gaan wel met deze maatregel zorgen dat er meer luchtwassers komen. Want dat gaat er toch gebeuren.

De **voorzitter**: Het punt is onderhand wel gemaakt, zou ik zeggen. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja. Ik wil echt wel bestrijden dat het plaatsen van luchtwassers de enige optie zou zijn. Dat is ook precies wat ik eigenlijk al aangegeven heb en waar misschien dadelijk nog wel extra duiding aan kan geven. Maar wat mij betreft is het plaatsen van luchtwassers inderdaad echt niet optie 1. En ja, dat is eigenlijk wat ik al drie keer eerder gezegd heb, volgens mij.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog, mijnheer Everling.

De heer **Everling** (SP): Uit de interruptiedebatjes van daarnet blijkt maar weer dat daar behoorlijke onduidelijkheid over is. Ik zou dus graag nog een keer van GS extra duidelijkheid krijgen rondom het plaatsen van luchtwassers. Het verhaal gaat rond dat dit de enige manier zou zijn om de uitstoot van stikstof terug te dringen. En ik zou eigenlijk graag willen weten of dit al dan niet een fabeltje is. Graag wil ik dit samen met de ammoniak uit de lucht hebben.

Dan ga ik naar de burgers van Brabant, want we hebben de afgelopen tijd nogal veel gehoord over de boeren in Brabant. En het is hun goed recht om voor zichzelf op te komen. Dat zou ik zelf ook zeker doen. Maar als we afgaan op de mediaberichten, dan gaat het alleen maar over de boeren. En dat is natuurlijk niet zo. Het gaat over de natuur, daar heb ik daarnet al wat over gezegd. Maar het gaat net zo goed over alle burgers van Brabant. Burgers die nu bijvoorbeeld kampen met gezondheidsklachten. Een van de insprekers vanochtend refereerde daar ook al aan.

De **voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik maak me ook heel erg zorgen over de burgers. Wat schieten de burgers op met een megastal naast hun huis met een paar luchtwassers erop? Wat schieten de burgers daarmee op?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Als eerste hebben we net al uitvoerig over luchtwassers gesproken. Megastallen komen niet meer in de buurt van kernen te staan, als ze al komen, want die megastallen zijn een uitzondering. En het beleid blijft stallen van 1,5 ha. In uitzonderingsgevallen zouden ze eventueel wat groter kunnen worden.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dus de SP die gaat nu gewoon akkoord met megastallen, zolang het niet in de buurt van kernen is en dan mogen ze zo groot worden als ze willen, of ...?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ze mogen sowieso niet zo groot worden als ze willen. De uitzonderingsgevallen, die dadelijk misschien mogelijk gaan worden, liggen op 2,5 ha en 2 ha. Dat ligt aan of ze voldoen aan de BZV van 8,5 of als zij een knelpuntsituatie oplossen. Nee, wij zijn niet happig op megastallen, maar gezien het hele beleid, het complete pakket, is dit een maatregel inderdaad waar wij wel enigszins zouden moeten kunnen leven.

Goed. Ik ga verder. Het is ondertussen wel aangetoond dat rond kippen- en geitenhouderijen en in mindere mate ook rond varkenshouderijen longaandoeningen vaker voorkomen. Maar we kennen ondertussen ook allemaal de gevolgen van de Q-koorts en eerdere dierziekten. Denk aan mond- en klauwzeer, de gekkekoeienziekte. Onlangs nog waarschuwde bloedbank Sanquin voor hepatitis E. Zij constateerde meer gevallen van dit virus in veedichte gebieden. Daarnaast maak ik me zorgen wanneer huisartsen mij vertellen dat zij steeds vaker vrouwen in hun praktijk zien met chronische urineweginfecties dankzij de ESBL-bacterie, of dat zij moeten leuren met varkensboeren om een plekje in een ziekenhuis te krijgen vanwege MRSA. Zijn GS het met de SP eens dat de provincie in haar beleid aandacht moet hebben voor deze gezondheidsrisico's? En hoe komt dit tot uiting in de plannen in de toekomst? Een flink deel van deze gezondheidsrisico's komt voort uit de hoge veedichtheid. Laten de wijzigingen in de Verordening ruimte nu net deze dichtheid in de meest urgente gebieden doen afnemen door de staldering. Door de afname van de veedichtheid rond overbelaste kernen zal ook de overlast afnemen en de leefbaarheid weer toenemen.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik hoor de SP veel over gezondheid. Wat is de mening van de SP dat er nog geen gezondheidskader is voor mestverwerking?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik heb vorige week, meen ik, de gedeputeerde horen zeggen dat daaraan wordt gewerkt en voor die tijd gewerkt wordt met een potdichtconstructie. Dus als er mestverwerking gerealiseerd moet worden: geen uitstoot. En daar kan ik voor nu mee leven.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Een gezondheidskader dat bestaat uit één zin lijkt me wat mager. Aan het eind van het jaar is het gezondheidskader er echt. Kunnen we de SP vinden als een medestander om dat veel sneller te laten gebeuren?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Als het sneller kan, graag. Maar ik hoor graag dadelijk van de gedeputeerde of dat mogelijk is.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik hoor de SP zeggen dat gezondheid heel erg belangrijk is en dat stalderen een deel van de oplossing is om de druk op die gebieden te verlagen. Maar goed, aan de andere kant zegt u: wel grotere stallen. U doet eigenlijk niets aan de afstand tussen die stallen.

De **voorzitter**: Uw vraag was?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dat wij allemaal weten, en het GGD-advies was daar heel erg duidelijk in, dat er een afstandsnorm moet komen tussen stallen, maar ook het aantal dieren per stal een heel grote invloed heeft op die infectiedruk. Dus ik snap niet waarom u dan zegt die uitzondering van 2,5 ha wel prima te vinden, want dat is meer dieren op één locatie, dus meer infectiedruk.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Uit de onderzoeken die GS heeft laten uitvoeren, blijkt dat door het staldereen de concentratie rondom kernen lager wordt en dat zij verplaatsen naar andere gebieden waar minder mensen wonen, verder van de natuur af. En dat zijn effecten die wij graag zien.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Het simpele feit dat mensen iets verder weg wonen van stallen wil niet zeggen dat er minder infectiedruk is. Er is minder risico dat iemand het krijgt, maar uiteindelijk verspreidt het zich ook via de burens, ook via de toeristen. En we zijn een drukbezette provincie, dus ik vind eigenlijk de keuze voor megastallen boven 1,5 ha compleet onverantwoord.

De **voorzitter**: Everling vervolgt zijn betoog.

De heer **Everling** (SP): Ik ben het er helemaal mee eens dat megastallen absoluut niet onze grote wens is. Dat is ook echt niet aan de orde wat mij betreft. Megastallen zijn ook een uitzondering op het beleid. Het beleid is 1,5 ha. In bepaalde situaties mogen ze doorgroeien naar een iets grotere stal.

Tot zover mijn kopje gezondheid. Een flink deel van de gezondheidsrisico's, om het nog even af te maken, komt door de hoge veedichtheid. In urgente gebieden neemt die door staldering dus af. De overlast neemt af en tegelijkertijd worden oude stallen ook meteen opgeruimd. En ook dat draagt weer bij aan de leefbaarheid van een gebied.

De stikstofruimte in Brabant is beperkt. Ik heb het daar net al een klein beetje over gehad. Bedrijven, agrarisch of niet, hebben een deel van die ruimte in gebruik. Wanneer zij iets aan willen passen, of uitbreiden, of iets nieuws neer willen zetten, hebben ze weer een extra stukje van die ruimte nodig. En die is er nu net niet. Dus je snapt het misschien al wel: dit kan niet oneindig doorgaan. En op een gegeven moment is het dus klaar. Die grens is in een aantal delen van Brabant al bereikt. U heeft net al het voorbeeld van de Deurnese Peel gehoord. Ontwikkelingen zitten op slot. Een boer kan niets meer, maar elke willekeurige andere ondernemer die iets zou willen, kan ook niks meer buiten zijn schuld om. Het zijn namelijk de veehouderijen die de beschikbare koek opgegeten hebben. De kruimeltjes resten voor de andere ondernemers. Dat kan natuurlijk niet. Wat mij ook enigszins verbaasd heeft, is dat een aantal boeren en organisaties hier lijkt te denken dat de stikstofruimte ook echt van hen is. Dat is natuurlijk niet zo.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers. Interruptie.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, daar komt even een uitspraak over de natuur. En ergens vind ik het vreemd dat wij vandaag alleen een gesprek hebben met landbouwwoordvoerders. En waar gaat het over? Gaat dan dat restje beetje stikstof misschien dan naar recreatieve ondernemers? Of misschien naar

wegen, of industrie of wat dan ook. 200% tot 300% boven de kritische depositiewaarde op de natuur. Mijnheer Everling. Weet u wat dat betekent?

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Afname van biodiversiteit onder andere.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Wij hebben als provincie een actieve natuurbeschermingsplicht. Wij staan aan de lat voor actieve natuurbescherming. Het moet dus 200% omlaag om ervoor te zorgen dat er niet nog meer koolmeesjes – u noemde ze al – en al die andere diersoorten gaan sterven in Brabant. Liggen wij op koers?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Dat liggen wij niet. En dat is ook een van de redenen waarom wij deze aanpassingen in de Verordening stikstof inderdaad graag doorgevoerd zien worden. De stikstofruimte is dus voor iedereen. Voor de natuur inderdaad, voor alle andere ondernemers. We kunnen het niet reserveren voor specifieke sectoren. Dat gaan we dus ook niet doen. Kunnen GS dan ook bevestigen dat het niet mogelijk is om stikstofruimte voor een bepaalde sector te reserveren? Volgens ons dus niet.

En dan als laatste thema uiteraard ook nog de boeren. De veehouderijlobby heeft onlangs een mooie slogan in het leven geroepen: boeren horen bij Brabant. Daar kan natuurlijk niemand tegen zijn. Boeren maken onlosmakelijk deel uit van de geschiedenis en de cultuur in Brabant. Maar blijft dat ook zo? Al een hele tijd stoppen dagelijks meerdere boeren. Dat komt niet door beleid dat wij voeren, ook niet door het beleid dat wij gaan voeren, maar dat komt onder andere door de sterke focus op bulkproductie. Eigenlijk de hele reguliere agrarische wereld is hierop ingericht: de advisering, financiering, enzovoort. De veehouderij wordt hierdoor steeds minder herkenbaar en komt daardoor ook steeds verder van de maatschappij af te staan. Je ziet nu al dat er steeds meer spanningen ontstaan. We kennen allemaal de voorbeelden van protesten bij de bouw van stallen waar duizenden beesten in komen te staan. Wat ik hiermee wil zeggen, is dit: als iets deel uit wil maken van lokale of regionale cultuur zal het wel geaccepteerd moeten worden. Juist deze maatschappelijke acceptatie dreigt nu dus steeds meer te verdwijnen. Niet door provinciaal beleid, maar door ontwikkelingen die al jaren aan de gang zijn. Wat zijn de risico's wanneer het maatschappelijk draagvlak voor de veehouderij verder afneemt?

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Er zijn ook bedrijven die maatschappelijk wel heel erg geaccepteerd zijn en die eigenlijk buiten elke discussie staan. Dat zijn onder andere de biologische bedrijven. Ik kan me ook zo voorstellen dat de bedrijven met een Beter Leven keurmerk, misschien twee sterren bijvoorbeeld, ook maatschappelijk goed verantwoord bezig zijn en ingebed zijn in die samenleving. Maar toch worden ook zij onevenredig getroffen door de maatregelen waarmee ik vermoed ook de SP gaat instemmen. Bent u het eens met het CDA dat er voor deze categorie bedrijven op zijn minst een uitzonderingspositie zou moeten komen?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik weet niet of een algemene uitzonderingspositie daar handig in is, maar dat soort bedrijven vind ik inderdaad wel van belang dat zij hun bedrijfsvoering moeten kunnen blijven voeren.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): En welke garanties zoekt u dan dat zij hun bedrijfsvoering kunnen blijven doorzetten?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Nou ja, ik heb net al gezegd dat misschien het fabeltje rondgaat dat luchtwassers de enige optie zijn. Misschien zijn er andere. Wij willen graag ook nog wat meer over flankerend beleid weten. Daar heb ik dadelijk ook nog wat vragen over. Dus dat komt zo meteen nog verder terug.

De **voorzitter**: Gaat u verder met uw betoog.

De heer **Everling** (SP): De focus, zei ik net al, ligt veel te veel op bulkproductie, wat per definitie leidt tot een groei van de veestapel. Wat de SP betreft een doodlopende weg. Bulkproductie drukt de prijzen, waardoor er meer geproduceerd moet worden om meer geld te verdienen. Hierdoor dalen de prijzen nog verder, omdat er meer geproduceerd wordt. Een vicieuze cirkel, die voor niemand goed is. Hoe staan GS tegenover deze bulkproductie? Zien zij hier nog toekomst voor? Zo ja, in welke mate?

Dat een Rabobank vraagt om een compensatie snap ik wel. Dat zou voor hen betekenen dat een overheid hun niet-houdbare verdienmodel alsnog in stand zou blijven houden. Ik snap ze wel. Maar ik keur het niet goed.

Het is nota bene de Rabobank zelf geweest, met andere banken, die deze onzalige vlucht naar schaalvergroting gefinancierd heeft.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. We kennen allemaal de rotonde die GS gepresenteerd hebben, dus het is een beetje gek dat u die dan niet kent want op die rotonde wordt de bulkproductie gewoon in stand gehouden. Sterker nog, het is een heel grote sector, waarvoor het college volgens mij een warm hart heeft. Dat u nu verbaasd bent van: wat is dan de toekomst van die sector? Nou, als het aan het college ligt heel erg groot. Dus wat gaat u dan doen? Want ik zie zeg maar in het beleid via de UBA dat er voor andersoortige bedrijven, de kleinere bedrijven, de kleinere, biologische boeren, maar kruimels overblijven van de inspanning die wij hier doen.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Nou, misschien heeft u voorspellende gaven, mijnheer Van der Wel, want de volgende paar zinnen gaan hierover. Als u mij toestaat om deze nog even voor te lezen, misschien kunt u er later nog op terugkomen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Heel graag.

De heer **Everling** (SP): De Rabobank weet dit ook maar al te goed dat zij dit gefinancierd heeft. De roep om compensatie is dus ook voornamelijk om hun zakken gevuld te houden. Terwijl ook zij zelf ziet dat

bulkproductie een doodlopende weg is. In dit huis heeft jaren geleden een Rabobank-directeur ooit zelf gezegd: deze gekozen weg is eigenlijk mordsdood. Kortgeleden nog een rapport van lokale Rabobanken in Limburg: Het roer moet om. Kennen en delen GS deze analyse? En hoe stimuleren zij boeren een andere weg te kiezen dan deze bulkproductie?

De **voorzitter**: Ja. Uw tweede interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja. Smakelijk eten, voorzitter. Dat is prachtig gezegd. Dat is prachtig gezegd: hoe gaat u dat nu doen? We hebben net 20 miljoen euro in de UBA besteed. Het overgrote deel is niet naar ondersteuning gegaan van die bedrijven die verandering zullen brengen. We gaan nu richting een fonds, we weten nog niet precies waartoe dat leidt, maar in ieder geval ondersteunend voor grote bedrijven, die investeringen moeten gaan doen en geholpen moeten worden. Dat gaat ook niet naar die kleine bedrijven, die we in stand willen houden, u en ik. Wanneer komt dus de zilvervloot voor bedrijven die het eigenlijk veel harder nodig hebben: de kleine familiebedrijven met gesloten, grondgebonden landbouw?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Nogmaals, ik zie daar een rol weggelegd voor het servicepunt, dat boeren goed kan adviseren hun keuze te maken. En dat die keuze inderdaad niet alleen bulkproductie is. En daar zie ik een belangrijke rol voor het servicepunt.

En het is al een paar keer eerder gezegd. Ik wil het ook nog even over de retail hebben. Heel eerlijk: wij vinden dat er door veel boeren veel te veel energie gestoken wordt in het beconcurreren van elkaar om dan vervolgens de beschuldigende vinger naar derden te wijzen. Of dat nou de politiek, de retail of milieuorganisaties zijn, dat maakt mij niet zoveel uit. Maar de problemen, die zijn eigenlijk toch wel ergens anders ontstaan. Zoals ik net al heb gezegd, banken die sturen op die groei, de retail die dumprijzen geeft voor door boeren met liefde geproduceerde producten. Dit is niet nieuw, dit is al jaren aan de gang.

Boeren zullen de SP dan ook altijd aan hun zijde vinden bij een strijd voor een eerlijke prijs voor een eerlijk product, maar pak het probleem wel bij de kern aan. Hoe zien GS de rol van de retail? Zijn GS voornemens om samen met boeren en retail in gesprek te gaan over eerlijke prijzen voor eerlijk werk?

Als laatste zou ik ook nog een paar woorden willen wijden aan het flankerend beleid. De contouren kennen we, maar de SP zou het zeer waarderen als GS nu al wat meer daarover kunnen zeggen. Wij hebben vorige week, en in de weken daarvoor natuurlijk eigenlijk ook al, de andere partijen ook echt wel gehoord. Ik heb daar nog een aantal vragen over.

Welke rol krijgt het servicepunt precies? Adviserend? Informerend? Beide? Graag wat meer licht hierop. Daarnaast zijn er natuurlijk al faciliteiten voor boeren die om willen schakelen, denk aan het Landbouwinnovatiefonds, denk aan FoodUp. Hoe gaan GS deze bestaande hulpmiddelen koppelen aan het flankerend beleid zonder dat ze elkaar in de weg gaan staan, maar dat ze elkaar juist versterken?

Welke voorwaarden worden er aan het innovatiefonds gekoppeld? Welke ondernemers mogen daar dadelijk aan mee gaan doen? Ook heb ik gedeputeerden horen zeggen dat marktpartijen ook bij moeten dragen. Hoe en wat?

Tot slot wil ik nog aandacht vragen voor dreigende armoede onder boeren. Deze dreiging bestaat ook al zonder het voorliggend voorstel. We hebben dus nu een kans. Ik zou GS daarom willen oproepen om in het flankerend beleid specifiek aandacht te hebben voor het voorkomen van armoede. En daar bedoel ik niet mee dat wij boeren een zak geld gaan geven, maar op welke andere wijze kunnen wij ze helpen.

De **voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, u was net hartstochtelijk aan het pleiten voor de megastal. Mogen die ook een greep uit de kas van het innovatiefonds doen?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): De greep uit dat innovatiefonds is bedoeld voor boeren die om willen schakelen. En daar zie ik niet direct inderdaad een aanleiding toe om boeren te helpen die op dezelfde weg willen doorgaan.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Maar kunnen wij dan hier samen een harde afspraak maken dat wij niet gaan toestaan dat megastallen een greep gaan doen uit de innovatiepot?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Nee, dat kunnen we op dit moment nog niet. Ik wil sowieso graag eerst nog meer weten wat de invulling van het innovatiefonds gaat worden.

De **voorzitter**: Oké. U komt tot een afronding.

De heer **Everling** (SP): Ik ben bijna klaar, want het volgende woordje wat ik zou gaan uitspreken, is 'afsluiting', maar ik zie nog een interruptie.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Sorry, dat was afleidend, omdat ik eerst heel even met onze financiële woordvoerder wilde overleggen. Bent u het met D66 eens dat de eventuele werk-naar-werktrajecten en dat soort dingen uit de economische portefeuille zouden moeten komen, omdat die weinig met landbouw en meer met werkgelegenheid te maken hebben?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Of dat per se uit die portefeuille zou moeten komen, moeten we nog even bezien. Maar het lijkt me wel logisch.

Goed. Dan ter afsluiting. Het is geen geheim dat de SP streeft naar een gezonde en duurzame veehouderij. Ideaal zou zijn – en ook dat is geen geheim – dat de mest die in Brabant 'geproduceerd' wordt, ook binnen Brabant afgezet moet kunnen worden en er dus ook geen mestoverschot meer is. Dat zou een forse vermindering van het aantal dieren betekenen. Daar zijn we nu nog niet. Daar zijn we met dit beleid ook nog niet. Dat streven zal dus nog niet verdwijnen, maar de stappen die we nu zetten zijn wel de eerste stappen daartoe.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling voor zijn bijdrage. Dan is nu het woord aan de heer Boon van de fractie van de PVV voor zijn bijdrage. En ik verzoek nogmaals, mochten er nog amendementen en moties klaarliggen, aarzel niet om die alvast bij de griffier in te leveren. De heer Boon heeft het woord.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Eindelijk, na vele slechte jaren zijn de prijzen die boeren krijgen voor hun vlees weer aan het stijgen. En na deze slechte jaren klimmen de Brabantse veehouders weer voorzichtig uit het diepe dal. En als onze veehouders eenmaal uit het dal gekropen zijn, staan daar gedeputeerden Spierings en Van den Hout klaar om ze weer terug het dal in te trappen. En de Brabantse VVD, die voormalige ondernemerspartij, ja, die staat te juichen bij elk boerengezin dat te pletter valt. En daarna wast deze VVD-fractie hun handen in onschuld. Vandaag valt hier in de Provinciale Staten Noord-Brabant de beslissing of er willens en wetens vele honderden kleine Brabantse boerenfamilie- en gezinsbedrijven kapot gemaakt gaan worden en nog vele andere gezinnen de armoede in worden gedreven. En dit allemaal vanwege de zogenaamde te hoge depositie van ammoniak in de door Brussel bepaalde Natura 2000-gebieden.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Het is larmoyant als ik u hoor over hoe u het opneemt voor de arme boeren als tegelijkertijd de PVV niet ingrijpt en niet bereid is geweest om bijvoorbeeld de retail aan te pakken, om bijvoorbeeld wat meer beschermend te zijn aan grondgebonden landbouw. Keer op keer in de Tweede Kamer en ook in Europa worden voorstellen daartoe geblokkeerd door de PVV. Is de PVV bereid om binnen de keten bescherming van de grondgebonden, kleinschalige landbouw met lokale afzet te steunen?

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Wat een gotspel! En ik vraag mevrouw Roijackers haar huiswerk te doen. Er is een aangenomen motie van Dion Graus over de retail. Van Dion Graus zijn meerdere moties aangenomen. En het is niet alleen biologisch, nee voor diervriendelijke landbouw. De PVV strijdt er al jaren voor en we blijven ervoor strijden. Dus het beeld dat u creëert is een totaal verkeerd beeld. Alstublieft.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, daar ga ik inderdaad hard tegen in. Diervriendelijk, dat geloof ik best. Ik geloof Dion Graus met wat hij doet op het gebied van diervriendelijkheid, maar zodra ook het woordje Europa of het woordje 'natuur' valt gaat de PVV in een soort kramp en zullen ze alles daarop blokkeren. En daarmee blokkeert u allerlei verbeteringen voor gezins- en boerenbedrijven.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): En ik ben trots dat we in die kramp schieten, want wij zijn Nederland en Nederland moet de baas zijn en niet die eurofielen in Brussel. Ja? Wij moeten zelf bepalen wat hier gebeurt. Wij moeten ons niet de wil laten opleggen door Juncker en zijn vriendjes.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja, voorzitter, ik hoor de heer Boon vandaag de hele tijd al opkomen voor de boeren. En volgens mij hadden we al heel wat minder boeren gehad als Europa niet ontzettend had geholpen in een heleboel ontwikkelingen, waar we soms blij mee zijn geweest en soms ook niet.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ik ben blij dat mevrouw Knoet ons eindelijk steunt om die hele Europese Unie af te schaffen. Dank u wel voor het inzicht, eindelijk.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja. Een kinderhand is gauw gevuld, voorzitter. Dit is wel heel gemakkelijk.

De **voorzitter**: Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Vorige week waren wij met de woordvoerders Natuur op natuurexcursie. De PVV ontbrak daar. Mogen we daaruit concluderen dat de PVV totaal niet geïnteresseerd is in de mooie Brabantse natuur?

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. U biedt mij weer de kans en ik geef het iedere keer aan: wij zijn de echte natuurpartij. U wilt van die Frömel-Europese nepnatuur. Alles in stand houden met subsidie. Nee, natuur overleeft, natuur herstelt zichzelf. Er zijn bosbranden geweest in West-Brabant, bosbranden, alles vernietigd. En gaat u daar eens kijken wat daar voor prachtige natuur is zonder Europese gekkigheid.

De **voorzitter**: Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): En bent u zelf ook gaan kijken?

De heer **Boon** (PVV): Uiteraard ben ik wezen kijken. Ik houd van de natuur, ik wandel regelmatig met mijn kinderen. Iedereen die wil aansluiten, graag.

De **voorzitter**: Goed. Dat gaan wij in de vakantie organiseren, maar nu gaat u uw betoog afmaken.

De heer **Boon** (PVV): En dat terwijl er al lang door onafhankelijke wetenschappers is geconcludeerd dat het ammoniakbeleid van de overheid niet goed wetenschappelijk is onderbouwd. Deze onafhankelijke onderzoekers hameren er bovendien op dat de ammoniakconcentraties structureel worden overschat. De ammoniakmetingen worden in Nederland namelijk op een onjuiste manier gemiddeld, door het gemiddelde te gebruiken in plaats van de mediaan.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers, interruptie.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, als één rapport van de heren Hanekamp en Crok wordt betaald door de sector, is het dan onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek door meerdere onafhankelijke academici?

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Beticht u nu de wetenschappers dat ze door die betalingen andere conclusies zouden hebben getrokken? Het zijn integere wetenschappers en ik vertrouw hen. Het maakt niet uit wie hen betaald

heeft en het zijn meerdere wetenschappers. En ik heb nog nieuws voor u. Ik wil er eigenlijk verder in terugkomen, maar dit onderzoek heeft zelfs de internationale toetsing doorstaan, het is echt wetenschappelijk beleid. En u vindt het niet leuk, want het haalt alles hier onderuit.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, ik denk dat we hier nog wel een aardig debatje kunnen voeren, maar het gaat over Crok en Hanekamp, Hanekamp en Crok. Crok in het Engels en Hanekamp, nog een keer in het Nederlands. Het is één rapport, succesvol weerlegd door het RIVM, succesvol weerlegd door de WUR. Het zijn niet meerdere rapporten en er is bepaald geen consensus over.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, het is gewoon wetenschappelijk nu bepaald. Het is peer-reviewed in het wetenschappelijk tijdschrift 'Soil Use and Management'. Bent u het er niet mee eens, ga er zelf in. En wat het mooie is, ik ga eventjes verder, de overheid kan niet meer om dit wetenschappelijk rapport heen. En daarom is onze vraag: hoe verhoudt dit voorliggende beleid van de provincie zich tot dit rapport? Maar nu het wetenschappelijk onderbouwd is en een bom legt onder dit hele ammoniakbeleid vraagt de PVV zich af: wat doen wij nu hier? Wie kan hier nog zijn handen wassen in onschuld? Niemand. Gaan we nu weer maatregelen nemen die niet onderbouwd zijn en geen effect gaan sorteren, behalve dan dat we wat kleine Brabantse boerengezins- en familiebedrijven gaan slopen?

Zelfs de PvdA-staatssecretaris van Economische Zaken heeft voorgesteld om nu éérs een wetenschappelijke discussie te gaan voeren over het ammoniakbeleid, voordat we maatregelen gaan nemen. Waarom volgt Brabant dit voorbeeld niet? En gedeputeerde Van den Hout, die kreeg de vraag: is de manier waarop boeren hun bedrijf voeren schadelijker voor het milieu dan het grote aantal drugsdumpingen? Daar antwoordde hij heel schandalig met 'ja' op. En dan vraag ik nu aan de VVD-fractie: weten jullie zeker dat dit de beleidsmaker is die jullie nu blind achternalopen?

De PVV vraagt zich ook af waarom deze provinciale VVD opeens zo graag de Brabantse boeren wil slopen. Vele VVD-afdelingen in Brabant zijn faliekant tegen de voorliggende plannen. Voorzitter. Het CDA heeft er al enkele genoemd, maar ik kan het niet laten, ik ga ze ook noemen: Someren, Deurne, Bergeijk, Heeze-Leende, Oirschot, Reusel-De Mierden en waarschijnlijk ben ik er nog vele andere vergeten. Zelfs de Bergeijkse VVD-fractievoorzitter Verhagen zei dat deze VVD-coalitie de boeren als criminelen neerzet. En als deze plannen doorgaan dat dat een ramp wordt voor vele familiebedrijven. VVD'er Van de Sande uit Oirschot zei: "We hebben hier te maken met een onbetrouwbare overheid die tijdens de wedstrijd de spelregels verandert."

En voorzitter, ik geef niet graag een VVD'er gelijk, maar ik moet hier zelfs twee lokale VVD'ers gelijk geven. En ik hoop dat deze VVD nu echt goed geluisterd heeft, want ze zijn aan het kletsen, maar vele boerengezinnen staan hier op het spel, dus let alstublieft op. En niet alleen de lokale VVD-afdelingen zijn tegen de valse plannen van deze provincie, maar ook inderdaad de Dierenbescherming, de Rabobank, diverse burgemeesters, voerleverancier Agrifirm, vleesverwerker Vion, Agrifood Capital en nog vele andere. Voorzitter, wie zijn eigenlijk nu nog voor deze plannen en waarvoor is de VVD dan voor? Waarom wilt de VVD de kleine Brabantse boeren en de kleine familie- en gezinsbedrijven uitroeien?

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voorzitter. Ik stel ook graag aan de heer Boon de vraag, zoals straks aan de heer Braspenning: wanneer ga ik u horen over alle andere Brabanders dan de boeren?

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, u probeert iedere keer – en u probeert het nu weer – volksgezondheid uit zijn verband te trekken. Dit gaat niet over volksgezondheid, volksgezondheid is er juist niet bij gebaat. Ondernemers gaan voor de goedkoopste oplossingen kiezen. Er komen megastallen, met nog meer dieren op elkaar. U trekt volksgezondheid uit het verband en volksgezondheid gaat alleen maar slechter worden met deze plannen en dat moet u nu eens eerlijk erkennen.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Het moge duidelijk zijn dat ik het daar niet mee eens ben en ik niet alleen. Dat er ook voldoende rapporten onder liggen en ook voldoende ervaringen, dat het grote aantal dieren, dat het probleem dat we hier in Brabant hebben met de oude stallen, wel degelijk relatie heeft tot gezondheid.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, en dan gaat u de megastallen van de SP, van de heer Heijmans bouwen, dat gaat de gezondheidsproblemen oplossen? Nee, absoluut niet. U houdt mensen voor de gek.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Wat vinden die PVV-afdelingen eigenlijk van wat u hier vandaag allemaal uitkraamt? O nee, wacht, die heeft u niet.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ik vind het jammer. Ik had eindelijk gehoopt op een goede interruptie van de heer Meijer, maar zelfs nu lukt het hem weer niet, helaas. Ik ga verder.

Samenvattend: Deze plannen hebben geen enkele wetenschappelijke onderbouwing, ze hebben nul maatschappelijk draagvlak. De enige organisatie die nog voor is, dat is de zelfverzuurde BMF, vanaf nu de allerbeste vrienden van de VVD. Gefeliciteerd ermee.

Maar er is nog meer op te merken aan deze plannen. De PVV is trots op onze boeren. Elke dag hebben wij hier met zijn allen dankzij onze boeren veilig, gezond en genoeg voedsel. Er is geen honger meer in Brabant en wij zijn niet afhankelijk van het buitenland voor ons voedsel. Dit lijkt heel normaal, maar vroeger was het wel anders. Maar onze boeren zijn niet alleen bezig met het produceren van voedsel, maar ook met het verbeteren van dierenwelzijn. En als deze plannen van de provincie doorgang gaan vinden, kunnen boeren niet meer investeren in dierenwelzijn. De Dierenbescherming heeft ook een waarschuwing afgegeven. Laten wij straks niet alleen kiezen voor onze boeren, maar ook voor hun dieren en hun welzijn.

Verder is de VVD tegen het stalderingsloket dat bij de provincie ondergebracht gaat worden. Zulke plannen met de kolchozstaatsboerderijen zijn al eerder uitgeprobeerd in de Sovjet-Unie en het China van Mao. Laten wij dat experiment hier niet gaan herhalen.

De **voorzitter**: Bollen, interruptie.

De heer **Bollen** (VVD): Dus de Brabantse boeren voeden ons allemaal? U bedoelt alle monden in Brabant is dat voedsel voor bedoeld?

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ik weet niet of u een cryptische vraag stelt, voedsel is inderdaad bedoeld om op te eten. Ik zou niet weten wat u er anders mee wilt doen. Ja, laat ik er niet op reageren.

De **voorzitter**: Goed. Vervolgt u uw betoog, mijnheer Boon. Mijnheer Bollen. Het is handig dat als u uw interruptie wilt voortzetten, u daar even blijft staan. Ja, hij doet het weer.

De heer **Bollen** (VVD): Gaat u daar een motie voor indienen, dat we alle monden in Brabant gaan voeden met het voedsel van de Brabantse boer? Is dat wat u daarmee bedoelt?

De **voorzitter**: Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dat was niet direct wat ik daarmee bedoelde. Ja, ik hoop van harte dat iedereen bij een lokale boer koopt. Dat lijkt me goed voor Brabant en ja, dat is gezond, het is veilig voedsel. Maar ik ga er geen motie voor indienen. Mensen mogen zelf weten of ze een stukje rundvlees hier van de heide kopen of uit Ierland. Dat is de vrije markt.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Is de PVV-fractie in Brabant voornemens om ook beleidsmaatregelen aan te nemen die export van voedsel ...?

De **voorzitter**: Excuus. Mag ik stilte in de zaal? De heer Meijer heeft het woord.

De heer **Meijer** (D66): Is de PVV voornemens om een motie aan te nemen die het exporteren van Brabants voedsel naar moslimlanden verbiedt?

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Dit is weer zo'n mislukte interruptie van de heer Meijer. Moslimlanden bestaan niet. U bedoelt islamitische landen. En waarom zou dat niet mogen? Ik ben zelf persoonlijk, en mijn partij ook, tegen halal geslacht voedsel. Daar zijn wij tegen. Maar handel drijven, daar is niemand op tegen.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dan ben ik toch benieuwd hoe u dat dan aan uw achterban uitlegt hè. Want die verdienen namelijk best wel veel geld als zij hun voedsel exporteren naar de landen waar u het over heeft.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Wat is nu de bedoeling? Ja. Wat is nu de bedoeling? Wij voeren een strijd tegen de islam en die strijd zit inderdaad in ons. Maar wij gaan toch mensen geen honger laten lijden? Wat

is dit – sorry dat ik het zeg – voor iets achterliks? Wat is dit voor interruptie? Wat is nu serieus uw bedoeling?

De **voorzitter**: Ik stel voor dat u uw betoog vervolgt.

De heer **Boon** (PVV): Ja. Het spijt me voorzitter, maar dit slaat helemaal nergens op. Door deze duivelse plannen gaan er megabedrijven ontstaan op het Brabantse platteland en de kleine gezins- en familiebedrijven worden opgeofferd. Hier is de PVV tegen. Laten we nou juist kiezen voor deze kleine gezins- en familiebedrijven. Laten we kiezen voor boeren die dicht bij de burgers staan, boeren waar de carnavalsvereniging de wagen kan stallen, boeren die kleine boerderijwinkeltjes hebben. En laten we nee zeggen tegen verdere schaalvergroting in de landbouw en de megastallen van deze coalitie.

Afsluitend: Deze plannen zijn verschrikkelijk en mogen geen doorgang vinden. Daarom gaat de PVV straks tegen deze verdorven plannen stemmen. De PVV is trots op onze boeren. Dankzij deze gezinnen en families kunnen wij morgen weer lekker vlees en groenten op onze barbecue gooien. Dankzij deze boeren krijgen onze baby's de veiligste babyvoeding ter wereld. Dankzij deze boeren zijn er geen hongersnoden in Brabant. Ik wil hierbij de boeren bedanken en onthoud: de PVV zal jullie nooit laten vallen.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Op de valreep dan. Ik hoor de PVV pleiten tegen stallen, megastallen, grote stallen. Steunt de PVV ook ons voorstel om in ieder geval te stoppen met stallen groter dan 1,5 ha?

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ik heb het voorstel nog niet gelezen, maar onze grens is altijd inderdaad 1,5 ha.

De **voorzitter**: Goed. Ik dank de heer Boon voor zijn bijdrage. Dan gaan we nu naar de fractie van D66, de heer Meijer heeft het woord.

De heer **Meijer** (D66): Het leek de afgelopen acht maanden wel verkiezingstijd, vindt u ook niet? Zelden worden de politieke strijdkleuren in dit huis dikker opgeschminkt. Ter linkerzijde werd vooral kenbaar gemaakt hoe de natuur zou gaan winnen en ter rechterzijde vooral de economie. En twee politieke partijen toonden hun meest conservatieve kant en voorspelden een pessimistisch einde van de veehouderij. En vandaag bespreken we het dappere midden. Om een term van CDA'er Madeleine van Toorenburg eens even te lenen, die dat dan weer geleend had van een D66'er, begreep ik. Want zo mogen we dit voorstel wel noemen: een dappere versnelling om te komen tot een duurzame veehouderij, een landbouw waar alle Brabanders trots op kunnen zijn.

D66 vindt dat agrarische ondernemers de ruimte moeten krijgen om hun bijdrage te leveren aan de economische ontwikkeling, landschappelijke kwaliteit, natuur en biodiversiteit van het platteland. Agrarische activiteiten mogen nooit de gezondheid bedreigen. Daarnaast moeten zij passen in het karakter van het gebied, innovatief en zonder overlast voor de omgeving. En op dat laatste element gaat het in specifieke gebieden mis. Ten eerste op het gebied van volksgezondheid. Het VGO-onderzoek en het Rijk informeerden ons dat er een verhoogde kans op longontsteking is voor mensen die rondom een geitenhouderij wonen. Een vermoeden waar inwoners al jaren voor strijden is hiermee voor D66 voldoende bewezen.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Even terug naar de vorige passage. U zegt: gezond klimaat, gezondheid, natuur. Geldt dat ook voor de hele aarde of geldt dat alleen voor Brabant?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): U mag mij eraan houden dat ik internationaal handel en denk.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dan hoop ik nog een passage te horen van D66 dat ze expliciet pleiten tegen de soja-import, want ik denk dat u en ik echt weten hoe het precies zit en dat we met die soja-import uit Brazilië ook de wereldhonger in stand houden en dat we daar echt mee moeten stoppen in Brabant.

De **voorzitter**: Goed. Laten we verder luisteren naar de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik denk dat u mijn collega Tjeerd de Groot in de Tweede Kamer duidelijk heeft horen zeggen dat we ernaartoe moeten dat we het importeren van voedingsstoffen inderdaad op termijn zouden moeten gaan afbouwen. Daar zijn wij het volgens mij met elkaar eens.

Ik ging over gezondheid iets zeggen. Het Rijk roept ons op om er rekening mee te houden dat er onderzoeken liggen waarbij de geitenhouderij en de gezondheid nadrukkelijk met elkaar verbonden zijn. De stuurgroep Dynamisch Platteland schreef per brief op 3 juli om vandaag in deze Staten verantwoordelijkheid te nemen. En D66 heeft daarom voor de Verordening ruimte een amendement opgesteld. Dit amendement wordt gesteund door de SP, GroenLinks, de PvdA, de VVD, 50PLUS, de Partij voor de Dieren en Lokaal Brabant. In dit amendement bepleiten we dat omschakeling van varkens, nertsen etc. naar de geitenhouderij niet mogelijk is tot het aanvullende VGO-onderzoek is gepubliceerd.

Het tweede element waar wij zorgen over hebben is de natuur. De provincie overlegt al vanaf begin 2015 regelmatig met haar convenantpartners. Voor het laatst nog in november jongstleden. Deze partners zijn onder andere de waterschappen, de terrein(beheer)organisaties, de Brabantse Milieu Federatie en diverse ondernemersplatforms, waaronder de ZLTO.

De **voorzitter**: Interruptie Bollen. Hij staat al aan, nu twee zelfs. Gaat uw gang.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Even een verhelderende vraag aan de heer Meijer. Gezondheid is ons allen even lief, volgens mij. En wij ondersteunen ook uw oproep. Wat ik wel graag even van u wil weten, dit moratorium dat u wilt instellen, is een tijdelijke maatregel neem ik aan. Kunt u mij aangeven hoe lang dat u denkt nodig te hebben en bent u het met mij eens dat het eigenlijk bij de gemeenten zou moeten liggen, dat die zich moeten voorbereiden om deze problematiek aan te pakken?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja. U hoort mij duidelijk zeggen dat wij tot het aanvullende VGO-onderzoek dit in ieder geval in stand willen houden. Naar aanleiding van die publicatie moeten wij met elkaar de afweging maken hoe we daarmee omgaan. Er is namelijk ook nog een scenario waarin de relatie nadrukkelijk bewezen wordt. En dan moeten we natuurlijk met elkaar vaststellen dat het onwenselijk is om het juist los te laten. Maar u hoort mij nadrukkelijk zeggen dat dit in principe tijdelijk is tot het nadere, tweede onderzoek

wordt gepubliceerd. En op uw tweede vraag: ja. Ook gemeenten hebben een verantwoordelijkheid. De brief van de staatssecretaris is er ook duidelijk in: de bevoegde gezagen moeten hun verantwoordelijkheid nemen. En wat D66 betreft doen de Staten dat vandaag en is het daarna aan de gemeenten om het ook in de vergunningen te verwerken.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik verwachtte het tweede antwoord niet, maar dat heb ik uiteindelijk toch gekregen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. We waren echt heel verrast door dit voorstel, dat heel vergaand is en dat je normaal gesproken ook voor bespreekt. Ik wil graag het volgende weten. Er zijn ook een aantal geitenbedrijven – maar goed, dat kan ik nu niet inschatten – die juist in een verplaatsingstraject zitten of zaten vanuit de woonkern naar plekken waar ze een betere plek zouden kunnen krijgen. Heeft u er zicht op of deze bedrijven hier ook door belemmerd worden, of dat die bedrijfsuitplaatsingen gewoon kunnen doorgaan?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja. Wij hadden zojuist een schorsing nodig en die ging onder andere hierover. Ons amendement is specifiek gericht op de nieuwvestiging en op de omschakeling. Als een bedrijf zelf al in een traject zit, een bestaande geitenhouder in ontwikkeling, dan geldt dat amendement wat ons betreft daar niet voor.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dus even heel concreet, de geplande verplaatsingstrajecten, juist bedoeld om gezondheidswinst te boeken, worden hierdoor niet belemmerd en kunnen voluit doorgaan?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik kijk even naar de specialist in onze fractie.

De **voorzitter**: Die is beschikbaar.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Ja, dank u wel. De tekst van het amendement is erop gericht dat verplaatsen en uitbreiding van geitenhouderijen niet plaatsvindt. En de datum waarop het ingaat is vandaag. Bedrijven die een afgeronde vergunning hebben, zijn wat dat betreft geplaatst en geen probleem. Maar alles wat in het voortraject zit wordt door dit besluit eigenlijk vanaf vandaag geblokkeerd. Zo helder moeten we zijn, denk ik.

De **voorzitter**: Ja. Aan u wordt geen vraag gesteld. Dus uw interruptie van twee was al voorbij. Dus het woord is nu aan de heer Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Want natuurlijk hebben we straks nog meer dan gelegenheid om erop in te gaan. Bestaande bedrijven, stel dat die willen uitbreiden in oppervlakte, wordt hiermee ook tegengegaan. Stel dat je een bedrijf hebt dat wil omschakelen naar biologisch, dan neem je die mogelijkheid ook gelijk af.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): U gaat me nu op de techniek bevragen. Volgens mij is de strekking helder. Op het moment dat het een bestaande geitenhouder is die om wil schakelen en zijn concept wil verbeteren, is het nadrukkelijk de bedoeling dat dit soort dingen wel mogelijk zijn. Het gaat ons echt om nieuwvestiging en meer geiten naar Brabant en dat we daar een standstill creëren.

Ik vervolg mijn betoog. De veehouderij in Brabant is erg divers. Naast de verkenner die voor Beter Leven-concepten en biologisch gaan, zijn er de 'high tech' en grootschalige ondernemers. Maar er zijn ook stilzitters, ondernemers die, als gevolg van een tekort aan kennis en/of middelen, niet ontwikkelen, maar vasthouden aan concepten uit de vorige eeuw. Overheid, ondernemers en omgeving hebben hier niet tijdig en voldoende op ingespeeld waardoor op een aantal locaties in Brabant veel overlast is ontstaan. Als gevolg hiervan is de economische ontwikkeling in de regio ...

De **voorzitter**: Sorry, mijnheer Meijer, ik ga u weer helpen. Ik wil graag stilte in de zaal.

De heer **Meijer** (D66): Zo kom ik nooit in mijn flow, voorzitter. In de regio's van Brabant op slot gezet. Het bord ging op de winkel: De stikstofruimte is op. En dus is het tijd voor een grote schoonmaak. Ondernemers die - om welke reden dan ook - hun stalconcepten niet hebben verduurzaamd, moeten een inhaalslag maken. Zij hebben daarvoor vierenhalf jaar de tijd. En voor wie de aanpassing groot is, is er de mogelijkheid om voorfinanciering aan te vragen. Over de precieze invulling hiervan komen we nog te spreken, maar laat ik helder zijn: D66 wil dat het college er is voor iedereen die in beweging komt. De ondernemer die in 2020 netjes een plan heeft, een vergunningaanvraag doet, maar in de problemen komt met de financiering of de praktische uitvoerbaarheid, vindt bij ons een luisterend oor en de bereidheid om met een extra lening hen te helpen. Vanuit die redenering steunen wij dan ook de motie van de VVD en bij dezen zou ik hem graag mede indienen.

De **voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ik hoor de heer Meijer hartelijk pleiten voor staatsboerderijen. Tot hoeveel procent bent u bereid dan te financieren, want daar ben ik wel heel erg benieuwd naar?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik wil u de financiering van een voorfinanciering wel uitleggen, maar dat betekent dus niet dat het een staatsboerderij wordt.

D66 vindt dat boeren met innovatieve en vooruitstrevende plannen horen bij Brabant, zij maken de sector in Brabant mooier en sterker.

De **voorzitter**: De interruptie van de heer Boon wordt voortgezet, begrijp ik.

De heer **Boon** (PVV): Ja, het is jammer dat dit mijn tweede interruptie moet zijn, dat hij gewoon weigert te antwoorden. Maar aan hoeveel procent denkt u dan aan voorfinancieren van uw staatsboerderijen?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik heb het nooit over staatsboerderijen gehad. Dus het is een leuk statement, mijnheer Boon, maar ik kan er niets mee. Ah, u krijgt hulp. Ik wacht.

De **voorzitter**: Van Hattem, interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Geen hulp, maar een aanvulling op uw ontwijkende antwoorden. Kijk, allereerst, als u het toch over concepten uit de vorige eeuw heeft, D66 is ook een achterhaald concept uit de vorige eeuw. Meer dan vijftig jaar oud en ver achterhaald, met alle kroonjuwelen ingeleverd. Maar daar hebben we het nu niet over.

De **voorzitter**: Nee, dat staat niet op de agenda, dus ik zou u echt willen helpen om uw interruptie te plegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Misschien moeten we daar een motie over indienen. Maar het punt is nou juist, u hebt het over voorfinancieren en ze moeten hier aankloppen bij het college. Deze ondernemers willen zélf ondernemen en u bepaalt nu voor hen dat het een achterhaald concept is. U bepaalt nu voor hen dat ze niet innovatief genoeg zijn en dan moeten ze hier maar aan zien te kloppen en met een smeekbede richting dit college komen van: ja, mogen we alstublieft wat geld hebben om aan de eisen die u ze oplegt te voldoen?

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Van Hattem** (PVV): Wat heeft dat nog met innovatief ondernemen te maken, als het alleen maar de D66-regeltjes zijn die u voor hen voorkauwt?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik nodig de heer Van Hattem van harte uit om lid te worden van D66, naar een ledenvergadering te komen en uw motie in te dienen, want wellicht krijgt u nog steun vanuit verrassende hoeken. Om in te gaan op uw inhoudelijke argumenten, namelijk de ondernemers die hun concept niet hebben doorontwikkeld, wij hebben veel jonge boeren gehoord. En ik ben met een aantal van die jonge boeren in gesprek geweest de afgelopen weken. Zij zitten in een traject om de onderneming door te ontwikkelen naar hun eigen visie, naar hun eigen beeld. Lins Keijzers was er vanmorgen. Dat soort ondernemers met een plan, die onderweg zijn in verduurzaming en die daadwerkelijk in beweging komen, daarvoor zegt D66: klop aan bij het loket, ga verkennen of een voorfinanciering mogelijk is; als de bank je de rug toekent, kom naar ons toe, wij willen je helpen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. En daar houdt de innovatie op en start inderdaad de staatsboerderij: kom naar ons, kom naar de overheid, kom bij de overheid om te voldoen aan dit overheidsverhaal en met overheidsfinanciering overleefd te blijven. Dat is waar u op uit bent. Dat is het resultaat van deze plannen. Geen eigen zelfgedragen ondernemerschap meer. Die innovatie blijft

overheidsinnovatie en niet ondernemersinnovatie. En dat is een cruciale fout die u maakt en dan kun je inderdaad beter bij de opheffingsvergadering van D66 aankloppen, die hopelijk snel komt.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik hoorde geen vraag.

De **voorzitter**: Sorry. Heijman aan de beurt.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel. Ik heb eigenlijk een korte vraag. Voorfinanciering is allemaal hartstikke interessant. Maar je krijgt ook een groep boeren die zich dat niet meer kunnen veroorloven om wat voor reden dan ook. Ze moeten stoppen en raken hierdoor misschien wel failliet. Hoe denkt u daarover om dat op te lossen?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik ga u daarin straks een heel verhaal vertellen, als u dat goed vindt.

De **voorzitter**: Daar gaan we naar luisteren. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik was even benieuwd of D66 ergens een nuance ziet. Ik hoor de woordvoerder zeggen: de problematiek is ontstaan doordat die oude boeren met die oude stallen niet zijn gaan innoveren. Maar komt het ook feitelijk niet door de explosieve groei van het aantal varkens, kippen en koeien en megastallen, die daarmee gepaard gaan? Dat geeft de druk.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik denk, als u mij zo eens een tijdje volgt en mijn verhaal over landbouw, dan weet u dat ik inderdaad vind dat we met elkaar vast zitten in een systeem. En daar zit de ondernemer in, maar daar zitten wij als toeschouwende politici ook in. En dat we dat systeem moeten zien te doorbreken, daar zijn we het met elkaar over eens. Uw wijze is anders dan de wijze die D66 bepleit. We hebben elkaar tijdens de Tweede Kamerverkiezingen ook een paar keer ontmoet. U heeft gezien dat D66 daar een koers voor wil varen. En ik roep u vooral op om richting Den Haag met mijn fractiegenoten te gaan praten. Want daar wordt uiteindelijk wel de systeemwijziging neergezet. Wat wij hier in Brabant doen is vooral de kleine stapjes, die nu al mogelijk zijn binnen de huidige wet- en regelgeving, faciliteren.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik begrijp D66 als ze zegt: ga ook naar de Tweede Kamer. Dat vind ik prima. Een ander punt is dat die boeren nu gevraagd wordt te investeren in nieuwe stalsystemen, luchtwasser of anders. Dan zitten ze wel aan die investering voor de komende vijftien, twintig jaar vast. En dat zijn dan niet de bedrijven die weer gaan omschakelen naar zonder luchtwasser, grondgebonden of biologisch. Dus we creëren opnieuw een dilemma.

De **voorzitter**: Uw vraag was?

De heer **Van der Wel** (PvdD): We creëren een dilemma met het systeem waar u nu voor pleit, waardoor teruggaan op een weg naar grondgebonden biologisch veel moeilijker wordt dan nu.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja. U veronderstelde dat dat de enige weg is. Wij zijn van mening dat in tweeënhalf jaar tijd ook andere oplossingen mogelijk zijn. Ik hoor ook ondernemers die zeggen: ik grijp dit moment aan om eens gewoon fors te herzien wat voor type onderneming ik heb. En misschien komen ze dan juist wel bij biologisch uit, wat u zo dierbaar is.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Meijer** (D66): Ja. Landbouw heeft allang niets meer met romantiek te maken; maar alles met intelligent realisme. De Brabantse landbouweconomie is een broedplaats van innovaties. Innovaties die heel direct ecologie, landbouw, landschap, smaakgenot, gezondheid en schoonheid verbinden. En dat zijn waarden waar in Brabant behoefte aan is. Dat zijn innovaties die nu belemmerd worden, doordat de ontwikkelruimte op is.

Vorige week bespraken wij met het college al dat het flankerend beleid en de stalteringsdienst daarom specifiek, en vooral, erop gericht moeten zijn dat zoveel mogelijk achterblijvers van nu de koplopers en baanbrekers van de toekomst worden. D66 was tevreden met de toezegging van gedeputeerde Spierings dat er binnen de stalteringsdienst beleid zal worden ontwikkeld voor ondernemers die gekozen hebben voor de nichemarkten en hier vinden de heer Van der Wel en ik elkaar dan ook. Ondernemers die werken in concepten als Beter Leven bijvoorbeeld. D66 roept op om ook in het flankerend beleid opties te bieden waardoor duurzame innovaties, initiatieven voor meer dierenwelzijn en cross-overs met andere sectoren worden gestimuleerd. Zo wordt een inhaalslag een kans op een dikkere boterham en wordt duurzaamheid beloond. Daar profiteert niet alleen de ondernemer, maar de hele sector van.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Noemde de heer Meijer het Beter Leven-keurmerk nou een nichemarkt?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik ben bang dat we het op dit moment nog op die afslag zouden moeten schalen, maar wat mij betreft wordt dat zo snel mogelijk de norm.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): De keten duurzaam varkensvlees heeft nu al 10% tot 30% van de markt in handen. Bent u daarmee bekend? Mijn vraag aan u is de volgende. U weet ook wat een ster betekent hè? Bent u niet van mening dat het Beter Leven-keurmerk de standaard moet zijn van de Brabantse veehouderij?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Het zou goed zijn dat dat element van de markt zich inderdaad verder ontwikkelt. U lokte mij uit om te praten over een ster en of we die kunnen doorontwikkelen. Het zou natuurlijk fantastisch zijn als de ondernemers deze kans grijpen om naar twee of drie sterren door te ontwikkelen. Dat gaat een

enorme opgave worden, maar laten we daar vooral voor pleiten, want wij denken dat dat de ondernemers zijn die de toekomst hebben, zodat vlees uit Nederland een keurmerk wordt voor een kwaliteit die elders in de wereld moeilijk te vinden is.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik wil daarbij voegen dat van nul naar een ster echt een heel klein stapje is, van een naar twee eigenlijk ook nog een heel klein stapje. De uitdaging zit hem naar twee en drie, biologisch grondgebonden. Waar u mij de hand had toegestoken en die ik graag aanneem. Maar krijgen die bedrijven via dat fonds, dat we nu gaan opzetten, dan ook voorrang in die ontwikkeling? Dat zie ik nou graag.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja. U heeft mij daar vorige week of twee weken geleden een vraag over horen stellen. De gedeputeerde is dat op dit moment aan het verkennen. Als het gaat over de staderingsdienst en het flankerend beleid, zullen wij hier wel heel nadrukkelijk naar kijken. Dat het inderdaad zo moet zijn dat een ondernemer die niet kiest voor een luchtwasser maar voor iets anders, iets mooiers – en of dat dan Beter Leven, biologisch is, daar zijn allerlei smaken in en daar is de ondernemer ook vrij om zijn eigen keuze te maken – dan zou die daar echt wel van mogen profiteren. Ik kijk naar het college om daarover een uitspraak te doen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik hoop dat D66 en de Partij voor de Dieren daarvoor dan ook gaan waken.

De **voorzitter**: Goed. Boon.

De heer **Meijer** (D66): Als ik daarmee uw steun voor dit voorstel binnentrek, mijnheer Van der Wel.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Ik hoor de heer Meijer deze plannen verkopen alsof ze goed zouden zijn voor het dierenwelzijn. Nou hebt u ook de botsproef gelezen, u hebt de waarschuwing van de Dierenbescherming, daar hebt u zelf nog uit geciteerd. Bent u die vergeten toen u uw tekst schreef? Of gaat u nog herstellen dat het dierenwelzijn juist niet ten goede komt van deze plannen?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Die ben ik zeker niet vergeten toen ik mijn tekst schreef.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): En hoe kunt u dit dan op papier zetten, terwijl duidelijk een waarschuwing is afgegeven dat het dierenwelzijn niet ten goede komt? U weet het en u schrijft het toch op. Houdt u nu gewoon echt alle mensen hier voor de gek?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja. Ik ben even aan het terugzoeken naar waar ik het ook alweer zei. Maar, voorzitter. Ik heb toch echt heel nadrukkelijk een aantal woorden erover gezegd, dat de ondernemers die kiezen voor dat soort concepten bij ons aan het juiste adres zijn en dat we hen gaan proberen te helpen via het flankerend beleid, daar waar het juridisch allemaal mogelijk is. En let op dat ik daar praat over voorfinanciering en niet over staatsboerderijen.

De **voorzitter**: Oké. Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Meijer. Misschien zelfs wel in het licht van de motie. U heeft het net over geiten gehad. En ik hoor u zeggen dat u juist de nieuwe ontwikkelingen mee wilt ondersteunen. Bent u het dan met mij eens dat we bijvoorbeeld voor geiten, waarvoor we tot nu toe eigenlijk geen emissie-eisen hadden, nu wel emissie-eisen stellen en daardoor nog maar weinig systemen voorhanden zijn, dat we dan toch samen op weg gaan om die nieuwe systemen een plek te geven, ook in die branche?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja. Ik was dan ook heel erg blij met de beantwoording van de technische vragen van de CDA-fractie vanuit het college dat er met de staatssecretaris gesproken is over versnelde procedures. Dat er door de staatssecretaris is aangegeven dat die procedures inderdaad sneller gaan. Ik was heel erg blij dat het college heeft gezegd dat het daar lef wil tonen, samen met de andere vee-intensieve provincies, om desnoods vooruitlopend op wat de staatssecretaris mag besluiten alvast ruimte te bieden aan dat soort stalconcepten.

De **voorzitter**: Zet u uw betoog voort, mijnheer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): In oktober 2016 schreef de ING een dik rapport over de financiële situatie van agrarische ondernemers in Nederland. En die bleek belabberd. D66 heeft begin dit jaar door Wageningen Universiteit onderzoek laten doen naar de financiële positie van de land- en tuinbouwbedrijven in Noord-Brabant. Ter illustratie, uit dit onderzoek blijkt dat 20% van de varkensboeren geen lening meer kan krijgen van de bank; hun solvabiliteit blijkt onder de 30%. Ook blijkt dat de helft van de varkensboeren in de periode 2010-2015 geen droog brood heeft weten te verdienen. Het gemiddelde inkomen lag onder de armoedegrens van 22.000 euro per jaar. D66 nodigde daarom vertegenwoordigers uit de sector uit om hierover van gedachten te wisselen. En samen onderzochten we de oorzaak waarom boeren zelfs met stevige schulden en een inkomen onder de armoedegrens doorgaan met hun onderneming. Een belangrijke reden blijkt dat boeren een way of life is en stoppen sociaal ongewenst. Zeker niet als het bedrijf van je ouders is geërfd, vertelde een van hen. En bij velen is dit het geval, blijkt uit de aangrijpende reacties, die wij de afgelopen weken ontvingen. Voor veel ondernemers is afscheid nemen van de familietraditie om te boeren een taboe. En dat is begrijpelijk, maar ten koste van wat mag dat gaan? Een oude stal is ook voor de ondernemer zelf een gezondheidsrisico. En bovendien, wie help je als je alleen maar werkt voor de schuld bij de bank? Als je geen geld meer hebt voor de opleiding van je kinderen. En als je nu al weet dat je kleinkinderen het bedrijf zullen erven met een torenhoge schuld. Er zijn ondernemers in Brabant die vastzitten in een metersdiepe put. En de gevraagde verduurzaming is voor hen geen optie en daar moeten we reëel in zijn. In andere sectoren zijn omscholingsprojecten en werk-naar-werk-trajecten geëxperimenteerd en die

bleken succesvol. Voor D66 is dat ook hier een serieuze optie. D66 wil daarover met het college in gesprek. Welke middelen zien zij en welke perspectieven kunnen we scheppen?

D66 verbindt in dit college de linker- en de rechterzijde van het politieke spectrum. En vanuit die rol in het midden ligt er voor ons nu een verantwoordelijkheid om de flanken te verbinden. Wij zetten een stap voorwaarts door het gesprek over stoppen als reële optie uit het verdomhoekje te halen en bespreekbaar te maken. En kort na de zomer zullen we daarom in een themabijeenkomst wat ons betreft hierover van gedachten wisselen.

Er waren de afgelopen weken veel insprekers. Ingefluisterd door doemdenkers hebben goed bedoelende ondernemers hier aangedikte verhalen verteld. Zo hoeft een melkveehouder met een stal uit 2013 pas in 2033 te voldoen aan de aangescherpte eisen. En ook blijken sommige ondernemers te denken dat zij luchtwassers moeten aanschaffen die 95% reductie realiseren, terwijl de provincie dat van geen enkele sector eist. En de gemiddelde prijs van een luchtwasser heeft me erg verbaasd. Deze bleek ineens verdubbeld. En vanuit fanatisme om een strijd te strijden is blijkbaar geoorloofd de achterban selectief te informeren. En het is jammer dat de vakorganisaties in dit debat niet de optimistische kant van Brabant hebben laat zien. In onze mailbox zaten namelijk ook reacties van ondernemers die de afgelopen periode volop hebben geïnnoveerd.

De **voorzitter**: Interruptie Boon

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, de insprekers worden hier nu gewoon door D66 weggezet als leugenaars. Maar D66 had op dat moment het debat aan moeten gaan en toen heb ik u niet gehoord met vragen.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nee, wij hebben wel degelijk een aantal ondernemers gevraagd over waar dit nou vandaan komt, waar uw voorlichting nu vandaan is gekomen. En die bleek tot onze grote schrik vanuit de vakorganisaties te komen. En daarom zeg ik: blijkbaar is het dan geoorloofd om selectief te informeren, omdat een deel van de verhalen, die hier verteld zijn, ook helemaal niet correct zijn. Dat hoeft helemaal niet. Onnodig zijn er zorgen richting de sector veroorzaakt.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, dus nu worden de vakgroepen weggezet als leugenaars. Ik vind het jammer dat u op dat moment niet gereageerd hebt. Er zijn mensen, die hebben echte verhalen verteld en die worden hier in het verdomhoekje gezet. En u kunt nou wel een genuanceerd verhaal weer proberen af te steken, maar niemand gelooft het meer.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nou, ik zie het als een compliment dat het blijkbaar een genuanceerd verhaal is. Dat ten eerste. En ten tweede heeft u mij wel degelijk ook horen vertellen dat een ondernemer bijvoorbeeld bang was om zijn één ster Beter Leven kwijt te raken, omdat er geen afzet is. Daarvan heb ik gevraagd: op basis waarvan is dat gebeurd? En we hebben het uitgezocht. En we hebben tegen de ondernemer gezegd: uw informatie klopt niet.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, om hier een vervolg op te geven. U zet hier deze groep weg, met letterlijk uw woorden, als 'doemdenkers'. Als er één club hier is die bestaat uit doemdekkingen, dan is het D66, Doemdenkers66, die alleen maar een verhaal opsteken over de risico's voor de natuur door de stikstof- en ammoniakuitstoot van de boeren. Dat is wat u doet. U bent de grootste doemdenker hier. U trapt hier een hele sector verder de put in, daar bent u mee bezig, in plaats van een oplossing te bieden. Dit is geen oplossing waarmee u komt. Dit is alleen maar de ellende vergroten.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, buiten de opmerking dat D66 in mijn geval vooral staat voor Durfal66 hoorde ik geen vragen. Het is jammer dat de vakorganisaties ...

De heer **Van Hattem** (PVV): De vraag is, voorzitter: wat betekent dit nu werkelijk voor de sector? Wat draagt dit bij? U zet traditie, mensen die een boerenbedrijf overerven van de ouders weg als iets kwalijks, als doemdenkers die maar een beetje vastzitten in hun patroon. Dat is wat u kwalijk vindt, in plaats van dat u het waardeert dat mensen hard werken voor hun geld, hard werken voor opbrengst van oogsten en van hun vee. En dat is waar boeren voor staan en dat is waar D66 hier, samen met de VVD, de SP en de PvdA probeert kapot te maken.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik hoorde opnieuw geen vraag, buiten een ontzettend selectieve weergave van wat ik hier gezegd heb.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, boek Koekoek doet wat hij altijd doet: andere dingen horen dan er gezegd zijn. De heer Meijer heeft gesproken over doemdenkers. En hij bedoelde de doemdenkers - en zo sprak hij het ook uit - de vakorganisaties die de boeren hebben voorgelicht. Op geen enkele manier is hier gezegd dat de mensen die hier vandaag of vorige week hebben ingesproken doemdenkers zijn. Nee, zij zijn geïnformeerd door doemdenkers, die het zwart afschilderen. Dat is wat er gezegd is. En u moet hier niet beschuldigingen uiten naar mensen die op een onterechte basis gestoeld zijn.

De **voorzitter**: Goed, ik ... Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dan toch nog even een reactie op de SP, want hij heeft nu een uithaal naar mij toe over dingen die onterecht zijn. Maar we hebben het ook nog hier over de gedeputeerde, de heer Van den Hout, die heel de sector wegzet als drugscriminelen, die het heeft over 'ouwe meuk'. Ouwe meuk over een sector die keihard werkt. En dat is de denigrerende toon richting onze boerenstand in Brabant, dat is beneden ieder peil. En dat is wat u doet met doemdenkers richting de vakorganisaties en de boeren. En dat is wat u met uw gedeputeerde heeft gedaan. Dat is eigenlijk wat hier veel dieper onder zit.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, dat is nou typisch de manier van de heer Van Hattem: iemand hier aanspreken, iemand beschuldigen van dingen die hij niet gezegd heeft. Hij heeft boeren niet vergeleken met criminelen, terwijl een gedeputeerde niks terug mag zeggen. Ik noem dat gewoon laf, deze tactiek.

De **voorzitter**: Nee, wij gaan straks naar de gedeputeerde luisteren. Nu heeft de heer Meijer weer het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): En dit is gewoon slecht.

De **voorzitter**: De heer Meijer had het woord. Nee mensen, in ons aller belang, we zijn nog niet op de helft van de eerste termijn van de Staten. Allerlei debatten, ik snap dat allemaal, maar de heer Meijer krijgt amper de kans om zijn betoog ... Nee, mijnheer Boon, ik grijp nu echt even in, in het algemeen belang, dat wij samen hebben. De heer Meijer heb ik het woord gegeven en ik heb gezegd dat hij zijn betoog vervolgt.

De heer **Meijer** (D66): Ja. En het onderwerp is natuurlijk ingrijpen in het algemeen belang hè, voorzitter, dus bedankt voor dit bruggetje. Vol frustraties hebben collega's de afgelopen periode geluisterd naar sprekers, die eigenlijk verdedigden dat ze in een concept zaten waarmee ze achterbleven. En terwijl deze ondernemers bezig waren met het toekomstbestendig maken van de sector, zat een aantal stil. Het hernieuwde provinciaal beleid schept voor deze ondernemers ontwikkelruimte waar ze al tijden op wachten en creëert bovendien weer een gelijk speelveld. Zoals een van hen schreef: "Het is pijnlijk, maar realistisch: stilzitten is ook voor ons niet langer een optie. Brabant in beweging geldt nu ook voor de boer."

Ik rond af, voorzitter. Om terug te gaan naar de verkiezingsleuzen uit mijn eerste paragraaf, inderdaad het college gaf in november iets te veel gas op de plank, zelfs voor de VVD-fractie. En her en der zijn er, misschien ook door de socialisten zelf, wat tomaten gegooid. En de afgelopen maanden gingen, om ook de PvdA tegemoet te komen, zeker niet over rozen. 'Maar nu vooruit', zegt een D66'er dan. Dit college is volop bezig geweest met het zoeken naar draagvlak. Mestdialogen en partneroverleggen hebben meer begrip gekweekt voor elkaars belangen. En vandaag ligt er een voorstel dat tegemoetkomt aan die verschillende belangen. En het is een pijnlijke waarheid die de partners vandaag waarschijnlijk leren, maar tegemoetkomen is niet hetzelfde als voldoen aan ieders wensen.

Het moment waarop een overheid normeert is altijd discutabel. Sommige partijen vinden het te laat, anderen vinden het te vroeg. En het is vandaag aan ons om vast te stellen of we de voorgestelde interventie wel of niet akkoord vinden. Maar na vandaag is het tijd voor een nieuwe werkelijkheid. De dialoog is vertroebeld en vanmorgen hoorden we nog hoe gefrustreerd een aantal deelnemers daarover is. En voor D66 is de tijd van wij en zij in ieder geval voorbij.

Met het oog op de ondernemers die stoppen en leningen voor hen die de inhaalslag zien als een stap richting een dikkere boterham en verduurzaming aangrijpen als een kans, en ruimte voor hen die al in de kopgroep zaten en nu door kunnen met hun plannen.

En zo eindig ik met een oproep, ook aan onszelf. Laten wij allemaal helpen om de versnelling richting een duurzame agrarische sector mogelijk te maken. Door lokaal te kopen, door iets meer te betalen voor ons karbonaadje, door de verbinding op te zoeken. D66 roept het college op de tafel opnieuw in het weiland te zetten. En alle Brabanders die de verduurzaming steunen én de boeren een warm hart toedragen zijn wat ons betreft van harte welkom aan die tafel.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik gun het de woordvoerder van harte om in zijn flow te blijven. Bij dezen. Complimenten met uw speech. Ik wil nog even terug naar 2016 en uw fractie. Het ging daar over

megastallen, nee, het burgerinitiatief. Meer dan 34.000 mensen vroegen ons om een halt toe te roepen. Uw partij heeft voorgestemd en u heeft daar ook gezegd: wij gaan voor 1,5 ha. Welk excuus heeft u nu om tegen die mensen, die 34.000 mensen, te zeggen daarvan af te zien en toch die grens te gaan oprekken?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ten eerste constateer ik dat het geweten van onze fractie twijfelt of wij indertijd voorgestemd hebben. Ik zou dat nog weleens terug willen zien of dat daadwerkelijk zo is. Maar ik kan wel antwoord geven op uw vraag. Een van de effecten van dit beleid is namelijk dat er misschien grotere stallen komen, maar wel op meer verantwoorde plaatsen. En D66 ziet liever een moderne grote stal op een verantwoorde afstand van een woonkern dan een heleboel oude vervuilende stallen in de buurt van de wijk.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, ik begin even bij het begin: D66, Democraten 66. Ik ken mensen die in het begin actief waren bij Democraten '66. Nog met komma overigens. En die waren toch echt voor dat publieke belang. Die mensen hebben niet voor niets dat burgerinitiatief gestart. Ik vind het toch jammer dat u die mensen enigszins teleurstelt, want die kunnen weer van voren af aan beginnen.

De **voorzitter**: Mevrouw Klitsie, begrijp ik, gaat antwoorden.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Ik ben het geheugen en het geweten van de fractie, merk ik vandaag. Maar ik wil even voor alle duidelijkheid zeggen, we hebben bij de vorige discussie, het grote veehouderijdebat naar aanleiding van de megastallen, voor de Structuurvisie gestemd, omdat daar het thema volksgezondheid nadrukkelijk een plaats kreeg. En we hebben toen tegen de verordening gestemd, omdat het fijnstofdossier op dat moment bij amendement een kant op ging die ons niet welgezind was. Dus we hebben toen tegen de verordening gestemd.

Amendement A11 'Tijdelijk moratorium geitenhouderij'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 39/17 Wijziging Verordening Ruimte 2014, actualisatie 2017;

constaterend:

dat uit het recent uitgebrachte rapport Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (aanvullende studies, RIVM 2017-0062) blijkt dat er een verhoogde kans op longontsteking is voor mensen die in een straal van 2 kilometer rondom een geitenhouderij wonen;

dat het onbekend is waardoor dit verhoogde risico ontstaat zodat vervolgonderzoek nodig is naar de oorzaak van dit risico;

dat de resultaten van dit vervolgonderzoek pas op termijn beschikbaar komen;

dat het kabinet in zijn reactie op dit rapport (Kamerbrief van 16 juni 2017, DGAN-DAD/17078454) aangeeft de verhoogde ziektedruk zorgelijk te vinden en dat het daarom in de tussentijd van belang is dat het bevoegde gezag, bij het nemen van besluiten op het gebied van ruimtelijke ordening en, voor zover mogelijk, bij de besluitvorming over vergunningen rekening houden met deze zorgelijke signalen;

dat de minister van Infrastructuur en Milieu bij brief van 4 juli 2017, kenmerk IenM/BSK-2017/168269, heeft aangegeven dat provincies en gemeenten op grond van het instrumentarium van de Wet ruimtelijke ordening een moratorium kunnen instellen;

dat een rijksstoetsingskader vooralsnog ontbreekt;

dat de Stuurgroep Dynamisch Platteland (SDP) per brief van 3 juli 2017 een beroep doet op de Provincie Noord-Brabant en haar verzoekt om haar verantwoordelijkheid te nemen;

overwegende:

dat de ontwikkeling en uitbreiding van geitenhouderijen door de hele provincie plaatsvindt;

dat daarom een uniforme aanpak van geitenhouderijen gewenst is om een waterbedeffect te voorkomen;

dat de meerderheid van de gemeenten het verzoek van de SDP aan de provincie ondersteunen;

dat het vanuit het voorzorgprincipe onwenselijk is dat er ontwikkelingen plaatsvinden waardoor de ziektedruk mogelijk verder oploopt;

dat het vanuit die optiek gewenst is een adempauze in te lassen tot er duidelijkheid bestaat over het treffen van risicoreducerende maatregelen;

dat het daarom nodig is een verdere toename en spreiding van geitenhouderijen te voorkomen;

besluiten:

de Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017 als volgt aan te passen:

Artikel 6.4 Afwijkende regels veehouderijen

aan artikel 6.4 wordt een nieuw vijfde lid ingevoerd dat als volgt luidt:

In afwijking van artikel 6.3, eerste en tweede lid, sluit een bestemmingsplan de vestiging van, de uitbreiding van, de omschakeling naar en een toename van de oppervlakte dierenverblijf bij geitenhouderijen uit.

Artikel 7.4 Afwijkende regels veehouderijen

Aan artikel 7.4 wordt een nieuw vijfde lid ingevoerd dat als volgt luidt:

In afwijking van artikel 7.3, eerste en tweede lid, sluit een bestemmingsplan de vestiging van, de uitbreiding van, de omschakeling naar en een toename van de oppervlakte dierenverblijf bij geitenhouderijen uit.

Artikel 35a Geitenhouderijen (rechtstreeks werkende regels)

Tot het tijdstip dat een bestemmingsplan in overeenstemming is met het bepaalde in artikel 6.4, vijfde lid en artikel 7.4, vijfde lid, geldt voor geitenhouderijen dat:

- a. Een toename van de bestaande oppervlakte dierenverblijf door het oprichten van gebouwen of door het in gebruik nemen van gebouwen als dierenverblijf niet is toegestaan.
- b. In afwijking van artikel 2, derde lid, wordt onder de bestaande oppervlakte van een dierenverblijf onder a. verstaan de oppervlakte dierenverblijf die:
 1. op 7 juli 2017 legaal aanwezig of in uitvoering was; of
 - II. mag worden gebouwd krachtens een vóór 07 juli 2017 verleende vergunning.

Artikel 41

Overgangsbepalingen Aan artikel 41 wordt een nieuw zesde lid toegevoegd dat als volgt luidt:

In afwijking van artikel 4.1, tweede lid, van de wet eindigt de termijn waarbinnen een bestemmingsplan wordt vastgesteld in overeenstemming met de regels voor geitenhouderijen, zoals opgenomen in artikel 6.4, vijfde lid, en artikel 7.4, vijfde lid, op 15 juli 2020.

En gaan over tot de orde van de dag.

D66: Tineke Klitsie en Arend Meijer

SP: Maarten Everling

PvdA: Antoinette Knoet

VVD: Wouter Bollen

GroenLinks: Hagar Roijackers

Lokaal Brabant: Jan Heijman

50PLUS: Wim van Overveld

Partij voor de Dieren: Paranka Surminski"

De **voorzitter**: Goed. Ik stel dat wat we in de notulen kunnen nalezen, dat we dat doen. Ik had nog één interruptie toegestaan, mijnheer Van der Wel, op de valreep van het betoog, dat al afgesloten was, van de

heer Meijer. Ik sta er dus nu verder geen toe. Ik geef het woord aan mevrouw Knoet van de fractie van de PvdA.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het is al weer bijna zes jaar geleden dat ik tijdens mijn eerste debat de motie inbracht: 'Genoeg, geen vee erbij in Brabant'. De motie kwam voort uit onze oprechte zorg dat de veestapel in Brabant te groot is, dat we daardoor gezondheidsrisico's lopen, dat het milieu en de natuur zwaar onder druk staan en dat het leefklimaat in diverse gebieden door intensieve veehouderij onder de maat is. Die zorg over de gezondheid van de Brabanders gaat maar niet weg. Ook niet vandaag als we de nieuwe maatregelen nemen, maar gelukkig wel stappen vooruitzetten. Onderzoeken naar de risico's voor de volksgezondheid zijn er inmiddels, maar niet iedereen vindt ze voldoende om beleid op af te stemmen of heeft simpelweg niet de wens dat te doen. Allerlei technieken heeft de sector ingezet om het risico te verlagen. De sector werkt hard aan verduurzaming door middel van technieken. We zien individuele boeren hun best doen, maar de sector als geheel is te groot, te dominant. Want al deze moderne milieutechnieken, vaak stevig gesubsidieerd, en alle opgelegde regels van de overheid ten spijt, hebben niet doen voorkomen dat in bepaalde gebieden van Brabant de overlast niet of niet genoeg is afgenomen.

De PvdA wil een omgeving waar sprake is van gezonde lucht, water en bodem. Gezond voor de mensen, dieren en planten van vandaag en in de toekomst. Gezond voor onze kinderen! En in zo'n omgeving is plaats voor alle Brabanders, ook boeren. Maar zo'n omgeving hebben we nog lang niet overal in Brabant. En dat betekent vandaag dat we de vraag moeten beantwoorden of de voorgestelde maatregelen ons een stap dichterbij brengen naar minder overlast.

Het is duidelijk een politiek compromis geworden. De politieke werkelijkheid is dat er in Nederland een steeds grotere groep is, maar nog geen politieke meerderheid, die de veestapel om redenen van gezondheid, leefomgeving en dierenwelzijn drastisch zou willen laten krimpen. Deze groep en ook de PvdA geloven niet meer in een sector in Nederland die zo grootschalig produceert voor de wereldmarkt. Een sector die bij nieuwe regels steeds weer dreigt dat ze gaat verdwijnen, maar die de dierenrechten blijft doorschuiven naar grote bedrijven waardoor de balans nooit bereikbaar is en weer nieuwe regels worden opgesteld. Als we niet oprecht samen durven te kiezen voor een kleinere veestapel in ons landje, dan blijven overheid namens de bezorgde samenleving en de sector elkaar op deze manier achtervolgen. 680.000 runderen, 28 miljoen kippen, 5,9 miljoen varkens en 2,5 miljoen mensen in Brabant kunnen niet samen zonder keuzes te maken.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, ik vind het eigenlijk niet zo leuk om de PvdA te plagen, want ze zijn medestanders op vele fronten. Maar als ik het bij het CDA doe, moet ik het ook bij u doen. Ik wil u het volgende vragen. U leverde de staatssecretaris de afgelopen tijd. En u begint over heel terechte problematiek. Wij hebben keer op keer aan de PvdA-staatssecretaris gevraagd om met de Wet veedichte gebieden te komen. Kunt u mij uitleggen waarom die er nog niet is?

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ik gaf net al aan dat we een politieke werkelijkheid hebben, waardoor we niet in meerderheid het met elkaar eens zijn dat de omvang van de veestapel het probleem is in ons land. En dat geldt in Den Haag net zo als hier.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, misschien toch even de duidelijkheid hebben hier. We zijn hier in de Brabantse realiteit. Heeft u bij uw staatssecretaris aangedrongen om die wet zo snel mogelijk in behandeling te krijgen?

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Meer en meer en ontzettend vaak. En u hebt het ook vaak kunnen lezen dat we dat als PvdA meer dan voldoende hebben geprobeerd. Hoeveel eenvoudiger zou het zijn en eerlijker en socialer als we een geleidelijk proces van afbouw samen hadden kunnen inzetten. Maar dan hadden we dat al jaren geleden moeten doen. En nu moeten we hard ingrijpen, omdat het jaren is blijven liggen en het voor onze kinderen en kleinkinderen nu echt nodig is dat we stoppen met de groei. De PvdA wil het boerenleven behouden als een belangrijk onderdeel van ons mooie land, maar met een omvang die meer in balans is met omgeving en natuur. En op de rotonde, zoals GS die verbeelden, vinden wij het dan ook nog onvoldoende gelijkwaardig in alle afslagen. De afslag naar de grootschalige wereldproductie is in onze visie te gemakkelijk te nemen. En daarin hebben we de economische werkelijkheid te erkennen. Het aantal dieren is en blijft tot nog toe toenemen. In de echte praktijk zijn de bedrijven, ondanks overheidsmaatregelen om dat te voorkomen, alleen maar groter geworden en wordt het iets kleinere gezinsbedrijf al jarenlang gemangeld tussen enerzijds wereldmarkt en anderzijds kleinschalige verdienmodellen waar economisch gezien geen duizenden bedrijven van kunnen leven. We zullen GS houden aan de toezeggingen in de themavergaderingen om de verschillende afslagen op inzet en geld gelijkwaardig te behandelen en ook verdienmodellen, zoals biologische landbouw, stevig te stimuleren.

De **voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ik wil iets voorlezen uit de plannen. Uit onderzoek komt het risico naar voren dat veehouders voor relatief goedkope, alleen op ammoniak effectieve oplossingen gaan kiezen. Daarmee blijven kansen voor gelijktijdige emissiereductie van geur en fijnstof onbenut. Deze plannen, u houdt de mensen voor de gek, die gaan niet bijdragen aan de volksgezondheid. Die dragen alleen bij dat het bij het UWV drukker gaat worden met boeren.

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Boon** (PVV): Nou, u steunt zogenaamd de volksgezondheid. Wat gaan deze plannen voor de volksgezondheid doen? Want uit onderzoek blijkt dat dat juist niet gaat gebeuren.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): U haalt een onderzoek aan, met name volgens mij vanuit de botsproeven, dat met de agrariërs is besproken. En dat was nou typisch ook een rapport, en ik heb het ook van mijn collega van D66 gehoord, er zijn erg verschillende en verkeerde beelden de wereld over gegaan. Alsof iedereen het ook allemaal over drie jaar, ook als je een stal hebt waar je drie jaar geleden al aanpassingen voor gedaan hebt, ook het verhaal dat alles zeg maar in die korte tijd zou moeten, dat het ook allemaal met luchtwassers zou moeten, dat is echt niet waar. En ik kom dadelijk in mijn betoog verder terug op wat het volgens ons brengt, deze voorstellen, ook in relatie tot gezondheid.

De **voorzitter**: Zet uw betoog voort dan. Ja.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): We zijn tevreden dat GS teruggekomen zijn op een plan om de capaciteit op mestverwerking los te laten. We zien mestverwerking als een negatief gevolg van de grote veestapel, een noodzakelijk kwaad, maar kunnen ons vinden dat we in deze fase ons moeten begrenzen tot de maximale overschotproductie in Brabant.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Toch nog heel eventjes, als het mag, terug naar die vorige zin die u aanhaalde. Op wat voor manier is voor u nu geborgd dat juist die gezinsbedrijven, biologische bedrijven, bedrijven met keurmerken, die storm gaan doorstaan die nu gaat opsteken?

De **voorzitter**: Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja. U noemt er drie en dat zijn drie verschillende, want niet alle gezinsbedrijven zijn biologische landbouw. Dus als het gaat om biologische landbouw, dan zitten er veel stimuleringsmaatregelen sowieso op dit moment al in de Agrofood Agenda. Maar ik heb gezegd dat ik ook GS zal volgen op de afspraak dat ook inzet en geld op al die afslagen gelijkwaardig is. Dus dat we dat stimuleren. En als het om de gezinsbedrijven gaat, mijnheer Braspenning, zie ik al decennialang dat ze gemangeld worden, vooral door de wereldmarkt en niet door het beleid hier. En al het beleid dat we hier wel hebben geprobeerd om ze te redden, want daar hebben we de afgelopen jaren vele debatten over gehad, heeft er niet toe geleid dat de gezinsbedrijven het hebben gered. Ik kom dadelijk nog even terug op de aantallen die het CBS in dezen hanteert.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Feit blijft wel natuurlijk dat we met deze maatregel, die we vandaag hier voor hebben liggen, ze wel een extra zetje geven de afgrond in.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Dat staat inderdaad voor een klein deel vast. Wat ik straks ook al zei, uit de rapporten blijkt dat dat om achthonderd boeren zou kunnen gaan in tien jaar tijd. En ook daar kom ik dadelijk even op terug. De beide voorstellen gezamenlijk, waar we vandaag over besluiten, leiden volgens diverse onderzoeken tot een kantelpunt in de geschiedenis van de veehouderij in Brabant. De sector zal in dierenaantallen niet meer groeien. Er is en blijft helaas meer ruimte voor grootschalige aanpak, maar dan wel in stallen technisch milieuvriendelijker en verder weg van kwetsbare natuur en wonen. De sector wordt financieel verantwoordelijk gemaakt voor het opruimen van oude stallen, binnen de sector zelf in de vorm van staldereen. En de Verordening natuurbescherming dwingt af dat in overlastgebieden in Brabant de oude stallen worden verbeterd dan wel opgeruimd met belangrijke positieve resultaten op de afname van ammoniakuitstoot en daaraan gekoppeld de afname van geur en fijnstof. Dat laatste is van groot belang voor het welzijn van de gezondheid.

En tegenover deze gunstige effecten op de leefomgeving staan ook consequenties. En er is al veel over flankerend beleid gezegd en ik wil het op één punt wat verder uitdiepen. Wij sluiten onze oren en ogen niet voor de zorg voor de boeren die moeten stoppen. Een sociaal probleem dat op het platteland al jaren aan de gang is door de marktwerking. Vanaf 2000 is het aantal boerenbedrijven in de pluimveehouderij gehalveerd en in de varkenssector tot eenderde afgenomen. En ik wil daarom duidelijk onderstrepen dat het niets nieuws is dat boeren stoppen, dat is al decennialang gaande. De middelgrote gezinsbedrijven worden

al jarenlang gedwongen te kiezen en een deel van hen heeft zelfs al gekozen en de ruimte gekregen van de rijksoverheid om stil te zitten tot 2020.

Het is van alle tijden dat beroepen veranderen of dat het werk van een beroepsgroep door de economische ontwikkeling afneemt. Bakkers, slagers, schoenmakers, kleermakers, ze zijn er in aantal minder en zijn als kleine zelfstandige ondernemer zelfs bijna uitgestorven. Voor hen kwam vaak andere, nieuwe arbeid terug. En als overheid kunnen we een beroepsgroep helpen in de transitie naar ander werk in de samenleving. Zo ook voor de boeren die besluiten niet verder te gaan in de ratrace to the bottom in de schaalvergroting en die ook geen mogelijkheden hebben om hun bedrijf om te zetten naar een ander kleinschalig verdienmodel. Het is socialer om onder ogen te zien dat dit de werkelijkheid is van een economische markt, die zich niet politiek laat regelen, zodat de overheid zich kan richten op wat het wél kan.

En de PvdA zou meer actieve aandacht en inzet willen voor de stoppende boeren bij het vinden van een baan buiten de sector. De arbeidsmarkt van dit moment biedt hen veel kansen, maar die kun je als individu niet zomaar vinden. En diverse werkgevers zullen zeker mee willen werken.

Als een groot bedrijf arbeidsplaatsen schrapt, zoals recent Philip Morris, richten we met ketenpartners en bedrijven in de regio een mobiliteitscentrum in waar competenties van mensen worden vertaald, mensen worden geschoold en gelegenheid krijgen de overstap te maken. Ondersteuning in het proces maar ook financieel door inzet van scholingsvouchers bijvoorbeeld. En ik vraag hierbij GS of zij bereid zijn dit samen met werkgevers en ketenpartners op de arbeidsmarkt, zoals gemeenten en scholen, ook actief op te pakken en uit te werken in het flankerend beleid.

De plannen, voorzitter, zijn ontwikkeld nadat door vele Brabanders vrijwillig energie en tijd is geïnvesteerd in een dialoog aan diverse overlegtafels. De uitkomst is verwerkt in deze maatregelen en hebben een schrikteffect teweeggebracht onder de boeren in Brabant en de afgelopen weken tot verwijdering geleid. Er is veel op basis van onvolledige informatie geroepen. De dialoog had mensen dichterbij elkaar gebracht. Onze fractie hoopt oprecht dat men elkaar straks weer kan gaan vinden bij de uitwerking van de plannen, de uitwerking van het flankerend beleid.

Boeren horen bij Brabant. Dat is juist. Maar Brabant is meer. Brabant is van alle mensen die er willen wonen en wij Statenleden dienen erop toe te zien dat dat in een gezonde leefomgeving kan, nu en in de toekomst. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Knoet voor haar bijdrage en geef dan nu het woord aan de fractie van GroenLinks, mevrouw Roijackers. En collegae, even naar de klok kijkend, als we door dit tweede deel van de eerste termijn zonder al te veel interrupties heen komen is het mogelijk om en nabij 19.00 uur een dinerpauze te houden. Dat lijkt me, als ik zo rondkijk, hier en daar ook wel in een behoefte te voorzien. Ik ga daar proberen met u samen naar te streven. Het woord is nu aan mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel. Dames en heren. Ik gooi het even over een iets andere boeg. Het frist de geest misschien op en het is ook belangrijk om af en toe te kanteldenken.

Voorzitter. Stel, je bent een jonge Brabander van 25 jaar, een van onze 1,5 miljoen stedelingen. Je houdt van onze provincie, zoals de meeste Brabanders, hebt hier gestudeerd, hebt hier je familie wonen en bent hier aan het werk. En je droomt ervan om hier later in je eigen mooie Brabant te kunnen blijven wonen, wie weet met gezinsuitbreiding. Tot die jonge stedelijke Brabanders wil ik me vandaag ook richten naast de hier aanwezigen en de luisteraars. Zij hebben de toekomst in handen en wat wij hier vandaag vaststellen raakt direct aan hun leefomgeving. En ze hebben waarschijnlijk geen idee dat dat zo is. Vandaag gaat het over natuur, landbouw en de toekomst van onze boeren, maar over nog veel meer dan dat. Vandaag is de kroon op het werk van maanden, misschien wel jaren van dit college en zijn voorgangers. We geven handen en voeten aan de transitie naar een duurzame veehouderij en geven daarmee invulling van de commissie-Van Doorn uit 2011 over de stappen op weg naar een vleesproductie met een aard en omvang die onze regio

kan dragen. We kijken naar, maar ook verder dan de forse problemen in de veeoverbelaste gebieden, door het vorige college al urgentiegebieden genoemd. We kijken ruimtelijk wat er waar past en of dit verantwoord is en we kijken naar de natuur- en milieueffecten van het tot nu toe gevoerde beleid en naar de koppeling van wat ons vandaag wordt voorgesteld met de andere beleidsterreinen die vragen om milieuruimte. GroenLinks neemt ook mee hoe het ervoor staat met de gezondheid van onze Brabanders. En of deze er met het voorgestelde beleid wat beter van gaat worden. We bekijken de toestand van de Brabantse natuur, tot mijn grote plezier en vreugde vandaag door VVD-collega Panhuizen gememoreerd, ons natuurlijke kapitaal dat we overdragen op de generaties die nu opgroeien in Brabant en de generaties die nog na ons komen.

In Brabant zijn ontelbare discussies gevoerd over de landbouw, maar onder dit college kwamen er mestdialogen. Deze waren nieuw en belangrijk. Net als bij de omgevingsdialogen ging het daarbij over de problemen die boeren en burgers ervaren en om begrip voor elkaar. Dat is zeker vooruitgang te noemen. Zonder taboes spraken zij daarbij ook over de omvang van de veestapel en het mestoverschot, waarbij ze samen zochten naar oplossingen voor het immense mestprobleem in Brabant, gekoppeld aan perspectief van een zekere krimp in gebieden die echt niet meer vee kunnen verdragen. De jonge Brabander uit de stad hebben we niet gezien tijdens de mestdialogen en dat is niet zo gek. Het gaat om zaken die niet direct raken aan wonen, studie of werk. En het is tegenwoordig al lastig genoeg om je eerste schreden te zetten op de arbeids- en woningmarkt. Maar waarover we het hier hebben vandaag heeft wel degelijk te maken met het leven in de stad, met gezondheid, met voedsel, schone lucht, natuur en energie. GroenLinks heeft geweldige boeren in haar achterban, maar het is toch ook een stadspartij. Het is dan van belang om uit te leggen aan een stad wat er speelt op het platteland, goed te kijken en te luisteren naar wat er speelt in het buitengebied om dit vervolgens door te vertalen naar de stedelingen. Ik vertel ze dan het verhaal van de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog in Brabant. De logische verstandige keuze, ingezet door minister Sicco Mansholt om perspectief te bieden aan de grote katholieke boerengezinnen middels het intensiveren van de veeteelt. Om boeren te behouden voor Brabant en ze niet te dwingen tot emigratie. En om honger die er toen was in Nederland te voorkomen en ons welvaart te bieden. Maar ik vertel ze ook over de inzichten die Mansholt later in zijn leven kreeg, over de schaduwzijden van het intensieve landgebruik, over de waarschuwingen die hij gaf, ondersteund door de rapporten van de Club van Rome in de jaren zeventig. Hadden wij daar ook maar zo goed naar geluisterd in Nederland, in Brabant, en toen al ingezet op natuurinclusieve landbouw. Wij hebben geen twee aardbollen. We kunnen geen voedsel intensief blijven verbouwen ten koste van lucht, water, bodem en biodiversiteit. Wij moeten hier vanuit een dichtbevolkt land, niet onder druk van banken en voedingsindustrie willen produceren voor de wereldmarkt, maar juist onze lokale producten koesteren en dichtbij afzetten. De hoogste dierdichtheid op de hoogste bevolkingsdichtheid is vragen om moeilijkheden. Zoals een vergrote kans op zoönosen. Om van de effecten op dieren en natuur nog maar te zwijgen. Ik zei het vorige week al in deze zaal, en ik kijk even wat verder terug dan een paar jaar. Kijk je wat verder, dan zijn we al 85% van onze boeren kwijtgeraakt, maar ook 85% van onze biodiversiteit. Hier is iets vreselijk misgegaan. We zuchten onder een systeem dat niet werkt en dat boeren de verkeerde richting uit stuurt. En daarom vindt GroenLinks dat de overheid, van Europa tot lokaal, verantwoordelijkheid moet nemen. Vandaag gaat het hier over de Verordening natuurbescherming en over de Verordening ruimte. De leefomgeving beschermen en tegelijkertijd perspectief en ruimte bieden. Laten we beginnen met natuurbescherming. GroenLinks nodigde een universitair hoofddocent uit Wageningen uit om op het provinciehuis wat te vertellen over een overmaat aan stikstof en wat dat doet met de omgeving. En daar word je niet vrolijk van. Door verzuring en vermesting, zeker in combinatie met verdroging, is de bodem ongezonder, verdwijnen er talloze planten en dieren en wordt ons drinkwater bedreigd. In het debat vorige week hierover erkende gedeputeerde Van den Hout dat we ook met dit aangescherpte beleid 200% tot 300% boven de kritische depositiewaarde op Natura 2000 blijven zitten. Zetten we dan vol in op daling? Integendeel. Er lijkt wel degelijk te worden gerekend op en met een pot met bespaarde rechten op stikstof

door wat we vandaag gaan besluiten. Waar gaat dat heen? Pas 2021 voeren we hier in de Staten de discussie over wat we gaan doen met deze zogenaamde stikstofruimte. Nou, laat dit heel duidelijk zijn, wat GroenLinks betreft is die ruimte er helemaal niet. Niet voor Logistiek Park Moerdijk, niet voor meer wegen en niet voor meer industrieterreinen. De Brabantse natuur moet dringend op adem komen en daarom dienen wij een motie in.

Als voorstander van natuur en diervriendelijke landbouw heeft GroenLinks nog wel een paar vragen over die beroemde bijlage 2 bij de verordening. Ten eerste, hoe zit het met de mogelijkheden voor veehouders met maximale weidegang of een uitloop voor kippen en varkens? Kan er een toezegging komen om tot een oplossing te komen voor dier- en natuurvriendelijke houderijsystemen? Ten tweede, kan er rekening gehouden worden met veehouders die op een natuurlijke manier stikstof beperken? Want dat kan ook, dames en heren. Zoals met houtsnippers, met stro, met riet, al dan niet in combinatie met de potstal, het systeem dat in Brabant tegelijkertijd eeuwenoud is, kijk eventjes naar je historie, maar ook innovatief tegenwoordig. En ten derde, is het gebruik van oude stallen voor jongvee nu wel of niet uitgezonderd van de regel? Graag een toezegging.

Dan gaan we over naar de Verordening ruimte. Die stelt GroenLinks voor een duivels dilemma. Net als veel bewoners in overbelaste gebieden zijn wij positief over de staldering als eerste stap in het verlichten van de veedruk en het oplossen van overlast, maar we geven met dit voorstel veel extra ruimte aan industriële veehouders en aan mestverwerking. Lost mestverwerking de problemen op? GroenLinks vindt van niet, want feitelijk stimuleer je de industriële veehouderij. Weinig grond, veel stront. Je ontkoppelt daarmee de landbouw nog sterker van het land en de bodem. Het wordt industrie, zelfs biochemie. Er verrijzen straks mestfabrieken op bedrijventerreinen nabij onze steden. In Oss en Roosendaal is het verzet fors. Met de dreiging van een mestfabriek nabij een woonwijk zijn stedelingen wel wakker en laten ze zich horen. En terecht. Brabant mag geen wereldwijd experiment worden. Mestverwerkingstechnieken zijn nog niet door- en uitontwikkeld. Enorme hoeveelheden mest met nieuwe technieken gecombineerd in een dichtbevolkt gebied betekent risico's nemen. Economische risico's, want er is nog lang niet voldoende afzet voor al die Brabantse mestproducten; ecologische risico's, want er blijft na verwerking nog steeds te veel stikstof over. En risico's voor de omgeving als de techniek hapert. GroenLinks vindt het onbestaanbaar dat we nu beleid vaststellen zonder de gezondheidskaders te kennen, want die volgen pas eind dit jaar. We dienen daarom een motie in om dit veel sneller te laten gebeuren.

Grondgebonden landbouw geeft geen mestprobleem, ik zeg het nog eens een keer. Grondgebonden landbouw geeft geen mestprobleem, maar juist de industrialisatie van de veehouderij krijgt een impuls via de Verordening ruimte. Niet alleen mag je mest verwerken op een industrieterrein of via een pijpleiding naar een loonwerker in het buitengebied, ook wordt de toegestane bouwblokruimte vergroot. Er mag voortaan aan stallen worden gebouwd tot 2,5 ha. Voorheen 1,5 ha.

De **voorzitter**: Interruptie Bollen. Het is een spelletje met de lampjes, maar het is gelukt.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik had een vraag. U heeft het over de mest, dat het te veel is en dat de mestverwerking die in het voorstel zit u een slag te ver is. We hebben op dit moment een fors overschot. Dat is morgen niet over, ook al zou u met mevrouw Knoet uw zin krijgen dat er veel staarten in Brabant weggaan. Dan hebben we morgen nog steeds een probleem. Hoe ziet u dat voor u?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, ik ben toch blij dat u even over de staarten begint. Ik wil nogmaals benadrukken dat we niet minder boeren willen, maar wel de noodzaak van minder vee zien. En het is belangrijk om met elkaar in gesprek te gaan over wat er met mest gebeurt. Maar de mestopwerking, zoals u

nu ziet, gaat hem gewoon niet zijn. Het is gewoon niet de oplossing. Ik ben ook blij met deze interruptie. Het is eigenlijk ook wel een onderstreping van het duivelse dilemma dat wij zelf zien met die mest. We moeten er wat mee. En wij hebben geworsteld met deze voorstellen, zoals we absoluut worstelen met de plek waarop we nu staan. Dus dank voor deze interruptie. U legt mijn worsteling nogmaals en extra bloot.

De **voorzitter**: Goed. Mag ik stilte in de zaal? De heer Bollen heeft het woord.

De heer **Bollen** (VVD): Maar ik krijg daarmee geen concreet antwoord wat u met de mest van morgen wilt doen. Ik snap dat u in de toekomst daar een bepaald beeld over heeft, maar niet met de mest van morgen. Dat is mijn vraag.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Ik twijfel over die grote mestfabrieken. Als ik nu moet zeggen hoe ik het nu oplos heb ik liever wat meer kleintjes. Dat gaat over de bouwblokken en de industrialisatie. We zitten nu eenmaal in een heel dichtbevolkte regio. Als er wordt gehoopt dat als je maar verder van de woonkernen en de natuur in grotere bouwblokken gaat bouwen en daar dingen op gaat doen ... Het is gewoon niet waar. We zitten hier niet in een dunbevolkt gebied waar je dus een concentratie kan hebben van een fabriek of een enorm bouwblok. Ik ben toch tegen die mestfabrieken. Dus dan liever maar een hoop kleintjes met tijdelijke vergunningen, mijnheer Bollen, dan die grote mestfabrieken.

De **voorzitter**: Uw antwoord is gegeven denk ik. Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik zit nou de hele middag alles zo'n beetje aan te horen, maar ik kijk gewoon eens naar de cijfers. Ik zie een dramatische daling, een drastische daling van de stikstofdepositie. Ook van fijnstof is gigantisch afgenomen, zwavel is bijna niet meer, lood is weg. Kunt u mij uitleggen, als ik al die vijf-voor-twaalfverhalen nu hoor, hoe wij in vredesnaam de jaren zeventig en tachtig hebben overleefd in dit land?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Nou, ik kan u zeggen dat we de zure regen hebben aangepakt en dat het een van de grootste milieusuccessen is die wij hebben geboekt in de afgelopen tijd. En dat nu eigenlijk de zure regen vanuit de bodem is begonnen. Dus ik ben blij dat u de urgentie snapt en ook bereid bent om die te gaan aanpakken. Tenminste, ik neem aan dat ik u daarmee goed heb begrepen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, dan hebben we wel de hausse van de vorige eeuw te pakken. Dat was de zure regen, waarvan in 1985 al duidelijk was, ook in Wageningen bij de universiteit, dat dat onzin was, dat die boomsterfte kwam vooral door een extreem koude winter in bepaalde delen van Oost-Europa en zwavel slechts een klein aandeel had. Dat was 1985. In 1989 riep Ed Nijpels nog dat tien jaar later alle bomen zo'n beetje verdwenen zouden zijn in Nederland en ook D66-meneer Laurens-Jan Brinkhorst die zwaaide nog paniek. En dat gevoel krijg ik hier ook. En dit wordt niet voor niks door bepaalde wetenschapsjournalisten de nageboorte van de zure regen genoemd, deze totale paniek over stikstof. Want nogmaals, als je gewoon naar de cijfers kijkt is die depositie al gigantisch gedaald. En nogmaals de vraag: kunt u mij uitleggen hoe we de jaren tachtig hebben overleefd? Hetzelfde geldt voor verkeer.

De **voorzitter**: Goed. Die vraag is gesteld. Ik snijd hem hier even kort. Mevrouw Roijackers kan de vraag beantwoorden. En ik wil haar vragen dan haar betoog met enige verve te gaan vervolgen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Het gaat hier ook weer over of de heer Crok of de heer Hanekamp. De heer Hanekamp of de heer Crok. Ik weet met welk rapport u voortdurend stoeit. En antwoord te geven op wat het probleem is. Het is vijf over twaalf, geachte PVV-fractie, als je tenminste een hart hebt voor natuur. Dan is het echt vijf over twaalf.

De **voorzitter**: Gaat u verder met uw betoog. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw **Roijackers** (GL): We staan er echt slecht voor en we hebben inderdaad belachelijk veel te veel vergund. Dus dank voor deze interruptie ook nogmaals. Even kijken waar ik was gebleven, voorzitter. Ook wordt voortaan de toegestane bouwblokgrootte verruimd. Er mag voortaan aan stallen worden gebouwd tot 2,5 ha. Voorheen maximaal 1,5 ha. Ruimte is nu net een van de weinige knoppen waar je als provinciale overheid aan kunt draaien als het over veehouderij gaat. En wij zetten in op meer bulk. Weliswaar komt er in veedichte gebieden een stop op het aantal dieren via uitruil van staloppervlakte, de staldering, maar de beweging naar grootschaliger is evident. Zeer kwalijk vinden we daarbij de mogelijkheden om binnen de groenblauwe mantel naar 2 ha te gaan. Officieel is de extra 0,5 ha alleen voor ruwvoeropslag, maar beantwoording van onze technische vragen daarover stelde ons niet gerust. Met medewerking van gemeenten mag je de overige 1,5 ha best volbouwen met stallen als je voldoende dierrechten hebt. En dan komen er in onze groenblauwe mantel, bestemd als natuur, als buffer van groen en water langs de ecologische hoofdstructuur in steden – zo ontzettend belangrijk in het behoud en ontwikkeling van onze natuur – bouwblokken van 2 ha met veehouderij. Terwijl je met je Verordening natuurbescherming nou net de stikstof wilt laten dalen op de natuur. En onze provincie in deze bestuursperiode alleen 84 miljoen euro uitgeeft aan stikstofherstelmaatregelen, GroenLinks vindt het waanzin. We dienen daarom een amendement in om de groenblauwe mantel uit te zonderen van de wijzigingen in de Verordening ruimte.

Voorzitter. Ik sluit af. GroenLinks ziet een kloof tussen boer en burger, tussen stad en land rond de veehouderij. En boeren hebben hier een oplossing waar elke jonge stedeling blij van wordt: ze kunnen die kloof overbruggen.

De **voorzitter**: Bollen, interruptie.

De heer **Bollen** (VVD): Dat zien jullie verkeerd. Dat is voor jullie naar rechts. Ik ga verder naar rechts. Mevrouw Roijackers. U heeft problemen met vergroten naar 2 ha bij de groenblauwe mantel. Maar dat is toch alleen als de uitstoot fors naar beneden is? Heeft u daar liever vier kleintjes van 0,5 ha of één grote van 2 ha, de meest moderne en minder uitstoot?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Mijnheer Bollen. Het is natuur. Ik heb daar liever geen veehouderij, tenminste geen intensieve veehouderij. Ik vind dat er te praten valt met ons over de groenblauwe mantel als het gaat over een biologische vorm van veehouderij. Dus boven de twee eenheden per hectare, maar niet over intensieve veehouderij. Dus nee, die groenblauwe mantel, geen groei. Dat lijkt me duidelijk.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Maar we zijn het toch met elkaar eens dat die uitstoot, als het gebeurt, lager is als het nu al een bouwblok is? Het zijn bestaande bouwblokken.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, u heeft mijn voorgangers ook gevolgd, mag ik hopen. Wij zijn gewoon ertegen dat daar intensieve veehouderij is. Heel simpel.

De **voorzitter**: Waarvan akte, zou ik zeggen. Ja? Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, voordat wij die maatregelen gaan nemen om de stikstof te reduceren, moeten we niet eerst weten of het effect heeft? Dat verbaast me gewoon echt en u stapt er telkens overheen, over het rapport. Maar er ligt gewoon een goed onderbouwd wetenschappelijk keihard rapport. Moeten wij nu niet eerst gaan onderzoeken: heeft het effect voordat we de boeren weer miljarden laten besteden?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Een keiharde nee en een keiharde ja. Eerst die keiharde nee. Dat rapport van Hanekamp en Crok, echt flauwekul en prachtig weerlegd door de instituten van onze overheid. Gaat u dat maar even na.

En dan een keiharde ja. Ik vind inderdaad dat we veel en veel beter moeten meten. Daar hebben we een motie over ingediend met het CDA. En als ik me niet vergis komt er nogmaals eenzelfde motie van het CDA met GroenLinks samen, waarin wij vinden dat die meetpunten er meer moeten komen.

De **voorzitter**: Van den Berg. O sorry! Boon. Nog een keer.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, meer meten, daar ben ik zeker voorstander van, maar het wordt weer dit onderzoek en dat is gewoon internationaal bekeken, internationale wetenschappers hebben het gecheckt, het gefactcheckt. Ja? Het is gewoon een hard wetenschappelijk onderzoek. En stap er niet overheen, maar maak er juist gebruik van. Want als het zo is, dan ligt er echt een bom onder dit beleid. En dan kunnen we weer miljarden gaan uitgeven, maar miljarden die geen effect sorteren, daar kunt zelfs u niet voor zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, mijnheer Boon, we zijn allebei geen wetenschappers volgens mij hè? Tenminste geen wetenschappers die nu nog wetenschap bedrijven. Het is toch best interessant om te gaan kijken. Want ik wil u namelijk ook serieus nemen. Ik wil dat rapport ook serieus nemen en ook de kritiek op het rapport. Om er één kritiekpunt uit te lichten. Waarom heeft het RIVM niet de mediaan genomen, maar het gemiddelde? Nou, zegt het RIVM, omdat het gemiddelde bij het stikstof er wel degelijk toe doet. Je hebt namelijk te maken met piekbelasting. En die piekbelasting, daar hebben wij verschrikkelijk veel last van op onze natuur. Dus ik ben het gewoon eens met de kritiek op dat ene flinterdunne rapportje van Hanekamp en Crok.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik ken wel redelijk de weg in aardig wat wetenschappelijke werelden. Even over de heer Crok, Marcel Crok, dat is ongeveer de meest onkreukbare persoon die daar te vinden is. Dat is

een absoluut integere wetenschapsjournalist en dat wou ik even gezegd hebben. Zo zijn er maar heel weinig helaas.

De **voorzitter**: Goed. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Ik wil er nog wel even een ding op zeggen. Omdat u zo hecht aan dat rapport heb ik de moeite genomen om dat binnenste buiten te keren en te bestuderen. Ik hoop dat u dat ook heeft gemerkt.

De **voorzitter**: Oké. Ik ga nu echt verder. U was klaar met uw betoog? Nee. Dan mag u nog even verder. Dan heeft u ook nog recht op een interruptie. Ik dacht dat u al klaar was.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nee, voorzitter, ik heb nog maar een paar zinnen en daarmee sluit ik af.

De **voorzitter**: Jawel, maar ik dacht dat u al klaar was en dan sta ik geen interrupties meer toe. En omdat dat niet het geval is, is deze nog wel aan de orde. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Er is nog een ander punt dat door GroenLinks werd aangestipt. Ze zegt: bepaalde ontwikkelingen in de groenblauwe mantel laten we niet toe. Maar straks hoorde ik uw collega Brunklaus zeggen dat ze windparken in de groenblauwe mantel wel wil toelaten. Hoe consequent gaat u nu om met het belang van die groenblauwe mantel? Waarom kan daar ...?

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Die interruptie die je wist dat zou komen. Wij hebben daarover met de gedeputeerde ook best een stevig debat gevoerd. En er is nogal een verschil tussen intensieve veehouderij en duurzame energie in de groenblauwe mantel. We zijn ook niet blij dat die groenblauwe mantel volgebouwd zou worden. En daar is gelukkig geen sprake van. Dat heeft dat debat wel even duidelijk gemaakt. Dus wij maken daar onderscheid tussen en daarbij wil ik even opmerken dat burgerinitiatieven rond duurzame energie niet in de regel de 1,5 ha tot 2 ha, de groenblauwe mantel in beslag nemen. Dat is alleen een mogelijkheid voor een enkel initiatief. En niet zoals nu gebeurt in Brabant dat meerdere intensieve veehouderijen met grote bouwblokken in die groenblauwe mantel staan.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dus intensieve windindustrie kan dus wel in de beperkte ruimte die we hier in Nederland en in Brabant hebben? En dat komt mij op een vervolgvraag, want u maakt u zorgen dat het land zo dichtbevolkt is. Mag van GroenLinks Nederland nog dichtbevolkter worden?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers tot slot.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, dat voert wat ver buiten een landbouwdebat. Maar weet je wat, zal ik hem gewoon eens serieus beantwoorden. Ik ben van de groene kant van GroenLinks. En dat weet de PVV-fractie. En ik vind het best verantwoord om niet heel grote gezinnen te gaan produceren met kennis over hoe de aarde er nu voorstaat. Maar dat is een afweging aan iedereen zelf.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Ik geef nu graag het woord aan de fractie van 50PLUS, de heer Van Overveld.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Mijnheer de voorzitter. Ik heb niet af kunnen ronden.

De **voorzitter**: Excuus! Excuus! Ik vond het zo'n mooie afsluiting, dat ik daardoor in verwarring werd gebracht.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Ha ha. U heeft honger en dat begrijp ik hoor. Maar ik ben echt bijna klaar. Ik wil het namelijk hebben over lekker eten. Natuurinclusieve boeren produceren mooie producten voor de lokale markt, in en met hun omgeving, met respect voor natuur en dieren. Daar hebben we al prachtige voorbeelden van en daar kunnen we er gerust nog meer van krijgen in Brabant. Geef hen de ruimte. Dank u wel.

Amendement A13 'Rust in de groenblauwe mantel'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17A Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

overwegende dat:

- de groenblauwe mantel bestaat uit gebieden met een belangrijke nevenfunctie als buffer voor natuur en water die overwegend grenzen aan het Natuur Netwerk Brabant en ecologische verbindingszone, die deze verbinden én versterken;
- de groenblauwe mantel bestrijkt gebieden met een belangrijke nevenfunctie als buffer tussen stedelijk gebied en het kerngebied groenblauw;
- de Verordening ruimte 2014 uitbreiding toestaat van veehouderijen boven de 1,5 hectare indien:
 - o er sprake is van de sanering van een overbelaste situatie en er elders een veehouderij wordt opgeheven;
 - o met 0,5 hectare voor ruwvoeropslag, waardoor de bebouwing binnen het bestaande bouwblok van 1,5 ha kan toenemen, zelfs met stallen.
- de voorgestelde wijziging van de Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017 hieraan een nieuwe mogelijkheid toevoegt in geval van een voorloper bedrijf op het gebied van een zorgvuldige veehouderij met een score van 8,5 op de BZV;
- deze veehouderijuitbreidingen ten koste gaan van rust, ruimte en landschap en een toename geven van de omgevingsdruk (stank, fijn stof, stikstof) binnen een gebied met een primaire natuurfunctie;
- daarom moeten bestaande bouwblokken niet verder uitgebreid kunnen worden in de groenblauwe mantel;

besluiten dat:

de wijzigingsvoorstellen uit het Statenvoorstel 39/17A tot aanpassing van artikel 6.4 vervallen en de volgende wijzigingen van het bestaande artikel 6.4 Afwijkende regels veehouderij worden vastgesteld:

artikel 6.4, eerste lid, onder b vervalt;

artikel 6.4, derde lid vervalt.

GroenLinks Brabant: Hagar Roijackers

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel"

Motie M9 'Geen risico's met de volksgezondheid'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17A Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

overwegende dat:

- de provincie een beweging inzet naar mestverwerking op industrieterreinen;
- deze terreinen vaak liggen nabij dichtbevolkte gebieden (zoals woonwijken in steden);
- er grote onrust is bij artsen en omwonenden over de gezondheidsrisico's van mestverwerkende installaties;

constaterende dat:

- een gezondheidskader nog ontbreekt als instrument in de huidige vergunningsverlening;
- technieken van mestbe- en verwerking, - raffinage en -vergisting, met veelal een biochemische component, nog volop in ontwikkeling zijn;
- veiligheidseisen zoals bij de chemische sector (veiligheidszones, volcontinu toezicht, protocollen) nog ontbreken in de vergunningsverlening;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- zo snel mogelijk na vaststelling van de wijziging Verordening ruimte te komen tot een gezondheidskader voor mestverwerkende installaties, op zijn laatst in september 2017;
- hierover te rapporteren aan Provinciale Staten.

En gaan over tot de orde van de dag

GroenLinks: Hagar Roijackers

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

Motie M10 'Adem voor de Brabantse natuur'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017;

behandelend Statenvoorstel 41/17 Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - Versnelling transitie veehouderij;

overwegende dat:

- een overmaat aan stikstof grote impact heeft op natuur en biodiversiteit;
- een combinatie van verzuring, vermesting en verdroging, zoals deze in Noord-Brabant voorkomt, de aantasting van de natuur en biodiversiteit drastisch versnelt en versterkt;

constaterende dat:

- wij een provinciale taak hebben in het actief beschermen van de natuur, onder meer vanuit gedelegeerde Europese en landelijke regelgeving en richtlijnen;
- de kritische depositiewaarde op Natura 2000 tot wel 300% wordt overschreden;
- een blijvend hoge stikstofuitstoot funest is voor herstel en ontwikkeling van de Brabantse natuur;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- de door de verlaging van de stikstofuitstoot door Statenvoorstel 41/17 vrijgekomen ontwikkelruimte niet beschikbaar te stellen voor andere sectoren.

En gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks Brabant: Hagar Roijackers

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel"

Motie M11 'Promoot de potstal'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017;

behandelend Statenvoorstel 41/17 Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - Versnelling transitie veehouderij;

overwegende dat:

- een overmaat aan vrijkomend stikstof grote impact heeft op natuur en biodiversiteit;
- de provincie inzet op een transitie naar een duurzame veehouderij;

constaterende dat:

- biologische veehouders gebruikmaken van natuurlijke methoden die effectief blijken om stikstofemissie te voorkomen:
 - o het plaatsen van struiken en bomen in de vrije uitloopruimte van kippen;
 - o gebruik van stro, riet of houtsnippers bij mestbehandeling in de stal en gebruik van die 'potstalmest' op de akker;

- de potstal-methode ook nog eens behoort tot eeuwenoud Brabants erfgoed;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- te onderzoeken of in de uitwerking van het nieuwe stikstofbeleid ten aanzien van veehouderijen rekening gehouden kan worden met natuurlijke stikstofreducerende methoden, zoals de potstal of natuurlijke vanggewassen op het erf;
- hierover te rapporteren aan Provinciale Staten.

En gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks Brabant: Hagar Roijackers

Lokaal Brabant: Jan Heijman

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel"

Motie M12 'SKAL-dering'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17A Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

overwegende dat:

- de provincie inzet op een transitie naar een duurzame veehouderij;
- biologische veehouders zich maximaal willen, en door hun SKAL-certificering ook moeten, inzetten voor ondernemen in en met de natuurlijke omgeving;

constaterende dat:

- staldering er geen rekening mee houdt dat biologische varkens- en pluimveehouders met uitbreidingsplannen meer vierkante meter stalruimte moeten kopen per dier dan intensieve varkens- en pluimveehouders;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- te onderzoeken of bij staldering rekening gehouden kan worden met de SKAL-eisen;
- hierover te rapporteren aan Provinciale Staten.

En gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks Brabant: Hagar Roijackers

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. Met die honger valt het wel mee, maar ik denk aan wat daarna nog allemaal gaat gebeuren. Van Overveld, 50PLUS, het woord nu.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Zelden heb ik in de veertig jaar dat ik me met politiek bezighoud zo geworsteld met het innemen van een standpunt als met het onderhavige onderwerp. Als samenleving hebben we de afgelopen decennia het boerenbedrijf zien ontwikkelen tot een bijna industriële bedrijfstak. Dat gebeurde niet omdat de boeren het zo nodig vonden, maar economische motieven waren er vooral debet aan. De consument wilde en wil spullen, maar ook voedsel voor een zo laag mogelijke prijs. Daaraan zaten wel wat minder zichtbare prijskaartjes. Ik noem de negatieve effecten op het milieu, op dierenwelzijn, op geur, fijnstof en dergelijke. Nu wordt, na onze gezondheid, denk aan Q-koorts en hepatitis E, op termijn zelfs ons drinkwater bedreigd. Voorzitter. Dat mag zo niet doorgaan. Anderzijds zie ik dat er ook binnen de agrarische sector al heel wat gebeurd is om die negatieve effecten te verminderen. Ik zie de reigers terug in de polders en de kikkervisjes in de sloten. Er zijn nieuwe stalconcepten

ontwikkeld, het gebruik van antibiotica wordt teruggedrongen, dierenwelzijn krijgt veel meer aandacht, als provincie hebben we de dialoog met de agrarische sector en de retail opgestart bij de Ruwenberg-conferentie onder leiding van Yves de Boer, die leidde tot de BZV. Kortom, er zijn ontwikkelingen in gang gezet waarbij boer en burgers samen naar oplossingen en aanvaardbare situaties zoeken. Dat zoiets niet in een korte termijn gerealiseerd kan worden, is mij duidelijk. Wel bespeurde ik steeds meer draagvlak voor genomen en te nemen maatregelen in dat verband.

En wat is er nu aan de hand? Door te willen forceren, versnellen, niet meer met elkaar te overleggen, is een situatie ontstaan die ten koste gaat van het draagvlak. Een situatie waarin besloten wordt op basis van rapporten. Goedbedoeld, maar ze zijn het lang niet met elkaar eens. Die geven soms aan dat de effecten van de te nemen besluiten waarschijnlijk marginaal zijn. Het echte probleem, te veel dieren, wordt feitelijk niet aangepakt. De voorliggende maatregelen worden zodanig ingevoerd dat het voor veel boeren niet te behappen is. Ze hebben als neveneffect dat de grote boeren groter worden en voor veel kleinere geweldige financiële problemen ontstaan. Er wordt gesproken over flankerend beleid om aan dat laatste tegemoet te komen, maar dat is dermate vaag dat ik er eerlijk gezegd niet zoveel mee kan.

Kortom, voorzitter, mijn verstand zegt dat we op de goede weg bezig waren, dat we in samenspraak met alle betrokkenen hier en daar wel wat versnelling moeten kunnen aanbrengen, maar in elk geval verder moeten opereren met draagvlak. Want zonder dat wordt het een hopeloze opgave en worden alleen advocaten hier beter van. Derhalve bepleit ik dat het extra naar voren halen van maatregelen sowieso niet op deze manier gebeurt. De overheid moet immers betrouwbaar blijken. Dat we niet de rekening bijna eenzijdig op het bordje van de agrarische sector leggen en wel de dialoog met het werkveld herstellen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Overveld voor zijn bijdrage. Dan nu de Partij voor de Dieren, de heer Van der Wel. Mochten er nog moties, amendementen volgen, dan zou ik die graag meteen hebben, zodat we die kunnen verspreiden.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Wij zijn nog bezig met één motie, maar zullen afzien van twintig minuten schorsing. Nee, hij komt er al aan, voorzitter. Voorzitter. Ik begin gewoon met mijn bijdrage.

Voorzitter. De Partij voor de Dieren heeft een planeetbrede visie en daarbij staan niet de kortetermijnbelangen van de Europese Westerse mens en zijn geld centraal, maar het algemeen belang van alle bewoners op deze planeet. We hebben het al vaker gezegd, de voorliggende problemen van de intensieve veehouderij zijn een klassiek voorbeeld van een tragedy of the commons, een tragedie van de meent. Iedere boer wil een zo groot mogelijke veestapel, omdat hij daarmee het meest denkt te verdienen. Echter, die groei gaat wel direct ten koste van het algemeen belang: mens, dier, natuur en feitelijk de hele planeet betalen daarvoor de prijs. Ik kom daar zo dadelijk op terug. Met de voorliggende voorstellen viert het compromis opnieuw hoogtij. Een compromis tussen vier partijen VVD, SP, D66 en PvdA, een handjeklap op diezelfde meent. En wat is er uit dit compromis gekomen? Een beleid van schaalvergroting enerzijds en staldieren en stikstofmaatregelen anderzijds. Min maal min is plus, moet er gedacht zijn. Een compromis zonder structurele oplossingen. Het gevolg is een provincie vol megastallen, mestfabrieken, luchtwassers en zelfs mestpijpleidingen. De Partij voor de Dieren gaat hier niet in mee. Wij houden vast aan onze idealen en zeggen nog steeds 'megastallen nee'. Net als ruim 33.000 Brabanders dat in 2010 zeiden. De intensieve veehouderij in ons land maakt vele slachtoffers. Elk jaar worden ruim 500 miljoen dieren geslacht na een kort en ellendig leven. Vijfduizend dieren per minuut, je kunt het niet bevatten, je kunt het misschien voelen. Honger is niet het gevolg van te weinig voedselproductie, maar van een gebrek aan een rechtvaardiger verdeling. Het voedselvraagstuk waar we nu voor staan gaat vooral over voedselverspilling. Er is genoeg voor ieders behoefte, maar er is niet genoeg voor ieders hebzucht. Voor ons huidige consumptiepatroon vol vlees is een equivalent van drie of vier aardbollen nodig. Wordt er gekozen voor de doodlopende weg van grootschaligheid, intensivering en internationale vrijhandel ten koste van miljoenen,

nee miljarden landbouwdieren via excessief gebruik van landbouwgif en kunstmest, of wordt er gekozen voor een landbouwsysteem dat in harmonie is met de omgeving, het milieu, met mens en dier?

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, in mijn betoog net had ik het over een duivels dilemma waar we voor staan. En zo voelde ik het ook echt als GroenLinks toen ons een mening werd gevraagd en een besluit, dat vandaag voorligt. En ik hoor u niet over een afweging die u maakt, waarbij u een bescherming wilt ophogen van natuur, van gezondheid, van mensen. Op het moment dat u niet meegaat met de voorliggende voorstellen blijft het dus bij het oude. Ik zou u daar graag wat meer over willen horen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, dat is een interessant punt dat GroenLinks hier maakt. Wij zien het alsof wij op die rotonde kiezen, geschetst door het college. En wij kiezen een afslag waarvan we verder komen van ons doel, grondgebonden biologische landbouw, diervriendelijk, passend bij de planeet, die de planeet kan dragen, dat wil je ook. En dat we dan stappen gaan zetten in die richting van intensivering, mestfabrieken, pijpleidingen, luchtwassers. Dat is niet iets waar de Partij voor de Dieren in mee wil gaan. Wij willen voortrekker zijn in het landbouwgebied. Wij willen niet meegaan in wanoplossingen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Maar in een groei en in een uitbreiding van tientallen, tientallen, tientallen, tientallen, tientallen jaren is er nu een mogelijkheid om een streep te zetten en zelfs toe te werken naar een zekere krimp in de gebieden die het meeste last hebben van wat daar gebeurt. Daar gaat u niet in mee? U staat straks met lege handen, mijnheer Van der Wel.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik durf zelfs te beweren dat wat er nu voorligt eigenlijk nog veel erger is dan wat we nu hadden. Als we dat als vertrekpunt zouden nemen voor deze discussie, waar u ook in mee wilt gaan, dat we veel verder komen dan dat we nu dit nieuwe vertrekpunt verankeren in een systeem waar ook de boeren niet meer uit kunnen komen: luchtwassers, megastallen, mestfabrieken. Denkt u dat ze die toe gaan geven als die er eenmaal staan? Dat we die weer wegekrijgen? Ik denk het niet.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Van der Wel. Het is natuurlijk uw goed recht om hier puur getuigenispolitiek te bedrijven. Ik heb met heel veel plezier de gastopinie van een van uw Kamerleden gelezen, die eigenlijk een compliment maakt aan het Brabantse provinciebestuur, dat we een stap durfden te zetten. Ik heb hier buiten leden van uw partij gesproken die tegen mij zeiden: zet hem op, misschien gaat het eindelijk de goede kant op. En nu hoor ik u vertellen dat het afleggen van getuigenis voor u belangrijker is dan daadwerkelijk iets veranderen. Ik vind het jammer, ik vind het echt een gemiste kans.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, dat is dan het verschil tussen de SP en de Partij voor de Dieren. Waar wij gezegd hebben 'dit is onze definitie van een megastal' en 'wij gaan daar zeker niet over', gaat een andere partij zoals de SP daar vrolijk in verder, die laat zich oprekken tot in lengte van dagen. Ja, wij zijn een getuigenissenpartij en ja, wij willen die verandering, maar we gaan niet mee in een doodlopende, verkeerde weg.

De **voorzitter**: Ja. Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. En dan de financiële malaise. We zien het aantal landbouwbedrijven in razend tempo verdwijnen. Elke dag stoppen vijf tot zeven boerenbedrijven door verschillende oorzaken. Dat is niet onze keuze. Dat willen wij niet. Boeren moeten steeds vaker onder de kostprijs produceren en gaan gebukt onder hoge schuldenlasten. En tot overmaat van ramp financieren banken als ING en Rabobank enorme megastallen, in het buitenland, maar ook in Nederland. De aanpak van Rosenthal is vooral gericht op de financiële positie van de banken en om die financiële positie veilig te stellen, niet zozeer om boeren een helpende hand toe te steken. Het is vooral een investering om het systeem in stand te houden. Follow the money, werd er door een spreker terecht gezegd. De huidige plannen van de provincie doen daar nog een schepje bovenop: meer en grotere stallen, meer mestfabrieken en meer luchtwassers. En zeker geen - zo is ons meerdere malen stellig meegedeeld door het college - krimp van de veestapel.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, mijnheer Van der Wel, ik pak nog even terug. Ik heb u net horen zeggen: met het nu voorgestelde beleid gaan we zelfs achteruit. En dan noemt u een aantal dingen op. Mijn collega heeft net gezegd dat we liever kleinere mestvergisters hebben in plaats van grote mestvergisters etc. Beseft u dat u ook keuzes moet maken, want u staat met lege handen? Wat voor baat heeft de Partij voor de Dieren erbij dat het beleid zo blijft zoals het is, want u gaat waarschijnlijk tegenstemmen? Want u wilt gewoon blijven bij het oude beleid.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik ben daar heel duidelijk in. Als GroenLinks voor gaat stemmen, wat is de positie van GroenLinks in het in gang houden van dit debat over de zieke aspecten van een veehouderij? Dan zal u verweten worden: u heeft toch ingestemd met die grotere stallen, mestfabrieken, luchtwassers en mestpijpleidingen. Dat is wat u de komende vier jaar te horen krijgt. Dat is een positie waar ik mij niet in wil manoeuvreren.

De **voorzitter**: Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Kijk, het is natuurlijk makkelijk om een wedervraag aan mij te stellen, maar op dit moment hebben we een bepaald landbouwbeleid, waardoor de stikstof niet achteruitgaat en waardoor er eigenlijk een uitbreiding blijft komen van de veehouderij. Dit beleid staat voor dat de stikstof gestabiliseerd wordt en hopelijk op termijn door de stalderingsregeling het aantal vierkante meters stal naar beneden zal gaan. En waar er op termijn minder dieren zullen komen. Dat is de verwachting. Wat doet de Partij voor de Dieren? Waarom vindt de Partij voor de Dieren dat ze het oude beleid moet handhaven en kiezen ze niet voor het nieuwe beleid? Ik hoor het u niet zeggen, u noemt een aantal maatregelen.

De **voorzitter**: U herhaalt de vraag. Van der Wel kan antwoorden als hij wil.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik heb het net ook al gezegd. Als ik moet vertrekken vanaf het oude beleid naar een omschakeling is het volgens ons veel makkelijker dan volgens het nieuwe beleid. U zegt nu die staldering en die urgentiegebieden, dat is de oplossing. Uiteindelijk wordt aan de complete veestapel niets gedaan. Net buiten dat urgentiegebied komt er gewoon weer een nieuwe stal. We hebben dat in de vorige periode gezien. We hebben voor 4 miljoen euro een veehouderij uitgekocht en die begint nog geen kilometer verder gewoon weer vrolijk een nieuwe stal. U lost het probleem niet structureel op.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Ik wil iets recht zetten, want GroenLinks zei zonet: de stikstofdepositie, we moeten die eerst stabiliseren, waarna die daarna misschien weer kan afnemen. Maar wacht eens even, de stikstofdepositie daalt wel. Hij daalt alleen niet hard genoeg. Zelfs het CDA vindt dat die stikstofdepositie niet hard genoeg daalt, maar hij daalt wel.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Ik stel voor dat de heer Van der Wel zijn betoog vervolgt en zo mogelijk tot een afronding gaat komen, geloof ik. Nee, sorry, hij had nog een paar minuten.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nee, ik heb nog een half uur hoor. Voorzitter. Terwijl het eten van dierlijke producten een enorme stempel drukt op onder andere onze zoetwatervoorraden in de wereld, het zeeleven, de tropische bossen, de klimaatverandering, de honger in de wereld en natuurlijk ook het welzijn van mens en dier. Minder vlees eten is een essentieel onderdeel van het tegengaan van het klimaatprobleem.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja, voorzitter, ik blijf me toch een beetje verbazen over de getuigenis, wat natuurlijk op zich natuurlijk gewoon prima is om te zeggen wat uw vertrekpunt is. Maar dat u niet een stapje vooruit zou willen zetten. Want in het huidige beleid gebeurt er echt helemaal niets. In die verbetering in de natuur blijven oude stallen staan, die een probleem zijn voor de omgeving. Dus ik kan het nog steeds niet vatten waarom u niet uw stapje wilt zetten.

De **voorzitter**: Nee. Misschien dat het de derde keer wel helpt, maar de vragen worden elke keer herhaald. Maar daarna ga ik echt zeggen dat die vraag nu een paar keer gesteld is en dat we die niet meer toelaten. Van der Wel en dan verder.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Volgens mij hebben we op diverse bijeenkomsten en vergaderingen hier in ons huis voorstellen gedaan. Die zijn allemaal afgeschoten, met name door de coalitie, als het gaat om biologische landbouw, als het gaat om veranderingen, als het gaat om stop de veestapel. Ik heb de PvdA toen niet gehoord. En dan gaat ze nu zeggen: waarom stemt u nu niet in met het beleid dat wij hebben bedacht? Nou ja, dan had u eerder naar de Partij voor de Dieren moeten komen.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Met betrekking tot de biologische landbouw, die u als voorbeeld noemt, hebben wij wel degelijk gewoon stappen gezet hier met elkaar in dit huis, ook gewoon in de plannen die er liggen.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? De heer Braspenning heeft het woord.

De heer **Braspenning** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik moet u toch een compliment maken, mijnheer Van der Wel. U staat wel voor uw zaak. En ondanks dat wij vaak op terreinen verschillen zie ik hier toch enige steun van links tot rechts komen. Mijn vraag aan u is dan ook of u met ons mee wilt denken om gewoon terug te gaan en met al die sectoren opnieuw dat overleg aan te gaan om te komen tot echt beleid dat echt een verandering teweegbrengt.

De **voorzitter**: Van der Wel. De vraag is duidelijk.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, het CDA vraagt om concretisering van de plannen en vraagt mij nu niet concreet om terug te gaan. Ik wil niet terug naar de plannen, zoals ze waren. Ik wil een stap verder gaan. Als het CDA zegt: we gaan ons inzetten om die boeren, die bijvoorbeeld nu dreigen te moeten stoppen, te helpen omschakelen naar meer kleinschalig, en als provincie daar ook actief een rol in te spelen, ja dan vindt u ons aan uw zijde. Wij zijn er niet voor om alle boeren kapot te maken, zoals sommige Statenleden hier gezegd hebben.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Met de Verordening ruimte worden uitbreidingen en zelfs nieuwvestiging op maagdelijke gronden in gemengd landelijk gebied, de groenblauwe mantel en binnen het natuurnetwerk Brabant mogelijk gemaakt. We zijn de concentratie van stallen in landbouwontwikkelingsgebieden, de log's, met alle ellende van dien nog niet te boven gekomen of we begeven ons in een omgekeerde reconstructie richting de natuurgebieden. Een reconstructie die onze belastingbetaler 300 miljoen euro heeft gekost, wordt nu gevolgd in dit beleid door een flankerend beleidsfonds van 30 miljoen euro. Voorzitter. De belastingbetaler betaalt. Dat willen wij niet. We dienen daarom twee amendementen in.

Het provinciebestuur geeft nog steeds ruimte aan mestfabrieken, zowel op industrieterreinen als in het buitengebied. Ze moeten dan wel potdicht zijn, is ons verzekerd. Er is niets wat techniek niet kan oplossen, denkt het college. Of mestfabrieken daadwerkelijk bijdragen aan het oplossen van het mestprobleem doet niet ter zake. Ze verplaatsen het probleem. Om over de subsidies op mestvergisters van het Rijk, 500 miljoen euro in Brabant, nog maar te zwijgen. Oude stallen slopen om nieuwe stallen te bouwen, waarbij 10% van het oorspronkelijke vloeroppervlak ingeleverd moet worden. Dat klinkt ingrijpend, maar levert hooguit een reductie van de veestapel van 10% over dertig tot veertig jaar op. En dan alleen in die aangewezen gebieden. Met het zogenaamde strenge beleid van de provincie zit Oost-Brabant over veertig jaar nog altijd met een extreem hoog aantal varkens, kippen, koeien en andere dieren, terwijl tegelijkertijd de dierproductierechten zich vrijelijk over de markt begeven in Brabant en elders nieuwe stallen, bijvoorbeeld in de natuur, zullen gaan opvullen.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het college belooft het waterbedeffect te zullen gaan meten. Een schrale troost, aangezien dan de rechten al vergeven zullen zijn. Bijvoorbeeld al een voorbeeld van too little too late. Dat kan en mag niet gebeuren. Het college kiest voor staldereen, laat andere gebieden dan niet creperen. Wij dienen daarom een motie in.

Over gezondheid. Er waren al aanwijzingen dat rond bedrijven met koeien, kippen en varkens meer luchtwegklachten voorkomen. De rapporten van het RIVM constateren niet alleen problemen, ze kwantificeren die ook. De concentraties leiden daadwerkelijk tot meer luchtweginfecties en longontstekingen. Vindt het college dit een aanvaardbaar gezondheidsrisico?

Over Q-koorts is veel gezegd, maar het is en blijft nog steeds actueel. Duizenden mensen zitten met de gebakken peren. Ondertussen groeit de schapen- en geitenpopulatie in Brabant gestaag door. Wij steunen dan ook het amendement dat nu is ingediend, want wij willen niet dat dat nog verder groeit.

Ook wordt het steeds duidelijker dat de combinatie van ammoniak en fijnstof gevaarlijk is voor de gezondheid. Je hoeft niet eens vlak bij een veehouderij te wonen, zelfs mensen in de Brabantse steden worden hieraan blootgesteld.

En recent is hepatitis E opgedoken met sterke aanwijzingen naar de intensieve varkenshouderij in Oost-Brabant.

De provincie wil de strijd aangaan tegen deze en toekomstige ziektes met een voor ons nieuw begrip "geen onaanvaardbaar gezondheidsrisico". Echter bevestigt het college dat een kwantificering van dat begrip nog niet kan worden gegeven. Er wordt wel getoetst en gekeken of grenswaarden niet worden overschreden, maar uiteindelijk worden vergunningen vrijwel altijd verleend, eventueel met een aanpassing. Nou, voorzitter, dat is echt geruststellend. En Colijn zei in 1936: "De regering waakt, gaat u maar rustig slapen." En wij denken daarbij: pak uw puffertje maar alvast.

Ammoniak is absoluut een sluipmoordenaar voor de natuur. We hebben het effect gezien van de afgelopen honderd jaar, met name de laatste vijftig jaar, dat ammoniak een enorme aanslag heeft gepleegd op onze natuur. De natuur is dood, zoals een bioloog tegen mij zei. U ziet bomen, er leeft niets meer onder.

Natuurlijk maakt het voor de natuur niet uit waar die reductie vandaan komt, zoals de gedeputeerde Natuur terecht heeft aangegeven.

De **voorzitter**: Sorry, mag ik nogmaals stilte vragen in de zaal? De heer Van der Wel is aan het woord.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Echter voor de dieren in de stallen wel. Immers, luchtwassers zijn voor de dieren niet goed, voor de boeren niet en eigenlijk voor niemand niet. Ik hoor de gedeputeerde Veehouderij deze woorden nog zeggen. En wij onderstrepen deze woorden. We verwachten dan ook veel van de toezegging van D66 om dit in de gaten te houden, dat we in ieder geval niet voor luchtwassers gaan kiezen. Het dichttimmeren van stallen zorgt niet alleen voor verslechtering van het klimaat van de dieren en de boeren, maar zorgt ook nog eens voor een verhoogd risico op stalbranden. We dienen daarom een motie in.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Sorry. Ik moest het even op me laten inwerken dat we de toezeggingen wel goed gedefinieerd hebben. U heeft mij duidelijk horen zeggen dat een luchtwasser niet onze eerste voorkeur heeft. En ik ben benieuwd of het het college lukt om te laten zien welke ontwikkeling we nou zien. Als dat is wat u bedoelt met de toezegging, dan vinden we elkaar, maar ik wil het wel even toetsen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Als we samen kijken. Twee zien meer dan een, voorzitter. De gedeputeerde heeft bevestigd dat het bij lange na niet voldoende is om bijvoorbeeld de kwetsbare Brabantse natuurgebieden te redden, en dat de Kaderrichtlijn Water-doelstellingen voor 2027 zeker niet gehaald zullen worden. En dat is al de laatste uitsteldatum. Voorzitter. We komen heel dicht in de buurt. Is

het dan verantwoord om überhaupt nog emissierechten uit te gaan geven? Nu en in de toekomst? En wij vinden van niet. Samen met GroenLinks overigens.

Overigens is geheel niet gezegd dat er navenant minder fijnstof en ziektekiemen worden uitgestoten. Dat is helemaal afhankelijk van de techniek. En boeren wordt middels de verordening gevraagd om ammoniak terug te brengen. Niet fijnstof, niet geur en niet endotoxine. Ik zie daar helemaal geen aanpassing van normering of wat dan ook. De mensen worden gewoon niet goed beschermd. Maar de kernvraag is: wordt de veehouderij echt duurzamer van luchtwassers? Gemiddeld is het energieverbruik van een stal voor achtduizend varkens gelijk aan het stroomverbruik van honderd huishoudens. In tijden waar een groot, en ik benadruk een groot tekort is aan duurzame energie, is het dan van de zotte om zonnepanelen op stallen te leggen, of windmolens op het erf om de luchtwassers te laten draaien?

Voorzitter. Einstein zei het al: "We kunnen een probleem niet oplossen met dezelfde denkwijze als waarmee het is ontstaan." Toch blijven we dat maar doen, keer op keer, jaar na jaar. En daarbij belijden overheden, net als de provincie Brabant, zoals zo vaak, wel met de mond maar niet met het hart. Duurzaam, zorgvuldig, gezond, een puntensysteem, zowel voor de boeren als voor het eten in het bedrijfsrestaurant, mooie evaluaties en dikke rapporten en vooral moeilijk opgeschreven verordeningen. Greenwashing van de bovenste plank als je er in gaat verdiepen. Problemen worden niet opgelost, problemen worden verplaatst. De Partij voor de Dieren pleit al jaren voor beleid waarmee de veestapel stevig wordt ingekrompen, met een duidelijke keuze voor kleinschaligheid, biologisch en grondgebonden landbouw en een transitie naar een meer plantaardig eetpatroon. Alleen als we de landbouw kunnen helpen omschakelen naar kwaliteitsproductie in plaats van bulk worden de problemen van verhoogde gezondheidsrisico's, dierenleed en milieuschade daadwerkelijk aangepakt. De Brabantse veehouder produceert niet ons voedsel, maar nagenoeg alleen voor de export.

Het voorstel waar vandaag over wordt gestemd, verandert niets aan de doodlopende koers van de massaproductie en is daarom slechts symptoombestrijding.

Boeren horen bij Brabant. En een gezonde, duurzame landbouw is mogelijk als we de kringlopen herstellen en boeren een eerlijke prijs betalen voor hun producten. Ook moet er volledig inzicht komen in waar ons voedsel vandaan komt en hoe het is geproduceerd en of de prijs de kosten dekt. We willen onze uitdrukkelijke steun uitspreken voor de biologische boeren en dienen daarom twee moties in: de motie 'Ruimte voor biologische boeren' en de motie voor promotie van biologische producten. Ook zoals ons gevraagd is door de spreker van biologische landbouw.

Voorzitter. Een visie, een stip op de horizon wat de Partij voor de Dieren betreft. Ja, we steken de hand uit naar de boeren. Ja, we steken ook in dezen een hand uit naar het CDA, we willen graag terug naar kleinschalige gezonde landbouw. En uiteraard, ik zal maar even de woorden van mevrouw Thieme herhalen, komt er een einde aan de bio-industrie. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel. Er is nog één interruptie die ik toesta op de marge van uw verhaal. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Misschien wel 100% van het betoog van de heer Van der Wel gaat me aan het hart en kan ik onderschrijven. Maar toch even een vraag, want natuurlijk steunen wij van harte de biologische landbouw en wij dienen niet voor niets die moties mee in, alleen heeft u geen verhaal voor de 99% in Brabant die niet biologisch produceert. Dat steekt mij toch een beetje.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, ik besloot mijn bijdrage met de woorden 'en voorts ben ik van mening dat er een einde moet komen aan de bio-industrie'. En dat is met mijn hart, dat is met mijn hoofd, dat

is met mijn hele lijf. Daar gaat niemand mij vanaf brengen. En ik denk ook de mensen die de heer Heijmans gesproken heeft van de Partij van de Dieren op het plein, die gaan er niet anders over denken. Dit is onze keuze, daar gaan wij voor. En ik zie dat steeds meer mensen dat ook vinden. En als wij er niet voor vechten, wie doet het dan wel?

Amendement A14 'Rust in het gemengd landelijk gebied'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39 /17A Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

besluiten dat:

de wijzigingsvoorstellen uit het Statenvoorstel 39 /17A tot aanpassing van artikel 7.4 vervallen en de volgende wijzigingen van het bestaande artikel 7.4 'afwijkende regels veehouderij' worden vastgesteld:

artikel 7.4, eerste lid, onder b vervalt;

artikel 7.4 derde lid vervalt.

Toelichting.

De wijziging van de Verordening Ruimte staat uitbreiding toe met 0,5 hectare voor ruwvoeropslag, waardoor de bebouwing binnen het bestaande bouwblok van 1,5 ha kan toenemen, zelfs met stallen. Mensen die in de omgeving van een veehouderij wonen, blijken vaker drager te zijn van de veegerelateerde MRSA-bacterie. Er zijn tevens eerste aanwijzingen dat er een groei is aan gevallen van Hepatitis E en het virus vooral veel lijkt voor te komen in gebieden met veel varkenshouderijen. Deze uitbreiding van de veehouderij gaat ten koste van rust, ruimte en gezondheid en verhoogt de omgevingsdruk door een toename van stank, geur, fijnstof en stikstof. Om deze reden is een verdere groei van de veehouderij niet wenselijk.

En gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel"

Amendement A15 'Rust in het Natuurnetwerk Brabant'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017;

behandelend Statenvoorstel 39 /17 A Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

besluiten:

niet over te gaan tot het opnemen van artikel 5. 1 lid 4 'Bescherming Natuur Netwerk Brabant' in de wijziging Verordening ruimte.

Toelichting.

Het Natuurnetwerk Brabant is een waardevol netwerk voor diersoorten en habitatten, en bevat verscheidende natuurplekjes. Nieuwvestiging van welke soort dan ook gaat ten koste van rust en ruimte in het natuurnetwerk en verhoogt de druk op (kwetsbare) natuur. Om deze reden is elke aantasting van de ecologische waarden en kenmerken van het Natuurnetwerk Brabant ongewenst.

En gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel"

Motie M13 'Megastallen nee'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 39/17B Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

overwegende dat:

- de veehouderij in haar huidige hoedanigheid tot gevolg heeft dat burgers lijden onder gezondheidsklachten, last hebben van stank en zwaar verkeer;
- de vele dieren in de veehouderij geen natuurlijk gedrag uit kunnen oefenen en heel gevoelig zijn voor (op mensen overdraagbare) ziektes;

- in het licht van de derde eis van burgerinitiatief Megastallen nee, wetenschappelijk onderzoek is gedaan dat uitsluitend geeft over de effecten op de gezondheid van omwonenden van intensieve veehouderijen;
- een verband is gevonden tussen wonen nabij veehouderijen en een verlaagde longfunctie;
- mensen die in de omgeving van een veehouderij wonen, vaker drager blijken te zijn van de veegerelateerde MRSA-bacterie;
- er eerste aanwijzingen zijn dat er een groei is aan gevallen van Hepatitis E en het virus vooral veel lijkt voor te komen in gebieden met veel varkenshouderijen;
- ruim 33.000 burgers zich in 2010 middels een burgerinitiatief hebben uitgesproken tegen megastallen, en aan die oproep recht moet worden gedaan;

constaterende dat:

- Provinciale Staten op 19 maart 2010 hebben besloten dat bedrijven uit ten hoogste één bouwlaag mogen bestaan op een bouwblok van maximaal 1,5 ha (inclusief groen);
- uitbreiding van een bouwblok boven de genoemde 1,5 hectare uit het voorbereidingsbesluit van 19 maart 2010 niet in lijn is met het in het burgerinitiatief gevraagde voorzorgsprincipe;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- haar beleid ten aanzien van de intensieve veehouderij in Noord-Brabant te wijzigen naar de volgende eisen zoals vermeld in het burgerinitiatief Megastallen Nee:
- een duurzame, grondgebonden en diervriendelijke landbouw na te streven die past in het Brabantse landschap;
- bij provinciale verordening op grond van de Wet ruimtelijke ordening te bepalen dat er minimaal een afstand van 1,5 km wordt aangehouden tussen intensieve veehouderijen en dat gemengde intensieve veehouderijen niet worden toegestaan;
- de maximale omvang van bouwblokken voor veehouderijen vast te stellen op 1,5 hectare;
- aan te dringen bij de wetgever op het terugdringen van het antibioticagebruik in de intensieve veehouderij. Het preventief toedienen van antibiotica dient te worden verboden, gelet op de gevaren die daaraan kleven voor de volksgezondheid en voedselveiligheid;
- de wetgever te vragen zodanige eisen te stellen aan de huisvesting van dieren in de intensieve veehouderij dat hun bewegingsruimte wordt vergroot en natuurlijk gedrag mogelijk wordt. Hierdoor verbetert hun conditie en wordt preventief antibioticagebruik overbodig;

verzoeken tevens Gedeputeerde Staten:

- zich te conformeren aan de definitie van het woord 'megastal' als ontwikkeld door Alterra;
- middels de provinciale website of een ander digitaal medium te registreren waar megastallen zich bevinden en hoeveel dieren er op de locatie worden gehouden.

En gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel en Paranka Surminski

GroenLinks: Hagar Roijackers"

Motie M14 'Rustig slapen zonder waterbed'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17 Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;

constaterende dat:

- het beoogde beleid de mogelijkheid biedt om dierproductierechten buiten de urgentiegebieden te verplaatsen;

overwegende dat:

- het Inter Provinciaal Overleg een brief aan de regering heeft gestuurd waarin erop wordt aangedrongen om verplaatsing van dierproductierechten van Brabant naar Limburg te voorkomen;

- dat ook bij de mestdialoog kenbaar is gemaakt dat een waterbedeffect ongewenst is en dat moet worden voorkomen dat de concentratie van de veestapel zich verplaatst binnen de provincie;
dragen Gedeputeerde Staten op:

- maatregelen te nemen om het waterbedeffect – verplaatsing van het probleem – te voorkomen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel

GroenLinks: Hagar Roijackers”

Motie M15 ‘Ruimte voor biologische landbouw’

“Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 39/17B Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

overwegende dat:

- de vraag naar op biologische wijze geteelde producten stijgt en deze vraag het aanbod zelfs overschrijdt;

constaterende dat:

- dat voldoende ruimte in Brabant voor de biologische landbouw niet de beperkende factor mag zijn;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- te komen met een voorstel om door middel van een pakket maatregelen de omschakeling naar biologische landbouw te stimuleren en daarbij te bezien of het reserveren van fysieke ruimte binnen de VR daarin behulpzaam kan zijn.

En gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel en Paranka Surminski

GroenLinks: Hagar Roijackers”

Motie M16 ‘Promotie voor biologische producten’

“Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 39/17B Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

overwegende dat:

- de vraag naar biologische (vlees)producten stijgt en deze vraag het aanbod zelfs overschrijdt;

constaterende dat:

- er onvoldoende ruimte is in Brabant voor de biologische veehouderij;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- biologische producten actief te promoten, ook in het bedrijfsrestaurant van het provinciehuis.

En gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel en Paranka Surminski

GroenLinks: Hagar Roijackers”

Motie M17 ‘Stop de stalbranden’

“Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17 Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij;

overwegende dat:

- het vanuit dierenwelzijnsoogpunt noodzakelijk is dat dieren beter beschermd worden tegen en tijdens stalbranden;
- met de juiste/meer vooruitstrevende technieken veel stalbranden voorkomen kunnen worden;

constaterende dat:

- in 2016 vele malen meer dieren zijn gestorven als gevolg van een stalbrand dan in 2014, toen het Bouwbesluit is aangepast;
- de aanpassing van het Bouwbesluit, waardoor stallen met dieren aan enkele extra eisen moeten voldoen, geldt voor stallen die voor 2014 zijn ge- of verbouwd;
- in de nacht van 6 op 7 juli twee keer brand is ontstaan door een blikseminslag – in een woonhuis, waar iedereen is gered, en in een varkensstal, waar 4000 doden zijn gevallen;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- bij het Rijk opnieuw er op aan te dringen dat goede brandvoorkomende en -werende maatregelen verplicht worden gesteld voor stallen die voor 2014 zijn ge- of verbouwd.

En gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel

GroenLinks: Hagar Roijackers”

Motie M17a ‘Stop de stalbranden’

“Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17 Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij;

overwegende dat:

- het vanuit dierenwelzijnsoogpunt noodzakelijk is dat dieren beter beschermd worden tegen en tijdens stalbranden;
- met de juiste/meer vooruitstrevende technieken veel stalbranden voorkomen kunnen worden;

constaterende dat:

- in 2016 vele malen meer dieren zijn gestorven als gevolg van een stalbrand dan in 2014, toen het Bouwbesluit is aangepast;
- de aanpassing van het Bouwbesluit, waardoor stallen met dieren aan enkele extra eisen moeten voldoen, geldt voor stallen die voor 2014 zijn ge- of verbouwd;
- in de nacht van 6 op 7 juli twee keer brand is ontstaan door een blikseminslag – in een woonhuis, waar iedereen is gered, en in een varkensstal, waar 4000 doden zijn gevallen;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- bij het Rijk opnieuw er op aan te dringen dat goede brandvoorkomende en -werende maatregelen verplicht worden gesteld voor stallen die voor 2014 zijn ge- of verbouwd.

En gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel

GroenLinks: Hagar Roijackers

PVV: Joyce Willems-Kardol”

De **voorzitter**: Waarvan akte. Het is woord aan de ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ruim anderhalf jaar geleden startten wij de dialoog. We gaan het anders doen. Nu, anderhalf jaar later, zijn misschien de tegenstellingen wel groter dan ooit. We zagen het vanmorgen aan de grote oploop, hierbij het provinciehuis. We zien ook dat er vrijwel geen gesprekken meer zijn tussen de beleidsvoorbereiders, het college en uiteindelijk degenen waar het om gaat, de ondernemers en ook de burgers in het buitengebied. Voorzitter. En toch is het goed na zo’n lang debat, na vijf, zes uur, eens even afstand te nemen en eens even te kijken waar het nou over gaat. Want liggen die uitgangspunten nou echt zo ver uit elkaar? Want volgens mij zijn we het allemaal met elkaar eens dat er duidelijke regels moeten komen over de verplichte mestbewerking en de mogelijkheden benut

moeten worden, willen we allemaal dat het aantal dieren in de overlastgebieden naar beneden gaat, dat de overlast afneemt. Willen we allemaal dat de afspraken uit het convenant stikstof nagekomen worden. En daarin hebben we ook opgenomen dat als er meer stappen gezet kunnen worden in de periode tot 2028, dat we dat ook met elkaar gaan doen. En willen we ook allemaal flexibiliteit en ruimte, zodat innovatie en maatwerk mogelijk daarin mogelijk zijn. Als je even van buitenaf kijkt, en het is ook wel mooi om de bijdrage van de heer Van der Wel net te horen, van links tot rechts, dan is er eigenlijk wel een breed draagvlak om een aantal belangrijke stappen te zetten. Maar de kernvraag is de weg ernaartoe. En mevrouw Huijben van FrieslandCampina, de laatste spreker van vanmorgen, zei het denk ik wel heel mooi. Want de discussie gaat hier in Brabant niet om de doelen, maar wel om de weg erheen. En ze gaf een voorbeeld vanuit haar eigen organisatie, waarin de verplichtingen opleggen en die opstapelen contraproductief is. En ze gaf daarbij de oproep om vooral in de samenhang van alle aspecten de voorstellen te bezien en daarin ook maatregelen te nemen. Voorzitter. En daar hebben we als ChristenUnie-SGP-fractie ook altijd op gehamerd.

De **voorzitter**: Eén moment. Mag ik stilte in de zaal? Wandelgangen zijn er om met elkaar te spreken, niet de zaal. Vreugdenhil heeft het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): We hebben niet voor niks in de toelichting op de Verordening natuurbescherming, die we in december nog een keer vastgesteld hebben, vastgelegd dat we willen aansluiten bij het investeringsritme van bedrijven. En dat is niet voor niks. Dat is om te voorkomen dat we een stapeling van regelgeving krijgen en daarmee onbedoelde bijeffecten die een aantal ontwikkelingen die we met zijn allen willen, onder andere innovatie, onmogelijk maken, lerend vanuit het verleden. En de ChristenUnie-SGP-fractie toetst nadrukkelijk ook de voorstellen op dat uitgangspunt. En daarom hebben we ook meteen nadat het college aankondigde om 2020 al de ondernemers te laten voldoen aan de bel getrokken, omdat die rigide maatregel een hypotheek legde op de hele discussie en heel veel kapot gemaakt heeft. Er is een klein beetje ruimte gekomen naar 2022. Of dat voldoende is, daar moeten we het nog eens een keer over hebben. Ik denk dat de voorstellen die straks van de ondernemers komen, daar licht op werpen. Maar ik denk ook dat, en daarin prijs ik de VVD-fractie, de heer Bollen dan een heel belangrijk punt had, het salderen van die ondernemers die al vergaande stappen gezet hadden – wat niet in de voorstellen van het college zat – dat past bij het aansluiten van het investeringsregime van het college. Terecht dat u daarvoor een amendement indient. En dan zeg ik ook tegen de D66-fractie: dan kunt u afgeven op al die ondernemers, die hier hebben ingesproken, maar juist dit punt, mijnheer Bollen, is voor heel veel ondernemers die hier hebben gesproken een heikel punt waar ze tegenaan liepen. Dus terecht dat daar een wijziging in het voorstel moet komen.

Voorzitter. Wat ons nog steeds wel wringt is dat GS hier een generieke maatregel voorstellen, die heel Brabant treft, ook waar de problemen er veel minder zijn. En misschien komen die maatregelen nog wel veel harder aan in de gebieden waar geen overlast is. Want het rapport van Backus geeft ook aan dat waar de meeste melkveehouderijen verdwijnen Midden- en West-Brabant en Noordoost betreft. Niet de overlastgebieden.

Voorzitter. De regelgeving geeft ruimte om gebiedspecifiek daar ruimte en maatwerk in te bieden. De antwoorden op de technische vragen naar de CDA-fractie werden daar klip en klaar in gegeven. Maar u geeft aan: nee, wij blijven kiezen voor eenduidigheid. Ik vind dat de makkelijkste weg en niet de weg die ook het meeste draagvlak creëert.

Voorzitter. En de effecten op natuur, ik denk dat we er ook gewoon heel reëel en eerlijk in moeten zijn, die zijn niet zo groot en die worden veel te rooskleurig voorgesteld. Ik kan me de sheet in de presentatie nog herinneren waarin het college trots presenteerde dat er 20% minder depositie op de kwetsbare natuurgebieden zou komen door de stalmaatregelen, letterlijk. Pas toen wij het rapport kregen bleek dat 4%

à 5% te zijn, waar nog heel wat op af te dingen is. Dus laten we niet ons eigen verlies organiseren naar de toekomst toe, maar laten we ook reëel zijn wat het effect van deze maatregelen is.

Voorzitter. En ik vind het dan ook heel wrang, als ik bijvoorbeeld naar een ondernemer kijk in de buurt van Moerdijk, een melkveehouder die getroffen wordt door de maatregel, en die tegelijkertijd op dit moment tal van vrachtwagens om zich heen ziet rijden vol met zand om daar Logistiek Park Moerdijk te realiseren. En dan komt het punt van de VVD-fractie eigenlijk wel naar voren: gaat die ruimte die we hiermee creëren wel daadwerkelijk naar natuur, of gaat die naar de economie? En ik denk dat de VVD-fractie daar een flink punt gewonnen heeft in deze hele discussie en daarmee in ieder geval de ruimte voor economie veilig heeft gesteld. Maar tegelijkertijd, laten we ons heel goed beseffen dat de effecten voor natuur in de komende jaren veel minder en misschien wel marginaal zijn. Een winstwaarschuwing vooraf.

Voorzitter. En dan de effecten voor de ondernemers. Ook daar werd een beetje badinerend door de D66-fractie over de ondernemers gesproken, die allemaal zaten te klagen en kwamen inspreken. Maar we hebben niet voor niks een aantal rapporten. En het rapport van de heer Backus is heel helder, waarin hij aangeeft dat 540 bedrijven extra stoppen, met name dus in West, Midden en Noordoost voor de melkveehouderij, het aantal dieren gaat niet naar beneden en blijft gelijk – wees daar helder in – de bedrijven worden groter en intensiever.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik val even in voor de heer Meijer, die een dringend telefoontje had. Ik wil toch even rechtzetten dat we niet badinerend hebben gedaan over de mensen die kwamen inspreken of negatief wilden wegzetten. Deze mensen waren door vakorganisaties ingefluisterd. En die vakorganisaties hebben een heel negatief en zwart scenario van die situatie geschetst. Ik wil dat toch nog een keer rechtgezet hebben.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mevrouw Dingemans. Ik ga even naar het rapport van de heer Backus toe, dat ook helder is en dat het college ook heeft onderschreven en met de stukken heeft meegestuurd. We mogen dat dus als uitgangspunt nemen. Er staat gewoon letterlijk in dat bedrijven meer gebruik zullen gaan maken van end-of-pipetechnieken, de discussie die net speelde. Er staat in dat er 540 extra stoppende bedrijven zijn. Ja, we hebben ze hier aan tafel gezien. Er staat in dat er een verslechtering is van het dierwelzijn, dat 300 bedrijven onder de inkomensgrens ... Ondernemers die hier hebben gesproken. Ik wil dat recht doen, ook aan het rapport dat er ligt. Anders gaat er een discussie van welles-nietes zijn. Volgens mij zijn dat de uitgangspunten, zoals we die met elkaar in de discussie hanteren.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja, de reden dat ik naar voren liep, voorzitter, was niet omdat ik het over de inhoud met u oneens ben. Maar het ging over het feit dat u zei dat wij badinerend waren ten aanzien van de mensen die hebben ingesproken, terwijl we die mensen juist heel serieus hebben gehoord.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja. En terecht ga ik er even op in, om dat uit dat sfeertje en dat daglicht te halen, terug te brengen richting het onderzoek dat heeft plaatsgevonden, waar we ook met elkaar gewoon helder over moeten zijn dat dat de gevolgen zijn voor de hele sector, voor de ondernemers,

voor de gezinsbedrijven. En dat deze maatregelen inderdaad met name onze jonge ondernemers en de oude ondernemers gewoon heel hard treffen. Laten we daar helder en duidelijk over zijn.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja. Wij zijn daar denk ik ook heel helder en duidelijk over. Vandaar ook dat in onze inbreng een heel stuk zat over ondernemers, die inderdaad moeten stoppen en ondernemers die keuzen moeten maken. Dus zet ons nou niet weg als de partij die daar geen oog voor heeft. Dat hebben we wel degelijk. Een groot deel van ons betoog ging juist over die doelgroep.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dan maakt u een mooi bruggetje naar de concreetheid. Want dan gaat het erover wat je met die opmerkingen doet. Wat doe je dan met wat mensen daar gezegd hebben? Zet je dat weg van: daar gaan we later wel eens een keer over spreken? En eigenlijk geeft de heer Bollen in zijn motie klip-en-klaar aan waar het schort aan het voorstel, zoals we dat hier hebben. Want hij geeft aan dat er inderdaad nog een oplossing moet komen voor de jonge ondernemers, dat er inderdaad nog een oplossing moet komen voor de oude ondernemers, die terecht zorgen hebben of ze straks hun pensioen wel kunnen hebben. Dat er daadwerkelijk zorgen zijn over de juridische basis om innovatieve systemen buiten Rav-codes toe te passen. U vraagt het college om daar met voorstellen te komen. Ze liggen er nog niet, mijnheer Bollen. U vraagt een oplossing voor de groep ondernemers, die al met de beschikbare technieken, ook innovatieve systemen, aan de slag zijn, waar ook uw amendement over ging. Terechte vragen, die hier zijn gesteld. En we hebben met het college een afspraak gemaakt. En die afspraak werd nog eens een keer bevestigd bij de perspectiefnota, waar u eigenlijk een stukje lucht kocht. U zei: 'we dienen een motie in, dat er daadwerkelijk bij dit debat ook voorstellen voor het flankerend beleid moeten komen'. En ik kan alleen maar constateren, mijnheer Bollen: het ligt er niet. En ook dat doet geen recht aan het vertrouwen dat ondernemers in ons mogen hebben, dat er af en toe stevige en harde maatregelen genomen moeten worden, maar dat er tegelijkertijd een helder en duidelijk flankerend beleid moet zijn, zodat ondernemers ook weten waaraan ze toe zijn. Nu gaat er minimaal een vakantie overheen, waarin die ondernemers met terechte zorgen doorlopen. En ik vind dat onverantwoord en daarbij nogmaals mijn oproep om in ieder geval na de zomer het definitieve besluit te nemen met het flankerend beleid. Dat zou zoveel draagvlak in de samenleving opleveren.

Voorzitter. Een punt dat ook al door de CDA-fractie gemaakt is, is de retailsector. Want we hebben het vandaag heel veel over de boeren, er wordt heel veel op het bordje van de boeren gelegd, maar waar blijft de retail? Toen Jumbo indertijd in het Land van Heusden en Altena een actie voerde tegen ondernemers met betrekking tot de groente van Hak, die geboycot werd, heb ik daar ook heel stevig aandacht voor gevraagd.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Toch een vraag aan de heer Vreugdenhil via u. Stel dat er nu een goed en compleet omschreven flankerend beleid had gelegen, kunt u zich dan voorstellen dat u dan zou instemmen met het voorstel?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dan had ik daar zomaar mee kunnen instemmen als die knelpunten daarin opgenomen waren. Maar dan ga ik nog even een stukje naar voren. Ik heb pas drie weken geleden het totale voorstel gekregen. We hebben er maandenlang op moeten wachten om die voorstellen te krijgen. Drie weken de tijd gehad om het gesprek aan te gaan met de Brabantse samenleving, nog een aantal commissievergaderingen te doen, rapporten te bestuderen die we nauwelijks van tevoren daarin kregen. En ik vraag u nogmaals, als u echt dat draagvlak wilt hebben, mijnheer Heijmans, neem dan de ruimte om na de zomer te kijken of we dat bij elkaar kunnen brengen. Of we de gesprekken aan kunnen gaan met die ondernemers, waar het echt om gaat. En of we voor de knelpunten, die zij terecht aangeven, oplossingen kunnen vinden. En zomaar een oproep aan het college, die al vaker gedaan is, om vertrouwen.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. De vraag is duidelijk. Ik dacht dat ik de vraag stelde aan de heer Vreugdenhil. Ik heb een vervolgvraag. Want ik trap er niet in dat u mij nu een vraag stelt en dat ik mijn termijn ga gebruiken om u antwoord te geven. Zo werkt dat niet. Mijn vervolgvraag is hoe het dan kan dat u op het moment dat te voorzien was dat dit voorstel zou komen, inclusief dat flankerend beleid, met alle geweld een motie had willen indienen dat we sowieso de datum naar 2028 moesten verschuiven.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Heijmans, ik denk voor de vierde keer, lees nog een keer de motie. In de motie was geformuleerd dat 2020 te rigide was en dat dat een claim op de discussie legde. In die motie staat niet dat 2028 al vastgelegd moet worden. Die motie was erop gericht om weer de dialoog aan te kunnen gaan om het mes op te keel van de ondernemers eraf te halen. Lees die motie nog eens een keer goed. En dan had u daarmee in kunnen stemmen, tegen die tijd. En dan hadden we denk ik een goede en zuivere discussie gehad, die u al die tijd daarin geblokkeerd heeft. Elk debat, dat aangevraagd werd, werd in de procedurevergadering door de coalitie daarin geblokkeerd, want we mochten er pas hier in juli over spreken. Dus ga nu niet net doen alsof wij ...

De **voorzitter**: Interruptie Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Vreugdenhil. Dank voor het delen van de analyse dat er nog wat werk aan de winkel is, wat wij in een motie hebben vertaald. Kan ik daaruit opmaken dat als we straks van het college enige goede antwoorden krijgen uit de motie, waaruit vertrouwen gesproken kan worden, waar ik echt op hoop dat dat gaat gebeuren, dat u dan ook voor het voorstel kunt meestemmen?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, mijnheer Bollen, dat er op dit moment een pakket had moeten liggen. Die heeft het college naast zich neergelegd. Dat heeft het college niet gedaan. Dan is mijn vraag: waarom ligt dat er niet, waarom is die motie niet uitgevoerd? Want u gaf toen aan: dat is voor ons essentieel om hier te kunnen besluiten met elkaar. Dat ligt er niet. Dan vraagt u mij vertrouwen om dan nog een keer uit te stellen. Om dan nu al dit besluit te nemen en dan maar kijken wat er straks komt. U vraagt dan wel heel erg veel.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik vraag niet of u nu uw steun geeft. Ik vraag uw steun naar aanleiding van het antwoord van het college.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): U kunt mijn steun krijgen naar aanleiding van concreet uitgewerkt flankerend beleid, waarin we zien dat die knelpunten die u heel terecht ook aangeeft, die we hier met zijn allen hebben gehoord, dat die daadwerkelijk opgelost zijn en dat daar ook een constructieve oplossing naar de toekomst toe ligt. Dan krijgt u mijn steun, daarvoor niet.

De **voorzitter**: Het punt is helder. Mijnheer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Het is op een moment dat blijkt dat motie 2 'Uitvoeringsprogramma transitie landbouw flankerend beleid' hier een meerderheid heeft. Misschien zou u eens om u heen kunnen vragen, waarschijnlijk is dat zo. Dan vinden wij de ChristenUnie-SGP aan onze zijde voor dit voorstel. Klopt dat?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nou, dan heeft u net uw oren dicht gehad. Ik wil nog een keer antwoord geven.

De **voorzitter**: Nee, dat lezen we na in de notulen. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Het zou u sieren als u aangeeft dat dit uitvoeringsprogramma, dat tegemoetkomt aan de zorgen die u ook heeft en duidelijk aangeeft dat het bij de begrotingsbehandeling 2018 concreet moet zijn, een heel specifieke opdracht is. Die opdracht gaat dit college waarschijnlijk vandaag meekrijgen. Dan kunt u toch ook akkoord gaan? Of heeft u nog allerlei andere bezwaren, maar focust u zich nu op één element?

De **voorzitter**: Mijnheer Meijer. De vragen worden herhaald en daar hebben we de tijd niet meer voor. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Een, die opdracht lag er al en die is niet door het college uitgevoerd. En twee, het laatste bulletje van de heer Bollen, is ook om door de sector dingen aan te laten reiken die ook meegenomen kunnen worden in het flankerend beleid. En dat kun je alleen doen, mijnheer Meijer, als je het gesprek weer aangaat, als je de knelpunten op tafel hebt en als je daarmee ook recht doet aan de zorgen van de sector en die een plek wilt geven in het flankerend beleid.

De **voorzitter**: Oké. Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Even als reactie op de heer Meijer. Maar deze vragen moet u toch aan het college stellen? Toch niet aan de heer Vreugdenhil? U zou aan het college moeten vragen: waarom heeft u geen gehoor gegeven aan onze motie? Waarom ligt er hier geen totaalpakket aan maatregelen? Want daar gaat het toch om?

De heer **Meijer** (D66): Ja. Ik heb in mijn inbreng een aantal dingen meegegeven aan het college. Ik ben heel benieuwd naar zijn beantwoording. Laten we dan ook vooral zo snel mogelijk naar die beantwoording toe gaan. En ik hoop dat het ons gehoord heeft.

De **voorzitter**: Dat zal blijken in een eerste termijn van het college, na de dinerpauze, die in zicht is. Maar Vreugdenhil gaat eerst zijn betoog vervolgen en dan nog de heer Heijman.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik rond af, want dat raakt de kern van onze vraag om dat flankerend beleid uit te werken. En ik vraag dan ook de Staten om tijd te nemen voor die reflectie op het totaalpakket en het uitwerken van het flankerend beleid. Breng partijen weer bij elkaar. Neem aangedragen alternatieven en zorgen serieus. En ga dat gesprek weer aan. En zorg dat de ingezette dialoog weer voortgezet kan worden en dat we hier niet een debat hebben van verwijdering, maar een debat om echt naar de toekomst toe met elkaar te werken aan die verduurzaming van de sector. Wij doen graag mee, voorzitter.

Motie M18 'Motie moreel appel op retailsector om de verduurzaming van de agrarische sector te ondersteunen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - Versnelling transitie veehouderij';

constaterende dat:

- de commissie Van Doorn in 2013 een ketenbrede aanpak bepleitte om binnen de agrarische sector een transitie te bereiken;
- de retail een sleutelpositie inneemt tussen boer en burger;
- de retail nog veel te weinig inspanningen laat zien om de verduurzaming van de landbouw te ondersteunen;

overwegende dat:

- de provincie in directe zin geen invloed kan uitoefenen op de retailsector;
- de provincie de retail wel kan aanspreken op haar maatschappelijke verantwoordelijkheid;

spreken uit dat:

zij een klemmend moreel appel doen op alle sleutelfiguren in de retailsector om hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen teneinde de verduurzaming van de agrarische sector te ondersteunen.

ChristenUnie-SGP: Hermen Vreugdenhil

CDA: Ton Braspenning"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. De moties en amendementen zijn hier ingediend. Dan is nu het woord aan de heer Heijman van Lokaal Brabant. Aan hem het woord.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ik zal proberen om voor 19.30 uur klaar te zijn, zodat we toch nog aan het diner kunnen en toch daarvan kunnen genieten.

Ik zal proberen mijn verhaal in hoofdlijnen terug te brengen en dan is het eerste wat mij tot nu toe aan het hele debat deze middag opvalt dat er eigenlijk weinig tot geen vragen aan Gedeputeerde Staten zijn gesteld. Ik denk dat die een redelijk makkelijke middag hebben, terwijl er veel moties en amendementen komen, waar ze misschien over na moeten denken, maar voor ons is het heel eenvoudig. Bij al deze hier neergelegde plannen is geen uitgewerkt flankerend beleid neergelegd, waarbij de beroepsgroep, waarover we het vandaag hebben, het gevoel had en heeft hiermee wat te kunnen. De ellende en de angst voor de toekomst van die groep is op dit moment heel groot. En ik had gehoopt dat we vandaag met dit debat dat

zouden wegnemen. Ik heb niet het gevoel dat de sector voor een groot deel nog aanwezig is. De meesten zijn weggegaan, waarschijnlijk met een gevoel dat er nooit meer iets zal gebeuren. Maar voor ons als Lokaal Brabant is maar één ding heel belangrijk in deze weging. Als er een goed flankerend beleid ligt, waarbij boeren worden gecompenseerd, de familiebedrijven, de biologische bedrijven, die de grond van hun bestaan kwijtraken door deze maatregelen, als dat financieel of anderszins niet weggenomen wordt, dan zullen wij tegenstemmen. Dank u wel.

Motie M19

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17 Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - Versnelling Transitie Veehouderij;

constaterende dat:

- het voorgestelde beleid leidt tot meer en versnelde investeringen door veehouders;
- de meeste aanpassingen in de stallen slechts leiden tot ammoniakemissiereductie en niet tot verduurzamen van de veehouderij;

overwegende dat:

- verduurzaming van de veehouderij noodzakelijk is voor verbetering van leefomgeving en milieu;
- deze verbetering vooral geboekt kan worden door innovatieve (nieuwe) stalsystemen, schoon drinkwater, aanpassingen in voer en mestafvoer en vermindering van dieren aantallen;
- de nu voorliggende maatregelen vooral end-of-pipemaatregelen stimuleren en innovatie en verduurzaming van de veehouderij kunnen remmen;

dragen Gedeputeerde Staten op:

- sterk in te zetten op innovatieve maatregelen om de veehouderij ook op de lange termijn te verduurzamen;
- een traject te ontwikkelen waardoor vanaf het moment dat het technisch mogelijk is, enkel nog stallen met nieuwe systemen mogen worden gebouwd, waarbij een goede leefomgeving, volksgezondheid, milieu en dierenwelzijn zo goed mogelijk worden gegarandeerd.

En gaan over tot de orde van de dag.

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

Motie M20

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17 Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - Versnelling Transitie Veehouderij;

constaterende dat:

- in het voorliggende voorstel flankerend beleid onvoldoende vormgegeven is;

overwegende dat:

- het voorliggende beleid volgens de botsproef leidt tot toename van armoede onder veehouders;
- vooral kleinere (familie-)bedrijven de dupe gaan worden van de aangescherpte regels;

dragen Gedeputeerde Staten op:

- boeren die gedwongen zijn om, als gevolg van voorliggend Statenvoorstel, hun bedrijf te sluiten op een actieve manier te ondersteunen om een nieuwe manier te vinden om in hun dagelijkse kostwinning te voorzien.

En gaan over tot de orde van de dag.

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage. Hiermee is dan een einde gekomen aan de eerste termijn van de zijde van de Staten. Ik heb begrepen dat de dinerpauze hier en daar ook gecombineerd wordt met nader overleg over de ingediende moties en amendementen. Ik stel voor die dus wat ruim te nemen tot 20.10 uur. Om 20.10 uur ga ik de vergadering heropenen.

Schorsing (19.25 – 20.10 uur).

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de eerste termijn van het college. Mag ik stilte in de zaal? Het woord is aan de gedeputeerde. Mevrouw Spiering heeft het woord.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dank u wel, voorzitter. Ik zou willen beginnen met iedereen te bedanken voor de inbreng die is gedaan en voor het debat dat hier tot op heden is gevoerd. Want het debat illustreert de complexiteit van de keuze waarvoor wij met zijn allen staan. Wij hebben als college belangen gewogen. Belangen van natuur, van omgevingskwaliteit, van boeren en ook van andere economische sectoren. En daar komt nooit een voorstel uit dat voor één groep ideaal is. Dat is altijd wegen en dat is dan inderdaad een compromis. En dat compromis is denk ik ook wat Brabant zo kent.

Ik herken dat ook in de discussies die in de afgelopen weken, niet hier in deze zaal maar buiten zijn gevoerd, mensen beschadigd zijn geraakt. Ik heb boeren gesproken die het gevoel hadden dat er niet alleen geen waardering meer was, maar dat zelfs het respect was verdwenen. En dat doet bij hen pijn, maar dat doet ook bij mij pijn. Want dit college heeft respect voor de boeren. En tegelijkertijd staan we voor een uitdaging om bijvoorbeeld de stikstofdepositie stevig omlaag te brengen en om ook in bijvoorbeeld omgevingen als De Peel en de Kempen uit te kunnen leggen dat we daar voldoende vee hebben, dat daar niet meer vee bij hoeft. En dat vraagt dus om maatregelen. Het stelt ons college ook voor de opgave om niet alleen goed te communiceren, zoals we dat hebben gedaan. Veel vragen, die bij ons zijn binnengekomen van sprekers, via e-mail etc., hebben we beantwoord. Daarmee hebben we overigens ook aardig wat misverstanden kunnen wegnemen.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik hoor u zeggen: "Dit college heeft respect voor boeren." Ik vind het nogal loze woorden als nergens dat respect echt uit blijkt. Als ik de rapporten lees en zie dat heel de sector in grote problemen kan komen, dat veel boeren echt letterlijk in de armoede kunnen belanden, dat ze hun bedrijf niet meer kunnen voortzetten, waar moet dat respect dan uit blijken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik heb uitgelegd dat wij een afweging hebben gemaakt, een afweging tussen verschillende belangen. En dat wij dat doen met respect voor boeren blijkt uit een stevig pakket aan flankerend beleid, dat wij in houtskool hebben opgeschreven in het stuk dat u heeft ontvangen, dat wij op dit moment al verder aan het uitwerken zijn en waar wij keihard mee doorgaan, zodat er voor u een voorstel ligt bij de begrotingsbehandeling.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dat houtskool is zó korrelig dat als dat een handtekening zou zijn onder een beleidsstuk, dat die zo kan worden uitgeveegd, letterlijk en figuurlijk. Daar spreekt geen respect uit.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Daar herken ik me niet in.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ik wil het graag hebben over het respect ook richting de Staten. Want u hebt op 21 april een heel duidelijke opdracht meegekregen en het woordje 'houtskool' komt in de opdracht niet voor. Waar is dat flankerend beleid waartoe u de opdracht gekregen hebt om dat klaar te hebben?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. In de notitie die u heeft ontvangen, over de versnelling van de transitie veehouderij, zit een uitgebreide paragraaf over flankerend beleid. Dat gaat in op een investeringsfonds, dat gaat in op een staleringsloket, op een servicepunt. Daar zitten allerlei ingrediënten in die uiteraard nog nadere uitwerking behoeven, maar die wel aangeven welke kant wij willen opgaan met dat flankerend beleid.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. We zijn nog geen twee minuten bezig of deze gedeputeerde ... Het ene moment is het houtskool en nu is er een uitgebreid flankerend beleid. Wat is het nou, want wij vinden dit helemaal niks. En u heeft gewoon niet aan die opdracht voldaan en u had respect kunnen tonen naar de boeren met flankerend beleid, maar ook richting ons om de opdracht uit te voeren. Dus ik vraag u nu: Wat is het nu. Is het nu uitgewerkt of is het houtskool?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Het is een uitgebreide beschrijving, maar wel nog in een stadium van houtskool.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, een bijzondere omschrijving, voorzitter. En ik zou eigenlijk graag van u willen weten, mevrouw Spierings, waarom dan die haast om dit zo door te drukken? Waarom nu niet even goed met elkaar nagedacht en opnieuw de verbinding gezocht met de sector om te komen tot echt goed flankerend beleid?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij hebben behoefte aan duidelijkheid. En heel Brabant heeft behoefte aan duidelijkheid. En ik hoop dat u die hier vanavond gaat scheppen voor iedereen.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Maar u had daar zelf ook een enorme bijdrage aan kunnen leveren door te zorgen dat die paragraaf goed voor elkaar is. En daar heeft u echt steken laten vallen. Er staat te vaak: moet nog verder worden uitgewerkt. Doe dat eerst.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Voor een deel wacht die uitwerking ook op het besluit dat vanavond valt, zodat we weten waarvoor we iets gaan uitwerken. U heeft met zijn allen heel veel amendementen ingediend. Het zou toch wel knap ingewikkeld worden om hier flankerend beleid neer te leggen, dat u vervolgens net zo hard moet amenderen als u de voorstellen wilt amenderen.

Ik was bij de onduidelijkheid over de voorstellen, de onrust die er bij de boeren is en dat dat ons ook de verplichting geeft om heel veel te doen aan communicatie. Niet alleen wat we hebben gedaan, maar zeker ook richting de toekomst. Als het dan gaat om de relatie met partners, waar de VVD-fractie naar vroeg, die is wat ons betreft altijd goed en open geweest. Dat neemt niet weg dat we op inhoud nog wel eens met elkaar van mening verschillen. En de komende tijd zullen wij ook extra investeren in die relaties en extra het overleg aangaan, omdat wij heel graag samen met die partners de schouders willen zetten onder een veehouderijsector van de toekomst.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik vind het superfijn om te horen dat u samen met de partners de schouders eronder gaat zetten om dit een goed vervolg te geven en dat u goed naar elkaar blijft luisteren. Wat nu als de sector met een bod komt dat dezelfde hoeveelheid stikstofdepositievermindering oplevert dan de verschuiving van 2028 naar 2022 oplevert? Dat is 12,5 kiloton. Stel u voor, de sector komt met een bod, een alternatief. Wat gaat u dan doen? Bent u dan bereid om dat jaartal van 2022 weer naar achteren bij te stellen?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Uw fractie heeft daarvoor een motie ingediend en die zal mijn collega Van den Hout zo meteen beantwoorden, voordat ik al het gras ook voor zijn voeten wegmaai.

Ik ga de beantwoording zo meteen grotendeels aan de hand van de amendementen en moties doen, omdat daar vrijwel alles in zit, waarbij ik soms ook zaken pak die u bij de Verordening natuurbescherming heeft ingediend. En alles wat ik niet pak zal mijn collega Van den Hout pakken. Het loopt dus een beetje door elkaar.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Dan toch even het flankerend beleid. Dat was even het kernpunt uit het debat. En de vraag is heel concreet door de heer Bollen gesteld van: 'Ik wil heel concrete maatregelen horen van het college over het flankerend beleid.' U gaat nu weer naar een ander onderwerp toe, dus ik weet niet of het later aan bod komt. Maar ik wil die vraag namens de heer Bollen dan nog een keer herhalen. Kunt u namens het college heel concreet en duidelijk maken hoe dat flankerend beleid er dan uit gaat komen te zien? Want houtskoolschetsen en krijtlijnen waren volgens mij ook voor de heer Bollen te weinig om daarmee duidelijkheid naar de toekomst te krijgen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. De heer Bollen heeft daar een heel duidelijke motie over ingediend, motie M2. Om die dan maar meteen even te behandelen ...

De **voorzitter**: Misschien dat ik even mag voorstellen, ook voor de orde van het debat. We kunnen natuurlijk heel veel interrupties op deelonderwerpjes hebben. Ik stel voor dat als de gedeputeerde aangeeft dat zij alle moties en amendementen in samenhang met haar collega Van den Hout behandelt, dat u even die beantwoording afwacht en dan even kijkt welke punten er nog zijn. Anders wordt het denk ik heel inefficiënt om met elkaar te spreken. De gedeputeerde heeft het woord.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, want tot op heden ging mijn verhaal vooral over het proces. Een paar dingen die ik los van moties over het flankerend beleid zou willen zeggen. Deelname van partners aan een fonds vinden wij cruciaal. Dat vinden wij cruciaal, omdat er voor hen een belang ligt in een sterke, duurzame veehouderijsector in Brabant. En dat vinden we ook cruciaal, omdat zij heel veel kennis hebben over wat er in de praktijk gaat werken. En die kennis willen we graag ook binnenboord hebben.

De gesprekken die we tot op heden hebben gevoerd, zijn in een constructieve sfeer gevoerd. Partijen zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheid, ook al doen de media soms anders voorkomen.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. U zegt dat bijdrage van partners aan het fonds cruciaal is. Ik wil eerst even vragen waarom. Maar vervolgens, als die partners nu niet over de brug komen? We hebben al van een inspreker gehoord, die heeft gemeld: 'Nou, ik voel me zo geschoffeerd, ik ga er echt geen geld in stoppen.' Wat nu als dat fonds of die bijdrage op losse schroeven staat? In hoeverre slaat dat dan een gat in uw beleid?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Een fonds gaat gewoon echt beter werken als we partners uit de sector, zeg maar de hele keten, aan boord hebben. Want zij hebben stukken kennis, die wij op dit moment niet in huis hebben. Die zouden we natuurlijk kunnen inhuren, maar het is veel sterker om dit met elkaar op te pakken. En ik was net aan het uitleggen dat de gesprekken tot op heden in een constructieve sfeer zijn verlopen. En dat geeft ons het vertrouwen dat we daar uit gaan komen. En we hoeven daar niet alle ketenpartijen in te hebben zitten, want daar wordt het alleen maar heel complex van. We hebben op dit moment het beeld dat er voldoende ketenpartijen zijn, die met ons mee zo'n fonds willen opzetten.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): En bent u dan ook nog van plan om aan te sluiten bij de fondsen die er zijn vanuit de commissie van de heer Rosenthal?

De **voorzitter**: Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij zoeken daar graag de samenwerking mee.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, de gedeputeerde heeft eerder aan ons vertrouwen gevraagd. Dat was naar aanleiding van de mestdialogen. Nou, we weten allemaal hoe dat nu afgelopen is, hoe iedereen rollebollend over straat gaat, dus dat vertrouwen van de gedeputeerde is voor mij op dit moment niet veel meer waard. Welke garanties kan de gedeputeerde wel geven dat die partners gaan meedoen met die fondsen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik heb niets toe te voegen aan wat ik daar zojuist over heb gezegd.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, pardon. Het is heel makkelijk, maar ik wil gewoon garanties hebben. Er zijn al partners die hebben uitgesproken: wij gaan er niet aan meedoen. U zegt: nou, er zijn een paar gesprekken constructief gegaan. Maar dat was ook bij de mestdialogen. Dat was ook hosanna en we zien nu de uitkomsten. Dus het vertrouwen is bij mij weg, bij meerdere mensen, bij meerdere partners. Welke garanties gaat u nu geven dat het wel goed komt?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. De mestdialogen zijn goed verlopen, ze hebben mensen dichterbij elkaar gebracht. En daarna is er weer van alles gebeurd en dat zal best wel weer om een opvolging vragen. Ik heb de bereidheid geproefd. De deelnemers aan de mestdialogen zijn na afloop nog verschillende keren hier te gast geweest. Ik heb daar een grote bereidheid geproefd om het gesprek weer met elkaar aan te gaan.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, de gedeputeerde zegt dat samenwerking met partners bij het inbrengen van die partners in het fonds noodzakelijk is omdat die over de kennis beschikken die hier in huis niet aanwezig zou zijn. Welke kennis bedoelt u daarbij concreet? En waarom zou u wel over zulk soort verstrekende maatregelen voldoende kennis hebben om daarover te kunnen besluiten en niet over een dergelijk fonds als die kennis blijkbaar ontbreekt?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij willen graag een fonds inrichten dat zo goed mogelijk aansluit bij de wensen en het systeem waarin de veehouders opereren. Dat betekent dat hoe meer je daarover de vloer komt ... Dat geldt bijvoorbeeld voor veevoerleveranciers, dat geldt ook voor de voeding die er in de commissie-Rosenthal zit, dat geldt ook voor de banken. Dat is gewoon heel waardevol om dat in huis te hebben om het fonds zo goed mogelijk werkend te krijgen. En wij kunnen natuurlijk ook zelf een fonds opzetten. En dat gaat ook werken, maar dat is misschien een 8 en geen 10. En ik zou graag een fonds van een 10 willen hebben.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, u kiest nou wel om die partners te betrekken en hun wensen mee te nemen bij dat fonds, maar bij het beleid dat eigenlijk ten grondslag ligt aan dat fonds, daar houdt u geen rekening met de wensen van de sector. Daarbij wordt de sector gewoon ijskoud aan de kant gezet. Is dat dan gewoon niet heel erg krom?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij hebben uitgebreid met de sector gesproken over de plannen, maar we zijn het niet met elkaar eens geworden op alle fronten. Want uiteindelijk hebben wij hier een belangenafweging te maken, die meer betreft dan alleen de veehouderijsector.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De gedeputeerde geeft aan dat ze graag het fonds wil vullen, onder andere met geld van de commissie-Rosenthal, maar ik zou toch eerder als Provinciale Staten geïnformeerd willen worden over wat de commissie-Rosenthal daarvoor terugvraagt. Want zomaar geld in een fonds stoppen doet niemand, daar worden eisen voor op tafel gelegd. U zegt voor een 10 te gaan, maar dan wil ik wel weten wat die commissie terugvraagt. Als u daarvan op de hoogte bent hoor ik het graag, maar als u het niet weet willen wij eerst geïnformeerd worden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Uiteindelijk gaan uw Staten over het beschikbaar stellen van provinciaal geld voor het fonds. Dus op dat moment zullen wij u informeren over alles wat u daarvoor nodig heeft.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Ik moet het toch nog een keer vagen, want dit is echt cruciaal. U zegt: 'Ik heb een sector die op dit moment gewoon echt helemaal tegen de plannen is.' Maar u vraagt van diezelfde sector om mee te participeren in fondsen. Welke garantie heeft u nu van die partijen dat er inderdaad geld over de brug gaat komen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Garanties worden er niet gegeven op het moment dat nog niet duidelijk is wat de voorstellen inhouden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ik had een vraag over de bedragen die rondgaan. Er gaan dus inderdaad bedragen rond, die indicatief zijn. Er liggen grove berekeningen onder. Dus we verwachten wel dat het in de richting zal gaan van de 30 miljoen euro, die bijvoorbeeld al ooit is genoemd. Uiteindelijk gaan uw Staten over het budget en krijgt u ook ten behoeve van de begrotingsbehandeling daar een voorstel voor. Heel veel kom ik vanzelf tegen in de moties, dus die pak ik daar mee. Ik stel voor dat ik met de amendementen en de moties begin.

De **voorzitter**: Even wachten. Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik ben heel tevreden dat we daarin meegenomen worden, maar hoe ver van tevoren voor de begrotingsbehandeling worden we daarin geïnformeerd? Want ik merk wel vaak dat we dat soort voorstellen vrij laat krijgen. En om echt nog die discussie goed te kunnen voeren hebben we die toch echt wel een flink aantal weken voor de begroting nodig.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij gaan dan dat gesprek in twee stappen met elkaar voeren, als het aan ons college ligt. Wij hebben u een voorstel gedaan, en dat treft u in de komende procedurevergadering aan, om op 22 september met elkaar over het flankerend beleid te spreken. Dan is het nog niet tot in elk detail af, maar dan is het voldoende om het volgende gesprek daarover te hebben. Vervolgens zetten we de puntjes op de 'i' en komt het mee met de begroting. En die krijgt u over het algemeen ruimschoots op tijd om stukken te kunnen lezen. En als u dat wilt dan plannen we daar uiteraard een extra themabijeenkomst voor.

De **voorzitter**: Er is nog een interruptie. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, ik vind het nou echt twee kanten uitgaan. Van de ene kant zegt u: we zitten in de fase van de houtskool, van de houtskoolschets. En van de andere kant zegt u: alleen de puntjes hoeven nog op de 'i'. Wat is het nu? Wordt het nu concreet, is het nu concreet of blijft het allemaal nog open en vaag en weten we nog steeds niet waar we aan toe zijn?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Mijnheer Van Hattem. Ik had het over 22 september. Dat is een andere versie die dan besproken zal worden dan de versie die vandaag voorligt.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Is de versie die u al heeft opgestuurd richting de procedurevergadering, is dat de versie van de houtskoolschets of is dat de versie van de puntjes op de 'i'?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij hebben richting de procedurevergadering een verzoek verstuurd om de 22e september een themabijeenkomst hierover te houden. Om dat misverstand even weg te nemen.

De **voorzitter**: Oké. Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik wil ook graag even aan de gedeputeerde vragen, op 22 september praten we daar nader over, dan zal waarschijnlijk ook al meer duidelijk zijn. Welke brokken zouden er nou optreden als we gewoon in september over dit stuk hadden besloten? Is dat dan die paar maanden onduidelijkheid, waar u naar refereert? Levert dat zulke grote brokken op dat het onoverkomelijk zou zijn?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik heb daar al iets over gezegd. Ik zou het ronduit onwenselijk vinden om die onduidelijkheid en commotie, die we de afgelopen weken hebben gezien, nog een paar maanden voort te laten bestaan. Bovendien is het gewoon niet mogelijk om goed flankerend beleid te maken als niet duidelijk is wat het voorstel precies inhoudt. Want ik heb de amendementen niet geteld, maar volgens mij zit ik op zestien stuks.

De **voorzitter**: Helder. En u had aangekondigd die nu te gaan behandelen. Ik stel voor dat we u daarvoor de ruimte geven. Mijnheer Boon. Een laatste interruptie. En dan wil ik de gedeputeerde even de gelegenheid geven.

De heer **Boon** (PVV): Ja, het aantal amendementen, daar is de gedeputeerde zelf schuldig aan. Wij hebben niks, wij gaan het zelf invullen op dit moment. Waarom inderdaad, wat het CDA voorstelt, had niet tot september gewacht en had dan met duidelijkheid gekomen. Nu zitten we met houtskool. Had een duidelijk flankerend beleid gedaan. Daar vragen heel veel mensen om. Waarom kiezen we daar nu niet alsnog voor?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. De amendementen zien op de voorstellen, niet op het flankerend beleid. En ik begin bij amendement 2.

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Boon, u mag nog één keer.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, de gedeputeerde kan het niet zo wegwuiven. Er zijn heel veel interrupties en heel veel moties en amendementen dat wel over flankerend beleid gaat, dus er is heel veel onduidelijkheid, dat weet deze gedeputeerde. Dan moet u nu niet gaan wegduiken, dan moet u nu ook gewoon komen.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja, volgens mij dook ze niet weg. Het is ook een vraag die aan ons is voorgelegd, aan het begin van de middag. En wij hebben bij meerderheid besloten om vandaag de discussie te voeren.

De **voorzitter**: Waarvan akte. De gedeputeerde gaat verder.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Amendement 2, dat willen wij ontraden. Want op het moment dat wij bepaalde systemen gaan uitzonderen van de stalderingsregeling, dan gaat die niet het doel dienen waar we hem voor hebben bedacht, namelijk voorkomen dat er nog meer vee komt in bepaalde delen van Brabant. Datzelfde geldt voor amendement 3, ook ontraden met dezelfde argumentatie.

Amendement 8 is een amendement op de Verordening ruimte, staat erboven. Maar het gaat over intern salderen. In dit geval heb ik een vraag over het amendement. Want als het ziet op de Verordening natuurbescherming, dan geef ik hem door aan mijn collega. Als hij ziet op de Verordening ruimte, dan zou ik hem willen ontraden, omdat ik niet zie hoe wij dat moeten regelen in de Verordening ruimte. Het blijft onduidelijk. Bij dezen is hij ontraden.

Amendement 9a is het voorstel om aanvoer van mest via pijpleidingen niet op te nemen in de Verordening ruimte. Ik weet dat er een paar concrete initiatieven zijn in Brabant, die juist hiermee aan de slag willen. Dus ik zou dat vooral wel mogelijk maken, want het zijn nota bene zaken waar boeren zelf al mee bezig zijn.

Amendement 10, mest mag ook worden verwerkt door loonwerkers, zou ik ook willen ontraden. Want wij willen juist vanuit een goede ruimtelijke ordening iets wat feitelijk een industriële activiteit is ook op industrieterreinen hebben.

Bij amendement 11 wil ik iets langer stilstaan. Dat is een tijdelijk moratorium voor de geitenhouderij. Ik wil beginnen met waardering en respect voor de geitenhouderijsector uit te spreken. Ik weet dat zij sinds de Q-koorts heel diep hebben nagedacht en hard bezig zijn om een visie te maken op hun toekomst. En daarbij willen leren van wat andere veehouderijsectoren in de afgelopen decennia hebben doorgemaakt en kijken of dat zij in ieder geval de zaken waarvan je met terugwerkende kracht kunt zien dat het niet zo verstandig was anders te willen doen. Ze hebben ook een positieve grondhouding ten aanzien van het veehouderij- en gezondheidsomwonendenonderzoek, de aanvullingen waarover het moratorium spreekt. Dat neemt niet weg dat we hier een afweging met elkaar moeten maken. En een positieve grondhouding is fijn, maar een positieve grondhouding voorkomt geen uitbreidingen. U heeft ook diverse overwegingen opgeschreven om tot dit amendement te besluiten. En ik zou daar een overweging aan toe willen voegen. Namelijk op het moment dat we nu nog uitbreidingen toestaan en we weten over een aantal jaar wat de oorzaak is van het verhoogd aantal longontstekingen rondom geitenhouderijen, dan gaan we die boeren die net hebben geïnvesteerd, vragen om hun stallen weer aan te passen. En een uitbreiding op dit moment zou een desinvestering kunnen zijn. Daar wil ik vervolgens bij opmerken dat wat mij betreft dit moratorium niet langer geldt dan het strikt genomen moet gelden. En het onderzoek dat volgt gaat in twee fases. Als eerste komt er een onderzoek naar de huisartsengegevens over de periode 2013-2016. Wij weten van de onderzoekers dat dat in een periode van drie tot zes maanden uitgevoerd kan worden als overheden daar ook een heel duidelijke opdracht toe geven met uiteraard het nodige geld daarbij. Ik heb daarover overleg gehad met collega-gedeputeerden. En wij zijn bereid om dat onderzoek te betalen en om dus niet te gaan wachten op besluitvorming door het Rijk op dit punt. De prijs van het onderzoek is overzichtelijk en het belang om extra inzicht te krijgen vinden wij groot. Er volgt nog een ander onderzoek en dat is een onderzoek naar wat nu de oorzaken zijn van het verhoogde aantal longontstekingen rondom geitenhouderijen. Want dat is op dit moment onbekend. Dat maakt het dus ook zo moeilijk om te zeggen onder welke voorwaarden uitbreidingen wel zouden kunnen. Dat vervolgonderzoek gaat naar verwachting vier tot vijf jaar duren. Ik stel u voor dat ik u bij dezen in ieder geval toezeg dat zodra het onderzoek rondom de huisartsengegevens er is, dat ik dat naar u toestuur. En dat we dan met elkaar bekijken wat dat betekent voor het moratorium dat u wellicht vandaag gaat instellen. Dat alles gezegd hebbende, hebben wij geen bezwaar tegen amendement 11.

Amendement 12 willen wij ontraden. Ik snap de gedachtegang achter het amendement. Wij hebben gezien hoeveel commotie het heeft veroorzaakt om het mestbewerkingsplafond los te laten. Er zijn hier vandaag in de Statenzaal ook zaken gezegd over hoe goed we mestbewerkingstechnieken op dit moment voor elkaar hebben, in die zin dat het ook echt tot mestverwaarding leidt. Op dit moment is het nog altijd een onkostenpost. Dus het lijkt ons college heel verstandig om nu eerst eens mestbewerking toe te staan tot 100% van het Brabantse mestoverschot. En om eerst eens te kijken hoe dat loopt en ons aan de afspraken te houden zoals we u dat nu voorstellen.

De **voorzitter**: Braspenning interruptie.

De heer **Braspenning** (CDA): Maar in heel de uitvoeringsagenda Brabantse agrofood staat juist om te gaan verwaarden en niet alleen die overschotmest. En daarmee zorg je er eigenlijk voor dat je de grote milieuwinst, die je zou kunnen boeken door juist mest te gebruiken als kunstmestvervanger, eigenlijk misloopt en daarmee ook innovatie misloopt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. De heer Braspenning heeft daar wel een punt. De enige maar daarbij is dat we de mestverwaarding gewoon nog niet voor elkaar hebben. En dat is heel jammer en daar ligt denk ik een grote opgave, ook voor de sector. Als we dat voor elkaar hebben kan ik me voorstellen dat we hier in de Statenzaal daar weer een heel ander gesprek over krijgen.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Dan hadden we toch in het begin van de vergadering het voorstel gewoon door moeten schuiven, want we hebben heel veel nog niet voor elkaar? Heel het flankerend beleid hebben we nog niet voor elkaar. Maar de tweede vraag is: hoe gaat u dat mestoverschot in godsnaam monitoren? Want dat is constant aan beweging onderhevig. Dus waar haalt u uw gegevens vandaan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dat is vrij eenvoudig, omdat landelijk is vastgesteld hoe we dat mestoverschot meten. En die gegevens passen we nu ook al toe bij de verordening, zoals die nog even vigerend is. Dus dat blijven we op die manier doen. Daarmee is dus amendement 12 ontraden. Amendement 13 willen wij ook ontraden.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat mestverwaarding of de producten uit die mestfabriek en verwaarding een onderdeel zijn van uw keuze om nu geen uitgebreide mestverwerking toe te staan. Betekent dat dan dat die bestaande initiatieven of die aanvragen feitelijk ook geen doorgang kunnen vinden?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Het voorstel is om de mestbewerkingscapaciteit in Brabant te begrenzen op 100% van het Brabantse mestoverschot. Op dit moment zitten we nog ongeveer onder, net boven of rond de 60% mestbewerking. Houd u me even ten goede. Dus we kunnen nog van 60% naar 100% uitbreiden.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Maar de gedeputeerde gaf aan dat die verwaarding nog onduidelijk is. Is dat nu een voorwaarde voor verdere gang in het opschroeven van die 60% naar 100%? Of zegt u: nee, gaat u maar tot 100% bouwen en of het dan een waardevol product wordt wat u af kunt zetten, dat zien we wel?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Mestverwaarding is geen randvoorwaarde om naar die 100% te gaan.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Naar aanleiding daarvan wil ik toch nog even terug naar het rapport van Gé Backus, waarin hij aangeeft dat juist de mest de grootste kostenpost is voor veel veehouderijbedrijven. En nu laat u weer een kans liggen om op een gegeven moment iets te doen aan het verdienmodel voor boeren.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. De verordening die nu nog even vigeert, werkt in de praktijk zo uit dat we dit jaar maximaal 59% mestbewerking zouden mogen toelaten van het Brabants mestoverschot. Dat gaan we dus ophogen naar 100%. Dat is dus een behoorlijke capaciteitsuitbreiding.

De **voorzitter**: Braspenning. Nee? De gedeputeerde vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Even kijken. Ik was bij amendement 13 'Rust in de groenblauwe mantel'. Wij willen dit ontraden. Om even toe te lichten wat u vraagt. In de praktijk ziet dit maar op een heel klein gedeelte van de groenblauwe mantel, omdat die voor meer dan 80% overlap vertoont met het gebied beperkingen veehouderij, waar sowieso geen uitbreidingen zijn toegestaan met een enkele uitzondering voor het grondgebonden gebeuren. En wij vinden wel dat we voor juist die heel bijzondere bedrijven, die echt grote stappen zetten of die knelpunten opruimen in Brabant, ruimte mogen bieden.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, waarom in de natuur? De toelichting snap ik en goed dat die overlap van 80% er is. Maar er blijft nog 20% over en dat is echt natuur. Waarom moeten die bijzondere concepten dat nou in de natuur doen? Dat is natuurlijk wat ons amendement beoogt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Het is groenblauwe mantel, het is geen natuurnetwerk.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Maar wel degelijk natuur toch? Waar we niet zo heel veel van hebben.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Nee, voorzitter, het geniet een andere bescherming dan het natuurnetwerk. En dat blijkt ook uit hoe ons beleid in elkaar zit.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ja, het beschermt een ander regime, dat mag de gedeputeerde vinden. Maar we gaan hier wel de boel verruimen en daar is geen verklaring voor. Ik vind, op een gegeven moment weet je als ondernemer waar je je vestigt en wat de voorwaarden zijn. Klaarblijkelijk zegt u nu onder voortschrijdend inzicht van de gedeputeerde of onder druk van een lobby dat er wel iets meer mag.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Mijn vraag is: die ondernemer heeft toch gekozen om op een bepaalde plek te ondernemen, waarom zou u die grenzen nu oprekken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij doen dit uniform voor verschillende gebieden uit de Verordening ruimte, dus waarom niet voor de groenblauwe mantel, zou ik willen terugvragen?

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik verander die verordening hier niet. Dus u heeft daar een verklaring voor. U moet de vraag niet bij mij neerleggen. Ik vind eigenlijk dat er dan een schriftelijke verklaring moet komen waarom dat zo is. Ik vind dat u de grenzen oprekt, eigenlijk precies wat GroenLinks zegt, ook voor gemengd landelijk gebied, ook voor het natuurnetwerk. Dus uw argument 'we doen het overal tegelijk' geldt klaarblijkelijk ook voor het Natuurnetwerk Brabant. Ik vind dat je iets gelijk moet trekken fijn, maar u vraagt hier zelf om maatwerk.

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. In het Natuurnetwerk is nu al geen veehouderij mogelijk, dus die vergelijking gaat niet op. En alles wat er nog zou zitten in het Natuurnetwerk staat gewoon op slot.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): In het Natuurnetwerk is het niet mogelijk, maar in de blauwgroene mantel wel. En precies daar wilt u ook een verruiming van bedrijven toestaan. Afgelopen vrijdag waren wij op stap met gedeputeerde Van den Hout onder andere. En we spraken daar een aantal boeren. En die zeiden ook van 'precies'. Het lijkt ook op het amendement dat we wel eens hebben ingediend. Die blauwgroene mantel, daar moet je juist geen troep hebben. Je moet daar geen mest hebben, je moet daar niet te veel stikstof hebben, je moet daar geen ammoniak hebben. Dat natuurnetwerk, het kost ontzettend veel geld om dat natuurnetwerk op te lappen. 21 miljoen euro zijn we er ieder jaar aan kwijt. Dus in de blauwgroene mantel geen uitbreiding.

De **voorzitter**: Uw vraag is?

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor GroenLinks is het enorm belangrijk om deze uitzondering te krijgen of om dit terug te draaien, dat niet te krijgen. Waarom zouden wij uitbreidingen van veehouderijen toestaan in de blauwgroene mantel als het ons als provincie 21 miljoen euro per jaar kost om de effecten daarvan tegen te gaan?

De **voorzitter**: Uw vraag is onderhand wel duidelijk. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Die 21 miljoen euro per jaar komt vooral uit het ammoniakdeken en niet uit een enkel bedrijf dat in een klein stukje van de groenblauwe mantel onder zeer strenge voorwaarden misschien uit zou kunnen breiden, mits gemeenten dat dan ook nog willen overnemen.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Kunt u mij dan zeggen hoeveel het dan wel kost?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Die bedrijven zijn sowieso gehouden aan de PAS. Dus dat betekent dat als zij stikstofdepositie op natuurgebieden veroorzaken, zo daar al nog ruimte is, en ze bovendien straks voldoen aan de Verordening natuurbescherming, dat ze dan altijd onder de 3 mol moeten blijven, want anders mag het sowieso niet.

Dat brengt mij bij amendement A14, dat gaat over de ruwvoeropslag. Wat wij feitelijk hebben gedaan, is de Verordening ruimte op dit punt te hebben verduidelijkt. Want wij kregen vragen van bedrijven die al 2 ha groot waren of ze er nog 0,5 ha ruwvoeropslag bij mochten hebben. En dat was niet de bedoeling van wat we in de Verordening ruimte hadden staan. De bedoeling was: als je 1,5 ha groot bent mag er nog 0,5 ha ruwvoeropslag bij. Om die reden zouden wij het amendement dan ook willen ontraden.

Dat brengt mij bij de moties, te beginnen met motie M2.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Er is ook amendement 15 volgens mij.

De **voorzitter**: Dat zou kunnen dat dat door de collega van mevrouw Spierings zo dadelijk wordt gepakt. Dus u moet even goed mee opletten. Er zijn amendementen die zien op de Verordening natuurbescherming, andere op de Verordening ruimte. En die worden separaat behandeld, straks ook separaat bij de stemmingen, dus opletten geblazen. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Motie 2 gaat in feite over het flankerend beleid. Ik denk dat het heel goed is dat uw Staten hiermee richting geven aan wat u belangrijk vindt in het flankerend beleid. Daar zitten voor ons geen onoverkomelijke punten in. Dus daarmee hebben wij geen bezwaar tegen die motie.

Motie 7, 'Voorkom aanbiedingsmonopolie', zouden wij om twee redenen willen ontraden. Innovaties in stalsystemen komen vooral tot stand doordat degene die innoveert weet dat hij daarna een markt heeft. En op het moment dat hij weet dat die markt pas komt als zijn eerste concurrent ook in de benen is, dan werkt dat niet echt bemoedigend om te innoveren. En bovendien gaat het er ook toe leiden dat we straks wel technieken hebben, maar dat ze nog niet toegepast gaan worden, omdat u vindt dat er eerst een tweede aanbieder moet zijn.

Motie 9, 'Geen risico's met de volksgezondheid', gaat over het Toetsingskader gezondheid voor mestverwerkende installaties. Zodra de verordening door uw Staten is aangenomen, gaan wij elk initiatief rondom mestbewerking toetsen vanuit het potdichtprincipe. Dat betekent dat wij per installatie moeten gaan kijken wat dat daar betekent. En dat potdichtprincipe geldt dus voor resten van bacteriën, virussen etc. Dat kunnen en zullen wij per direct gaan doen als de verordening is aangenomen. Dat staat ook in uw stukken. Maar om echt een provinciaal bestbeschikbaretechniekendocument op te stellen vraagt echt wat meer tijd. Het lukt gewoon niet om het in september klaar te hebben. Dat doen wij zo snel mogelijk. Daarmee is de

motie onuitvoerbaar, hoewel ik de bedoeling snap. En omdat hij onuitvoerbaar is moet ik hem, vrees ik, ontraden.

Motie 11, 'Promoot de potstal', zou ik willen zien in het licht van het flankerend systeem als een van de stalsystemen waar wellicht heel veel potentie in zit. En de behoefte aan goede stalsystemen, die ook een goed binnenklimaat voor de stal opleveren, heb ik breed in uw Staten geproefd. Dus tegen deze motie heb ik geen bezwaar.

Motie 12 gaat over het vraagstuk van staldering, in dit geval voor biologisch. U heeft ook al gevraagd om ecologische randvoorwaarden. Ik heb al eerder tegen uw Staten gezegd dat we gaan kijken in welke mate wij daarmee in de stalderingsmethodiek rekening kunnen houden. En dat maakt hem in feite overbodig en daarmee is hij ontraden.

Motie 13, 'Megastallen nee'.

De **voorzitter**: Interruptie Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, toch nog even terug naar dat potstalprincipe, gedeputeerde. Volgens mij staat er in bijlage 2 toch ook echt een emissiereductie voor geitenhouderijen. Die hebben bijna allemaal een potstalprincipe. U zegt 'ik ontraad hem niet', terwijl er hier wel degelijk in staat dat emissies heel erg beperkt. Dus dat rijm ik niet helemaal met elkaar. Kunt u daar eens wat over vertellen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dit is echt voer voor deskundigen. Op het moment dat een potstalprincipe voor een geitenhouderij voldoet aan de gewenste emissiereducties, dan kan die gewoon opgenomen worden. En ik ken niet de emissiereductie van het potstalsysteem in de geitenhouderij uit mijn hoofd.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Dus dat zou impliceren dat die bijlage 2 niet correct is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Bijlage 2 ziet op percentages emissiereductie en niet op stalsystemen. En als een potstalsysteem voor de geitenhouderij de gewenste emissiereductie oplevert, dan kan die opgenomen worden, in die zin dat wij hem dan dus kunnen vergunnen. Ja, het is redelijk technisch complexe materie. Excuses daarvoor.

Even kijken. Ik was bij motie 13, 'Megastallen nee'. Die zouden wij willen ontraden, want wij hebben volgens mij al verschillende keren uitgelegd waarom wij onder heel specifieke condities en dus ook maar een enkele keer wel een groter bouwblok dan 1,5 ha willen toestaan.

Motie 14, 'Maatregelen om het waterbedeffect te voorkomen', is ingediend bij de Verordening natuurbescherming, maar volgens mij gaat dit over de Verordening ruimte. Daar hebben we ook al een paar keer met elkaar over van gedachten gewisseld. Wij verwachten geen waterbedeffect, omdat de meeste gemeenten in West-Brabant hun bestemmingsplannen zo in elkaar hebben zitten dat er misschien nog een keer een leegstaande stal opnieuw gevuld kan worden, maar dat het bijna niet mogelijk is om überhaupt het bebouwd oppervlak nog uit te breiden.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dus u zegt dat de dierproductierechten die in het urgentiegebied zitten en die door staldering eigenlijk geen plek meer hebben, niet buiten dat urgentiegebied weer een plek kunnen vinden, zodat daar de stapel wel groeit?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dat kan wel met de dierproductierechten, maar er moet ook gewoon ruimte zijn in het ruimtelijk beleid. En die ruimte hebben gemeenten vrijwel geen van alle geboden. En je hebt niets aan dierproductierechten als je geen stallen hebt om je dieren in te houden.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dus de gedeputeerde zegt: ik heb het urgentiegebied; als je net een kilometer buiten het urgentiegebied gaat en je hebt daar plek voor diezelfde dieren, die dierproductierechten plus emissie en je krijgt dat vergund, dan komen die dieren toch net weer buiten dat urgentiegebied terecht? Dat kunt u toch niet voorkomen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Het gaat er hier om hoe het ruimtelijk beleid van gemeenten in elkaar zit. En ik probeer uit te leggen dat dat ruimtelijk beleid van gemeenten buiten het salderingsgebied zo in elkaar zit dat het gewoon nauwelijks ruimte biedt voor uitbreiding van de veehouderij. Dat over M14, die daarmee dus ontraden wordt.

De **voorzitter**: Uw pasje, mijnheer Van der Wel of Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Als het zo is dat die gemeenten dat allemaal zo goed op orde hebben, vraag ik me toch werkelijk af wat dan nog het voordeel van staldere is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Er is een wezenlijk verschil in het ruimtelijk beleid met betrekking tot veehouderij tussen klei- en zandgronden. En het ging hier over waterbedeffer naar West-Brabant, naar de kleigronden. En daar zitten de bestemmingsplannen zo in elkaar ...

De heer **Van der Wel** (PvdD): Mag ik hier een interruptie op maken, voorzitter?

De **voorzitter**: Nee, de heer Braspenning is nog bezig, mijnheer Van der Wel.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, dat klopt. De heer Van der Wel maakte hier de opmerking dat dat inderdaad de strekking van de motie niet is. En dat klopt volgens mij ook. Volgens mij wordt er hier iets anders mee bedoeld. Maar zegt u nu echt dat er verschil is tussen de mate waarin bestemmingsplannen geregeld zijn tussen Oost- en West-Brabant?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dat is wel het beeld dat wij hebben.

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Van der Wel, u mag weer.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nou, dat is fijn. Ik houd u graag erbij even. Nee hoor.

De **voorzitter**: Plaatst u uw interruptie, kort en krachtig alstublieft.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nee, voorzitter, even serieus. We hebben het in de commissie erover gehad of dat dan voor West-Brabant speelt. Nee, het geldt natuurlijk voor Oost-Brabant net zo goed. U heeft in de commissie toegezegd dat te gaan monitoren. En wij hebben gesteld: ja, maar als je ziet dat die dierproductierechten uit het urgentiegebied net over de grens weer een plek vinden met grotere stallen waar die staldering niet geldt, dat je dan het probleem niet hebt opgelost. Zeker niet voor de mensen en het gebied. En u zegt dat te gaan monitoren. Maar als u het ziet gebeuren, bent u te laat, want dan zijn die vergunningen al verleend.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Wat gaat u dan nog doen?

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik begon mijn bijdrage met uitleggen dat we belangen hebben afgewogen. En dat is complex. En soms dan vindt de agrarische sector dat we ze tekortdoen en soms vinden misschien de burgers dat we ze tekortdoen. En wij hebben het risico op een waterbedeffect als dusdanig klein ingeschat dat wij niet vinden dat we voor de boeren buiten de stalderingsgebieden ook staldering zouden moeten opleggen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dan gaan we elkaar niet vinden. Want wij streven echt reductie van de veestapel na als aanpak van de bron van het probleem. En u zegt dat die dierrechten zich wel vrij kunnen bewegen. Sterker nog, u heeft in de commissie gezegd: het is niet ons streven om de veestapel te laten krimpen. Dus alleen lokaal, maar voor de rest in Brabant niet. Dus de facto daarvan akte.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Het beeld bestaat bij GS dat de bestemmingsplannen in West-Brabant anders geregeld zijn dan in Oost-Brabant. Dat is nogal een puntje, want dat is een argument om wel of niet te gaan stalderen. Dat is nogal een belangrijk fundament onder uw plannen. Kunt u nu voor ons in beeld brengen of dat dan ook werkelijk waar zo is?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij hebben natuurlijk met veel gemeenten gesproken. En de noodzaak van stalderen in een stalderingsgebied is volgens mij klip en klaar. En ik krijg het gevoel dat u dat toch in twijfel trekt.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): De bewijslast ligt bij u als gedeputeerde, die met een voorstel komt. En u zegt nu dat er in West-Brabant blijkbaar geen waterbedefferen zullen optreden, want daar zijn de bestemmingsplannen op een bepaalde manier geregeld. Dan wil ik wel weten of dat in Oost-Brabant blijkbaar niet het geval is. Dat is het fundament onder uw beleid nu.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij hebben gewoon de afgelopen jaren dat waterbedeffer zien optreden.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Nog even naar een andere opmerking over de motie 'Megastallen nee'. Wat wij gedaan hebben, is de eisen van de burgerinitiatieven nog een keer samengevat. We zien dat heel veel partijen hier nu op aan het afwijken zijn en toch nu weer verder gaan, ook al hebben ze voor die 1,5 ha gestemd. Maar het tweede punt is "verzoeken GS dan ook zich aan het woord 'megastal' als ontwikkeld door Alterra - dat zijn dan concrete aantallen - te conformeren en ook dat te gaan monitoren".

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Of u dat onderdeel dan wel wilt doen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ons ruimtelijk beleid ziet niet op aantallen dieren per locatie, maar op aantallen vierkante meters, op hectares.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dat doet Alterra ook niet. Maar er wordt wel gezegd hoeveel dieren in een stal in principe een bepaalde categorie is. Meten is weten. Als u wilt weten hoe die ontwikkeling gaat, zou u dan niet aan de hand van die definitie - want de een zegt 1,5 ha, een ander aantal dieren, een ander ngo's en weet ik veel wat - concreet maken wat er dan bedoeld wordt en wanneer en waar die dan bijvoorbeeld in Brabant zijn?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij hebben hier de voor-vorige periode een debat gehad dat bekendstaat als het 'megastallen nee-debat'. Daarin hebben uw Staten besloten om in principe 1,5 ha als maximum te hanteren. En ik zie niets in herdefiniëren van begrippen met andere invullingen. Volgens mij is dit heel helder ruimtelijk beleid. Hectares is een ruimtelijk aspect.

De **voorzitter**: Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank u, voorzitter. Ik heb een vraag en die luidt als volgt. De gedeputeerde zegt dat er nauwelijks ruimte is om het waterbedeffect in bijvoorbeeld West-Brabant te krijgen. Wat moet ik onder 'nauwelijks' verstaan? Is dat niet mogelijk of wel mogelijk?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij hebben niet alle bestemmingsplannen tot in detail geanalyseerd. En ik heb u de toezegging gedaan om het te monitoren, omdat u bang bent dat het optreedt. Niet dat wij bang zijn dat het optreedt. En als de toezegging om het te monitoren nu voor u aanleiding is om te denken dat het daarmee heel groot is, ja, dan kan ik bijna beter mijn toezegging in gaan trekken.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik ben blij dat de heer Van der Wel nog heel even is blijven staan. Want ik ben eigenlijk wel even benieuwd, de definitie van de megastallen, die u zo graag ziet, wat is de bedoeling van uw queeste om die definitie door dit college te laten vaststellen?

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik vind dat er hier in de Staten eigenlijk een loopje genomen wordt met die 34.000 mensen uit Brabant, die gevraagd hebben om dit een halt toe te roepen. En wat er hier in de Staten wordt gedaan, is een continu gesteggel over wat het nu precies is. Of het nu het aantal dieren is, het ngo of het aantal hectaren. De gedeputeerde zegt: 1,5 ha. Maar we gaan er wel overheen. U zegt: het heeft met dieren te maken in een ander moment. Ik vind dat we nu wel een keer duidelijkheid moeten geven hoeveel dieren nu een megastal is en waar die megastallen zijn. En neemt het aantal toe of af?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Oké. Maar dan constateer ik dat ik eigenlijk met u een keer een debat moet voeren over wat nou onze definitie is. Dat voeren wij min of meer nu via de band in dit debat. Maar laten we daar dan met elkaar eens van gedachten wisselen. Want op het moment dat dat zo is, dan is uw bezwaar waarschijnlijk weggenomen. Ik dacht dat u wilde zien: komen er nou meer stallen van de hoeveelheid hectaren en hoeveel dieren zitten daar dan in? En daarvan was ik benieuwd of het college ons kon toezeggen of dergelijke informatie beschikbaar is, want misschien komen we daar de heer Van der Wel dan wel mee tegemoet.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het is een vraag aan de gedeputeerde, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké. Dan laten we het bij de gedeputeerde. Ik weet niet of hij daar nu op wil ingaan of dat er nog twee andere interrupties over hetzelfde onderwerp zijn. Mevrouw Knoet. Gaat uw gang.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voorzitter. De heer Van der Wel komt steeds met de 33.000 mensen in 2010, die ons gevraagd hebben rondom de megastallen. Wat we de afgelopen jaren hebben vastgesteld, is

dat ondanks alle ingrepen die we hebben gedaan het aantal dieren alleen maar is gegroeid. Dus wat we hier vandaag aan het doen zijn, is kijken dat we daar een stop op zetten, dat die groei er uitgaat. Dus met alle respect over wat we toen met elkaar wilden, dat hebben we toen niet kunnen bereiken met die maatregel.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Er wordt hier door veel partijen, en wij hebben dat ondertekend, eigenlijk stante pede een stop op de geitenhouderij gedaan. Om allerlei redenen, volksgezondheid met name. En vervolgens zouden we dat niet kunnen doen op megastallen om diezelfde redenen. Ik vind dat er heel selectief nu met de veehouderij wordt omgegaan. Die gevaren zijn reëel, zijn gemeten, zijn actueel, hepatitis E nog. En waarom dan geen stop op de hele veestapel?

De **voorzitter**: Uw vraag is nu al een paar keer gesteld. We gaan zo terug naar de gedeputeerde. Ik stel voor mevrouw Roijackers op dit punt nog.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Ik wil de heer Van der Wel even bijvallen als het gaat over een definitie over megastallen. Omdat het niet alleen ruimtelijk zo is, maar omdat wij ook heel erg vragen vanuit Brabant om de Wet veedichte gebieden en we daarmee ook een knop hebben als het gaat over dieraantallen. Een megastal is ook een begrip dat burgers aanspreekt. En daarbij gaat het over dieraantallen en niet maar weer steeds over die bouwblokken en die hectaren.

De **voorzitter**: Goed. De gedeputeerde nu.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dat geeft misschien de complexiteit aan, omdat wij vaak helemaal niet weten hoeveel dieren er werkelijk in een stal worden gehouden. We weten alleen wat er vergund is. Als de Wet veedichte gebieden er komt, dan hopen we dat de staatssecretaris ook een AMvB vaststelt, waarin we die informatie gaan krijgen. Maar dat even terzijde.

Motie M15, 'Ruimte voor biologische landbouw', zouden wij willen ontraden, omdat die sowieso niet ziet op het hier nu voorliggende pakket aan voorstellen. En omdat wij eerder al een toezegging hebben gedaan op ecologische randvoorwaarden.

Motie M16, 'Promotie voor biologische producten', willen wij ook ontraden, alleen al omdat de gunning van het bedrijfsrestaurant recent is gedaan. En het lijkt ons niet handig om die over te doen, want dan gaan we een contract openbreken.

Motie M19, daar hebben wij geen bezwaar tegen het eerste bolletje, maar het tweede bolletje maakt het wel een beetje ingewikkeld. Want dat zou betekenen dat als er een beter stalsysteem ontwikkeld is, dan zijn er bijvoorbeeld straks vijf stalsystemen op de markt die allemaal voldoen aan de Verordening natuurbescherming, waarvan er eentje het beste is, dat we die andere vier gaan verbieden. Daarmee nemen we wel heel veel keuzevrijheid bij ondernemers weg. En ik weet niet of dit is wat we met elkaar dan bedoeld hadden. Dus op die manier moeten we die helaas ontraden.

Dan ben ik bij de laatste motie die ik nog zal behandelen, motie M20. Die gaat in feite ook over het flankerend beleid en die ligt ook erg in lijn met motie M2, dus daar hebben we geen bezwaar tegen. Volgens mij was hem dat, voorzitter.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel nog.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. We hebben even gekeken naar het verleden. In 2010 is het voorstel hier besproken om biologische landbouw in de omgevingsvisie op te nemen. Daar kwam het college met een goedkeuring. Dat zei: we vinden dat een goed idee. Voorzitter. We zitten er nog steeds op te wachten. Het was 2010. Nu zegt u: ja, dit behoort eigenlijk niet tot mijn pakket.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? De heer Van der Wel heeft het woord.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dus we vinden het nu eigenlijk te ingewikkeld om te komen met het pakket van maatregelen voor omschakeling of we stimuleren middels de Verordening ruimte. Terwijl toen al besproken is dat we dat eigenlijk in de omgevingsvisie zouden moeten hebben. Ik vind het toch jammer dat de gedeputeerde zo makkelijk zegt dat het niet mogelijk is of we dat niet gaan doen.

Het tweede punt is motie M16. Het heeft niks met het openbreken van contracten van de cateraar te maken. Het heeft ermee te maken dat we bijvoorbeeld te zien krijgen welke producten nou precies biologisch geserveerd worden. Want er wordt helemaal geen bordje meer bijgezet. Mensen die hier te gast zijn kunnen niet eens een verantwoorde keuze maken.

De **voorzitter**: Een bordje bij het bordje. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik zal in mijn tweede termijn even terugkomen op dat bordje, want ik kan niet inschatten wat de implicaties van uw vraag zijn. En dat zou ik graag weten voor ik daar vervolgens een antwoord op geef.

De **voorzitter**: Goed. Ik geef nu het woord aan gedeputeerde Van den Hout. Ik had nog gezegd: één interruptie. Het betoog was afgesloten. Dat moet u maar in tweede termijn doen. De heer Van den Hout heeft nu het woord.

De heer **Braspenning** (CDA): Maar alle vragen zijn nog niet beantwoord, voorzitter. Maar goed.

De **voorzitter**: Daar is een tweede termijn voor. Gedeputeerde Van den Hout heeft nu het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Zo'n acht uur na aanvang van het debat is er al heel veel gezegd. Mijn collega Anne-Marie Spierings heeft in haar inleiding volgens mij heel goed uiteengezet hoe we vandaag hier gekomen zijn, welke processen daarvoor gevolgd zijn en welke rol wij als middenbestuur genomen hebben om alle belangen die er spelen tegen elkaar af te wegen. En niet tegen elkaar in de zin van wie het sterkst is, die wint dan en daar gaan we voor, maar kijken welke combinatie van belangen van het boerenbelang, het gezondheidsbelang, het economische belang van andere sectoren en het natuurbelang in welk gebalanceerd pakket deze belangen nou het beste worden gediend. En tegelijkertijd – want dat is wel de voorwaarde, daar doen we het allemaal voor – is dat een eerste goede stap naar die duurzame veehouderij van de toekomst. En wij denken met dit pakket aan die voorwaarden, die we onszelf hebben gesteld, te voldoen.

Ik kan snel naar beantwoording van een aantal vragen gaan, van de VVD bijvoorbeeld.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ik hoor nou toch weer enkele woorden bij de gedeputeerde, waarvan ik denk: dat is ook wel heel makkelijk gezegd. Hij zegt: een eerste stap. Dit is geen eerste stap, dit is voor de agrarische sector een megastap, een stap die diepte in, misschien zelfs de afgerond in. En dan

vind ik het wel heel makkelijk om te zeggen: een eerste stap. En kan de gedeputeerde eens aangeven wat dan de vervolgstap zou moeten zijn?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, wat wilt u nou? Niet geloven dat dit de eerste stap is of van mij horen wat de tweede wordt? Ja, zegt u het maar. Nee, dit is wel degelijk de eerste stap, hoe groot u die ook vindt. En inderdaad is die groot, dat hebben we gemerkt. Het is een belangrijke dag. Dat blijkt alleen al uit het feit dat er zoveel honderden Brabanders bij ons op bezoek zijn gekomen, uit insprekers, uit het gevecht van de laatste week. Er is hard over geknukt. Is dit nou een goede stap? Is dit de eerste stap? Voor sommigen gaat het niet ver genoeg, voor anderen gaat die te ver. Wij denken dat dit de eerste stap is, want er zullen altijd stappen blijven volgen. De ontwikkeling staat niet stil nadat we deze verordening hebben aangenomen op weg naar een duurzame veehouderij. Nou, veel anders kan ik het niet onder woorden brengen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dat is een lekker vaag antwoord. Daar komt dan nog bij dat u zegt: de voorwaarden die wij onszelf hebben opgelegd. Ja, dat is ook heel makkelijk gezegd: voorwaarden die wij ons hebben opgelegd. Nee, u legt de veehouderijsector voorwaarden op. Die perst u in een keurslijf waar ze geen kant meer op kunnen. Dat is wat u doet. Dat is niet uzelf voorwaarden opleggen. Nee, het is makkelijk praten hier vanuit de collegebanken. Maar die sector die moet straks echt aan de slag, die moet het geld op tafel kunnen leggen om de maatregelen te kunnen nemen.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Hoe kunt u nu zeggen dat u uzelf voorwaarden oplegt terwijl dit voorwaarden zijn die u aan een sector oplegt?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, omdat we het over twee verschillende dingen hebben, denk ik. De voorwaarde die we aan de sector opleggen is de inhoud van deze twee verordeningen, inderdaad. De voorwaarde die wij als bestuur aan onszelf hebben opgelegd, zijn de uitgangspunten die we verwoord hebben in ons bestuursakkoord. En daar staat in dat de stappen die we gaan nemen, stappen zijn op weg naar een duurzame veehouderij.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): En ik had de vraag ook aan mevrouw Spierings willen stellen, maar ook aan u. Dat heb ik in eerste termijn gezegd. Vindt u het ook niet belangrijk dat u daar dan ook draagvlak voor heeft?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Natuurlijk.

De heer **Braspenning** (CDA): En bent u niet bang dat dat zonder draagvlak een eindeloze weg is?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou ja, ten eerste is het een verordening. En als die eenmaal geldt, dan geldt die. Maar ja, zeker is draagvlak belangrijk. Wat ik niet zo heel goed begrijp is dat u ontkent dat er hier geen draagvlak voor zou zijn. Volgens mij is er wel degelijk draagvlak voor. Als we het hebben over de Verordening natuurbescherming, dan hebben we die in het licht van het stikstofconvenant ... We bespreken die elk jaar. We zijn in 2015 begonnen met alle stikstofconvenantpartners te waarschuwen dat we zien dat de stikstofdepositie niet afneemt en als dat zo blijft we maatregelen zullen moeten nemen. In mei 2016 zijn we die gesprekken aangegaan met alle partijen van het stikstofconvenant. In dit geval waren dat er zeven of acht, die meer dan tien keer bestuurlijke overleggen hebben gevoerd over wat te doen in het licht van het convenant, de wetenschap dat het vijf over twaalf is in onze Natura 2000-gebieden en de stappen die we daarvoor moesten ondernemen. Al die partners hebben daarbij altijd aan tafel gezeten, ook de ZLTO. Maar niet alleen de ZLTO. Dus draagvlak is er, omdat er nu een pakket ligt dat is samengesteld uit voorstellen, die gedaan zijn door zeven van de acht partners. De ZLTO heeft nooit een voorstel ingebracht. Toen niet, nooit niet. Er is draagvlak voor het voorstel dat er nu ligt van zes van de zeven of zeven van de acht partners uit het stikstofconvenant. En dat is meer dan voldoende draagvlak.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Dat is prachtig, alleen de sector die het moet gaan doen, daar is geen draagvlak. En dat is wel vrij cruciaal volgens mij, of vindt u dat niet belangrijk?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou, zoals we nu al voor de derde keer zeggen, wat wij moeten doen is het afwegen van alle belangen. En natuurlijk is het boerenbelang er een van. Sterker nog, dat heeft de laatste weken behoorlijk de focus bepaald. Maar er zijn meer belangen te dienen. Er is een gezondheidsbelang, er is een natuurbelang, er is een economisch belang, een heel groot economisch belang zelfs. En in de afweging van die vier belangen is dit het voorstel waarmee wij denken de juiste stap te zetten op weg naar die duurzame landbouw.

De **voorzitter**: Boon, interruptie.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, deze gedeputeerde wil toch niet echt gaan erkennen dat er draagvlak is? Waar heeft u de afgelopen weken gezeten? Er is geen draagvlak bij de boeren, bij de Dierenbescherming is geen draagvlak. Ik heb zelfs burgers gehoord: 'Wij schieten hier niks mee op als we een megastal in de achtertuin krijgen.' Er is totaal geen draagvlak. Wilt u nou serieus beweren dat u voelt dat er voor uw plannen draagvlak hier aanwezig is?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, dat denk ik wel. Als ik kijk naar de organisaties die met elkaar in dialoog zijn geweest, zowel over de mest als over de stikstof, dan zijn eigenlijk alle partners het behoorlijk met elkaar eens over de koers die we moeten inzetten. Er is er eentje die wat minder zin heeft daarin.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Het is er niet eentje die wat minder zin heeft. Er zijn hier vandaag 37, 38 sprekers geweest. Ik vraag u: ga die mensen eens ook herbekijken. Kijk eens wat die mensen gezegd hebben, want u leeft echt in een totaal andere wereld. Er is geen draagvlak, echt niet.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Met 2,5 miljoen Brabanders en 36 sprekers geloof ik niet dat je dan echt draagvlak kunt meten. Van die 36 was er overigens een groot deel het helemaal eens met het voorstel dat wij nu doen. En wat in een eerdere termijn al aan de orde is geweest, een deel van die sprekers is door slechte voorlichting van haar vakorganisatie op het verkeerde been gezet, bang gemaakt. En een aantal daarvan hebben we dus na het spreken nog aangesproken van: joh, vertel nou eens, wat is er aan de hand met jouw stal? We hebben ze helemaal gerustgesteld naar huis kunnen sturen, omdat die regels hen niet raakten.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ja, ik zou inderdaad nog even willen benadrukken wat u ook zegt hè, over de partners in het stikstofconvenant. Volgens mij maakt ook Dynamisch Platteland daarvan onderdeel uit, waarin alle gemeenten worden vertegenwoordigd door hun wethouders in die verschillende streken. Me dunkt dat je dan ook van draagvlak kunt spreken.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, en ik zou ook heel even willen reageren op het hier geschetste beeld dat iedereen in de sector CDA stemt en het helemaal eens is met de ZLTO. Volgens mij is dat niet zo. We hebben ook berichten van ondernemers die het er wel mee eens zijn. En omdat ze zelf niet kunnen inbrengen, wil ik toch even citeren: 'De Dierenbescherming is niet afkeurend ten opzichte van het beleid van de provincie.'

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, nu merken we het weer. De gedeputeerde zegt weer van: verkeerde voorlichting van hun vakorganisaties. Het disrespect dat deze gedeputeerde heeft voor partners. Wij hebben het eerder gezien bij de VNO-partners, bij de werkgevers, waarvan hij zegt: 'Ja, het is maar een beetje het riedeltje wat er wordt voorgelegd.' Het is echt een structureel disrespect van deze gedeputeerde voor de sector en haar vertegenwoordigers.

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Van Hattem** (PVV): Hoe kunt u nou serieus nemen dat er draagvlak is terwijl u die sector hier een trap na geeft?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik zie het verband niet tussen die twee, dus ik kan de vraag ook niet beantwoorden.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, als een gedeputeerde zich er op die manier er zo makkelijk mee af ... van 'ik zie het verband niet'. Hoe onbenullig staat u hier te doen? Hoe onbenullig tegenover een sector hier die echt door u, door uw beleid in de afgrond wordt gestort met maatregelen die zeer verstrekkend zijn en u doet dat een beetje schouderophalend af. Dat is toch wel kenmerkend voor heel uw houding richting deze sector.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou, ik zal toch proberen om de vraag te beantwoorden. Volgens mij vroeg u: hoe kunt u nou zeggen dat er draagvlak is terwijl u de ZLTO in de afgrond schopt? Ik zie het verband tussen die twee niet.

De tweede opmerking van u eigenlijk was dat u het vindt getuigen van disrespect als ik vertel dat de ZLTO, in dit geval hun achterban, op punten wel degelijk verkeerd voorlicht. En niet zo'n heel klein beetje ook, mag ik wel zeggen. En dat is geen disrespect, dat is gewoon zeggen waar het op staat. Ik dacht dat u daar ook van was.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog. Boon, interruptie.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Na de boeren wordt nu de ZLTO door deze gedeputeerde door het slijk gehaald. Maar noemt u dan het voorbeeld. Wat heeft de ZLTO duidelijk verkeerd voorgelicht? Dan wil ik het ook graag weten.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou, om te beginnen het verhaal dat u hier steeds hier recyclet, dat het geen dialoog, maar een dictaat is, dat we zonder overleg een convenant openbreken. Dat is allemaal flauwekul. Dat gebeurt A) niet zonder overleg. Integendeel, zou ik zeggen. B) aan het convenant is niets opengebroken. Dat staat gewoon nog steeds. Het enige dat we hebben gedaan, is op basis van het convenant en de gesprekken die we daarover met de partners hebben gevoerd een nieuwe verordening ingesteld. Een heel ander verhaal dus dan de ZLTO, die vertelt dat ze in november volslagen verrast werd door dit beleid. Geen sprake van, die zaten er altijd bij.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, er wordt nou wel wat gezegd. Ik ben er niet bij geweest, ik heb de notulen ook niet kunnen inzien. Maar ik zal deze gedeputeerde hier ook geloven. Maar de ZLTO is wel verrast door de datum en dat kunt u ze toch niet kwalijk nemen? Dat klopt toch, wat ze gezegd hebben?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik kon u niet verstaan, helaas.

De heer **Boon** (PVV): De ZLTO is toch niet ten onrechte verrast doordat de datum in één keer naar voren werd gehaald op deze manier? Daar geeft u ze toch gelijk in?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, maar dat komt dan inderdaad omdat hij niet bij die gesprekken is geweest. Dat is ook niet erg. Nee, vanaf mei 2015 hebben we daarover het gesprek gevoerd. En dan kun je niet in november 2016 zeggen dat je verrast wordt.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Er zit toch schijnbaar wel iets diep ten opzichte van de ZLTO, begrijp ik, want daar wordt elke keer aan gerefereerd. Maar ik heb het liever over het landbouwbedrijfsleven waar je eigenlijk mee aan tafel zou moeten. Maar voor u bestaat dat enkel uit de ZLTO?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): De ZLTO is de partner die wat ons betreft namens de landbouwsector in Brabant onderhandelt. Zeker als het gaat over het convenant stikstof, omdat daar hun handtekening onder staat en niet van allerlei andere clubs.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): En dan nog even als reactie op de heer Meijer. Inderdaad is de Dierenbescherming niet afkeurend ten opzichte van het beleid van de provincie. Maar er stond nog wel iets achter: maar wel teleurgesteld dat onze zorgen niet weggenomen zijn.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik vind het wel verrassend dat het CDA hier dus pleit dat de ZLTO eigenlijk vervangen kan worden door een nieuwe speler. Nou is D66 al langer voorstander van nieuwe spelers aan nieuwe tafels. Ik ben benieuwd of de gedeputeerde alternatieven ziet en of die dan in de toekomst een plekje aan de tafel krijgen.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Jazeker, daar waar we in gebiedsprocessen bijvoorbeeld acteren en met landbouwers te maken krijgen zit ik liever gewoon met echte boeren, over wie het gaat, aan tafel dan een vertegenwoordigende organisatie. Dus dat doen we vaker, ja.

De **voorzitter**: Oké. Braspenning op dit punt nog.

De heer **Braspenning** (CDA): Even als reactie, voorzitter. Wij hebben al veel eerder aangegeven, in commissieverband ook regelmatig: zoek de partners op waar ze zijn. En dat is niet alleen de ZLTO, dat is ook de NVV en de NMV.

De **voorzitter**: Goed. Ik stel voor dat de gedeputeerde nu zijn betoog vervolgt, want anders gaat het echt elke keer in debatjes verzanden. Ik stop dit debat en geef de gedeputeerde de gelegenheid om zijn betoog te vervolgen. U komt zo dadelijk wel weer aan de beurt.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik was bij de vragen van de fracties. De VVD vroeg hoe het met de juridische houdbaarheid zit met het naar voren halen van die datum. We hebben denk ik alle aspecten van de wijzigingen van beide verordeningen getoetst op hun juridische haalbaarheid. Dat doen we eigenlijk altijd wel. En wij zien daar eerlijk gezegd geen problemen.

Een andere vraag was nog het overgangsrecht, hoe is het geregeld met de lopende aanvragen. Er is geen overgangsrecht. En dat is op zich goed nieuws. Dat geeft namelijk duidelijkheid. Alle vergunningaanvragen die tot en met vandaag zijn ingediend, worden volgens de oude regels afgehandeld. Alle vergunningaanvragen die worden ingediend na het van kracht worden van de nieuwe verordening worden volgens de nieuwe regels afgedaan.

De **voorzitter**: Oké. Interruptie Vreugdenhil op een van de commentaren op de moties of amendementen, begreep ik. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Nee, het inhoudelijke punt. Daarvoor ging het debat over de ZLTO en toen heb ik me even teruggetrokken, want ik wil even op de inhoud. U geeft misschien wel terecht aan dat het vijf over twaalf is voor de natuur. We nemen nu een aantal maatregelen die in tien jaar tijd 12,5 kiloton opleveren. De afgelopen jaren hebben we eigenlijk in depositieruimte/vergunningsruimte een heel aantal kiloton inverdiend. De sector is flink teruggedaan. Toch meet u dat niet in de natuur dat daar de depositie op de natuur teruggedaan is. Wat geeft u dan die garantie dat deze maatregel ervoor zorgt dat die depositie daadwerkelijk teruggaat?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Wat belangrijker is, is dat je de andere kant op moet redeneren, van: wat is nou de oorzaak van depositie in Natura 2000-gebieden? Dat is een aantal oorzaken: industrie, infra, Antwerpen, landbouw, noemt u maar op. Een heel aantal zaken kunnen wij als provincie niet aan. Over Antwerpen hebben wij niks te zeggen, over rijksinfrastructuur al helemaal niet. Over landbouw wel, daar gaat typisch de provincie over. Daar hebben we knoppen waar we een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van de depositielast van stikstof op de Natura 2000-gebieden. En als dat de enige knop is waaraan we kunnen draaien, en we zijn wel verantwoordelijk voor de instandhoudingsdoelstellingen in die Natura 2000-gebieden, dan kan het niet anders dan dat we aan die knop draaien. Bovendien is het nog maar helemaal de vraag of het klopt wat u zegt dat er veel gedaan is aan emissiereductie, terwijl we dat niet zien in de natuur. De emissiereductie waar u bekend mee bent, is berekend, is op basis van vergunning, in de veronderstelling dat alles werkt zoals het hoort te werken. Dat luchtwassers van 95% ook inderdaad 95% halen, dat ze goed zijn onderhouden, dat ze überhaupt aanstaan. Ook de manier waarop mest wordt behandeld, verandert in de loop der jaren. Dus het kan inderdaad best zo zijn dat in vergunningen de emissie op papier naar beneden is gegaan, maar dat dat in werkelijkheid nogal eens tegenvalt.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik heb die cijfers bekeken vanaf 2010 tot 2015, dan zijn ze gemonitord, dus dan zie je exact hoeveel er is. Wat ik ook aangegeven heb, is dat de stalemissie in Brabant van de totale emissie 19% is. En er is ook berekend dat 20% van de totale emissie onverklaarbaar is in Nederland. Mijn punt zit er op. Als u zegt garanties te willen hebben dat die depositie ook teruggaat, dan is het wel het eerlijke verhaal dat we het hier maar hebben over 20% waarbij we aan de knoppen zitten, 20% waarvan we niet eens weten waar het vandaan komt en 60% die uit andere trajecten komt. Dan is wel

mijn winstwaarschuwing dat we hier maatregelen kunnen nemen, maar de garantie op die depositie, waar u eigenlijk vrij stellig in bent, volgens mij niet zo hard is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, ik hoor geen vraag, maar ik vraag me wel af wat u dan wel wilt. Wilt u dan de 20% waar we wel invloed op kunnen uitoefenen ook maar niet gebruiken, omdat u eerst nog twintig wetenschappelijke onderzoeken wilt doen?

De **voorzitter**: Een vraag aan u.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Een concrete vraag aan mij. Wat ik wil is een goed verwachtingenmanagement. Dat wij straks niet in 2021, als die thermometer daadwerkelijk ingaat, teleurgesteld zijn en weer zeggen: kijk, de sector heeft weer niet geleverd en weer niet gepresteerd. Wat ik hier wil doen is de sector moet maatregelen nemen, maar de winstwaarschuwing afgeven: let op, het kan wel eens zo zijn dat die reductie op die manier niet gaat omdat veel andere factoren daarin een rol spelen. En dat is wel het eerlijke verhaal om straks in 2021 niet hier nog een keer te staan en nog een keer met de koppen tegen elkaar te vliegen.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Waarvan akte.

De **voorzitter**: Oké. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. U zegt: we hebben de voorstellen juridisch getoetst. Dan is de vraag: juridisch getoetst waarop? Aan welk juridisch toetsingskader? Want dit is natuurlijk een voorstel met bovenwettelijke maatregelen die voor zover ik weet nog nooit in een andere provincie of door een andere provincie genomen zijn. Dus wat is uw toetsingskader geweest om te zien hoe houdbaar deze juridische toetsing is? En zo ja, is dit toetsingskader ook integraal beschikbaar?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): We toetsen al ons beleid, althans vooral verordeningen, op juridische houdbaarheid. Oftewel: welke bezwaren zouden er gemaakt kunnen worden en wat zal een rechtbank daarvan denken? Dat is het juridische kader dat we daarvoor gebruiken. Bovendien heeft ook deze verordening bovenwettelijke eisen en hebben bijna alle provinciale verordeningen wettelijke eisen. Als dat niet het geval was, hoe je ze in de meeste gevallen ook niet te maken überhaupt. Dan kun je volstaan met landelijke wetgeving. Daar is dus niets nieuws aan. En het hele toetsingskader, weet je, we hebben hier gewoon mensen die rechten gestudeerd hebben en daarin gespecialiseerd zijn om te kijken of deze verordening juridisch houdbaar is. Daar gaan we van uit.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dan zou ik graag dat hele toetsingskader willen zien, want dan kunnen wij ook als Staten een goed oordeel geven over wat u hier voorlegt en ook integraal, dus niet alleen wat u uiteindelijk in de voorstellen heeft geponeerd, maar echt ook alle afwegingen die daar in zijn opgenomen en getoetst.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dan gaat u maar rechten studeren. Dan leert u het hele toetsingskader.

De **voorzitter**: Bollen. Mag ik stilte in de zaal? De heer Bollen heeft het woord.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor u net zeggen: geen overgangperiode, geen overgangsrecht, vergunningen vanaf vandaag worden op het nieuwe getoetst, de andere op het oude. Maar er zijn vergunningen in omloop, vaak ontvankelijk verklaard, alleen nog niet afgegeven. Hoe gaan we daarmee om?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Vanaf het moment dat ze aangevraagd zijn in de oude systematiek blijven ze in de oude systematiek behandeld worden. Dus ook vergunningen die gisteren nog pas ingediend zijn en nog maanden lopen, blijven volgens de oude regels behandeld worden.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): De heer Van den Hout pakte net de crux. Sorry, ik moet even teruggrijpen op een eerder deel van het debat. Hij zei: we hebben de kans om de 20% waar we wel over gaan, om daar echt iets aan te gaan doen. Maar wat nu als blijkt dat door het aantrekken van de economie de haven van Antwerpen meer stikstof gaat uitstoten? Dan constateren wij in Brabant dat de stikstof niet daalt. De veehouderijsector, ik zie dat de stikstofdepositie niet daalt. Weet je wat, we gaan u de duimschroeven nog verder aandraaien. Dat zou behoorlijk oneerlijk zijn. Met andere woorden, je wilt een verband leggen tussen de stikstofreductie die de boeren realiseren en de maatregelen die ze moeten nemen. Ik vind het echt cruciaal dat het verband tussen de stikstofdepositiemaatregelen die ze nemen, aangetoond wordt met de stikstofdepositievermindering die gerealiseerd wordt.

De **voorzitter**: En u vraagt?

De heer **Kijken** (CDA): Ik vraag u: vindt u het redelijk om zonder deze kennis toch deze maatregel op te leggen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Jazeker, omdat deze kennis zeg maar ook de basis vormt van de PAS, zoals die nu is. Want ook nu wordt er een bepaling gemaakt van hoeveel stikstofruimte een gebied nog kan hebben, hoeveel vervuiling er al op zit en hoeveel we nog mogen uitgeven. En dat is wat we mogen uitgeven en meer niet. Dus dat doen we nu al in de huidige verordening. Dat is in die zin niets nieuws.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Dus u erkent hiermee dat het mogelijk kan zijn dat, als bijvoorbeeld de haven van Antwerpen meer gaat uitstoten en de depositie daalt niet en u niet kunt zien waar dat precies vandaan komt, u de sector waarvoor u de knoppen heeft de duimschroeven aandraait? U vindt dat een redelijke gang van zaken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, ik zeg u dat er niks nieuws onder de zon is, omdat de vragen die u stelt vooral te maken hebben met de PAS. En die bestaat al drie jaar en die verandert ook niet door wijziging van deze verordening. De hele idee dat Antwerpen van invloed is op Brabantse natuurgebieden, maar ook dat Brabantse boeren stikstof deposeren op de Veluwe, dat is een bekend fenomeen. En daar probeer je rekening mee te houden. Dat lukt maar ten dele, omdat je moeilijk kunt onderscheiden waar die stikstof vandaan komt. Maar nogmaals, de redenering is andersom. Het gaat niet uit van de bron van de stikstof, maar het gaat uit van de depositie. Dat levert dus een andere redenering op. Het gaat om het verminderen van depositie op Natura 2000-gebieden ongeacht de afkomst van die stikstof.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, de gedeputeerde zei: we hebben de kennis over die ammoniakdepositie. Maar dat hebben we helemaal niet. Heel uw kennis, heel uw beleid is opgeblazen en u weet dat donders goed. We hebben even gewacht, we dachten van 'wanneer komt hij nou?', maar wat gaat u nu doen met dit rapport? Wanneer gaan we nou echt de kennis die er nu beschikbaar is, waar ook gevraagd is door de staatssecretaris, eindelijk een wetenschappelijk debat te gaan voeren, wanneer gaan we dat voeren? Want we gaan nu maatregelen nemen, die nul wetenschappelijke onderbouwing hebben.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Boon** (PVV): Nou, wanneer gaan we dat gebruiken? Wanneer gaan we de wetenschappelijke onderbouwingen nou eens uitzoeken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou, wij gaan dat hier niet doen. Het is niet onze rol om hier een wetenschappelijk debat te houden. Wij vertrouwen gewoon op de rijksinstituten die sowieso de basis vormen voor alle kennis onder bijna alle normstellingen in regels in Nederland. En daar hebben wij vertrouwen in. Mevrouw Roijackers heeft het volgens mij uitstekend uit de doeken gedaan. En zolang zowel WUR als RIVM dat hele ding van de heer Hanekamp de prullenbak in schrijven is dat voor mij genoeg.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, het rapport is totaal niet de prullenbak in geschreven. Het is juist internationaal erkend dat wat hier staat, dat het klopt. WUR heeft een kleine reactie gegeven, maar dat is niet wetenschappelijk peer-reviewed en dit wel. En we gaan nu weer eisen van de boeren om miljarden, miljarden, miljarden te investeren, met vele honderden bedrijven te gaan omvallen, terwijl we nul wetenschappelijke onderbouwing hebben. En u kunt wegkijken, maar de toekomst gaat u inhalen, want dit is nou eenmaal wetenschap. Dus maak hier gebruik van. Ja. En ik vraag het u nog één keer: hoe gaat u hier gebruik van maken, van dit rapport? U kunt niet meer wegkijken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nogmaals, door het oordeel daarover over te laten aan mensen met verstand van zaken.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Het is duidelijk hè. U kunt sturen op stikstofemissie uit stallen. Aan die knoppen kunt u draaien. Maar u heeft eigenlijk geen of maar heel beperkt invloed op datgene wat er als depositie op natuur terechtkomt. Zijn die investeringen, die de landbouw moet doen, eigenlijk wel in verhouding tot de winst die je denkt te halen? Want dat is wel een juridisch dilemma.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Absoluut. Als je ziet de tientallen miljoenen euro's die we nu jaarlijks moeten uitgeven aan herstelmaatregelen. En die heten niet voor niets herstelmaatregelen. Dat is natuur die er al was en die naar de knoppen is gegaan door te veel stikstof. Die moet nu hersteld worden. Dat is het dweilen, wat we doen, met die kraan open. Dat kost tientallen miljoenen euro's per jaar. En als we daar niet heel snel een einde maken aan die overdaad van stikstof, dan wordt het alleen maar meer ten eerste. En ten tweede halen we dan onze internationale en nationale milieudoelstellingen niet en krijgen we daar ook nog eens last van. Dus ja, die investering is proportioneel.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Volgens mij ga je die dan sowieso niet halen, als dat effect eigenlijk maar heel beperkt is vanuit de landbouw. Maar vervolgens, wat hanteert u dan eigenlijk voor het aantal mol depositie op natuur? Want een aantal Natura 2000-gebieden zit al onder die 1500 mol per hectare per jaar. Is dat ook uw streefgetal?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik begrijp niet wat u vraagt.

De **voorzitter**: Paging 2.

De heer **Braspenning** (CDA): Dan zal ik het nog een keer proberen uit te leggen. Binnen de PAS-systematiek wordt er altijd gekeken: hoeveel mol slaat er nu neer per hectare per jaar op PAS-gebieden? Nou, daar zijn prachtige staatjes voor binnen die PAS-systematiek. En dan zie je dat een aantal Natura 2000-gebieden al onder die 1500 mol zit. 1500 mol per hectare per jaar depositie op Natura 2000-gebieden.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik weet niet wat dat betekent, of het goed of slecht is. Maar als het goed is, is er nog vergunningruimte. En als het slecht is niet meer.

De heer **Braspenning** (CDA): Ik dacht dat dit beleid daar eigenlijk over ging, voorzitter.

De **voorzitter**: Goed. Het wordt erg technisch en ik kijk ook in het belang van ons allemaal naar de klok. Dit is nog niet eens het laatste onderwerp van de vergaderorde. Dus ik sta uw interruptie nog toe. En dan wil

ik echt vragen of de gedeputeerde de resterende moties en amendementen van commentaar wil voorzien, want anders komt er geen einde aan. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, wel een belangrijk onderwerp. En de vraag aan de gedeputeerde is nu, hij wuift eigenlijk heel de discussie over de onderbouwing van beleid weg, maar welke concrete bewijzen heeft deze gedeputeerde dat de effecten van zijn beleid doelmatig zullen zijn?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Omdat we zien dat daar waar ingegrepen wordt effect ontstaat. Op die plekken waar veel depositie op Natura 2000-terreinen bestond, bijvoorbeeld door piekbelasters, waarvan we er zo'n veertig, vijftig hadden een paar jaar terug, die we weggesaneerd hebben, waar we er nog rond de tien van over hebben, daar kun je precies zien wat het gevolg is van het wegsaneren van zo'n piekbelaster op het Natura 2000-gebied. En daar zie je dat het een stuk beter gaat als die piekbelaster weggehaald is. En je ziet in Natura 2000-gebieden dat het een stuk beter gaat als wij onze beheermaatregelen hebben uitgevoerd. Dus er is wel degelijk een een-op-eenrelatie te leggen tussen wat wij doen en het effect in het natuurgebied.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Dan kijkt u toch vrij eenzijdig naar piekbelasters. Terwijl u nu heel de sector maatregelen oplegt die allemaal deze verregaande maatregelen moeten nemen. Dus wat is nu uw concrete bewijs dat het voor de hele sector doelmatig is, dat er echt doelmatige effecten zullen ontstaan door deze maatregelen? Welke onderbouwing heeft u daar nu concreet voor?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Precies dezelfde onderbouwing die ik daarnet gaf. Het maakt een natuurgebied namelijk niks uit of de stikstof afkomstig is van vijf bedrijven of van één piekbelaster. Maar als wij zien, en dat was uw vraag, dat als we die wegsaneren dat positief effect heeft op de natuur, dan is dat bewijs, zo u wilt, dat ingrijpen in emissiebronnen effect heeft op herstel van de natuur, die daar anders door verpest wordt.

De **voorzitter**: Goed. Ik wil de gedeputeerde nu vragen zijn betoog te vervolgen.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik was bij het beantwoorden van een aantal vragen. Een aantal is inmiddels al wel aan de orde gekomen. De garantie die het CDA vraagt, dat ontwikkelruimte die bespaard wordt doordat die niet meer naar de veehouderij gaat ook niet bij niet-agrarische bedrijven toekomt. Ja, nogmaals, dat is werkelijk een van de grootste misverstanden van de PAS. De ontwikkelruimte is niet opgedeeld in sectoren. Er is niet een potje voor de landbouw. En er is niet een potje voor de industrie. En er dus ook geen sprake van overheveling van het een naar het ander. Als u dat bedoelt met uw vraag, dan moet u misschien de systematiek nog een keer doornemen.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. U heeft helemaal gelijk, gedeputeerde. Dat verhaal van u klopt. Alleen hoor ik coalitiepartij VVD in de pers gewoon echt iets anders zeggen. Ik heb het nog eens keer echt

nagelezen, en er wordt echt gezegd: die ruimte die de landbouw bespaart, hebben we nodig voor andere economische sectoren.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): O, maar dat is ook zo.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Dat is ook zo.

De heer **Braspenning** (CDA): De ruimte die je bespaart niet. Per 1 juli is er weer 16% vrijgekomen. Die landbouw gaat dat echt niet opsouperen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): A, is dat niet waar. Maar vooral, tot nog toe is wel degelijk 95% van alle stikstofruimte opgesoupeerd door de intensieve veehouderij. En dat betekent dat een heel aantal sectoren buiten de agrarische economie, die nu ook ergens een nieuwvestiging willen plannen of willen uitbreiden, tegen de muur en een gesloten loket aan lopen. Logistiek Park Moerdijk om maar eens een voorbeeld te noemen. Dat is nogal ernstig.

De **voorzitter**: Twee keer, volgens mij, als ik me goed herinner. Ja? Ik had het goed gezien, begrijp ik ook uit de zaal. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Vraag over biologische boeren. Dat hebben we overigens met de wijziging van bijlage 2 hersteld. Dat was een omissie, voor een deel door ons, voor een deel in de publicatie. Maar inmiddels hebben in bijlage 2 de biologische landbouwers weer dezelfde positie als ze in de huidige verordening hebben.

Er zouden slechts twee meetplekken ammoniak in Brabant zijn. Nee nee, dat zijn er inmiddels tientallen. En ik kan u een kaartje geven waar ze allemaal op staan. We hebben in alle Natura 2000-gebieden meetpunten ammoniak en ook nog een paar daarbuiten, dus die zal ik u doen toekomen.

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Nou breekt toch een beetje mijn pump. Ja, mijn pump, ik heb geen klomp, gedeputeerde en voorzitter. U weet van de warme, grote, intense belangstelling in deze zaal voor die meetpunten, die nieuwe meetpunten. We waren blij dat ze er kwamen. We zagen met zijn allen dat er veel te weinig oude meetpunten waren in het LAM-netwerk, het Landelijk Ammoniak Meet-netwerk. En nu zegt u dat er hartstikke veel zijn en dat u ons binnenkort een kaartje kunt geven. Als wij vandaag een debat hebben over stikstof en de effecten op gevoelige kwetsbare natuur, is het dan niet handig, maar ook superbelangrijk om ons als Staten voorafgaand aan zo'n belangrijk besluit te informeren waar die nieuwe punten staan en wat die nieuwe punten meten?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, dat is ook niet de eerste keer dat ik u vertel dat we tientallen ammoniakmeetpunten in Brabant hebben en niet slechts twee.

De **voorzitter**: Uw pump had niet hoeven breken, begrijp ik.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dat ben ik toch niet met u eens. Waarom deelt u niet wat u heeft aan nieuwe informatie afkomstig van de door u geïnitieerde en betaalde nieuwe meetpunten met ons voordat we dit besluit moeten nemen met elkaar? Er is zoveel onduidelijkheid.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Omdat we dat al lang eerder gedaan hebben. Niet de nieuwe, die zijn niet van gisteren of zo hè.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik steun GroenLinks hier, want dit heeft de gedeputeerde inderdaad nooit verteld. En als hij het wel verteld heeft, ik wil graag weten waar. Wanneer heeft hij dit verteld?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): U krijgt van mij een kaartje en daar staan ze allemaal op en dan weten we het en dan mag u daarmee doen wat u wilt.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nee, voorzitter, ik wil het nu niet achteraf hebben. U had hier vooraf proactief ons moeten informeren en dat heeft u nagelaten en dat verwijt ik u echt ten strengste, want er zijn meerdere partijen die met verbazing hiernaar kijken. Dus waarom heeft u ons niet geïnformeerd over wat u nu net vertelde?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat is dezelfde vraag. Dat heb ik wel. De SP vraagt of luchtwassers de enige optie ...

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Waar ik dan benieuwd naar ben: krijgen wij de gegevens dan ook van die meetpunten? Want hoe lang zijn die meetpunten er al, van wanneer heeft u die gegevens? Maar eerst maar eens de vraag van wanneer zijn die meetpunten er.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, weet waar u om vraagt, want ik geef u een kaartje van de meetpunten en alle gegevens die daaruit komen. Ik zal u ook vertellen dat we enkele tientallen e-noses in de provincie hebben hangen. Ik zal u kaartjes en uitdraaien geven van elke vleug die daar langskomt en dan kunt u zelf onderzoekertje gaan spelen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nee, de vraag was: vanaf welk jaar die meetpunten er staan en vanaf welk jaar er dus meetgegevens zijn.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik zal u het kaartje geven en dan heeft u al die informatie. Wat wilt u nou?

De **voorzitter**: Goed de gedeputeerde gaat verder.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Dit is wel de kern. Als u zegt: het is vanaf dit jaar. Stel dat het langer is, bijvoorbeeld een jaar, twee jaar, terwijl wij hier telkens vragen naar heel concrete gegevens over hoeveel ammoniak er nou specifiek op die natuur is. Dan hebben we hier toch een ander punt aan de orde. Dus ik vind die vraag toch wel cruciaal. U kunt een indicatie geven. U hoeft niet precies te zeggen een jaar. Is het twee jaar, is het vier jaar?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): U gaat van mij een kaartje krijgen en daar staat precies op waar ze staan. En misschien weten we zelfs nog wel wanneer ze gebouwd zijn. Maar ik snap niet uw interesse daarin, want u kunt daar verder helemaal niets mee.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): En als u wilt weten hoeveel depositie er per hectare in een Natura 2000-gebied valt, dan kunt u dat daar niet uit afleiden. Maar wel uit de systematiek die onder de PAS zit. Als u dat wilt weten, moet u daar gaan zoeken. Maar nogmaals, ik zou niet weten wat u ermee zou moeten. Ik denk dat ik door een aantal vragen heen ben.

De **voorzitter**: Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ik wil graag een ordevoorstel doen. We zouden graag even tien minuutjes willen schorsen.

De **voorzitter**: Wie is 'we'?

De heer **Boon** (PVV): Dat is mijn fractie. En ik hoop dat ik steun krijg van andere fracties ook en ik zie meerdere handen, dus ...

De **voorzitter**: Ook andere fracties. Ik kan dat ordevoorstel even in stemming brengen, maar ik zie meer steun uit de zaal, begrijp ik. Nee?

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Ik heb een vraag.

De **voorzitter**: Ja. Ik doe het even zoals we het vanochtend ook deden. Dat lijkt me het meest eerlijke. Ik geef even de gelegenheid om wat vragen stellen en dan breng ik hem in stemming. De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Ik zou heel graag van de PVV-fractie willen weten wat dan maakt dat er een schorsing op dit moment nodig is en niet kan worden gewacht tot de beantwoording van de gedeputeerde afgerond is.

De **voorzitter**: De PVV-fractie. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Wij hebben het gevoel dat er informatie is achtergehouden of niet proactief gedeeld is en wij willen even gaan vergaderen wat we hiermee moeten doen. Tot zover.

De **voorzitter**: Oké. Anderen die hier het woord over willen voeren? Nee, ik stel vast dat dat niet het geval is. Dan breng ik het conform het reglement van orde in stemming. Er is een ordevoorstel gedaan, inhoudende het verzoek tot een schorsing van tien minuten. De fractie van de VVD.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Voor. CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: De SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS):

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het ordevoorstel is aangenomen. De vergadering is geschorst tot 22.00 uur.

Schorsing. (21.50 – 21.58 uur).

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog en ik verzoek om daarin tempo te maken. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. Ik was toe aan een oordeel over de amendementen en moties. En ik wil beginnen met amendement A1.

De **voorzitter**: Interruptie Van Overveld. Excuus.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Even de aanleiding van de reden tot schorsing. Ik heb een vraag aan de gedeputeerde en dat is deze. Er werd al geruime tijd gevraagd naar allerlei meetpunten en metingen. En we horen nu dat er waarschijnlijk al jaren cijfers of metingen van bekend zijn. Bent u nou niet van mening dat u Provinciale Staten in het kader van actieve informatieplicht had moeten informeren over de beschikbaarheid van die meetpunten? Eigenlijk is dat de vraag die voorligt.

De **voorzitter**: Die vraag is gesteld. De gedeputeerde kan die beantwoorden.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik vind het eerlijk gezegd ongelofelijke uitvoer informatie, die ik stapels heb, waarvan ik niet zo weten wat ik u wel of niet ... Maar goed, vorig jaar juni heeft u over deze zaken een Statenmededeling gekregen. Die kunt u terugvinden op het internet en in de notitie die u voor dit debat heeft gekregen, de notitie Versnelling transitie veehouderij. Op pagina 47 staat een hele alinea over de uitbreiding van deze meetpunten met de verwijzing naar de Statenmededeling van vorig jaar, waarin dat allemaal uit de doeken is gedaan.

De **voorzitter**: Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank je wel, gedeputeerde. Dan neem ik daar kennis van. Ik blijf van mening dat u ons daar in het kader van deze discussie iets eerder op had kunnen wijzen. Maar oké, het is blijkbaar ergens in juni genoemd. U bent er elke dag mee bezig, ik één dag in de week.

De **voorzitter**: Oké. Ik wil eigenlijk proberen het debat hierover nu af te ronden. Maar nee, er zijn nog twee woordmeldingen. Meijer was eerst.

De heer **Meijer** (D66): Mijnheer Van Overveld. Ik begrijp dat het veel informatie is. En wij hebben er ook wel eens last van dat het veel is. Maar op het moment dat de gedeputeerde hier duidelijk kan aanwijzen dat

op pagina 47 echt het meetnetwerk ammoniak en natuurgebieden is benoemd en dat er ook eerdere memo's zijn, dan vind ik het jammer dat u dan doet alsof deze gedeputeerde zijn actieve informatieplicht matig zou uitvoeren. Ik snap uw zorg, het is ook veel informatie. Maar ik wil het dan toch voor de gedeputeerde even opnemen dat in al die informatie dit echt gewoon genoemd stond.

De **voorzitter**: Helder. Dat is een herhaling van het antwoord van de gedeputeerde. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik zou ook nog even deze gedeputeerde willen citeren bij de bespreking van de perspectiefnota, waar letterlijk staat: "De heer Van den Hout: Op MAN.RIVM.nl kunt u de cijfers over alle meetpunten vinden." Dat zegt hij daar letterlijk. Mijnheer Van Overveld. Als u hier de gedeputeerde iets vraagt en die geeft u antwoord en zegt: "ik heb u vorig jaar geïnformeerd", dan moet u niet afsluiten met te zeggen: ik vind dat u ons in de toekomst wel wat eerder kunt informeren. Nee, dan zou het u sieren als u zou zeggen: sorry, gedeputeerde, ik heb wat over het hoofd gezien, ik trek de vraag in.

De **voorzitter**: De heer Van Overveld mag reageren op de opmerking van de heer Heijmans. De heer Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voorzitter. Ik heb niet anders gedaan dan de gedeputeerde een vraag gesteld. Ik heb kennisgenomen van zijn antwoord en heb daar genoeg mee genomen. Ik begrijp niet wat dan de tirade van de SP in mijn richting zou moeten betekenen. Sorry. Dat kan ik niet begrijpen. Ik stel een vraag en ik heb een antwoord gehad.

De **voorzitter**: Ik geloof dat de heer Heijmans de behoefte heeft om ook weer op u te reageren.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, want mijn reactie is simpelweg dat als u die mededeling krijgt u dan toch nog eindigt met een verwijt aan deze gedeputeerde. En dat vind ik jammer. Want wat verwijt u hem dan nog? U zegt: maar dan vind ik toch dat u ons eerder had kunnen informeren. Waarom toch? U bent in juni vorig jaar geïnformeerd. Wanneer had u geïnformeerd willen worden? Voordat de meetpunten er waren?

De **voorzitter**: Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Beste man. Je kunt proberen mij in een hoekje te douwen. Daar heb ik helemaal geen behoefte aan. Ik heb een vraag gesteld. Ik heb blijkbaar iets gemist. Dat kan. Heel gek. Ik geef toe, dat is wel eens bij mij, dat kan. Dat het zo moet escaleren, is voor mij onzin.

De **voorzitter**: Ja. En ik stel ook voor om het debat hierover te beëindigen en door te gaan met de beantwoording. De gedeputeerde heeft antwoord gegeven. Ik geef degenen die bij de tafel stonden en anderen niet meer de gelegenheid om nog opmerkingen te maken. En dan gaan we echt verder. Ik weet niet meer wie het eerste was. Van Hattem, begrijp ik, was als eerste. En daarna nog Braspenning en dan sluit ik dat debat en gaan we echt verder. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, ik vind het toch vrij fundamenteel. De gedeputeerde kon hier, toen we straks deze discussie hadden, in eerste instantie geen helder antwoord op geven. Hij had niet het antwoord klaar van: 'ik heb in een Statenmededeling aangegeven dat dit al aan u verstrekt is'. Hij tastte in het duister, dit lag niet duidelijk op tafel. Het is ondertussen wel zo dat dit beleid gebaseerd is op dit meetnetwerk, op deze cijfers, op dit systeem. En ik vind het dan toch nog altijd verbazingwekkend dat als

een gedeputeerde zulke verstrekken maatregelen neemt hij dit doet op informatie waarvan hij kennelijk toch niet volledig op de hoogte is. Misschien een jaar geleden al een keer verstrekt, maar dan had hij die ook die gegevens in zijn achterzak moeten hebben als hij echt het dossier goed ...

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, bent u kort en krachtig.

De heer **Van Hattem** (PVV): En daarom is mijn vraag ook: waarom heeft u dat niet in eerste instantie ons verteld en had hij eerst alle mogelijke moeite nodig om de onderbouwing van dit beleid überhaupt mee te kunnen geven?

De **voorzitter**: Oké. De heer Braspenning sluit aan en dan geef ik de gedeputeerde gelegenheid om nog te reageren. Braspenning. Over hetzelfde onderwerp, neem ik aan?

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, inderdaad, voorzitter. Dat is toch wel fundamenteel, dat heel die agrarische sector nu te hoop loopt tegen deze plannen, omdat men gewoon vindt dat zij investeringen moeten doen waarvan het niet helder en duidelijk is wat het effect daarvan is. En dan vind ik toch dat je alle gegevens die je daarvan hebt toch op een fatsoenlijke manier moet communiceren.

De **voorzitter**: Goed. Een herhaling van de vraag. De gedeputeerde mag nog één keer reageren en ik wil hem daarna vragen zijn betoog te vervolgen.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. Ik heb al antwoord gegeven op al deze vragen. U bent geïnformeerd vorig jaar juni. U bent geïnformeerd bij de stukken die bij dit debat horen. Volgens mij heb ik daarmee voldaan aan mijn actieve informatieplicht.

De heer **Van Hattem** (PVV): Een tweede nog, want ik heb pas een keer geïnterrupteerd. Dan blijft nog een punt. Dit verhaal zat niet helder verpakt in de vooroverlegde stukken bij dit Statenvoorstel. Daar zat niet het netwerk van die meetpunten duidelijk in verwerkt. Dat was echt tasten in het duister en daarmee is het nog altijd onvoldoende actief informeren van PS.

De **voorzitter**: U herhaalt een eerder punt. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Amendement A1, ingediend door de VVD, vraagt aandacht voor agrariërs die met intern salderen voldoen aan de 85%-criteria, maar nog altijd stallen hebben die daarbij achterlopen. U roept ons op om ervoor te zorgen dat boeren die dus inderdaad al bezig zijn te investeren in duurzaamheid, ook de volgende stap willen zetten, maar daar om financiële reden bijvoorbeeld niet aan toe kunnen komen op dit moment, dat wij die zeker niet laten vallen. Volgens mij begrijp ik zo het argument. In die zin hebben we ook geen bezwaar tegen het aannemen ervan, omdat dit precies de boeren zijn die we in de toekomst nodig gaan hebben en waarvan we dus niet willen dat die om financiële redenen omvallen, terwijl ze wel de juiste bedoeling hebben.

De **voorzitter**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Voorzitter. Dank u wel. Ik denk dat we elkaar goed begrijpen. Het gaat om die boeren die hebben laten zien met de transitie mee te willen en die door al vele investeringen die ze hebben uitgevoerd nu aan hun taks zitten in financiën en tijd. Ik wil dat u ernaar kijkt en die mensen daar maximaal in faciliteert om toch mee te kunnen blijven doen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Absoluut. Deze groep is inderdaad een deel van de voorlopers. En die heeft alle aandacht als we straks het flankerend beleid gaan maken. Wat ons betreft dus geen bezwaar tegen het aannemen van dit amendement, wat dan wat mij betreft ook betekent dat precies deze groep boeren er ook verzekerd van is dat ze verder kunnen als ze dat willen.

Amendement 4 roept op om verouderde stalsystemen toch toe te laten. Om die reden ontraden we dit amendement. Hetzelfde geldt voor amendement 5. Ook daar is zelfs in tekst sprake van verouderde stalsystemen. Het hele idee hier gaat over het niet meer toestaan van verouderde stalsystemen. Dus een destructief amendement en wordt dan ook ontraden.

Amendement 6 vraagt om nog verder opschuiven, twee jaar, van 2022 naar 2024. Volgens ons is dat niet goed en is het ook niet nodig, omdat 2022 niet alleen wenselijk, maar ook haalbaar is.

De **voorzitter**: Kijken, interruptie.

De heer **Kijken** (CDA): Ik maak wel even bezwaar tegen een 'destructief' amendement. Wat we daarmee beogen is de biologische sector en sectoren met een Beter Leven-keurmerk met deze maatregelen ontzien. Als je dan denkt dat dat destructief is, ik vind nou juist dat die sectoren behoorlijk goed aan de weg aan het timmeren zijn en in lijn ondernemen met wat we eigenlijk uiteindelijk met zijn allen beogen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Destructief bedoelde ik niet op de inhoud, maar op het feit dat het amendement het voorstel tegenspreekt. Dat is destructief amenderen. Met betrekking tot de biologische boeren hebben we in bijlage 2 inmiddels weer wijzigingen doorgevoerd die hen in een bevoorrechte positie brengen, en terecht.

Amendement 7, nog een keer een poging om de jaartallen weer naar achteren te schuiven, van 2022 naar 2028. Dat is tegengesteld aan de bedoelingen bij dit voorstel.

De **voorzitter**: En dus? Ontraden.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): En dus ontraden. Mevrouw Roijackers. Interruptie.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. In een bevoorrechte positie. Gedeputeerde. Wat bedoelt u daar precies mee, in een bevoorrechte positie?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het principe is dat maatregelen die wij opleggen, emissiereducerende maatregelen, haalbaar en betaalbaar moeten zijn. En het is niet haalbaar voor biologische boeren om met luchtwassers te werken bijvoorbeeld, want vanaf dat moment zijn ze niet meer biologisch. En dat wordt dus toegestaan. Dezelfde uitzonderingspositie die ze nu hebben, blijven ze houden.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Is het dit deel van de sector wat bijdraagt aan de problemen waar wij nu voor staan, geredeneerd vanuit de ecologie, waarvan u de gedeputeerde bent?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat is moeilijk te zeggen, omdat juist de biologische veehouderij geen duidelijke meetgegevens heeft over hun emissies. Dus het is moeilijk te zetten. De manier waarop zij hun stallen, beesten houden, zorgt überhaupt voor minder ontstaan van ammoniak. De potstallen, waarop u doelde, zodat er ook minder ammoniak vrij kan komen. Dus wij denken dat ze minder belastend zijn en vandaar deze uitzondering ook kunnen toestaan.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, voorzitter, over die bijlage 2 kunnen we het ook nog wel eens hebben, denk ik. Maar ik heb eigenlijk eerst een andere kreet. Want tot nu toe worden alle amendementen en moties van de oppositie ontraden. Ik vraag me toch werkelijk af ze goed gelezen zijn, want volgens mij zitten er toch best een paar goede ideeën in.

De **voorzitter**: Van den Hout.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, anders zou u ze niet indienen. En dat vinden wij niet, anders zouden we ze niet ontraden.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Het moet me toch van het hart, voorzitter, dat het dualisme volgens mij nog niet erg opgeschoten is hier in deze provinciezaal.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat is voor uw rekening. Amendement A15 van de Partij voor de Dieren ontraden we, waarbij geageerd wordt tegen een uitzondering die wij willen toestaan. Een uitzondering, die nu voorgesteld wordt op het verbod op nieuwvestigingen, geldt echt alleen voor zover het Natuur Netwerk Brabant betreft binnen een stedelijk gebied. En dat dat wat wij bij uitzondering toestaan geen schadelijke gevolgen heeft op de ecologie van dat gebied. Om als voorbeeld te noemen een pannenkoekenboot in het kanaal van Helmond. Dat zijn het soort uitzonderingen die we daarmee toestaan. Die dus geen serieuze bezwaren hebben met betrekking tot ecologie. En dat kunnen we dus gerust doen. Dus vandaar ontraden we dit amendement.

Dan kom ik bij de moties. Motie 3 vraagt te onderzoeken in hoeverre het mogelijk zou zijn om de maatregelen uit de verordening niet van toepassing te verklaren op dat deel van Brabant dat minder belast is met de intensieve veehouderij. Dat is niet mogelijk. Dan halen we een streep door het level playing field. We organiseren een ongelofelijke onduidelijkheid. Want waar je de grens ook legt, er is altijd iemand de pineut. En bovendien moet u niet denken dat West-Brabant niet kwetsbaar is. Daar zijn weliswaar minder veehouderijen, maar daar komt de stikstof ergens anders vandaan. Ik kan u voor de grap misschien wel een kaartje laten zien, dat u overigens ook al heeft, voordat u gaat denken dat ik informatie heb. Alleen waar het groen is kun je nog terecht. Die hele grote rode en oranje hier in West-Brabant, daar is de meldingsruimte en

vergunningsruimte op of zo goed als op. Dus West-Brabant ontkomt niet aan de gevolgen hiervan. Dus we moeten West-Brabant ook niet uitzonderen van de oplossing. Dus motie 3 wordt ontraden.

Bij motie 4 wordt voorgesteld om voorstellen uit te werken die de mogelijkheid om ondernemers die in 2028 de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en geen bedrijfsopvolging hebben ... Enfin, onuitvoerbaar wat ons betreft. En bovendien zijn we als provinciale overheid niet verantwoordelijk voor de pensioenvoorziening voor ondernemers.

De **voorzitter**: En het oordeel over de motie is?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ontraden.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Ik had niet anders verwacht. U vroeg daarstraks aan mij, ook aan meerdere partijen, met ideeën te komen. Nou, wij komen nu met een idee, dat wellicht voor een groep ondernemers echt soelaas kan bieden. Je zou dit toch op zijn minst eens met de partners kunnen bespreken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, want we gaan vanavond hier een besluit over nemen. Het staat u altijd vrij om met partners met voorstellen te komen. U kunt hier elk initiatiefvoorstel indienen dat u maar wilt.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Maar we hebben het hier ook over flankerend beleid. Dit zou een onderdeel kunnen zijn van flankerend beleid. En volgens mij werd er daarstraks een oproep gedaan om met flankerende beleidsmaatregelen te komen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat wil niet zeggen dat alles wat u opschrijft voor ons meteen akkoord is. Wat u doet is proberen de verantwoordelijkheid voor een pensioenvoorziening van een ondernemer over te nemen. Bovendien op een manier die volgens mij niet eens zou kunnen werken, namelijk het inleveren van een deel van hun veestapel in ruil voor ontheffing van de investeringsplicht. Weet je dat het inleveren van vee wel eens heel goed zou kunnen betekenen dat je niet meer hoeft te investeren, omdat je dan weer onder je emissiefactor uitkomt. Dus dat kan altijd en dat mag. Geen probleem. Motie 5.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dat is nu net de crux, want die beesten zitten wel in een verouderd stalsysteem. En die stallen moet hij aanpassen. En dan zitten er wel minder beesten in. En die mogelijkheid moet je bieden, dat je dan die stal niet aan hoeft te passen. Dus dat je met een reductie in het aantal dieren toch aan je normen voldoet. Dat je toch die stikstofdepositie reduceert.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, dan had u uw motie toch echt beter moeten omschrijven, want dat staat er nu niet. Er staat nu, u draagt ons op: voorstellen uit te werken die de mogelijkheid bieden aan ondernemers die in 2028 de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en geen bedrijfsopvolging hebben een deel van hun veestapel in te laten leveren in ruil voor ontheffing van de investeringsplicht. Dat ontraden we, want dat is een slecht plan. Daarmee gaan wij een verantwoordelijkheid op ons nemen die echt niet van ons is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dus gaan we verder met motie 5.

De **voorzitter**: U had nog één keer de mogelijkheid om te interrumperen, geloof ik.

De heer **Kuijken** (CDA): Heel de zaal snapt het wel hoor. U bent degene die het niet snapt. U legt het nu bij ondernemers. Mensen die eigenlijk dachten van: 'hé, weet je wat, ik zing het nog uit tot 2028, dan ga ik met pensioen.' Die hebben nog een oude stal staan. Die worden geconfronteerd met maatregelen en daardoor moeten ze die stal nog aanpassen. Die denken: 'Daar ga ik niet meer aan beginnen.' Maar als ze morgen of in 2022 moeten ophouden, dan hebben ze een gat naar hun pensioengerechtigde leeftijd. Nou zou u die mensen kunnen helpen door te zeggen: weet je wat, u hoeft niet meer in uw stal te investeren; ik snap dat die investering zich niet meer terugverdient; weet je wat, als u gewoon een deel van uw dieren inlevert, dan hoeft u niet meer uw stal te herbouwen, dat scheelt en dan kunt u het tot 2028 ophouden. Dat staat daar superduidelijk.

De **voorzitter**: Uw vraag is? Oké. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, dat is superduidelijk. En daarmee nemen wij een verantwoordelijkheid voor hun pensioen over die niet bij de overheid thuishoort.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Mag ik aan de heer Kuijken een vraag stellen over de definitie van de motie? Stelt het CDA hiermee voor dat de stal, die dan dus niet voldoet aan de vernieuwde eisen, daarmee definitief op slot gaat en dat de reductie van de veestapel er dus toe leidt dat die stal ook niet meer gebruikt wordt? Is dat de goede uitleg van deze motie?

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): De uitleg van de motie is dat de stikstofdepositiereductie, die we met zijn allen beogen, niet wordt behaald door de stal aan te passen, maar door minder dieren te gaan houden. En daardoor kan zo'n boer, die geen bedrijfsopvolger had, toch gewoon tot 2028 doorgaan. Er zullen nog wel dieren in die stal zitten, ja. Minder.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, inderdaad, maar minder. Ik ga even de metafoor van mijn collega Bollen gebruiken. We hebben op dit moment te maken met een aantal Tesla's en een aantal Trabantjes. En het probleem in Brabant is dat de Trabantjes nog steeds gebruikt worden. En dat is eigenlijk de inhaalslag die het college voorstelt: haal die oude Trabantjes van de weg. En met 'Trabantjes' bedoel ik: oude stallen. Als uw motie nou zou betekenen dat die oude stallen gesloten worden en dat de reductie van de veestapel voor

deze ondernemers ertoe leidt dat die stal gesloten wordt, wellicht zegt het college dan: hé, dat past eigenlijk wel in lijn met het beleid. In ieder geval namens D66 kan ik zeggen: dan begrijp ik in ieder geval de richting die u zoekt.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Ik wil daar wel op reageren. Dat is een mooie parallel die u trekt. U wilt de uitstoot van een Trabant met 50% reduceren. Dan kunt u besluiten om een Tesla te kopen. U kunt ook zeggen: weet je wat, ik ga 50% minder rijden met die Trabant, dan hoef ik hem niet in te ruilen. Dat is wat we eigenlijk beogen. Dat is heel redelijk, denk ik toch?

De **voorzitter**: Meijer reageert daarop.

De heer **Meijer** (D66): Ja, alleen is het beleid wat nu voorligt dat over vierenhalf jaar die hele Trabant van de weg is. Of aangepast, waardoor het een hypermoderne Trabant is, die eigenlijk op een Volkswagen begint te lijken. Maar de sjomelsoftware. Dat is wat wij beogen. En ik ben echt op zoek of we elkaar hier kunnen vinden en kunnen we met elkaar hier een conclusie trekken dat we elkaar echt de hand kunnen reiken als die stal op slot gaat.

De **voorzitter**: Goed. Bollen was. Anders wordt er wel heel erg ingewikkeld. Hij doet het weer niet? Mijnheer Bollen?

De heer **Bollen** (VVD): Ja. Het zou nou werken, maar ... Misschien kan het CDA helpen. Volgens mij hebben wij een motie voorgelegd, waarin we ook om het flankerend beleid vragen. En daar vragen we ook aandacht voor precies deze groep mensen. Het staat er letterlijk in. Die motie is daarstraks al door gedeputeerde Spierings positief benaderd. Dus ik stel voor dat u daarin meestemt, mee aan tafel gaat om samen dat flankerend beleid vorm te geven, ook voor deze groep. En dat zal niet zo letterlijk zijn als dat u het nu opgeschreven heeft, want ik hoor van de gedeputeerde dat dat een probleem is, maar wellicht komen we wel in de buurt met goede, alternatieve oplossingen.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Maar voorzitter, waar het om gaat is emissievermindering. En dat kun je op verschillende manieren bereiken. Dat kun je doen door stallen aan te passen, maar je kunt het ook doen door die stal anders te gebruiken. En dat is de reden voor dit voorstel. En uiteindelijk hebben we het met elkaar volgens mij over emissievermindering en niet alleen maar over boertje pesten.

De **voorzitter**: Goed. We gaan nu herhalen wat volgens mij nu al twee, drie keer op en neer gezegd is. Dus dat voegt weinig meer toe. Ik geef nog één keer de kans om te reageren door Bollen. Dan Heijmans en dan gaan we terug naar de gedeputeerde.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik wil daar één opmerking op maken. Realiseert u zich dat als we dan emissie van 70% of 85% toepassen op die stal, dat we nog maar 15% aan dieren hebben binnen zitten? Dat is toch geen realistische opgave? Dat is wat u vraagt.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Bollen** (VVD): Terugbrengen tot 15%.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, ik twijfel ook aan het realiteitsgehalte van deze motie. Maar de motie zegt ook: dragen aan GS voor om voorstellen uit te werken. Als we nu aan GS vragen in het kader van het flankerend beleid te onderzoeken of er mogelijkheden zijn, om hoeveel boeren het gaat, wat in de realiteit mogelijk is, zou ik aan het CDA willen vragen: A) bent u bereid om ervan te maken 'onderzoek te doen naar die mogelijkheden'? Waarmee we ons niet vastleggen. Zoals de motie nu leidt moet het college komen met voorstellen hierover. En ik betwijfel of het ook inderdaad zoveel realiteitszin heeft.

De **voorzitter**: Goed. Ik stel voor nu terug te gaan naar de gedeputeerde. Die kan daarop antwoorden, ook in het licht van de andere motie, die door de collega-gedeputeerde al becommentarieerd is. En dan kunnen we in tweede termijn dat aftikken. Nee, we gaan nu niet dit debat overdoen. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik was gebleven bij motie 5, 'Meten is weten, deel 2' blijkbaar. Het college heeft geen bezwaar tegen de motie. Eigenlijk is het ondersteuning van ons beleid. Niet dat we het misschien allemaal nu zo al uitvoeren, maar we hebben geen bezwaar tegen het aannemen van motie 5. Dat geldt wel voor motie 6, 'Geef de agrarische sector de kans om met een alternatief te komen'. Ik heb u daarstraks uitgelegd dat we twee jaar lang mestdialogen hebben gevoerd. We voeren sinds 2009 jaarlijks de stikstofdialogen. En in 2016 in een verhoogd tempo tal van bestuurlijke overleggen daarover gevoerd. Daar hebben we gevraagd aan iedereen, alle partners, ook de ZLTO, om met voorstellen te komen. Nou ja, dat hebben ze niet gedaan, dat hadden ze kunnen doen. Dit is wat wij nu gemaakt hebben op basis van de voorstellen van alle andere stikstofpartners. Ik wil niet nog een keer wachten totdat iemand met een ander voorstel komt.

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. Kijken.

De heer **Kuijken** (CDA): We vragen ook niet om te wachten totdat er een ander voorstel komt. We hebben met zijn allen de verwachting dat deze voorstellen vandaag hier aangenomen worden. Maar de crux zit hem hierin. Waarbij ik wil benadrukken dat de ZLTO misschien wel eerder met een bod had kunnen komen om toch een hoeveelheid stikstof in te boeken. Maar we weten pas onlangs dat het effect van het terughalen van de datum van 2028 naar 2022 12,5 kiloton is. Als de ZLTO alsnog die 12,5 kiloton kan inboeken, dat die stikstofdepositievermindering plaatsvindt, dan boek je hetzelfde effect, dan heb je dus die datum van 2022 niet meer nodig. En als je dan toch vasthoudt aan 2020, zeg dan niet dat het je om de stikstofwinst te doen is. Zeg dan dat het erom te doen is om die ondernemers dwars te zitten. Want die stikstofwinst kan ook via een andere weg ingeboekt worden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. Dit pik ik niet. Die ondernemers, althans hun vakorganisatie, hebben we al twee jaar lang gevraagd: kom dan met een voorstel, kom dan met een alternatief, bespreek dit met je achterban, laat horen wat zij ervan vinden, breng dat in in de overlegtafel, we zitten daar niet voor Jan met de korte achternaam te onderhandelen. Dat is echt serieus. Alle partners hebben dat gedaan, hebben gesproken met hun achterban en hebben voorstellen ingeleverd. En op basis daarvan ligt er dit. En wat ik niet wil gaan doen, is die enige partij die zich aan die hele discussie heeft onttrokken nu gaan belonen door ze nog tijd te geven een andere verordening te gaan schrijven.

De heer **Kuijken** (CDA): U kunt zich misschien voorstellen dat ze komen met een bod van 15 kiloton en dan wint de natuur erbij. Dan zou u kunnen zeggen dat de natuur erbij wint, want er wordt meer stikstofreductie gerealiseerd. En weet je wat, een hoop gezinnen, misschien vierhonderd agrarische gezinnen, daar kan hun bedrijfsvoering mee gered worden. Dan zegt u: dat is voor mij helemaal niet meer van belang.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, u heeft goed gehoord wat ik gezegd heb. Alle partners moeten hun bijdrage leveren op het moment dat het van ze gevraagd wordt en niet twee jaar later. Maar put your money where your mouth is, zeg ik dan tegen de ZLTO. En als u morgen komt, of over een week of wanneer dan ook, met een voorstel dat zo hard is als een verordening, en u bespaart daar een vracht van 12,5 kiloton mee, en structureel ... Maar ik ga het niet maken hè. Als u een voorstel heeft, ik kan niemand tegenhouden een voorstel te maken.

De **voorzitter**: Goed. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog. Mijnheer Meijer op dit punt. Het was afgesloten.

De heer **Meijer** (D66): Zeker op dit punt. Want we praten heel veel organisaties na. Mag het ook een andere organisatie zijn dan de ZLTO?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee.

De **voorzitter**: De gedeputeerde gaat nu echt verder.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Motie 8 wordt ontraden, vooral omdat het bijzonder vaag is wat warm saneren betekent. En niet duidelijk is wat betekent dan 'rond kwetsbare Natura 2000-gebieden'. Geen idee van de financiële gevolgen. Geen idee van wat het betekent voor het verminderen van de ammoniakwinst die we gaan boeken. Dus motie 8 wordt ontraden.

Dat geldt ook voor motie 10. Het is gewoon niet het goede moment. Dat zal ik even uitleggen. We kunnen nu niet besluiten over wat te doen met de extra stikstofruimte die gemaakt wordt voor de volgende PAS-periode, want daar hebben we het over. In 2021 komt u als Staten aan bod om te bepalen wat van de dan beschikbare stikstofruimte waarmee niks gedaan wordt, dus naar de natuur teruggaat. En hoeveel u wilt inzetten als ontwikkelruimte. Daar gaat u zelf in 2021 over beslissen voor de volgende periode. Deze periode kan dat niet, is al vastgelegd hoeveel stikstof er per hectare nog bij mag.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, hoe verhoudt die constatering zich met de gedachte dat de gedeputeerde eerder inzette dat er voor andere ontwikkelingen in Brabant, al die ontwikkelingen die u noemde, nu in één keer ruimte beschikbaar komt? En dat u het nu toch allemaal op nader moment alsnog heroverwogen zal worden?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Wat beschikbaar komt is vooral wat minder aangevraagd wordt door de veehouderij. En elk jaar komt er 16% bij. Althans, in die gebieden waar we die 16% van het volgende jaar niet al lang gebruikt hebben om de achterstand van dit jaar in te lopen. Dus ja, per jaar komt er nieuwe ruimte vrij in sommige gebieden, waar andere economische sectoren van kunnen profiteren. Waardoor er extra ruimte is omdat er na het aannemen van deze verordening minder grote aanvragen van de veehouderij komen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Maar dan hoor ik in een subzinnetje bij de gedeputeerde al zeggen van: ja, een deel wordt teruggegeven aan de natuur, dat beschikbaar komt, dat het niet extra wordt ingezet. Hoorde ik dat goed of bedoelde hij iets anders te zeggen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Wat ik gezegd heb, is dat u als Provinciale Staten in 2021 aan zet bent om te bepalen hoeveel van de stikstofruimte die dan beschikbaar is in de Brabantse Natura 2000-gebieden, daar blijft liggen, ofwel ten goede komt aan de natuur, wat de bedoeling eigenlijk is van dit beleid. En hoeveel daarvan wordt vrijgegeven voor vergunningen in het kader van de PAS.

Motie 17, 17a inmiddels, ontraden we. Dat hebben we al toegezegd. Die gesprekken lopen. Mevrouw Spierings is daarover met EZ in gesprek en zal daar, als iets nieuws te melden is, bij u terugkeren.

De **voorzitter**: Er is nog één interruptie zie ik. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, wij vragen al geruime tijd aandacht voor stalbranden. Er zijn gesprekken – inderdaad mooi, geweldig – maar wanneer gaat er nou definitief resultaat geboekt worden? Ik wil nou eindelijk iets hebben waar wij hard aan kunnen vasthouden. Mevrouw Spierings kan daar misschien alsnog antwoord op geven.

De **voorzitter**: Mag dat in de tweede termijn nog even terugkomen of wilt u dat nu meteen?

De heer **Boon** (PVV): Mevrouw Spierings mag van mij kiezen.

De **voorzitter**: In de tweede termijn. Maar u krijgt een antwoord, dat is genoteerd.

Dan is er nu een einde gekomen aan de eerste termijn van de zijde van het college. Wacht, er is nog motie 18. Even kijken in de administratie wie dat zou doen, Johan van den Hout, begrijp ik. De gedeputeerde heeft het woord. Nog een oordeel over motie 18.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): U heeft gelijk. Er is er nog een over. Voorzitter. We hebben geen bezwaar tegen het idee achter een oproep of een moreel appel aan andere partners in de keten waar we nu niet mee gesproken hebben, maar waarmee we overigens wel al een heel lang proces achter de rug hebben met Daan van Doorn. Maar dan ook wel allemaal. U zegt nu: een moreel appel doen op sleutelfiguren in de retailsector om hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen. Ja, maar dan niet alleen de retail, dan ook de voederfabrikanten, dan ook de banken, dan alle onderdelen uit de keten die te maken hebben met deze veehouderij en waarvan we denken dat die een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben of zouden kunnen pakken. Als we hem in die zin zouden mogen lezen, hebben we geen bezwaar tegen het aannemen van motie 18.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor deze beantwoording. Dan is het nu inderdaad zo dat het einde van de eerste termijn van de zijde van het college er is. Ik schat zo in dat u de behoefte heeft aan een tweede termijn. Ik stel voor dat we die kort en krachtig houden, ook gezien het feit dat we hierna nog moeten stemmen en dat we nog twee andere onderwerpen op de agenda hebben. Ik kan me ook voorstellen dat u even behoefte heeft aan een korte schorsing voordat we de tweede termijn ingaan. Is het een goed idee om die maximaal tien minuten te doen of kan het nog korter? Langer? Nou, dat lijkt me een beetje ... 22.50 uur gaan we weer beginnen.

Schorsing (22.33 – 22.50 uur).

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik open de vergadering. Aan de orde is de tweede termijn van de zijde van uw Staten, maar ik kijk even of de woordvoerder van de VVD-fractie al binnen is. Die komt eraan. Dan geef ik nog een enkel moment. Het woord is aan de heer Bollen. Mag ik stilte in de zaal? De heer Bollen heeft het woord. Mag ik stilte in de zaal?

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. U heeft gevraagd om het kort te houden, daar zal ik me aan proberen te houden. Het is een lange dag al. Ik constateer dat we nog wel eens last hebben met elkaar te communiceren. En dat vind ik wel een punt van aandacht voor onszelf. Naar onszelf toe. En ik heb ook gezien dat we wederom zelfs de definitie van hoe de PAS werkt aan elkaar hebben moeten uitleggen. Is dat succesvol geweest? Ik heb daar nog mijn twijfels over. Maar goed, we zijn volgens mij wel een heel eind gekomen en we hebben volgens mij de kaders wel aardig staan. En ik heb van het college antwoord gekregen over de juridische aspecten, waar ik om gevraagd heb. Ook het investeringsfonds is zowel tussen ons, hier in PS, als door GS besproken en van een mening voorzien.

Ik wil graag een punt maken, voorzitter, over het feit dat de verhoudingen met de partners weer in het gareel moeten komen. Daar maken we ons zorgen over en daar zijn dingen over gezegd. En ik wil echt een oproep doen aan zowel de partners als het college om dat weer in orde te krijgen. Ik denk dat de commissie-Rosenthal en ook gemeenten dadelijk aan de slag moeten gaan. En ook niet te vergeten de ZLTO. Daar kan alles van gezegd zijn, maar dat is wel een partner die we nodig hebben om hier samen het weer goed te maken. En die oproep doe ik ook heel sterk aan de ZLTO zelf: kom met voorbeelden, kom met succesverhalen, kom met zaken dat we hier samen uitkomen.

Afsluitend, voorzitter, wil ik het nog even over onze motie hebben.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Hier ben ik ook benieuwd naar het standpunt van de VVD. Wat vindt u nu als ZLTO? U kunt van alles vinden of ze op tijd zijn, te ja of te nee. Het is nu een politieke realiteit dat deze maatregelen voorliggen, maar wat nu als de ZLTO of een andere vakgroep komt met een bod om toch 12,5 kiloton in te boeken, zodat de maatregel van 2028 en 2022 niet nodig is?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Volgens mij moet je die vraag beantwoorden op het moment dat zo'n pakket er inderdaad ligt. En ik denk dat er daarstraks al genoegd over gezegd is. En wie zijn wij om, als er iets geweldigs ligt, dat niet te beoordelen? Ik zou werkelijk niet weten waarom dat niet zou kunnen, maar het ligt er nu niet. En daarom doen we vandaag wel zeer waarschijnlijk iets anders.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Bollen** (VVD): Daarom wel, ik hoop dat u mij begrepen hebt. Ik vind wel dat de ZLTO dus nog steeds in gesprek met elkaar moet gaan, met ons en ik hoop dat ze dat zelf ook zo zien. En ik heb een oproep gedaan aan het college, dat ze dat ook ter harte nemen. Ik hoop dat u dat met mij eens bent.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): U zegt: het ligt er nu niet. Dat klopt. Maar als het er komt te liggen, heeft het dan effect op die datum wat de VVD betreft? Want anders kunt u zich ook voorstellen dat de ZLTO niet met zo'n bod komt. Als het geen zin heeft, waarom komen we er dan mee?

De **voorzitter**: Bollen. De vraag is duidelijk.

De heer **Bollen** (VVD): Dat is toch een open vraag? Volgens mij moet dat er echt eerst liggen, voordat we dat met elkaar kunnen beoordelen.

De **voorzitter**: Goed. Dit zijn herhalingen van zetten en daar hebben we nu geen tijd meer voor. Het punt is helder. Nee nee, maar de vraag is beantwoord, mijnheer Kijken. Bollen gaat verder.

De heer **Bollen** (VVD): Ik wil graag ook afsluiten. Ik wil het college nog één ding meegeven. Wij zijn erg blij met uw houding, die u net heeft laten zien aan ons, over onze motie. We willen nog wel één keer benadrukken dat wij in het belang van de mensen die het hier betreft, de mensen die hier in groten getale vandaag ook aanwezig waren, de boeren, de aandacht krijgen die ze verdienen en het flankerend beleid voor ons heel cruciaal is. En daar houden we u aan. Hier staat een datum in: voor de begroting. Dat is voor ons echt cruciaal. Die opgave wil ik meegeven.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bollen voor zijn bijdrage. Mijnheer Braspenning van het CDA, behoefte aan een tweede termijn? Aan u het woord.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Zeker behoefte aan een tweede termijn. En als het college nog een lijstje nodig heeft uit mijn eerste termijn met wie ze het allemaal goed moeten maken, dan houd ik me aanbevolen. Het is een lange lijst, dus u heeft nog werk.

Voorzitter. Vandaag is dus inderdaad een historische dag gebleken, maar ook een verdrietige, omdat er volgens ons alleen maar verliezers zijn. En ik zal ze noemen in willekeurige volgorde. De Brabantse overlegstructuur en daarbij de overheid als betrouwbare partner. Innovatieve boeren die, en we hebben het vanmorgen gehoord, in de kou staan met onrendabele investeringen. De agrarische sector zelf en aanverwante sectoren. De natuur, die volgens ons geen mol opschiet met deze maatregelen. En de Brabantse burger, die straks door een buitengebied rijdt met leegstaande stallen, met nog grotere agrarische industriële bedrijven en met vee in stallen in plaats van in de wei. En de Brabantse concurrentiepositie.

Voorzitter. Vandaag is ook de dag dat veel actoren door de mand zijn gevallen. In de eerste plaats het college, dat zegt de dialoog en samenwerking te zoeken, maar eindigt met een dictaat. En op de tweede plaats de coalitie, die zegt haar kaders gezet te hebben, maar volgens ons niet echt goed de voorstellen van de oppositie beoordeeld heeft en de belangen van de Brabantse gezinsbedrijven daarmee opoffert aan een onhoudbaar, onrealistisch en een onbetaalbaar compromis. En op de derde plaats de VVD zelf, die zich profileert als ondernemerspartij, een anti-regelpartij en een partij van eerlijke concurrentie, maar we hebben er helaas niets van vernomen vandaag. Ondanks vele oproepen uit haar eigen achterban heeft zij nu de

Brabantse familiebedrijven de rug toegekeerd, heeft de VVD een oneerlijk speelveld gecreëerd en nieuwe regels gestapeld op de sector.

Voorzitter. En dan onze grootste verbazing.

De **voorzitter**: Interruptie Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. De heer Braspenning zegt: de voorstellen van de oppositie zijn niet goed beoordeeld. Aan welke voorstellen refereert u dan?

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Nou, we hebben er verschillende naar voren gebracht, mijnheer Bollen. En het antwoord op al die voorstellen is dat ze eigenlijk ontraden worden. En dat is eigenlijk ontzettend jammer, want er staan echt een aantal voorstellen bij, waar wij echt van denken dat er mogelijkheden zijn om de sector daarmee vooruit te helpen en om in ieder geval het leed dat bepaalde groeperingen is aangedaan enigszins te verzachten. We zullen straks het stemgedrag zien. Ik heb met de discussie, die we zojuist gehad hebben, daar niet zo heel veel fiducia in. Maar goed, we gaan het meemaken.

En de grootste verbazing, voorzitter, er is vandaag al veel gezegd over dat flankerend beleid en hoe geweldig belangrijk we dat vinden, maar het blijft voorlopig nog bij loze beloften. Wat wij zien is een uitgebreid bureaucratisch pakket aan beperkende maatregelen, waar heel veel tijd in is gestoken, maar een serieuze poging om flankerend beleid op te stellen heeft eigenlijk niet plaatsgevonden. En u had er tijd voor. Ondanks beloften van de coalitiepartijen, die hiervoor bij de perspectiefnota op 21 april een echte motie hebben ingediend met als opdracht om dit voor 15 juni te leveren. En ik heb het in mijn eerste termijn ook al gezegd, dat is dus niet gebeurd. En die handtekeningen stonden er toch echt onder, de handtekeningen van de coalitiepartijen. Maar die blijken dus eigenlijk ook niets waard. Uw eigen college heeft dit verzoek aan de laars gelapt.

Voorzitter. U predikt integraal beleid, maar vandaag gooit u alleen het zuur over de schutting en het zoekt u ons als een geduldig worstje voor. Vindt u het gek dat wij u niet geloven. U leverde immers ook al niet voor 15 juni en had daar zeker de tijd voor. En nogmaals, er liggen denk ik mogelijkheden om opnieuw met de sector in gesprek te gaan en te kijken of er op een andere manier dan nu voorgesteld milieuwinst te halen is.

Voorzitter. We hebben ook een aantal amendementen herschreven. Onder andere A2 en A3 trekken we hierbij in. En daarvoor in de plaats zijn nog een aantal amendementen ...

De **voorzitter**: Wacht even. Gaat u de amendementen met eenzelfde nummer omnummeren of wilt u ze volledig vervangen? Compleet vervangen. Dan even voor de goede orde, amendementen A2 en A3 worden ingetrokken en maken geen onderdeel meer uit van de beraadslagingen. Gaat u verder.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Aan het begin van het debat was ons ordevoorstel om meer balans in de plannen te krijgen, met een fors en serieus pakket flankerende maatregelen. Maar vandaag moest en zou dit eenzijdige pakket er doorheen gedramd worden. Niet omwille van een duurzaam Brabant, maar omwille van een duurzame coalitie. Waarom niet een paar maanden wachten en ons dan een integraal pakket maatregelen inclusief robuust flankerend beleid voorleggen? Boter bij de vis. Voorzitter. Dan haken wij toch wel af. Want wij vinden dat er vandaag gewoon veel kapot gemaakt is en een historische fout is gemaakt. En wij keuren daarom zowel uw proces als uw beleid af. En daarom dienen wij, en dat doen we echt niet met plezier, een motie van afkeuring in en stellen wij voor de stemming over beide verordeningen uit te stellen tot het moment dat het flankerend beleid compleet en concreet is. Dank u wel.

Motie M21 'Motie van afkeuring'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17: 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - Versnelling transitie veehouderij';

constaterende dat:

- voorgestelde verordening met alle verstrekkende implicaties leiden tot faillissementen van bedrijven, armoede en versnelde schaalvergroting;

overwegende dat:

- Gedeputeerde Staten met generieke maatregelen de agrarische sector in den breedte onevenredig hard raken;
- het zonder overleg met de sector eenzijdig openbreken van gemaakte afspraken als onbetrouwbaar en onbehoorlijk bestuur kan worden aangemerkt;
- het onduidelijk is of met de voorgestelde maatregelen de beoogde milieuwinst überhaupt kan worden gehaald;
- er voor verschillende type veehouderijen geen haalbare en/of betaalbare technieken voorhanden zijn om te kunnen bijdragen aan beoogde milieudoelstellingen;
- Gedeputeerde Staten niet openstaan voor verzachtende en verlichtende maatregelen;
- Gedeputeerde Staten geen flankerend beleid hebben uitgewerkt ondanks een daartoe in april 2017 ingediende motie;
- door genoemde argumenten ook de juridische haalbaarheid in twijfel kan worden getrokken;

spreken uit het wijzigen van de Verordening natuurbescherming (Statenvoorstel 41/17) en de Verordening ruimte (Statenvoorstel 39/17) door het college van GS af te keuren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Marianne van der Sloot en Ton Braspenning: CDA Brabant"

Amendement A16

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17: Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

besluiten:

het volgende als vierde besluit toe te voegen aan het ontwerpbesluit Statenvoorstel 39/17, wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017:

'aan GS op te dragen om met een voorstel tot aanpassing van de voorliggende verordening te komen waarin aan artikel 26.1 een nieuw derde lid wordt ingevoegd onder henummering van het derde en vierde lid naar het vierde en vijfde lid:

3: het eerste en tweede lid is niet van toepassing op veehouderijen met gecertificeerde bedrijfssystemen voor biologische veehouderijen of dierenwelzijn.

Toelichting.

Naast het feit dat ondernemers in de landbouw zelf aangeven stikstofreductie belangrijk te vinden, is er ook een groot aantal dat zich heeft toegelegd op het voldoen aan keurmerken (bijvoorbeeld het Beter Leven Keurmerk). Deze ondernemers voldoen aan veel eisen om levensomstandigheden van dieren in Brabant te verbeteren. Biologische landbouwers vertegenwoordigen een duurzame variant van de landbouw, die kringlopen sluit, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en antibiotica tot een minimum beperkt en vaak aan de strengste dierenwelzijnseisen voldoet. Bovendien heeft deze sector recentelijk nog de nodige investeringen gepleegd in het kader van de omschakeling.

Ondernemers die eveneens om willen schakelen naar diervriendelijke productiemethoden hebben vaak extra ruimte per dierplaats en daarom ook vaak extra stalruimte nodig. Stalderen werpt een drempel op voor

boeren die willen overschakelen naar een diervriendelijke productiewijze. Bovendien is het een slecht signaal van de politiek om bedrijven die stappen hebben gezet in de goede richting te confronteren met maatregelen die een gezonde bedrijfsvoering ernstig onder druk zetten.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant

De **voorzitter**: Dan is nu het woord aan de heer Everling van de SP-fractie. Aan hem het woord.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, een lang antwoord. Ik wil GS in ieder geval alvast bedanken voor de antwoorden die we tot nu toe hebben gehad. De vragen die ik heb gesteld, zijn beantwoord, op eenje na. En dat gaat eigenlijk over de bulkproductie, want ik had gevraagd hoe GS andere afslagen willen gaan stimuleren dan die van de bulkproductie. En daar wilde ik het eigenlijk gewoon bij laten.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling voor zijn bijdrage. De heer Boon van de PVV-fractie heeft dan nu het woord.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Zoals de vorige spreker al zei: dit is een donkere dag, een zwarte dag voor Brabant en hier gaan we later op terugkijken met veel spijt.

Ja, ik wil graag toch mijn excuses maken namens deze Staten richting enkele insprekers. Je zal maar komen als boer die zich druk maakt over je boerderij, over je werk en dan komt D66 onder aanvoering van de heer Meijer en die zet je gewoon keihard weg als leugenaar. Ja, een denigrerende opmerking richting de insprekers. Ik vind het een grof schandaal en ik bied namens de Staten toch mijn excuses daarvoor aan.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Het zou u sieren als u dan hier ook excuses voor maakt, want u zet mij hier weg op een manier die ik écht heel erg ver van mij af werp. En het zou echt beter zijn als u goed zou luisteren. En het is onder ieder peil wat u hier doet.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik hoor de heer Boon zeggen dat hij namens de Staten excuses aanbiedt. Mijnheer Boon. Niet namens mij.

De **voorzitter**: De heer Boon vervolgt zijn betoog.

De heer **Boon** (PVV): Dan niet namens de SP en dat van D66 neem ik als kennis aan. En dan wil ik ook mijn excuses maken richting de vakgroepen, want die werden ook weggezet als doemdenkers door deze heer Meijer. Maar de enige doemdenkers zijn de mensen die denken dat 2028 niet gehaald wordt, want die vakgroepen zijn juist positief geweest, die zijn niet doemdenkend geweest.

En wat hebben we nog meer? Ja, de lege huls van de VVD. Ze hebben al eerder een motie ingediend, die hebben gedeputeerden gewoon aan hun laars gelapt, niks mee gedaan. En nu doen ze weer hetzelfde, ja. En nu denken ze dat wij dat moeten geloven. Nou, sorry, VVD, totaal ongeloofwaardig.

Wat hebben we nog meer? De SP. Die hebben vandaag gewoon hier staan juichen voor megastallen. Vroeger stonden ze nog met bordjes te protesteren. En nu vinden ze het allemaal geweldig; megastallen. Ja, niet te veel, maar laat ze maar komen.

Nou, wat hebben we nog meer? Ja, Johan van den Hout.

De **voorzitter**: Interruptie van de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter, ik zou de heer Boon willen vragen of hij mij daar heeft zien staan juichen, staan springen, staan zwaaien en staan doen?

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, uit uw beantwoording heeft u totaal niet laten blijken dat u tegen megastallen bent. Ik heb uw verkiezingsprogramma gelezen, ik heb oude stukken gelezen, geschreven door de heer Van den Hout en mevrouw Slegers. Daar was de SP echt zwaar tegen megastallen. Echt, 1,5 ha, letterlijk benoemd, het mag niet groter. En nu, u vond het geen probleem, als het maar niet te veel wordt, maar laat maar komen.

De **voorzitter**: Goed. Everling tot slot.

De heer **Everling** (SP): Conclusie: wij hebben niet staan juichen.

De **voorzitter**: Ik wil de heer Boon vragen dan zijn betoog dan te vervolgen.

De heer **Boon** (PVV): En mijn conclusie is: de SP is dus niet tegen megastallen, maar voor megastallen en dat is een totaal verkeerde ontwikkeling.

Een compliment voor gedeputeerde Spierings. Zij begon met respect voor de boeren, dat ze dat respect wil herstellen. Maar dan wil ik ook een handreiking doen aan gedeputeerde Van den Hout. Hij heeft een uitspraak gedaan over de boeren, heeft ze vergeleken met drugscriminelen. Neemt hij deze uitspraak terug als geste om aan de band te werken met de boeren? Daar willen wij graag antwoord op. En, voorzitter, tot zover.

De **voorzitter**: Dan is nu de fractie van D66 bij monde van de heer Meijer de volgende in de rij. Aan hem het woord.

De heer **Meijer** (D66): Inmiddels weet ik dat ik tot honderd kan tellen. Het amendement dat wij hebben ingediend in onze termijn hebben wij aangepast. Dat is inmiddels ook al bij u verspreid. Voor de leeswijzer, wij hebben in lijn met de vragen van de ChristenUnie aangepast dat de ondernemers ...

De **voorzitter**: Wilt u het nummer erbij noemen?

De heer **Meijer** (D66): 11a. Dat ondernemers die willen verplaatsen vanuit het belang van gezondheid uitgezonderd worden, in de hoop dat de ChristenUnie-SGP daardoor kan instemmen met dit voorstel.

En het tweede element dat wij hebben veranderd, is dat ondernemers die willen ontwikkelen ten behoeve van dierenwelzijn worden uitgezonderd. Dat zat al in mijn bijdrage, maar wij kwamen erachter dat het nog niet in de tekst stond en dat is wel zo netjes.

Nieuwe spelers aan nieuwe tafels komen tot nieuwe conclusies. Ik zei het al in mijn maidenspeech. En D66 daagt het college uit om dit moment te gebruiken om dit motto toe te passen bij de totstandkoming van het flankerend beleid. Naast de usual suspects zagen wij de afgelopen weken hoe jonge trotse boeren zich verenigden. D66 nodigt juist hen uit mee te denken, omdat de toekomst van de sector inderdaad in hun

handen legt. De drive die zij hebben om iets moois te maken van de sector heeft ons geraakt. En hun zorgen zijn niet aan dovemansoren gericht. Wat ons het meest aansprak was hun bereidheid om te veranderen en mee te doen aan de verduurzaming. Het beleid stelt na vandaag duidelijke deadlines. Maar begrijp het niet verkeerd. De komende maanden gaan we gebruiken om te onderzoeken hoe we dit samen kunnen doen.

Wij roepen het college ook op om samen met gemeenten richting het flankerend beleid te gaan kijken. Als eerste overheid hebben zij een belangrijke rol in de realisatie van dit beleid. Wij zouden graag een benchmark opstellen met daarin informatie welke gemeenten wel en welke gemeenten niet slagen in de slag richting verduurzaming die dit college voorstelt en wat wij vandaag hopelijk aan gaan nemen. De benchmark kan ons bovendien helpen om van elkaar te leren en scherp te krijgen wat per gemeente de succes- en faalfactoren zijn.

Ten slotte vragen wij aandacht voor de omgevingsdiensten. Tineke Klitsie strijdt vanuit D66 al jaren voor strengere en rechtvaardige handhaving. Nu we het beleid aanscherpen is het van groot belang en nu nog van groter belang. Koplopers mogen niet het slachtoffer worden van valsspelende achterblijvers.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Zeker terecht, waar u het over heeft, hameren op handhaving, hoe belangrijk het is dat dat door omgevingsdiensten goed wordt gedaan. Is D66 bereid om voor handhaving meer geld uit te trekken om de handhavers in staat te stellen om goed te controleren?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik denk dat GroenLinks ons vaak aan haar zijde treft op het moment als het gaat om capaciteit voor omgevingsdiensten. Ik herinner mij een opmerkelijk debat over die omgevingsdiensten en hun financiële forecast. En onze woordvoerder heeft daar ook aangegeven dat wij echt heel erg zorgen hebben over of het financieel kader voldoende is. Mocht nou blijken dat het niet zo zou zijn, dan denk ik dat we samen tot voorstellen moeten komen, ja.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, het financieel kader is hartstikke krap als het gaat over handhaving. En er is ook flink op bezuinigd en dat merken we hier met zijn allen. Heel veel van de problemen die burgers ervaren over de intensieve veehouderij hebben te maken met onvoldoende toezicht en handhaving. Dat zeggen burgers ons ook. Dus ik reken op u. Ik reken op D66 dat nu wel de portemonnee wordt getrokken voor voldoende handhaving vanaf 2018.

De **voorzitter**: Oké. De gedachten zijn gewisseld. Meijer afrondend.

De heer **Meijer** (D66): Ja, u mag op ons rekenen, mevrouw Roijackers.
Voorzitter. U heeft van mij nog een familiereferentie te goed.

De **voorzitter**: Interruptie. Ja, de flow wil maar niet komen vandaag hè. Nee. Maar goed, we gaan ons best doen. Eerst Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ik doe het echt niet expres, mijnheer Meijer. Het kwam toevallig net uit dat ik hier stond, dus. Mijnheer Meijer. Nog heel even over dat flankerend beleid, want dat is wel echt een heel serieus dingetje hè. Wij vinden dat echt onder de maat. We hebben het daarstraks over dat

investeringsfonds gehad en er circuleren dan bedragen van 30 miljoen euro. Maar u bent dus echt bereid als D66 om de portemonnee te trekken?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Wij hebben begrepen dat de 30 miljoen euro een indicatie is, dat het helemaal nog niet vastgesteld is dat het 30 miljoen euro moet zijn. Niet voor niets hebben wij met de VVD samen volgens mij gezegd dat het flankerend beleid in een begrotingsvoorstel terecht moet komen. En ik denk dat wij daar ook bereid zijn om de middelen te leveren. Maar wel, zeg ik dan richting het CDA, met de verantwoordelijkheid die de sector zelf ook heeft. Want iedereen is gebaat bij een verduurzaming van de landbouw. Het mag niet zo zijn dat wij als overheid als enige de portemonnee trekken, want dat zou heel erg raar worden.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Nou, het lijkt een beetje op de terdoodveroordeelde die zijn eigen galg in elkaar mag timmeren, denk ik, als je dat vraagt. Maar goed. Maar stel nou eens dat dat bedrag geen 30 miljoen euro is, maar 300 miljoen euro moet zijn, wat gaan we dan doen?

De **voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Als ik op alle als/dan-vragen in moet gaan, dan ...

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik wil graag van D66 een toelichting op het benchmarken. Wat bedoelt u daar precies mee? Gaan wij de gemeenten benchmarken? Gaan ze allemaal zelf benchmarken en waar gaan ze precies aan benchmarken?

De **voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dit beleid heeft een aantal concrete doelen. En die doelen zou je het best per gebied kunnen monitoren. Het college zegt daar ook al een aantal dingen over in het voorstel. Gemeenten zijn uiteindelijk heel erg verantwoordelijk ook voor het succes van wat wij hier vandaag aan het doen zijn. Wij zijn benieuwd welke gemeenten dat nou supergoed oppakken. En laten we die dan ook op een podium zetten. En laten we ook eens de gemeenten in beeld brengen die het minder goed oppakken. En misschien is er dan wel een verband tussen gemeenten die het niet zo goed doen en gemeenten die het wel goed doen. Ik zou allerlei redenen kunnen noemen. En dat is denk ik heel leerzaam.

De **voorzitter**: Uw punt is volgens mij voldoende helder. Mijnheer Van der Wel tot slot.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Tijdens de commissievergadering, de voorbereiding hierop, heb ik ook aangegeven dat het heel verwarrend is als je een urgentiegebied maakt met verschillende gemeenten, die allemaal hun eigen beleid gaan voeren of een eigen uitvoering, om dan gelijke maatregelen te krijgen. En nu zegt u zelf: we gaan per gemeente een benchmark doen. U geeft zelf eigenlijk aan: het is handiger om dit per gemeente te doen dan per gebied, urgentiegebied, toch?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nee, ik geef aan dat het uiteindelijk neer zal komen op de wijze waarop een aantal gemeenten het ook in hun lokale beleid doen. En het succes daarvan kon wel eens zo zijn dat bij de gemeenteraadsverkiezingen volgend jaar een aantal partijen heel groot wordt, waardoor de uitwerking in het lokale beleid superconsistent wordt met het beleid dat hier ontwikkeld wordt.

De **voorzitter**: Oké. Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Dat had wel een heel grote 'wat dan als of ik' ...

De **voorzitter**: Ja, de vragen die we niet meer gingen doen.

De heer **Braspenning** (CDA): Die ik niet helemaal begrijp. Maar die gemeenten ... En ik hoor nu plotseling een hele hoop zaken waarvoor wij heel erg hebben gewaarschuwd en daar heeft u ook zorgen over. Maar hoe gaat u er nou voor zorgen dat die gemeenten ook meegaan? Want op dit moment is het zo dat heel veel gemeenten er eigenlijk helemaal niks in zien, in dat beleid van u.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik denk dat er een heleboel CDA-politici zijn die niks zien in dit beleid. Maar na vandaag is het wel een werkelijkheid. En na vandaag is het dus ook aan de lokale bestuurders in het beleid dat nu voorligt. En wij roepen het college niet voor niets op om in het flankerend beleid, en in alle zorgen die vanuit de gemeenten ook terecht op ons af zijn gekomen, mee te gaan denken hoe we daar samen uit gaan komen.

De **voorzitter**: Braspenning tot slot.

De heer **Braspenning** (CDA): Niet alleen CDA-politici, ook VVD-politici. Zelf heb ik al D66'ers gesproken die er niks in zien. U gelooft het misschien niet.

De **voorzitter**: Goed. De heer Meijer gaat nu afronden.

De heer **Meijer** (D66): Ja. Ik roep alle D66'ers op om ook die zorgen bij onze fractie kenbaar te maken. Ik ken ze niet.

Voorzitter. U had van mij nog een referentie naar mijn familie te goed. Als mijn zus en ik vroeger naar de televisie keken wist mijn moeder op wonderbaarlijke wijze, altijd vlak voor het moment waarop de afstandsbedieningoorlog begon, het eten klaar te zetten. Het is opvallend hoe samen eten eigenlijk een hoop problemen ook kan oplossen, ook in de grotemensenwereld. Er zal een flinke maaltijd nodig zijn om de wrevel die de afgelopen maanden is ontstaan weer te herstellen. Maar gelukkig komt het jaar van de gastronomie eraan en kennen wij gedeputeerde Spierings als een uitstekende gastvrouw.

Amendement A11a 'Tijdelijk moratorium geitenhouderij'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 39/17 Wijziging Verordening Ruimte 2014, actualisatie 2017;

constaterende:

dat uit het recent uitgebrachte rapport Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (aanvullende studies, RIVM 2017-0062) blijkt dat er een verhoogde kans op longontsteking is voor mensen die in een straal van 2 kilometer rondom een geitenhouderij wonen;

dat het onbekend is waardoor dit verhoogde risico ontstaat zodat vervolgonderzoek nodig is naar de oorzaak van dit risico;

dat de resultaten van dit vervolgonderzoek pas op termijn beschikbaar komen;

dat het kabinet in zijn reactie op dit rapport (Kamerbrief van 16 juni 2017, DGAN-DAD / 17078454) aangeeft de verhoogde ziektedruk zorgelijk te vinden en dat het daarom in de tussentijd van belang is dat het bevoegde gezag, bij het nemen van besluiten op het gebied van ruimtelijke ordening en, voor zover mogelijk, bij de besluitvorming over vergunningen rekening houden met deze zorgelijke signalen;

dat de minister van Infrastructuur en Milieu bij brief van 4 juli 2017, kenmerk IenM/BSK-2017/168269, heeft aangegeven dat provincies en gemeenten op grond van het instrumentarium van de Wet ruimtelijke ordening een moratorium kunnen instellen;

dat een rijkstoetsingskader vooralsnog ontbreekt;

dat de Stuurgroep Dynamisch Platteland (SDP) per brief van 3 juli 2017 een beroep doet op de Provincie Noord-Brabant en haar verzoekt om haar verantwoordelijkheid te nemen;

overwegende:

dat de ontwikkeling en uitbreiding van geitenhouderijen door de hele provincie plaatsvindt;

dat daarom een uniforme aanpak van geitenhouderijen gewenst is om een waterbedeffect te voorkomen;

dat de meerderheid van de gemeenten het verzoek van de SDP aan de provincie ondersteunen;

dat het vanuit het voorzorgprincipe onwenselijk is dat er ontwikkelingen plaatsvinden waardoor de ziektedruk mogelijk verder oploopt;

dat het vanuit die optiek gewenst is een adempauze in te lassen tot er duidelijkheid bestaat over het treffen van risicoreducerende maatregelen;

dat het daarom nodig is een verdere toename en spreiding van geitenhouderijen te voorkomen;

besluiten:

de Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017 als volgt aan te passen:

Artikel 6.4 Afwijkende regels veehouderijen

aan artikel 6.4 wordt een nieuw vijfde lid ingevoerd dat als volgt luidt:

In afwijking van artikel 6.3, eerste en tweede lid, sluit een bestemmingsplan de vestiging van, de uitbreiding van, de omschakeling naar en een toename van de oppervlakte dierenverblijf bij geitenhouderijen uit.

Artikel 7.4 Afwijkende regels veehouderijen

Aan artikel 7.4 wordt een nieuw vijfde lid ingevoerd dat als volgt luidt:

In afwijking van artikel 7.3, eerste en tweede lid, sluit een bestemmingsplan de vestiging van, de uitbreiding van, de omschakeling naar en een toename van de oppervlakte dierenverblijf bij geitenhouderijen uit.

Artikel 35a Geitenhouderijen (rechtstreeks werkende regels)

Tot het tijdstip dat een bestemmingsplan in overeenstemming is met het bepaalde in artikel 6.4, vijfde lid en artikel 7.4, vijfde lid, geldt voor geitenhouderijen dat:

1. a. Een toename van de bestaande oppervlakte dierenverblijf door het oprichten van gebouwen of door het in gebruik nemen van gebouwen als dierenverblijf niet is toegestaan.
- b. In afwijking van artikel 2, derde lid, wordt onder de bestaande oppervlakte van een dierenverblijf onder a. verstaan de oppervlakte dierenverblijf die:

- I. op 7 juli 2017 legaal aanwezig of in uitvoering was; of
 - II. mag worden gebouwd krachtens een vóór 07 juli 2017 verleende vergunning.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid kan het bevoegd gezag overeenkomstig artikel 2.1, eerste lid, sub c, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht een omgevingsvergunning verlenen, indien:
 - a. het een vestiging of omschakeling betreft vanwege de verplaatsing van een bestaande geitenhouderij vanuit het belang van de bescherming van de gezondheid onder gelijkblijvende omvang van deze geitenhouderij; of:
 - b. de toename van de oppervlakte dierenverblijf voor de geitenhouderij is ingegeven vanuit een dierenwelzijnsconcept zonder toename van het aantal geiten dat het bedrijf op grond van de omgevingsvergunning milieu, ex artikel 2.1, eerste lid onder e Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, of de omgevingsvergunning beperkte milieutoets, ex artikel 2, eerste lid, onder i Wet algemene bepalingen omgevingsrecht of melding, ex artikel 1.10 Activiteitenbesluit milieubeheer, op 7 juli 2017 mag houden.

Artikel 41 Overgangsbepalingen

Aan artikel 41 wordt een nieuw zesde lid toegevoegd dat als volgt luidt:

In afwijking van artikel 4.1, tweede lid, van de wet eindigt de termijn waarbinnen een bestemmingsplan wordt vastgesteld in overeenstemming met de regels voor geitenhouderijen, zoals opgenomen in artikel 6.4, vijfde lid, en artikel 7.4, vijfde lid, op 15 juli 2020.

En gaan over tot de orde van de dag.

D66: Tineke Klitsie en Arend Meijer

SP: Maarten Everling

PvdA: Antoinette Knoet

VVD: Wouter Bollen

GroenLinks: Hagar Roijackers

Lokaal Brabant: Jan Heijman

50PLUS: Wim van Overveld

Partij voor de Dieren: Paranka Surminski"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Meijer voor zijn bijdrage. Mevrouw Knoet van de PvdA dan nu. Mag ik stilte in de zaal?

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voorzitter. Voor ons ging het vandaag over een omgeving waar we naartoe willen waar sprake is van gezonde lucht, water en bodem, gezond voor mensen en planten van vandaag en in de toekomst, gezond voor onze kinderen. En in zo'n omgeving zien we plaats voor alle Brabanders, voor alle boeren. En ik stelde in de eerste termijn de vraag dat vandaag voor de eerste stap antwoord gegeven moet worden: brengen de voorgestelde maatregelen ons naar minder overlast door intensieve veehouderij in de overbelaste gebieden? Gegeven de effecten die ik in mijn eerste termijn ook heb genoemd, het debat dat we hebben gehoord, het vertrouwen dat we uitspreken in een gedifferentieerd flankerend beleid, beantwoordt de PvdA-fractie dit met een ja als beide verordeningen gezamenlijk worden aangenomen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Kijken. Interruptie.

De heer **Kuijken** (CDA): U slaat de spijker op zijn kop, mevrouw Knoet. U zegt: brengt dit beleid ons dichtert dat er minder intensieve veehouderij gaat zijn? Hartstikke goed.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Minder overlast door intensieve veehouderij.

De heer **Kuijken** (CDA): Minder overlast intensieve veehouderij. Maar deze voorstellen treffen ook onder andere de biologische veehouderij, de biologische pluimveesector en de biologische melkveesector. Die zijn niet uitgezonderd. Dit treft ook de koplopers. Bent u het daarmee eens? En zou er misschien een uitzonderingsregeling voor deze bedrijven moeten komen?

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Echte koplopers vind ik bedrijven die op dit moment al voldoen aan wat wij in 2028 en nu naar voren halen naar 2022. Die worden volgens mij prima geholpen met het amendement dat voor ons ligt en waarover we straks kunnen stemmen. Amendement 1 is dat volgens mij. Het tweede dat u vroeg. Helpt u me even, het is al laat op de avond.

De heer **Kuijken** (CDA): Nou, dat was mijn vraag. En ik wil ook vragen of bedrijven met een Beter Leven Keurmerk ook uitgezonderd zouden mogen worden.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): De biologische landbouw. Ik heb dat eerder in de commissies gehoord. De verordening die een uitzondering maakt, dat gedeelte blijft gewoon staan. En er is ook gesproken, dat is vorige week door mevrouw Spierings toegezegd, dat ook in het stalderingsloket rekening gehouden zal worden met het feit dat zij bij stalderen altijd meer vierkante meters per dier nodig hebben. Dus daar wordt volgens mij ook prima voor gezorgd, voor die groep.

De **voorzitter**: Oké. Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): En als nou blijkt dat deze bedrijven toch weer last krijgen van deze regels, dan gaan we die herzien toch, volgens de PvdA?

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Er is geen twijfel over dat we deze groep willen stimuleren.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, ik hoor mevrouw Knoet van de PvdA zeggen: dit is een eerste stap. En als ik de PvdA hoor spreken over een eerste stap, dan word ik zeer argwanend, want ik ken de PvdA toch een beetje als een rupsje-nooit-genoeg op milieugebied. Daarom is mijn vraag aan de PvdA: kunt u hiermee uitsluiten dat als deze maatregelen worden aangenomen en deze sector heel hard wordt getroffen, u ook niet nog verdere maatregelen gaat vragen, bijvoorbeeld op het gebied van nog verdere fijnstofmaatregelen? Kunt u uitsluiten dat u dan straks weer met maatregelen op de propfen komt?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Als u mij in de eerste termijn heeft gehoord, zijn wij er heel duidelijk in dat wij vinden dat het grote aantal dieren in Brabant in verhouding tot de mensen die er ook wonen gewoon een gezondheidsrisico is. Dus dit is wat ons betreft een eerste stap.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dus nog verdere maatregelen. En betekent het dus ook dat hier er bij uw college op gaat aandringen om nog meer maatregelen te nemen als u dat nodig vindt, zoals bijvoorbeeld fijnstofmaatregelen?

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ik heb gezegd wat wij zouden willen. En ik hoef u niet te vertellen dat wij niet alleen de baas zijn.

De **voorzitter**: De volgende fractie is die van GroenLinks. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Er is veel gewisseld hier vandaag tussen kwart over een en kwart over elf, maar weinig over de natuur, terwijl we het hier met elkaar over een Verordening natuurbescherming gaan hebben. En daar wil GroenLinks het toch wel even nog over hebben met het college. Want wij hebben met interesse kennisgenomen van amendement 1, het VVD-amendement. Wij zijn benieuwd hoeveel verschil maakt dit nou voor de snelheid en het effect van de maatregelen in het oorspronkelijk aan ons voorgestelde pakket.

En ik wil even naar amendement 13 over de groenblauwe mantel. Daarover hebben we een debatje gehad. Daarbij is gesteld dat de groenblauwe mantel nu eenmaal minder bescherming kent dan de EHS. Natura 2000 werd trouwens gezegd. De EHS, het Brabantse Natuurnetwerk is nog een papieren natuurnetwerk, dat is nog geen reële natuur. Onze natuur in Brabant is voor een belangrijk deel nog hartstikke versnipperd. Waarom zouden wij er nu voor gaan kiezen om in die groenblauwe mantel weer grotere bouwblokken met intensieve veehouderij te gaan toestaan? We willen toch nog even een reactie van het college waarom het toch nog per se nodig is daar.

Dan de moties. Motie 5 van het CDA en GroenLinks gaat over meten is weten. We hadden een pittig debat op enig moment over die nieuwe ammoniakmeetpunten, die in gebruik zijn genomen. Daarover is weliswaar een kaartje naar de Staten toe gegaan, maar dat kaartje is maar een kaartje en nog steeds hebben we geen gegevens. Meten is weten. GroenLinks zegt vanaf 2014 dat er te weinig gemeten wordt en er te weinig bekend is. Ik ben heel blij dat de motie geen bezwaar heeft, maar we hadden natuurlijk al veel eerder informatie moeten hebben over hoe het er nu reëel in de natuur aan toegaat, want er is geen ruimte, ook geen berekende ruimte. Er wordt nu straks weer een potje etc.

Motie 9, even kijken. Het gezondheidskader bij mestverwerking, daarvan zei gedeputeerde Spierings: we kunnen niet in september komen met een gezondheidskader, want dat heeft onder meer een lijst met best beschikbare technieken nodig. Als wij dat laatste deel na de komma van de eerste bullet in het verzoek schrappen en zeggen 'zo snel mogelijk na vaststelling', rekening houdend met de onrust die er is bij bewoners in Brabant over mestverwerkende installaties en ook rekening houdend met dat een mestfabriek nu eenmaal niet potdicht kan, omdat er toch wel mensen en mest in en uit moeten, willen wij vragen of we de motie misschien zo kunnen aanpassen dat wij eerder dan eind van dit jaar zomaar op een niet-gedefinieerd moment een kader hebben voor gezondheid bij mestverwerking, grote mestverwerkende installaties.

Dan motie M10, aandacht voor de Brabantse natuur. Ja, daar is natuurlijk het nodige over gewisseld. Vrijgekomen ruimte, daarover gaan we het als Staten al in 2021 hebben. En tegelijkertijd doen we net alsof

er dan vrijgekomen ruimte is, terwijl we weten dat de Natura 2000 nu al overbelast is met stikstof. We horen toch graag de gedeputeerde even hoe die truc nou precies werkt. Hoe kun je nou enerzijds als provincie aan de lat staan voor bescherming van de natuur en anderzijds zeggen dat er nog wel genoeg ruimte is als je constateert dat je 200% of 300% boven de kritische depositiewaarde zit in je Natura 2000?

Dan motie 11. We zijn blij met geen bezwaar tegen gebruik van potstalmethoden en andere methoden om op een natuurlijke manier stikstofemissies te voorkomen, omdat dat een erkenning is voor de veehouders die dat al doen en degenen die het overwegen om te doen. Dank daarvoor.

Dan is er een serie moties over biologische veehouderij ontraden, zowel van het CDA, van ons en de Partij voor de Dieren. Het argument daarvoor is dat er ook al best wat ecologische randvoorwaarden worden gesteld in het stuk. Wij kennen ze onvoldoende ten aanzien van de biologische veehouderij en zouden die nog graag even toegelicht willen zien.

Dan hebben we het ten slotte over motie 18. Voorzitter, ik rond af hoor. Motie 18, waarin de Staten uitspreken een moreel appel te doen op de retail. Er is geen bezwaar, maar ook wij zouden net als het college willen zien dat dit geldt voor alle ketenpartners, ook de banken, een moreel appel voor hen om te verduurzamen, ook de voedingsindustrie. Dank u wel.

Motie M9a 'Geen risico's met de volksgezondheid'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend Statenvoorstel 39/17A Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017;

overwegende dat:

- de provincie een beweging inzet naar mestverwerking op industrieterreinen;
- deze terreinen vaak liggen nabij dichtbevolkte gebieden (zoals woonwijken in steden);
- er grote onrust is bij artsen en omwonenden over de gezondheidsrisico's van mestverwerkende installaties;

constaterende dat:

- een gezondheidskader nog ontbreekt als instrument in de huidige vergunningsverlening;
- technieken van mestbe- en verwerking, - raffinage en -vergisting, met veelal een biochemische component, nog volop in ontwikkeling zijn;
- veiligheidseisen zoals bij de chemische sector (veiligheidszones, volcontinu toezicht, protocollen) nog ontbreken in de vergunningsverlening;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- zo snel mogelijk na vaststelling van de wijziging Verordening ruimte te komen tot een gezondheidskader voor mestverwerkende installaties;
- hierover te rapporteren aan Provinciale Staten.

En gaan over tot de orde van de dag

GroenLinks: Hagar Roijackers

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers voor haar bijdrage. De heer Van Overveld van 50PLUS dan nu.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn de discussie tamelijk open in gegaan de afgelopen weken. In een van de bijeenkomsten heb ik geroepen dat wij zeker niet de grote experts op het gebied van landbouw zijn. Ik heb geluisterd naar de tientallen sprekers en ik heb daar een bepaald beeld uit gekregen. Ik heb gelezen wat de voorstellen van het college behelzen. Ik heb gelezen wat daaronder lag aan allerlei publicaties en onderzoeken. Ik kom tot de volgende conclusies daarbij. De gedeputeerde had het daarstraks over een open relatie met allerlei instanties. Dat staat toch een beetje in tegenstrijd met die

hele waslijst aan insprekers die voor een deel ook zeggen dat ze de dialoog met de provincie juist missen. Of dat de relatie was verpest. Dat kwam ook voor. Dus van die open relatie, daar heb ik niet zoveel meer mee. Wat me dan verder beklijft, is dat er geen flankerend beleid is. Daar vragen bijna alle insprekers ook om, daar vragen mensen in de Staten om en het is er nog niet. Nee, als ik een auto ga kopen dan ga ik naderhand pas afspreken over de garanties. Ik denk dat ik die garanties ook wel wil hebben voordat ik die auto koop. Maar goed ...

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Mijnheer Van Overveld. Ik hoor u zeggen dat u open het debat bent ingegaan. En zo ken ik u ook, zo ken ik uw partij ook. U heeft geluisterd naar de insprekers, die onder andere vandaag, vorige week en de week daarvoor zijn geweest. We hebben er een hoop gehoord. En sommigen zijn twee en drie keer gekomen.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Bij de insprekers vanmorgen, dat was een lijst van 36, zaten er ongeveer 10 bij die echt voor dit voorstel zijn. En die zeiden: we vinden het goed dat de provincie dit doet, dat is de lijn en ga zo maar door. Het is toch begrijpelijk dat mensen voor wie die voorstel negatief uitpakt zich hier in grote getalen laten horen?

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus. Interrupties zijn kort en krachtig. Geen betogen aan een interruptietafel.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dat doe ik ook niet, voorzitter. Ik stel een vraag. Ik vraag: u kunt zich toch voorstellen dat mensen die nadelige gevolgen ondervinden van dit beleid zich in groten getale laten horen?

De **voorzitter**: Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Ja, dat kan ik me voorstellen. Dat is ook de kans die we ze bieden. Ik heb ook alleen maar gezegd: ik heb er de indruk aan overgehouden. Ik heb niet gezegd: het is zo. Of: het is zo. Maar de indruk die je overhoudt als je die waslijst van in de veertig insprekers bekijkt is dat heel veel mensen – ik zeg niet iedereen, dat hebt u mij niet horen zeggen – problemen hadden met de dialoog en zich eigenlijk toch niet goed gehoord voelen. En die spraken over onder andere over de verstoorde relatie met – laten we zeggen – de gedeputeerde. Nou, jammer, ik wijs geen schuldige aan. Ik zeg alleen maar: voor mij zijn dat zaken die ik daar uithaal.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): En u vindt dat representatief?

De **voorzitter**: De heer Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): U mag iets anders vinden dan ik, daarvoor zitten we bij een verschillende partij. Maar ik vind het geluid uit de samenleving heel begrijpelijk. Ik kan dat heus wel plaatsen, zowel naar de ene als naar de andere kant.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Overveld. Rondt u af?

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Ik rond af, voorzitter. Ik constateer dus geen flankerend beleid, grote onzekerheden over de oplossingen. Er komen niet minder dieren in het hele voorstel, ook dat vind ik een probleem. Het draagvlak voor de maatregelen lijkt te ontbreken. Laat ik het dan na het antwoord van de gedeputeerde wat nuanceren. En ja, als we hebben afgesproken dat we in 2028 iets gaan doen en gaande de rit veranderen we de spelregels en wordt het eerder, dan heb ik daar eigenlijk wel wat moeite mee. Ik vind dat we een betrouwbare overheid moeten zijn. Kortom, voorzitter, ik ben niet echt overtuigd van de juistheid van de voorstellen van het college.

De **voorzitter**: Dank, mijnheer Van Overveld. Dan de heer Van der Wel, Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik sluit me eigenlijk aan bij de woorden van 50PLUS. We hebben eigenlijk in de voorbereiding de afgelopen zes maanden niets gehoord waarbij wij dachten: daar kunnen we ons bij aansluiten. Het van GS voorliggende voorstel is volgens onze fractie niet de weg die we moeten gaan kiezen. We kunnen ook op deze manier niet voor het voorstel gaan stemmen. Ik vind het ook jammer, want er wordt gesuggereerd alsof de Partij voor de Dieren geen oplossingen zou bieden, terwijl we toch meerdere malen een koers hebben uitgestippeld en een stip op de horizon hebben gegeven. Helaas is dat door coalitiepartijen niet omarmd. Dus dan zien we ook niet in waarom wij dit beleid zouden steunen, maar ook niet waarom we hier nu kleine amendementen zouden moeten gaan doen om dit schip, dat eigenlijk de verkeerd kant op vaart, een klein beetje van koers te laten wijzigen. Het beleid an sich klopt voor ons gewoon niet. Meer megastallen, meer mestvergifters, meer luchtwassers en eigenlijk boeren die de dupe zijn. En dat is niet wat wij willen.

Voorzitter. Als het gaat om de amendementen steun ik toch echt het pleidooi van GroenLinks om meer uitleg van het college als het gaat om de groenblauwe mantel. Ik vind het simpele excuus dat we alles gelijk moeten trekken niet voldoende om te zeggen dat we nieuwvestiging – ook al is die maar klein – in de groenblauwe mantel toestaan. Ik kan dat niet vereenzelvigen om dat toe te staan als we nog zo'n enorme opgave hebben wat betreft de natuur. Het antwoord van de gedeputeerde Natuur over het Natuurnetwerk en de pannenkoekenboot is ons geheel ontgaan. Ik dacht dat we het over veehouderij hadden. Misschien gaat het om een ham-kaaspannenkoek, maar voor de rest weten we het niet.

Voorzitter. Motie M9 van GroenLinks gaat over gezondheid en steunen we van harte. We hebben hem niet mee ingediend. Het college heeft aangegeven dat het actie heeft ondernomen over stalbranden en dat er dingen waren aangekaart. Ik heb er niets van gezien. Ik heb er niets van gezien. Misschien heb ik het gemist. Misschien kan de gedeputeerde mij vertellen wanneer er dan actie is ondernomen. Er zou een brief naar de minister worden gestuurd. Maar daar is later van gezegd: daar wachten we nog even mee tot een later moment. Een later moment is wat ons betreft nu.

En motie 18 van het CDA, ik vind het heel fijn dat u zegt dat we ook de retail moeten aanspreken. Het is echt wel een goede stap om daar ook mee te beginnen.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Verder heb ik niets toe te voegen.

De **voorzitter**: Dan kijk ik naar de heer Vreugdenhil van de ChristenUnie-SGP-fractie.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Er zijn al heel veel woorden gesproken van fracties links en rechts in deze Staten. Wat eigenlijk begon als een proces voor

verduurzaming van de veehouderij en een dialoog die alle partners bij elkaar had moeten brengen, eindigt in een pakket dat leidt tot oprekking van bouwvlakken, zeker niet minder dieren in Brabant, 540 gezinnen die financieel in de knel komen, een verdere intensivering en een verslechtering van het dierenwelzijn. Voorzitter. Een winstpunt voor de natuur is heel beperkt. Voorzitter. Dit is niet het pakket dat verbindt. Dit is niet het pakket dat het vertrouwen in burgers en boeren bij elkaar brengt. En voor een groot gedeelte heeft dat ook gelegen aan de communicatie. De heer Van Overveld zei dat ook heel terecht. Ik vond het wel sterk hoe mevrouw Spierings daar een aantal woorden over sprak, heel beperkt. De heer Van den Hout heb ik daar niet over gehoord. Wat ik het college vooral kwalijk neem is na de escalatie van het communicatietraject dat ze het in het hele traject van driekwart jaar niet hebben kunnen doorbreken. En ik denk tot vandaag niet hebben kunnen breken. En ik denk dat we als Provinciale Staten aan GS mogen vragen, omdat zij in de beleidsvoorbereiding ons in staat moeten brengen om een besluit te nemen dat van alle kanten ook input heeft gekregen. En ik denk dat het echt een zware onvoldoende verdient. Het tweede punt dat ik het college kwalijk neem – en dat hebben we ook al heel vaak aangegeven – is dat we hier zouden beslissen over een totaalpakket aan maatregelen.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik heb getwijfeld, want het is toch ook al laat en u praat zo zachtjes. En ik viel bijna in slaap, maar u zegt toch heel serieuze dingen. Uw eerste bezwaar is namelijk dat u het college verwijt dat het niet met de partners in gesprek is geweest. U kunt niet zeggen: u heeft jaren gepraat, u komt met een voorstel en daar is geen draagvlak voor en dat verwijt maken. Om vervolgens te zeggen: het college heeft niet met de partners gepraat. Het is een van de twee, mijnheer Vreugdenhil.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik heb niet zozeer gezegd dat ze niet met de partners hebben gepraat. Na de clash, die in september/oktober heeft plaatsgevonden, heb ik gemerkt dat er nooit meer tot een goede dialoog is gekomen, waardoor alle partijen bij elkaar gebracht werden, wat de kern is waarmee we bezig waren. En daarmee komen tot een verduurzaming van de agrarische sector en het landelijk gebied. Dat was de doelstelling die we daarmee hadden. Wat we nu hebben is een pakket, waar de coalitie blij mee is, omdat de coalitie bij elkaar te houden is. Als ik kijk naar de coalitiepartijen van links tot rechts, dan is daar onvrede over de voorliggende maatregelen. En dat neem ik het college wel kwalijk, dat het in driekwart jaar dat traject van miscommunicatie niet heeft kunnen doorbreken.

De **voorzitter**: Dat is duidelijk. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik denk dat de winst van deze coalitie vooral is dat we een versnelling van de verduurzaming van de veehouderij krijgen. En dat we de coalitie bij elkaar houden is niet zo raar, want het was een uitgangspunt waarom wij de samenwerking überhaupt hebben gevonden. Dus dat is natuurlijk geen verrassing. En ik denk dat u iets te snel kijkt in de zaal dat alle oppositiepartijen maar tegen zouden zijn. Ik heb bijvoorbeeld van GroenLinks heel constructieve zorgen gehoord. En dat is een ander soort afweging dan uw afweging van in principe tegen. Zij kijken tenminste naar dat het een stap vooruit is met alle zorgen die ze daarbij hebben.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat het college nu zijn betoog vervolgt en ook afrondt.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): GroenLinks had een aantal nuances erbij. Ook een aantal duidelijke zorgpunten, die zij ook heeft verwoord.

Voorzitter. Voor ons konden we altijd instemmen met dit voorstel als er ook echt een totaalpakket lag met ook de flankerende maatregelen, waardoor een totaalbeslissing genomen kon worden, zoals ook afgesproken is. Dat ligt er niet. Daarom kunnen we ook niet voorstemmen met het voorstel dat hier ligt. Maar ik verwacht wel dat we de ondernemers niet in de kou laten staan, ook in de komende periode. Dan kijk ik ook even naar de VVD-fractie. Niet alleen als coalitie, maar in de volle breedte moeten we kijken hoe we een aantal zaken naar de toekomst kunnen repareren en zorgen dat het voorliggende pakket zonder flankerend beleid omgebogen kan worden tot in ieder geval serieus nemen van de zorg uitgesproken door alle insprekers en daarop een maatregelenpakket maken dat hen verder helpt.

De **voorzitter**: Interruptie Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Vreugdenhil. Ik hoor tot mijn spijt dat u niet wilt instemmen. Dat kan, daar maakt u uw eigen overweging in. Er liggen ook amendementen en een motie vanuit de VVD voor. Kan ik op uw steun daarin rekenen, dat we daar in ieder geval volgens mij een andere richting geven?

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja. Ik zal elk amendement en elke motie op zijn merites beoordelen. Er zitten een aantal dingen tussen waarvan ik zeg dat dat de goede richting op gaat. Waarover we vaak met elkaar hebben gesproken, mijnheer Bollen, was met name de gemaakte afspraak dat hier een totaalpakket zou liggen met flankerend beleid waarover we zouden beslissen. U heeft daarover net ook woorden gesproken richting de begrotingsbehandeling, waarin u aangeeft dat u het zeer cruciaal vindt dat dat er ook komt. Wat mij betreft een half jaar te laat, want het levert een half jaar onzekerheid voor heel veel ondernemers op, die ook verder moeten. Maar ik zal de voorstellen op hun merites beoordelen. Ik hoop dat we in de toekomst die reparatie met elkaar kunnen maken en daarmee in ieder geval een aantal zaken verzachten die we nu volgens mij hier in Provinciale Staten ten negatieve besluiten. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. De heer Heijman van Lokaal Brabant als laatste in de rij. Gaat uw gang.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ik heb goed geluisterd naar de gedeputeerde en ik heb motie 19 lichtelijk aangepast. Bij de tweede bullet, waar 'traject' staat moet 'stimuleringstraject' worden. Verderop in de zin staat 'enkel nog' en daar moet 'vooral' komen te staan.

De **voorzitter**: Ik neem aan dat u de motie opnieuw indient hè?

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Ik dien hem opnieuw in.

De **voorzitter**: Ja. Helemaal goed. Dan komt hij zo als 19a in de beraadslaging.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Hij komt er zo aan, want ik ben zo klaar, hoop ik.

Ik hoor de gedeputeerde toch wel vriendelijk over motie 20 spreken. Tenminste, dat vertaal ik maar eventjes voor mezelf dan. Ik hoop dat de gedeputeerde de motie over kan nemen en dan kan ik mijn ding doen dat ik ermee moet doen.

Verder nog. Wat gaat Lokaal Brabant uiteindelijk over het hele voorstel zeggen? We hadden liever gehad dat het geflankeerd beleid helemaal af was en dat we er vandaag een beslissing over hadden kunnen nemen. We waren ook tevreden geweest als het na de zomer opnieuw in stemming was gekomen en dan hadden we er een meer afgewogen besluit over kunnen nemen. We kunnen nu niet anders dan als Lokaal Brabant tegenstemmen. Dank u wel.

Motie M19A

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17 Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - Versnelling Transitie Veehouderij;

constaterende dat:

- het voorgestelde beleid leidt tot meer en versnelde investeringen door veehouders;
- de meeste aanpassingen in de stallen slechts leiden tot ammoniakemissiereductie en niet tot verduurzamen van de veehouderij;

overwegende dat:

- verduurzaming van de veehouderij noodzakelijk is voor verbetering van leefomgeving en milieu;
- deze verbetering vooral geboekt kan worden door innovatieve (nieuwe) stalsystemen, schoon drinkwater, aanpassingen in voer en mestafvoer en vermindering van dieren aantallen;
- de nu voorliggende maatregelen vooral end-of-pipemaatregelen stimuleren en innovatie en verduurzaming van de veehouderij kunnen remmen;

dragen Gedeputeerde Staten op:

- sterk in te zetten op innovatieve maatregelen om de veehouderij ook op de lange termijn te verduurzamen;
- een stimuleringstraject te ontwikkelen waardoor vanaf het moment dat het technisch mogelijk is, vooral stallen met nieuwe systemen mogen worden gebouwd, waarbij een goede leefomgeving, volksgezondheid, milieu en dierenwelzijn zo goed mogelijk worden gegarandeerd.

En gaan over tot de orde van de dag.

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage. Ik stel vast dat we dan even de gewijzigde tekst van motie 19 aangereikt krijgen. Dat wordt een nieuwe, 19A. Er is ook nog een aantal andere moties. Van motie 21 komt ook een nieuwe versie. Die is hier op de tafel gelegd en zal worden vermenigvuldigd. Ik neem aan dat dat snel kan. En dan was er nog een andere. Maar dat doen we denk ik voor de stemmingen even, want anders gaan we alles door elkaar halen. Ik heb begrepen dat de gedeputeerden even de tijd nodig hebben om de beantwoording voor te bereiden en om ook even goed alle moties onderling te verdelen. Dus ik stel voor de vergadering voor vijf minuten te schorsen en dan gaan we daarna verder met de tweede termijn van het college. De vergadering is voor vijf minuten geschorst.

Motie M21a 'Motie van afkeuring'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17: 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - Versnelling transitie veehouderij';

constaterende dat:

- voorgestelde verordening met alle verstreckende implicaties leiden tot faillissementen van bedrijven, armoede en versnelde schaalvergroting;

overwegende dat:

- Gedeputeerde Staten met generieke maatregelen de agrarische sector in den breedte onevenredig hard raken;
 - het zonder overleg met de sector eenzijdig openbreken van gemaakte afspraken als onbetrouwbaar en onbehoorlijk bestuur kan worden aangemerkt;
 - het onduidelijk is of met de voorgestelde maatregelen de beoogde milieuwinst überhaupt kan worden gehaald;
 - er voor verschillende type veehouderijen geen haalbare en/of betaalbare technieken voorhanden zijn om te kunnen bijdragen aan beoogde milieudoelstellingen;
 - Gedeputeerde Staten niet openstaan voor verzachtende en verlichtende maatregelen;
 - Gedeputeerde Staten geen flankerend beleid hebben uitgewerkt ondanks een daartoe in april 2017 ingediende motie;
 - door genoemde argumenten ook de juridische haalbaarheid in twijfel kan worden getrokken;
- spreken uit het wijzigen van de Verordening natuurbescherming (Statenvoorstel 41/17) en de Verordening ruimte (Statenvoorstel 39/17) door het college van GS af te keuren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Marianne van der Sloot en Ton Braspenning: CDA Brabant

W. van Overveld, 50PLUS

Alexander van Hattem, PVV Noord-Brabant

Jan Heijman, Lokaal Brabant

H. Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP"

Motie M22

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 7 juli 2017, behandelend het Statenvoorstel 41/17 'Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant - versnelling transitie veehouderij';

overwegende:

- dat veel locaties die het betreft staan meerdere stallen, welke een verschillende uitstoot kennen;
- dat er verschillende maatregelen getroffen dienen te worden om te voldoen aan de gestelde normen in de voorliggende verordening;
- dit echter niet bevorderlijk is voor de doelmatigheid van de verordening, doel is namelijk emissie te verlagen; met intern salderen kunnen deze doelen evenzeer en op beter realiseerbare wijze behaald worden;
- door intern salderen toe te passen kunnen ondernemers efficiënt en kosteneffectief bijdragen aan de plannen van de provincie;

dragen GS op:

- om met een voorstel te komen om intern salderen als mogelijkheid op te nemen in de verordening.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ton Braspenning, CDA Brabant

Jan Heijman, Lokaal Brabant"

Schorsing (23.41 - 23.46 uur).

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? De vergadering is heropend. Aan het woord is de gedeputeerde, eerst mevrouw Spierings en daarna de heer Van den Hout, voor een laatste ronde van opmerkingen. Mag ik stilte in de zaal? Neem u plaatsen in en mevrouw Spierings heeft het woord.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ik denk dat het misschien goed is om toch nog een keer vaker iets te zeggen over de manier waarop er de afgelopen week gesprekken zijn gevoerd en communicatie is geweest. Het heeft mij ook pijn gedaan hoe dat is verlopen. En dan bedoel ik niet, omdat ik wel eens wat naar mijn hoofd geslingerd kreeg, want ik heb ervoor gekozen om dit vak in te gaan. Maar wel hoe mensen elkaar hebben bejegend. Maar ik weet ook dat er twee lagen zijn. Er was de laag via de media, waarin iedereen een strijd had te strijden, omdat de belangen voor de verschillende sectoren en mensen groot zijn. Maar daaronder lag ook een laag van communicatie, waarin mensen wel in gesprek waren. Maar dat gebeurt niet in de openbaarheid. En soms praten mensen daarover even niet over als ze vijf minuten daarvoor of meteen als ze uit het gesprek komen bij u komen inspreken, dan wel een tweet uitdoen om weer voor hun belang te strijden. En ik snap dat dat heel ingewikkeld is en dat u alleen die openbare laag heeft meegekregen. Maar omdat er ook die onderstroom is heb ik er vertrouwen in dat we met vele mensen gewoon weer in gesprek zullen blijven. En daar is ook de inzet van dit college op gericht. Dat geldt dus zeker ook over partners als Rosenthal, gemeenten, de ZLTO. En ik ben blij met de oproep van de VVD aan iedereen, inclusief ons college, om dat gesprek ook weer aan te gaan. Het belang van flankerend heeft de VVD nog een keer benadrukt. Dat hebben wij in onze oren geknoopt. De SP vroeg naar het stimuleren van andere afslagen dan de wereldmarkt.

De **voorzitter**: Interruptie Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Het belang van flankerend beleid hebben we in onze oren geknoopt. Waarom dan niet, omdat er al een motie ligt, op 15 juni dat gewoon gepresenteerd?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Als u de notitie over de versnelling transitie veehouderij van voor tot achter leest, dan ziet u daar toch wel een behoorlijk uitgebreid stuk over het flankerend beleid. Dan ziet u hoe wij op dit moment nadenken over fondsvorming, hoe wij dat servicepunt willen inrichten, welke elementen daar in zitten. Dan zit daar bijvoorbeeld in dat we mensen van werk naar werk willen begeleiden. Dan zit daar bijvoorbeeld in dat we willen komen met een sloop- dan wel asbestsaneer- gezamenlijke inkoop om daarmee de prijs te drukken. Dan worden daar verbindingen gelegd met lopend beleid, zoals de energietransitie, zoals het VAT-beleid, zoals diverse aspecten van het economisch beleid. Zo kan ik nog wel even doorgaan.

De **voorzitter**: Daar hebben we helaas nu de tijd niet voor, mijnheer Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, voorzitter, ik heb het ook gelezen. En ik heb gelezen dat u verwijst naar heel veel bestaand beleid. Maar het had u denk ik gesierd om gewoon datgene waar het echt over gaat, boter bij de vis, om dat ook voor elkaar te krijgen. En dat samen met die sector te doen.

De **voorzitter**: Goed. Een discussie die denk ik gevoerd is. Mevrouw de gedeputeerde kan verder.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ik was bij de vraag naar de afslagen. In diezelfde notitie Versnelling transitie veehouderij staat op bladzijde 6 een plaatje met de afslagen. Daar staat een aantal van de

instrumenten bij genoemd. Ik snap dat het lastig is om dat volledige overzicht te krijgen. Ik zou u ook nog even willen verwijzen naar de notitie die wij hebben geschreven over de vergelijking van verschillende landbouwsystemen op het gebied van duurzaamheid. Daar zit ook een innovatiecurve in waar we verschillende instrumenten op een rij hebben gezet, die afhankelijk van of het helemaal in het begin staat of meer in de uitrolfase is, ingezet kunnen worden. Het voert volgens mij te ver om daar nu heel diep op in te gaan, maar als u daar meer over wilt wegen, dan zijn wij uiteraard graag bereid om dat nog een keer uitgebreid toe te lichten.

Richting D66, we zijn op dit moment met een paar gemeenten al heel ver in gesprek om te kijken hoe we dat flankerend beleid samen kunnen vormgeven, in afstemming met elkaar, en hoe we daar echt teampjes kunnen vormen. Dat zijn een paar koplopergemeenten. Ik noem heel graag hier Reusel-De Mierden, omdat zij zo ongeveer de staldering hebben uitgevonden en mensen die het goed doen op het podium zetten is natuurlijk altijd goed om te doen.

Ik had nog een vraag van GroenLinks over de ecologische randvoorwaarden en dat die nog niet zo sterk in het flankerend beleid zitten. Dat zijn wel punten waarop we het flankerend beleid inderdaad nog moeten detailleren. Dus dat klopt en daar kan ik dus op dit moment nog niet veel anders over zeggen, anders dat het een aspect is dat we niet vergeten zijn en daar dus nog in terug zullen laten komen.

Dan kom ik toe aan de gewijzigde amendementen en moties. A9b is inhoudelijk niet gewijzigd, dus blijft ontraden. A12a is inhoudelijk niet gewijzigd, dus blijft ontraden. M9 is volgens mij niet gewijzigd, maar GroenLinks heeft wel het voorstel gedaan om bij het eerste verzoek te schrappen 'op zijn laatst in september 2017'. Wij gaan sowieso zo snel mogelijk dat kader gezondheid, dat provinciale BBT-kader, aan u toesturen. Dus daarmee is de motie feitelijk overbodig en dus ontraden. Maar als u het gevoel heeft dat het voor de rust in Brabant beter is om voor te stemmen, dan staat u dat natuurlijk vrij.

Op M16 zou ik nog even terugkomen, de promotie voor biologische producten. Ik wil de toezegging doen om aan onze cateraar te vragen of het mogelijk is om die bordjes op te nemen en dan laat ik u vervolgens weten wat daaruit is gekomen, want ik kan me voorstellen dat u daar transparantie in wilt hebben.

Dan de motie 'Stop de stalbranden'. Mijn collega Van den Hout heeft daar al iets over gezegd. Ik heb u hier eerder een toezegging op gedaan of er is een motie aangenomen. Houd me even ten goede. Het staat in het overzicht van moties en toezeggingen. Ik heb een paar weken geleden nog contact gehad met het ministerie om te vragen hoe het staat met de evaluatie. Die was er op dat moment nog niet, die verwachten zij op elk moment. En ze hebben goed onthouden dat dat voor ons een belangrijk aspect is. En op het moment dat die er is, dan informeer ik u daarover conform wat er in het overzicht van toezeggingen en moties staat.

Dan motie 19a van Lokaal Brabant, die is gewijzigd. Ik zou willen vragen dat ik hem zo mag lezen bij punt 2 dat u GS opdraagt om te onderzoeken of we een stimuleringstraject kunnen ontwikkelen. Nu draagt u ons op om dat te doen en wellicht lukt het niet. En dan kan ik er niet aan voldoen. Als ik hem op die manier mag lezen, 'onderzoeken een stimuleringstraject te ontwikkelen', dan heb ik geen bezwaar.

De **voorzitter**: Ik zie dat de heer Heijman meteen wil reageren. Dat mag vanuit de zaal even.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Ja, dat mag.

De **voorzitter**: De interpretatie van de gedeputeerde is correct.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Misschien dan nog even snel motie M20 afmaken. In de veelheid is het wellicht ontgaan, maar ik had al aangegeven dat die in lijn is met motie 2, waartegen ik ook geen bezwaar had. Dus ook hier geen bezwaar.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Van den Hout voor de laatste opmerkingen. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou vind ik hier ineens een spreektekst van iemand. Ik zal hem laten liggen, mijnheer Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ik stel voor dat u hem mee naar huis neemt, dan kunt u hem eens goed doorlezen.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik leg hem onder mijn kussen.

De **voorzitter**: Hij gaat in de binnenzak. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Niet zo heel veel vragen meer. De PVV heeft vragen gesteld die ze al een keer eerder schriftelijk gesteld heeft en waar ook schriftelijk antwoord op gegeven is.

D66 doet een oproep, ondersteund in het debatje door GroenLinks, om goed te kijken naar handhaving. Handhaving wordt belangrijker naarmate de regels ingewikkelder worden. Of dat we daar echt serieus zaken mee beogen. Ik kan uw pleidooi en dat van GroenLinks eigenlijk alleen maar ondersteunen. Gelukkig ging het nu ook over het goede moment, namelijk bij de begroting, waar we het programma vaststellen. En mocht u daar behoefte aan hebben extra aandacht te besteden aan handhaving, dan is dat inderdaad het moment op dat moment.

GroenLinks doet een cri de coeur die ik helemaal kan delen. Het is hier vanavond veel gegaan over slechts een van de vele belangen die we hebben moeten afwegen, namelijk het boerenbelang. Op zich niet zo raar natuurlijk, want dat is de groep die aan de lat staat om het waar te maken. Tegelijkertijd toch jammer, omdat dit pakket een afweging is van al die belangen, van zowel het boerenbelang als gezondheid, als natuur, als economie, als duurzaamheid. En pas dat pakket leidt tot wat hier nu voorligt. In zekere zin kun je ook zeggen dat het hele maatregelenpakket niet enkel en alleen voor boeren is bedoeld. Dat is ook bedoeld voor burgers, voor de natuur, voor wat ik daarnet ook noemde. Dus ik herken me in die cri de coeur. Het had wat mij betreft ook meer over gezondheid, leefbaarheid en natuur mogen gaan, maar het is niet anders. GroenLinks sprak ook van: hoezo nog vergunningen verlenen voor gebieden die al boven de kritische depositiewaarden zitten? Area's hebben we niet zelf gebouwd. Maar het zit ook wel wat ingewikkelder. Waarnaar gekeken wordt, zijn de instandhoudingsdoelstellingen, die er gelden voor bepaalde soorten in bepaalde gebieden. Vervolgens wordt gekeken wat het bevoegde gezag van plan is voor maatregelen te gaan nemen om die natuur te herstellen. Wat voor maatregelen is de overheid van plan om emissiereductie te beperken en wat is in dat licht dan nog verantwoord om toe te staan als ontwikkelruimte voor bedrijven die willen uitbreiden? Dan klinkt het op het eerste oog misschien tegenstrijdig om nog vergunningen uit te geven, maar toch is het een evenwichtig afgewogen pakket geweest. Er wordt namelijk rekening gehouden met de uitwerking van beleid. En in die zin is het een hypotheek en in die zin is het ook risicovol. Want we nemen hem nu al wel, we delen de ontwikkelruimte uit en we moeten hem nog terugverdienen. Maar dat is de systematiek van de PAS.

De moties en de amendementen. Ik begin met amendement 15. Dat is niet gewijzigd, maar ik begreep dat de Partij voor de Dieren niet begreep waar ons commentaar over ging. U vraagt een uitzondering uit de Verordening ruimte te halen, omdat u denkt dat die de natuur aantast. Althans, zo las ik het. Maar dat is niet het geval. Althans, daar kunt u van op aan. De aantasting, althans de uitzondering, geldt echt alleen voor daar waar de hoofdstructuur het stedelijk gebied doorkruist. En dan hebben we het vaak over ecologische verbindingzones van enkele meters links of rechts naast bijvoorbeeld een kanaal. En dan is er niks mis mee om in zo'n kanaal toch zo'n pannenkoekenboot neer te leggen. Dat is dan weliswaar geen veehouderij,

maar daar hoeft u zich ook geen zorgen over te maken. Er komen geen veehouderijen in de EHS midden in Eindhoven. Dus kunnen we dit amendement blijven ontraden.

Amendementen 4a en 5a zijn alleen tekstueel gewijzigd en blijven ontraden.

M22 is nieuw en roept in feite op om toch intern salderen toe te gaan staan en is daarmee tegenstrijdig aan het voorstel en wordt dus ontraden.

En motie 21, een motie vanuit het CDA, een motie van afkeuring, die keuren wij af. Die ontraden we. En we constateren dat twee jaar niet lang genoeg is om het vak van oppositie te leren.

De **voorzitter**: Er komt een einde aan de tweede termijn van de zijde van het college. De heer Heijman vraagt het woord. Mag ik stilte in de zaal?

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel. Even voor mij een check, dubbelcheck. Moties 19a en 20 geen bezwaar. Betekent het dat de gedeputeerde die overneemt of iets anders?

De **voorzitter**: Ja. Bij moties is het geen bezwaar of ontraden en andere smaken zijn er niet. Dus zo moet u dat zien, mijnheer Heijman.

Ik ga dan de beraadslagingen nu sluiten.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Amendement 8a is ingetrokken.

De **voorzitter**: Wacht even. Wilt u even helder in de microfoon spreken, want u bent niet te verstaan?

De heer **Braspenning** (CDA): Sorry. Amendement A8 is ingetrokken.

De **voorzitter**: Ja, dat had ik bij de stemming ... Amendement 8 en 8a is ingetrokken. En daar is een motie voor in de plaats gekomen. En dat is intussen motie 22 geworden. Maar dat had ik straks bij de stemming nog even willen zeggen, maar fijn dat u de voorzitter helpt op dit late uur. Dank.

Dan doe ik het zo. Ik heb begrepen dat u even wat tijd nodig heeft om zich voor te bereiden op de stemmingen. Tien minuten? De beraadslagingen zijn gesloten.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik wil nog even aangeven dat we amendement A15 willen intrekken en motie M17 willen aanhouden.

De **voorzitter**: Amendement A15 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. En motie?

De heer **Van der Wel** (PvdD): 17 houden wij even aan.

De **voorzitter**: Motie 17a is dat intussen, die houdt u aan. Ja, komt vandaag dus niet in stemming. Goed. Dit gezegd zijnde, schors ik de vergadering. Ik heb begrepen dat u ongeveer tien minuten wilt. Is dat goed? Het is nu vijf over twaalf. Tussen tien en kwart over twaalf gaan wij stemmen. De beraadslagingen zijn gesloten. We maken ons op voor de stemming. De vergadering is geschorst voor tien minuten.

Schorsing (00.02 – 00.12 uur).

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Ik neem aan dat u allemaal de presentielijsten adequaat heeft ingevuld. Als u weggeweest bent uit de zaal zich weer aangemeld heeft

bij de bodes, zodat wij een correcte presentielijst hebben. Het komt precies. Als u de zaal uit geweest bent, heeft u zich afgemeld. Dan moet u zich opnieuw aanmelden als u de zaal binnengekomen bent, want anders telt u niet mee voor de stemmingen. Ik kijk even naar de griffier en het griffieteam of we nu de goede lijst hebben. Ja, sommigen hadden nog een behoefte aan een belletje.

Goed. We gaan over tot de stemming.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik wil graag namens het CDA hoofdelijke stemming voorstellen bij de voorstellen en amendementen 6 en 7a.

De **voorzitter**: Hoofdelijke stemming over de voorstellen en amendementen?

De heer **Kuijken** (CDA): 6 en 7 zijn dat.

De **voorzitter**: 6 en 7. Amendement 7 hè? Even kijken of de administratie nog in orde is. Ja, amendement 7. Het is in die zin niet ingewikkeld, maar wel even goed opletten. Amendementen zien op een van de voorstellen. Of de Verordening natuurbescherming of de Verordening ruimte. We beginnen met de stemming – dat is vanochtend in de procedurevergadering afgesproken – over de Verordening natuurbescherming. En daarna over de Verordening ruimte. En bij elk van die voorstellen horen specifieke amendementen met hun nummers en moties met hun nummers. En we hebben hier een lijst. Ik zal dus die lijsten hanteren om die stemming te gaan organiseren. Maar ik vraag u dus allemaal even goed op te letten. Ik noem elke keer de nummers van de moties, nadat we het voorstel hebben aangenomen, en de amendementen die we voorafgaand behandelen. Een tweetal van de amendementen zal dus per hoofdelijke stemming. Ik stel voor dat we dat toestaan, dat moet ik conform het reglement honoreren. Dat even als algemene uitleg. De heer Uijlenhoet wil nog een opmerking maken.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dank u wel. Ik heb reeds met de griffier ook afgestemd dat ik me onthoud van stemming rondom de wijziging Verordening ruimte 2014 op basis van artikel 28 van de Provinciewet.

De **voorzitter**: Waarvan akte. En dat blijkt dan bij de hoofdelijke stemming.

IV Stemming

41/17 Statenvoorstel Tweede wijzigingsverordening Verordening natuurbescherming Noord-Brabant versnelling transitie veehouderij

De **voorzitter**: Kunnen we de stemming aanvangen? Ik kijk nog even naar het griffieteam.

Goed. Ik breng in stemming amendement 1 en dat ziet dus op de Verordening natuurbescherming. Amendement 1 breng ik in stemming. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor met een stemverklaring. Wij worden geacht om deze mee te hebben ingediend.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit amendement is aangenomen. Dan breng ik nu in stemming amendement A4a. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit amendement A4a is verworpen. Dan breng ik nu in stemming amendement A5a. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit amendement is verworpen. Dan komen we nu bij amendement 6, en dat was een van die amendementen waarover u hoofdelijke stemming had aangevraagd. We hebben vanochtend een nummer getrokken. Dat hoeft niet opnieuw. We beginnen, uit mijn hoofd, bij nummer 38.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Ik heb eigenlijk nog even een technische aanvulling. Amendement 7 is verstrekkender dan amendement 6. Misschien is het goed om de volgorde daarvan aan te houden.

De **voorzitter**: Wacht even. Ik ga dat even bij de griffier na. Dank voor uw oplettendheid. U heeft gelijk. We gaan beginnen met amendement 7 en daarna dus 6, omdat dat dat verstrekkender is. De hoofdelijke stemming, zoals aangekondigd. De griffier.

De **griffier**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **griffier**: Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **griffier**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **griffier**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **griffier**: Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voor.

De **griffier**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **griffier**: Klitsie.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Tegen.

De **griffier**: Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Tegen.

De **griffier**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **griffier**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voor.

De **griffier**: Kuijken.

De heer **Kuiken** (CDA): Voor.

De **griffier**: Van der Sloom.

Mevrouw **Van der Sloom** (CDA): Voor.

De **griffier**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **griffier**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **griffier**: Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Tegen.

De **griffier**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Tegen.

De **griffier**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Voor.

De **griffier**: Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **griffier**: Kouthoofd.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Voor.

De **griffier**: Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **griffier**: Portheine.

De heer **Portheine** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Claessens.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Tegen.

De **griffier**: Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **griffier**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **griffier**: Oosterveer.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voor.

De **griffier**: Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **griffier**: Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **griffier**: Van Meel.

De heer **Van Meel** (SP): Tegen.

De **griffier**: Kardol.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voor.

De **griffier**: Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Van der Staak.

De heer **Van der Staak** (SP): Tegen.

De **griffier**: Roks.

De heer **Roks** (PVV): Voor.

De **griffier**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Tegen.

De **griffier**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **griffier**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **griffier**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

De **griffier**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **griffier**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **griffier**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **griffier**: Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **griffier**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **griffier**: Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: En Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Voor.

De **griffier**: 20 voor- en 34 tegenstemmen.

De **voorzitter**: Amendement 7 is dan verworpen. Dan komen we nu bij het amendement nummer 6. Ook daar hoofdelijke stemming. Mevrouw de griffier.

De **griffier**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **griffier**: Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **griffier**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **griffier**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **griffier**: Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voor.

De **griffier**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **griffier**: Klitsie.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Tegen.

De **griffier**: Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Tegen.

De **griffier**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **griffier**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voor.

De **griffier**: Kuijken.

De heer **Kuiken** (CDA): Voor.

De **griffier**: Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **griffier**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **griffier**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **griffier**: Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Tegen.

De **griffier**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Tegen.

De **griffier**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Voor.

De **griffier**: Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **griffier**: Kouthoofd.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Voor.

De **griffier**: Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **griffier**: Portheine.

De heer **Portheine** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Claessens:

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Tegen.

De **griffier**: Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **griffier**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **griffier**: Oosterveer.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voor.

De **griffier**: Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **griffier**: Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **griffier**: Van Meel.

De heer **Van Meel** (SP): Tegen.

De **griffier**: Kardol.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voor.

De **griffier**: Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Van der Staak.

De heer **Van der Staak** (SP): Tegen.

De **griffier**: Roks.

De heer **Roks** (PVV): Voor.

De **griffier**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Tegen.

De **griffier**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **griffier**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De **griffier**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

De **griffier**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **griffier**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voor.

De **griffier**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **griffier**: Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **griffier**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **griffier**: Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: En Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Voor.

De **griffier**: 20 stemmen voor en 34 tegen.

De **voorzitter**: Verworpen. Dan gaan we nu stemmen over het voorstel als zodanig. Ook dat is een hoofdelijke variant. De griffier.

De **griffier**: De heer Meijer.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal?

De heer **Meijer** (D66): Ik was afgeleid. Wij stemmen over het voorstel in zijn totaal. Klopt dat? Voor.

De **griffier**: Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Gelet op de brede steun op het door ons ingediende amendement kunnen wij instemmen met het voorstel. Voor.

De **voorzitter**: Stemverklaringen altijd daarna. Dus 'voor' en daarna de verklaring. Ja?

De **griffier**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Voor met dezelfde stemverklaring als Dirken.

De **griffier**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **griffier**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **griffier**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **griffier**: Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **griffier**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Tegen.

De **griffier**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Tegen met stemverklaring. We begaan hier een historische fout.

De **griffier**: Klitsie.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

De **griffier**: Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor.

De **griffier**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Steenbakkers.

De **griffier**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Tegen.

De **griffier**: Kuijken.

De heer **Kuiken** (CDA): Tegen.

De **griffier**: Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen.

De **griffier**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **griffier**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **griffier**: Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Voor.

De **griffier**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **griffier**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Tegen.

De **griffier**: Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **griffier**: Kouthoofd.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voor met dezelfde stemverklaring als Dirken.

De **griffier**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als Steenbakkers.

De **griffier**: Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Voor met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **griffier**: Portheine.

De heer **Portheine** (VVD): Voor met dezelfde stemverklaring als Panhuizen.

De **griffier**: Claessens:

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Voor.

De **griffier**: Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **griffier**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met stemverklaring. Voorzitter. Ondanks afspraken ligt er geen flankerend beleid, wat onderdeel had uit moeten maken van dit pakket en daardoor pakt het desastreus uit voor tientallen gezinnen in Brabant.

De **griffier**: Oosterveer.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Tegen.

De **griffier**: Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **griffier**: Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **griffier**: Van Meel.

De heer **Van Meel** (SP): Voor.

De **griffier**: Kardol.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Tegen.

De **griffier**: Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Voor met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: Van der Staak.

De heer **Van der Staak** (SP): Voor.

De **griffier**: Roks.

De heer **Roks** (PVV): Tegen.

De **griffier**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **griffier**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **griffier**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **griffier**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Steenbakkers.

De **griffier**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **griffier**: Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **griffier**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor met dezelfde stemverklaring als mevrouw Dirken.

De **griffier**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **griffier**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als Steenbakkers.

De **griffier**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **griffier**: Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **griffier**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als Steenbakkers.

De **griffier**: Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **griffier**: En Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Tegen.

De **griffier**: 32 Statenleden hebben voorgestemd en 22 tegen.

De **voorzitter**: Het voorstel is aangenomen. Dan gaan we nu stemmen over de bijbehorende moties. En dat is allereerst motie nummer 2. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor met stemverklaring. Eigenlijk bizar dat dit nog een keer moet, want het college heeft al de kans gehad om deze motie al een keer uit te voeren.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor met stemverklaring. De overwegingen zijn voor de indieners, maar wij steunen het dictum.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen. Deze motie van de VVD is op dit moment niet geloofwaardig.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor met stemverklaring. Het zijn niet onze overwegingen, maar wij kunnen ons wel vinden in de opdracht.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor met stemverklaring. Voorzitter. Eigenlijk overbodig, omdat deze opdracht aan het college gegeven is, die het college niet uitgevoerd heeft voorafgaand aan dit debat.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen. Dan breng ik nu in stemming de motie onder stuknummer 3. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen. Dan ben ik bij motie 5 als ik het goed zie. 4 niet hè? Motie 5. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor met stemverklaring. De PVV ontkent dat de biodiversiteit in Brabant lijdt onder de hoeveelheid stikstofdepositie, maar de PVV is wel voor meten is weten.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie onder stuknummer 5 is unaniem door uw Staten aangenomen. Dan motie onder stuknummer 6. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan kom ik nu bij motie onder stuknummer 7. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan kom ik nu bij motie onder stuknummer 8. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan kom ik bij motie 10. Even kijken hoor. Klopt dat? Hij staat niet op de stemlijst. Even verduidelijking, want hij staat niet op de lijst, maar ik heb hem wel in mijn stapel liggen.

Wat? Ja. Ah, wacht even ja. Dit is de motie die bij de volgende Verordening ruimte hoort. Dus we stappen hier naar 10. Motie 10. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie 10 is verworpen. Dan bij motie 11 aanbeland. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen. Dan motie onder stuknummer 14. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen met stemverklaring. De toezegging van Gedeputeerde Staten vonden wij voldoende.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen. Dan ben ik nu bij motie 17a. De fractie van de VVD.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Ik leef in de veronderstelling dat 17a is ingetrokken. Aangehouden.

De **voorzitter**: Oké, excuus. Motie 17a is aangehouden. Dan zijn we dus bij motie 18. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor met stemverklaring. Dit moreel appel geldt als vanzelfsprekend ook voor de andere ketenpartners.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor met stemverklaring. We vinden het een duidelijk signaal, maar D66 heeft eerlijk gezegd niet zoveel met moraliteit en appels.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor met de stemverklaring gelijk aan de SP.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor met dezelfde stemverklaring als de SP.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Aangenomen. Dan zijn we bij 19a als ik goed geïnformeerd ben. Ja. Motie 19a. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is aangenomen. Dan ben ik bij motie 20. Motie 20. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is unaniem aangenomen. Motie 21a. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Voor met stemverklaring. De houding van gedeputeerde Van den Hout, die spreekt uit zijn allerlaatste zin van dit debat, illustreert waarom er een kloof is tussen dit college en de agrarische sector.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. De laatste motie die hoort bij de Verordening natuurbescherming. De motie onder stuknummer 22 dan nu. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. D66 wordt geacht tegen te stemmen.

De **voorzitter**: Ja. Dat kan niet meer. Het spijt me. Nee, dat kan niet. Dus er is gestemd. De motie is verworpen. Het is laat. Het vergt enige concentratie en wat nieuwe stemvelletjes. Nieuwe voorraad. Dank u wel.

39/17 Statenvoorstel Wijziging Verordening ruimte 2014, actualisatie 2017

De **voorzitter**: Collegae. Mag ik stilte in de zaal en concentratie alstublieft? Wij gaan nu eerst stemmen over de amendementen die horen bij de Verordening ruimte. Ik moet even goed op de lijst kijken. We beginnen bij amendement 9b. Ik breng amendement 9b in stemming. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan ben ik bij amendement onder stuknummer 10. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Amendement onder stuknummer 11a. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor met stemverklaring. Het CDA hanteert hier het voorzorgsprincipe. We zijn ons terdege bewust van de tijdelijkheid en we waarderen de handreiking van gedeputeerde Spierings om zo snel mogelijk over de onderzoeksresultaten in gesprek te gaan en dit zo snel mogelijk te vertalen in beleid.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Unaniem aangenomen, 11a. Dan zijn we bij 12a. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor met stemverklaring. Wij zijn voor de inhoud, maar wij verwerpen het duurzaamheidsconcept van people, planet, profit.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Amendement 12a is verworpen. Dan ben ik nu bij amendement onder stuknummer 13. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan ben ik nu bij amendement 14. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Amendement 14 is verworpen. Dan ben ik nu bij amendement 15. Dat is ingetrokken. Dan amendement 16 als laatste amendement voordat we over het ontwerpbesluit hoofdelijk stemmen. Amendement 16 breng ik in stemming. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Dit amendement is verworpen. Dan nog eentje en dat is amendement 16. Nee, dat hebben we gehad. Dan gaan we door naar het ontwerpbesluit. Dat is, zoals aangekondigd, een hoofdelijke stemming. En dat gaat dus nu gebeuren aan de hand van de lijst van de griffier. Mag ik stilte in de zaal? De griffier.

De **griffier**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Voor met stemverklaring. Wij willen iedereen die de afgelopen periode op welke wijze dan ook heeft meegedacht over de ontwikkeling van deze beleidsstukken bedanken, met name de ambtelijke organisatie voor de kwaliteit van een stuk waar wij met veel plezier mee instemmen.

De **griffier**: Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **griffier**: Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Voor.

De **griffier**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **griffier**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **griffier**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **griffier**: Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **griffier**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Tegen met stemverklaring. Niet houdbaar, niet uitvoerbaar, niet haalbaar en bovendien onfatsoenlijk.

De **griffier**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Tegen. We begaan hier een historische fout.

De **griffier**: Klitsie.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

De **griffier**: Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor met stemverklaring. GroenLinks maakt bezwaar tegen het ontbreken van een gezondheidskader voor mestverwerking bij het vaststellen van de Verordening ruimte. Bezwaar tegen het vergroten van bouwblokken en dan met name in de groenblauwe mantel, dus tegen de natuur in. Bezwaar tegen mestfabrieken en industrialisatie van de veehouderij. We willen niet meer techniek die houden van veel dieren toestaat, maar gewoon minder dieren. En een gezonde en werkelijk natuurinclusieve landbouw.

De **griffier**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Tegen met dezelfde stemverklaring als Steenbakkers.

De **griffier**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Van Vugt.

De **griffier**: Kuijken.

De heer **Kuiken** (CDA): Tegen.

De **griffier**: Van der Sloot.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als Van Vugt.

De **griffier**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **griffier**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **griffier**: Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Voor.

De **griffier**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ik stem niet mee, voorzitter.

De **griffier**: Bakker.

De heer **Bakker** (PVV): Tegen met dezelfde stemverklaring als Steenbakkers.

De **griffier**: Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De **griffier**: Kouthoofd.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voor.

De **griffier**: Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als Steenbakkers.

De **griffier**: Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Voor.

De **griffier**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **griffier**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen, eveneens met dezelfde stemverklaring als Steenbakkers.

De **griffier**: Portheine.

De heer **Portheine** (VVD): Voor.

De **griffier**: Claessens.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Voor.

De **griffier**: Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **griffier**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **griffier**: Oosterveer.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Tegen.

De **griffier**: Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **griffier**: Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **griffier**: Van Meel.

De heer **Van Meel** (SP): Voor.

De **griffier**: Kardol.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Tegen.

De **griffier**: Schüller.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Voor.

De **griffier**: Van der Staak.

De heer **Van der Staak** (SP): Voor.

De **griffier**: Roks.

De heer **Roks** (PVV): Tegen.

De **griffier**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De **griffier**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **griffier**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **griffier**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen met als stemverklaring dat ik wat hier vandaag gebeurd is een absoluut dieptepunt vind.

De **griffier**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **griffier**: Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **griffier**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De **griffier**: Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **griffier**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

De **griffier**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor met dezelfde stemverklaring als Brunklaus.

De **griffier**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als Steenbakkers.

De **griffier**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **griffier**: Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen met dezelfde stemverklaring als Brunklaus.

De **griffier**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen met de stemverklaring van Van Vugt.

De **griffier**: Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **griffier**: Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Tegen met de stemverklaring van Van Vugt.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal?

De **griffier**: Voor hebben 31 Statenleden gestemd en 22 tegen.

De **voorzitter**: Het voorstel is dus aangenomen. Dan gaan we nu stemmen over de bij dit voorstel nog horende moties. En dat is allereerst motie onder stuknummer 4. Motie 4. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Voor met stemverklaring. Wij stemmen voor, maar dit is echt een second-bestoplossing.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen. Dan kom ik bij motie 9a. Motie 9a. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen met stemverklaring. Een sympathieke motie, maar tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Voor met stemverklaring. De gedeputeerde verwoordde het erg mooi. Als het gaat over volksgezondheid kunnen wij vanuit de Staten geen helder genoeg signaal geven. Daarom voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Aangenomen. Dan motie onder stuknummer 12. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen. De toezegging is voldoende.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen. Dan ben ik bij motie 13. De fractie van de VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen met stemverklaring. De PVV is ten principale tegen megastallen, maar is tegen de inhoud van deze motie. Wij kiezen voor beleid en niet voor activisme.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met stemverklaring. Wij hopen dat de indieners zich herinneren dat wij altijd bereid zijn om te praten over definities van megastallen, en het volgen van de ontwikkeling rondom de schaalvergroting nadrukkelijk zullen monitoren de komende periode.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan zijn we bij motie onder stuknummer 15. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan de laatste, geloof ik, in de rij. Motie onder stuknummer 16 behorende bij dit voorstel. De VVD.

De heer **Bollen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met stemverklaring. Wij zijn tevreden met de toezegging van de gedeputeerde en kijken uit naar de bordjes over en met producten van biologische afkomst.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen. En als ik het dan goed heb, hebben we alle moties behorende bij de voorstellen behandeld en komt hiermee een einde aan de stemmingen over deze voorstellen.

Besprekstukken

29/17 Statenvoorstel Zienswijze Concept-begroting 2018 Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk

De **voorzitter**: Maar we gaan nog even gezellig door, want er is nog een aantal andere onderwerpen op de agenda. Ik weet niet of u een aantal minuten wilt schorsen. Meteen door? Oké. Dan hoef ik niet eens te heropenen en dan gaan we gewoon door. Het gaat over twee, nou ja, drie voorstellen waar we straks over gaan stemmen. En op een van de onderwerpen is geen spreektijd aangevraagd. Dus wij beginnen niet met Moerdijk, dat komt straks alleen bij de stemmingen terug.

37/17 Begrotingswijziging Kader Erfgoed 2016-2020 – begrotingswijziging

De **voorzitter**: We beginnen met Statenvoorstel Kader Erfgoed 2016. Het woord is aan de heer Kouthoofd.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voorzitter. Ik zie af van mijn spreektijd.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? Mag ik stilte in de zaal? De heer Kouthoofd ziet af van zijn spreektijd. Spapens is dan de volgende in de rij.

De heer **Spapens** (SP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik moet heel erg naar de wc. Dus zo meteen zou ik toch heel graag er tussendoor mogen, maar ik zal het snel doen. Erfgoed, dat is wat wij krijgen uit het verleden, koesteren in het heden en je mag hopen goed doorgeven aan de toekomst. Voorzitter. De SP is zeer tevreden met de beweging die er bij erfgoed is ingezet. De provincie is niet meer uitsluitend de financier, maar ook en meer een partner. Wat ons betreft de manier om de verbeelding en verbinding die erfgoed op kan roepen goed te benutten en in te zetten voor behoud, onderhoud, restauratie en ontwikkeling van erfgoed in Brabant. Wij zien dat deze methode werkt. Brabant loopt hierin voorop en de vier verhaallijnen blijken te inspireren. Net zoals het onderscheid in must, need en nice de mogelijkheid geeft te selecteren. Kortom, wij steunen dit college en de gedeputeerde bij de voortzetting van de ingeslagen succesvolle weg

Maar, voorzitter. Ik heb nog drie vragen die ik aan de gedeputeerde zou willen voorleggen.

Vraag 1. Zeer naar tevredenheid constateren wij dat de deelname aan Museumschatjes sterk is uitgebreid. Eerst naar 50.000 basisschoolleerlingen en nu in 2017 komt de deelname aan het voortgezet onderwijs erbij. Vraag: ziet de gedeputeerde mogelijkheden het museumbezoek nog verder te stimuleren en zo ja, is het dan mogelijk met bestaande middelen of is daarvoor extra financiering gewenst?

Vraag 2. Onder de kanttekening is te lezen dat er geen aanvullende middelen gevraagd worden voor herbestemming of restauratie van monumenten. Tevens stelt het college dat nog 5,9 miljoen euro beschikbaar is voor onrendabele inzet bij het herbestemmen van erfgoed. Vraag: kan de gedeputeerde aangeven of die 5,9 miljoen euro naar verwachting genoeg is om het nog voorziene onrendabele deel van de totaalopgave te financieren?

Punt 3. De SP ziet enorme kansen ontstaan rond de Zuiderwaterlinie. Kansen die in onze ogen verder reiken dan puur het erfgoed, omdat er ook sprake is van gebiedsontwikkeling, natuur, waterbeheer, vrijetijdseconomie. De inspiratieatlas, die hierbij door de provincie is uitgebracht, schetst legio kansen. De SP verneemt graag van de gedeputeerde of met deze begrotingswijziging het daadwerkelijk realiseren van deze kansen, natuurlijk in samenwerking met de partners, ook dichterbij komt. Dank je wel, voorzitter. Ik ga zo meteen heel snel naar de wc als u het goed vindt.

De **voorzitter**: Daar ga ik niet over. Dank voor uw bijdrage. De heer Roks van de fractie van de PVV dan nu.

De heer **Roks** (PVV): Dank je wel voorzitter. Wat een gekkenwerk op dit tijdstip. De PVV vindt het Brabants erfgoed een belangrijk onderdeel van de aantrekkelijkheid van onze provincie. En het dient, niet in de laatste plaats, om die reden gekoesterd te worden. Ons erfgoed omvat ons gehele Brabantse culturele doen en laten, inclusief onze geschiedenis. Van gildes, harmonieën, fanfares tot amateurtoneelverenigingen, zangkoren, carnaval, kermis en kloosters, heemkundekringen en monumenten tot aan streekproducten, molens en hoeves. Deze culturele basis legt voor de PVV een fundament onder het fenomeen van goed toeven in Brabant. Dit document, voorzitter, geeft in ieder geval concreter weer waar geld aan besteed gaat worden, waardoor het beleid dus meetbaar wordt in het licht van onze controlerende taak. Dit is waar de PVV haar bezwaren in had tijdens de vaststelling van de kadernotities. Prestaties en doelen geven ons nu meer inzicht. Inhoudelijk blijft het wel enorm veel geld, 2,4 miljoen, om de programma's in de juiste bakvorm te gieten, voorzitter. Kan de gedeputeerde aangeven of deze kosten een gevolg zijn van de vorm die gekozen is? Voorzitter, bij de exploitatiemiddelen is ruim 4 miljoen vrijgemaakt. Kan de gedeputeerde aangeven wat de inleg vanuit de markt inmiddels heeft opgebracht en wat hij nog in de toekomst voorziet? Zijn er in de beleving van de gedeputeerde in de rol van beweging stimuleren nog andere partners in het vizier dan Visit Brabant en Erfgoed Brabant? Kan de gedeputeerde nu concreet voorbeelden noemen die draagvlak creëren voor erfgoed in de samenleving? Hoe leiden de inzet op de vier verhaallijnen en de focus

op de rol van de beweging stimuleren tot meer draagvlak in de samenleving? Voorzitter. De gedeputeerde geeft een behoorlijk rooskleurig document ter besluitvorming, maar heeft hij ook enig zicht op de risico's? Bent u het met de PVV eens dat er toch ook gekeken mag worden naar risico's en hoe kunt u ons daarin geruststellen? Concreet wil de PVV dus als speerpunten benoemen: het handhaven van ons cultureel erfgoed, leegkomende monumentale kerken passend herbestemmen, niet-materieel erfgoed zoals het verenigingsleven, gildes, toneel en bibliotheken, musea die dienen gekoesterd en gesteund te worden. Een voorbeeld daarvan vinden wij als PVV de Hoogeloon die de plannen van de Romeinse villa heeft geopenbaard. Wij zien in de voortgang en uitwerking momenteel de stappen in deze richting, met name in de keuzes voor religieus en Bevochten Brabant. Maar we wachten nog even de antwoorden van de gedeputeerde af. Tot zover de eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Roks voor zijn bijdrage. Ik kijk naar de heer Smeulders van de PvdA. Die ziet af van zijn bijdrage. De heer Van Overveld? Die ziet ook af van zijn bijdrage. Dan hoop ik dat de heer Spapens op tijd terug is, want dan geef ik nu het woord aan de gedeputeerde. Ja, hij is terug in de zaal. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Ja, voorzitter, doorgaans heeft zo'n avond een kort voorprogramma voor de hoofdact, maar in dit geval denk ik dat de hoofdact wat korter is dan het voorprogramma. We hebben ook minder publiek, zie ik, dus dat zal bij elkaar passen. Maar ik zal ook zo kort mogelijk proberen de vragen die gesteld zijn te beantwoorden.

En van de SP kwamen drie vragen. Een over de activiteit waarin wij het museumbezoek proberen te bevorderen, met de Museumschatjes inmiddels inderdaad met 50.000 basisschoolleerlingen. En ik heb laatst bij Erfgoed Brabant opgehaald of daar nog een extra slag in te maken zou zijn en zij geven aan dat dat voor de basisschool eigenlijk wel het maximum is wat daar nu in gerealiseerd kan worden. Er wordt nu een extra slag gemaakt met het voortgezet onderwijs en ik zou eigenlijk de SP willen aanreiken om vooral eerst even te kijken hoe dat gaat slagen en met welk perspectief dat gaat gebeuren, voordat we nog verder gaan kijken naar mogelijkheden om het museum verder te bevorderen. Waarbij ik wel aangeef dat we daarin ook onderzoeken in hoeverre het vervoer naar het museum nog een rol speelt, want dat bleek in onze eerdere inventarisatie eigenlijk al een mogelijk knelpunt.

De tweede vraag ging over de middelen die we hebben in de Erfgoedfabriek, hier eigenlijk in dit stuk een beetje als een zij-noot aangegeven, omdat het hier niet direct over de Erfgoedfabriek gaat. Maar daar zit inderdaad nog 5,9 miljoen euro in voor het onrendabele deel bij het herbestemmen van erfgoed. En we doen op dit moment een inventarisatie hoe dat zich nou verhoudt tot de uiteindelijke opgave die we nog zien. En met de beweging die we in hebben gezet met het nieuwe erfgoedbeleid zien we dat we de onrendabele delen heel specifiek inzetten op dat wat we de 'musts' noemen in het erfgoedverhaal. Dus we proberen meer te focussen en dat we andere instrumenten uiteindelijk in kunnen zetten om ons erfgoed te behouden of te herbestemmen.

En de opmerking die nog gemaakt is over de Zuiderwaterlinie. Wat er in deze begroting is weggezet, is eigenlijk de hele basis, waarin we met gemeenten en andere partners, waaronder onder andere de ANWB en de waterschappen, uiteindelijk de hele liniecommissie vormen en een liniekalender gaan vormgeven. En die basis zit in principe in deze begroting. Het is wel, zoals u stelt, dat bijvoorbeeld vanuit de Inspiratieatlas er nog heel veel andere mogelijkheden zijn om daaraan vorm te geven. Als we daaraan zouden gaan denken, moeten we dus ook extra middelen daartoe inzetten. Maar vooralsnog ligt de basis ook in deze begroting verankerd.

Dan vanuit de PVV een aantal vragen. In ieder geval goed om te horen dat we er in ieder geval in geslaagd zijn de PVV te laten zien hoe we inmiddels concreter kunnen benoemen waarin het erfgoedbeleid landt. In beweging brengen, dat doen we inderdaad niet alleen met partners als Visit. Er zit in deze begroting ook

een onderdeel waarin we gaan kijken hoe we binnen de huidige andere erfgoedinstellingen, zoals Erfgoed Brabant, Monumentenwacht, het Monumentenhuis en het Monumentenfonds, die in beweging brengen ook meer kunnen gaan verankeren, omdat we onder andere merken dat het daarbij ook soms handig is dat een organisatie buiten de provincie zelf daarin een andere rol zou kunnen gaan spelen.

Hoe nu meer draagvlak te organiseren? Er zitten hier een aantal activiteiten in benoemd, die mede gaan bijdragen aan een breder draagvlak, onder andere de activiteiten om ervoor te zorgen dat de verhalen van Brabant niet alleen de grote geschiedenislijnen worden, maar ook de verhalen van alle Brabanders. En de digitaliseringsslag die hierin benoemd wordt, is er dus juist voor bedoeld dat straks alle Brabanders in principe hun verhaal, dat linkt aan een van de vier verhalen, kunnen koppelen digitaal aan de verhalen van Brabant. Want het lijkt mij eigenlijk een mooie opzet dat die geschiedenis van iedereen kan worden en daarmee zowel persoonlijke verhalen verbindt met de grote lijnen van de Brabantse geschiedenis.

En zijn er dan nog risico's aan verbonden? Nou, het is natuurlijk zo, op het moment dat wij werken aan herbestemmingen, dat dat grote opgaven zijn en dat er natuurlijk ook risico's aan verbonden zijn. Soms betekent dat ook dat we wel rendabel inzetten. En dan krijgen we dat vormen van leningen. En op het moment dat we dat doen moeten we vaak wel uit deze programmamiddelen de risico's die daaraan verbonden zijn, afdekken. Dus dat is eigenlijk vooral wanneer we aan risico's denken binnen het erfgoedbeleid kan dat zijn hoe we met programmamiddelen soms de risico's afdekken, omdat we dan wel rendabeler onze middelen kunnen inzetten. Dan hoop ik dat ik daarmee de belangrijkste vragen, die er nog liepen, beantwoord heb.

De heer **Roks** (PVV): Voorzitter. Mag ik heel even vanaf deze plaats ...?

De **voorzitter**: Dat sta ik u graag toe, mijnheer Roks.

De heer **Roks** (PVV): ... herinneren aan de vraag over de exploitatiemiddelen, wat er vanuit de markt inmiddels is bijgedragen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Nou, het is zo dat wij, op het moment dat wij onrendabele middelen inzetten, natuurlijk wel kijken in hoeverre andere partners meedoen. Dat wisselt per project. Vaak zijn dat overheden, andere overheden, gemeenten. Zoals we nu in Eindhoven bezig zijn met Dela zijn dat ook soms andere partners, die juist bij die nieuwe bestemming van dat erfgoed een rol spelen. Dus we zijn het nooit alleen. Want dat is inmiddels de inzet, dat we nooit alleen maar als provincie daarop inzetten. Er zullen altijd andere partners bij betrokken moeten zijn. Ik hoop dat het daarmee beantwoord is.

De **voorzitter**: Goed. Zelfs voor de hoofdact gelden spreektijdsregels, dus hier moet u het ongeveer mee doen nu. Ik inventariseer of er behoefte is aan een tweede termijn. Is er behoefte aan een tweede termijn? De heer Roks? De heer Spapens niet? Nee. Dan alleen de heer Roks. Gaat uw gang.

De heer **Roks** (PVV): Ja, dank u wel voor de antwoorden, gedeputeerde. U stelt mij op veel punten gerust. Ik wil alleen de aanvullende vraag nog even een antwoord op of PS in ieder geval betrokken wordt bij die herbestemmingen en de eventuele risico's in de vorm van voorstellen die we dan hier terugzien. Of wordt dat in uw kamertje aan die zijde beslist?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Swinkels** (GS, SP): Laat op de avond krijg je bijna een beetje de neiging om daar wel weer ludiek op te gaan antwoorden, maar dat doe ik niet. Nee, het is zo, zoals we met u hebben afgesproken, dat wij alle erfgoedobjecten, waar wij uiteindelijk ook onrendabele financiering op zouden doen, aan PS melden. Dus ze komen allemaal bij u langs. U heeft dan zelf de gelegenheid, indien u dat nodig vindt, om dat eventueel te agenderen. Maar volgens mij hebben we inmiddels een goede praktijk opgebouwd, om dat vooral bij de voortgangsrapportages in een bredere zin met elkaar te bespreken.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en sluit dan op dit punt nu de beraadslagingen.

43/17 Statenvoorstel Deelname in ERTICO-uitnodiging tot het kenbaar maken van wensen en bedenkingen

De **voorzitter**: Ik ga over naar het laatste punt op de agenda. Voorstel 43/17, inhoudende een deelneming aan ERTICO, uitnodiging tot het kenbaar maken van wensen en bedenkingen. Een aantal woordmeldingen van de zijde van uw Staten. De heer Van den Berg van de PVV-fractie, als eerste, geef ik graag het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dank u, voorzitter. Wensen en bedenkingen bij het lidmaatschap van ERTICO, een internationale netwerkclub voor intelligente transportsystemen. Nou, die heeft de PVV wel. We hebben na het lezen van het erg summiere onderliggende stuk het idee dat het voorstel vooral te doen is om over twee jaar een ERTICO-feestje te kunnen vieren in Eindhoven. Gezellig babbelen met partners in ERTICO, zoals het ministerie van Tatarstan, de Westdeutscher Rundfunk, die kennelijk iets wil met hun afslag op de Bundesstrasse 1, of de verkeersminister van Saoedi-Arabië, wellicht interessant hoe het gaat met vrouwen achter het stuur. Dat zijn allemaal partners in deze club. De PVV ziet daar het nut niet van in. Als bedrijven wat nuttigs of interessants te bieden hebben, dan weten ze de weg naar het provinciehuis echt wel te vinden. Al sinds haar aantreden in 2011 heeft de PVV keer op keer tevergeefs aangedrongen op de meest intelligente aanpak van het transportsysteem en dat heet meer asfalt. Wij steunen de oproep van vandaag van onder meer de PVV in de Staten van Limburg van harte om met spoed een spitsstrook aan te leggen op de A2 tussen Eindhoven en Weert bijvoorbeeld en we hopen dat het college dit van harte ook ondersteunt. Maar ook willen wij de door daarin ook al draaiende VVD geschrapte Ruit van Eindhoven zo spoedig mogelijk voltooid zien. Qua intelligente systemen wenst de PVV verder bijvoorbeeld een optimale afstemming van de verkeerslichten, betere doorstroming en veiligheid, in samenwerking met het Brabantse onderwijs en het Brabantse bedrijfsleven.

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg, wilt u zich een beetje bij het onderwerp van de agenda houden?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ook hier dringen wij al sinds 2011 op aan. Dus deze wensen van de PVV zijn dus heel anders dan de volgens ons nogal bedenkelijke steun aan duurzame deelautopushende ...

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel. Mijnheer Van den Berg, het is kwart over een. Ik vraag me toch af, wanneer komt u tot de kern van dit Statenvoorstel? Wanneer komt u op werkelijk waarom het gaat, het lidmaatschap van ERTICO?

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Via u, voorzitter, ik was net met mijn laatste zin bezig. En de kern is dat wij zien, als wij graven in het verhaal ERTICO, dat wij uiteindelijk, na heel diep graven, uitkomen bij zogenaamd intelligente systemen die onder meer leiden tot Europabrede tolsystemen, reisregistratiesystemen en dat kan wel eens een heel stuk van onze vrijheid gaan kosten. En daar zitten wel hele grote bedenkingen bij ons en daarom ons advies om geen lid te worden van deze club.

De **voorzitter**: Dank voor uw bijdrage. Ik kijk dan naar de heer Oosterveer, die nog op de sprekerslijst stond voor dit onderwerp. Die ziet af van zijn bijdrage. Dan kan de gedeputeerde in deze nocturne voor de zomer zijn laatste bijdrage leveren.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter. Dank. En ik moet tegen de heer Van den Berg zeggen: ik ben jonge vader, dus om half twee ben ik gewoon superscherp. Dus op het moment dat u met mij over de Ruit wil debatteren, terwijl het gaat om een bijdrage van 5000 euro voor een vereniging waarmee we een congres gaan organiseren, heb ik u geen vraag horen stellen. Dus ik laat het hierbij en wens iedereen een fijn zomerreces.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording, inventariseer voor alle zekerheid de behoefte aan een tweede termijn. Die is er niet. Mooi. Ik sluit de beraadslagingen.

IV Stemming

De **voorzitter**: Ik ga over tot de stemmingen die ons nog resten. Inderdaad, de bel. En we wachten even tot degenen die buiten de zaal zijn binnen zijn. En we kijken of de presentielijst is bijgewerkt. Je weet maar nooit. Ik vraag het griffieteam of we klaar zijn voor de stemmingen. Ja. Oké. We hebben precies in het vizier wie er in de zaal is, dus we kunnen gaan stemmen.

48/17 Notulen van de PS-vergadering 19 mei 2017

De **voorzitter**: Ik wil u allereerst vragen of bij acclamatie kan worden ingestemd met besluit 48/17, de notulen van onze vergadering van 19 mei. Wie wenst daarover stemming? Niemand. Dan is het bij acclamatie aangenomen.

29/17 Statenvoorstel Zienswijze Conceptbegroting 2018 Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk

De **voorzitter**: Dan wil ik het ontwerpbesluit over het Havenschap Moerdijk aan de orde stellen. Wenst iemand daarover stemming? Ja. Dan gaan we daarover stemmen. De fractie van de VVD.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Willems-Kardol** (PVV): Voor met stemverklaring. Dat de PVV wel bij haar eerdere geuite bezwaren over de huidige governancestructuur blijft, omdat de volksvertegenwoordiging buitenspel is gezet bij deze constructie tussen havenschap en havenbedrijf, waarin we geen directe controle op het havenbedrijf meer kunnen uitoefenen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Unaniem aangenomen.

37/17 Begrotingswijziging Kader Erfgoed 2016-2020 – begrotingswijziging

De **voorzitter**: Dan het Kader Erfgoed, ontwerpbesluit 37/17. De fractie van de VVD.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voor met stemverklaring. De VVD is content met het Kader Erfgoed, is content met de uitvoeringsprojecten, stemt daarom ook voor de begrotingswijziging en wenst de gedeputeerde veel succes met de verdere uitvoering.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Spapens** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Roks** (PVV): Voor met een stemverklaring. Wij stappen met een kritische blik graag in de verhalen van ons Brabants erfgoed.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor, voorzitter, met dezelfde stemverklaring als de fractie van de VVD.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor met stemverklaring. Een mooie opzet. Ga zo door!

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Unaniem aangenomen.

43/17 Statenvoorstel Deelname in ERTICO-uitnodiging tot het kenbaar maken van wensen en bedenkingen

De **voorzitter**: Als laatste de deelname in de ERTICO. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor met stemverklaring. Voorzitter. Zoals de spreeklijst zo mooi van ons vraagt hebben wij geen 'mensen en bedenkingen'.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Het voorstel is aangenomen.

V Sluiting

De **voorzitter**: Dames en heren. Hiermee komen we aan het einde van deze lange intensieve vergaderdag. Ik wil vanaf deze plaats uiteraard iedereen die vandaag heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van de voorstellen zeer hartelijk bedanken. Het is ook straks al gezegd. Maar ik wil vandaag ook enorm bedanken het team dat hier vandaag gezorgd heeft dat alles vlekkeloos verlopen is, ook gezien de grote belangstelling. Er zijn veel mensen achter de schermen actief geweest om dat allemaal netjes te laten doen, dat wij goed en veilig konden vergaderen. Daarvoor zeer veel dank. En ook uiteraard zeer veel dank voor alle mensen die vandaag op de een of andere manier hier of online belangstelling hebben getoond voor ons werk.

Dames en heren. Het is de laatste plenaire vergadering voor de zomer. Ik wens u allemaal een heel mooie, fijne, verdiende zomervakantie toe en zie u graag veilig en gezond weer terug begin september. Ik nodig u uit om uw sprekerspasje bij de bodes in te leveren. En als u dat doet heeft u recht op een drankje aan de loungebar, die nog geruime tijd zal openblijven. Ik wens u een mooie zomer. De vergadering is gesloten.

De voorzitter sluit om 01.20 uur de vergadering.